

Javna agencija za znanstvenoraziskovalno
in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije

Univerza v Mariboru

Fakulteta za varnostne vede

CILJNI RAZISKOVALNI PROJEKT
POLICIJSKO DELO V SKUPNOSTI (številka V5-2286, 2022–2024)

**(Policijsko delo v skupnosti, zagotavljanje varnosti v lokalnih skupnostih ter pogledi policistov
in predstavnikov lokalnih skupnosti na varnost v lokalnih okoljih)**

Vodja: Gorazd Meško

Sodelavci: Katja Eman, Maja Modic in Rok Hacin

Ljubljana, 2024

KAZALO VSEBINE

0 RAZISKOVALNEM PROJEKTU	6
1 UVOD V RAZPRAVO O POLICIJSKEM DELU V SKUPNOSTI	8
1.1 Uvod.....	8
1.2 Opredeljevanje policijskega dela v skupnosti (na splošno)	9
1.2.1 Predhodniki policijskega dela v skupnosti	10
1.2.2 Policijsko delo v skupnosti.....	10
1.2.2.1 Sodelovanje skupnosti.....	11
1.2.2.2 Reševanje problemov	12
1.2.2.3 Skupnostna baza.....	12
1.2.2.4 Ponovno opredeljeni cilji policijske dejavnosti	13
1.3 Opredeljevanje problemov	14
1.3.1 S.A.R.A.	15
1.3.2 Raziskovanje kriminalnih žarišč	16
1.4 Različen razvoj policijskega dela v skupnosti – podobni izziv	16
1.4.1 Širjenje policijskega dela v skupnosti v evropskem okolju	18
1.5 Policijsko delo v skupnosti na razpotju.....	22
1.6 Raziskovanje in razvoj policijskega dela v skupnosti v zadnjih desetih letih v Sloveniji	23
1.7 Sklepne misli	25
2 PREGLED TUJIH RAZISKAV IN KLJUČNIH TEM S PODROČJA POLICIJSKEGA DELA V SKUPNOSTI V ZADNJIH DVEH DESETLETJIH	31
2.1 Uvod.....	31
2.2 Rezultati	32
2.2.1 Tema: Kriminaliteta	34
2.2.2 Tema: Policijska dejavnost	34
2.2.3 Tema: Skupnost.....	35
2.2.4 Tema: Občutki varnosti	36
2.2.5 Tema: Raznolike skupnosti	37
2.2.6 Tema: Socialna funkcija policije.....	38
2.2.7 Tema: Izvajanje policijske dejavnosti na lokalni ravni	39
2.2.8 Tema: Deležniki v skupnosti.....	40
2.2.9 Tema: Specifični problemi v lokalnih skupnostih	41
2.2.10 Tema: Preventivno delo	42
2.2.11 Tema: Funkcije in stališča policistov	43
2.2.12 Tema: Organizacijski vidik	44

2.3 Vsebinska analiza.....	45
2.4 Sklepne misli.....	59
3 LEGITIMNOST POLICIJE IN POLICIJSKO DELO V SKUPNOSTI.....	60
3.1 Uvod.....	60
3.2 Legitimnost in policijsko delo v skupnosti	61
3.2.1 Samozaznava legitimnosti policistov in policijsko delo v skupnosti.....	66
3.2.2 Zaznava legitimnosti policistov in policijskega dela v skupnosti pri prebivalcih.....	72
3.3 Kvantitativna študija o legitimnosti policije in policijskem delu v skupnosti v Sloveniji.....	77
3.3.1 Samozaznava legitimnosti policistov in policijsko delo v skupnosti v Sloveniji	78
3.3.2 Zaznava legitimnosti policije pri prebivalcih in podpora policijskemu delu v skupnosti v Sloveniji	87
3.4 Sklepne misli.....	97
4 POLICIJSKO DELO V SKUPNOSTI V URBANIH IN RURALNIH OKOLJIH	101
4.1 Urbano in ruralno okolje	101
4.1.1 Ruralno okolje – podeželsko okolje.....	105
4.1.2 Urbano okolje – mestno okolje	106
4.2 Policijsko delo v skupnosti v urbanih in ruralnih okoljih	107
4.2.1 Policijsko delo v skupnosti v urbanih okoljih	108
4.2.1.1 Policijsko delo v skupnosti v urbanih predelih Slovenije	109
4.2.2 Policijsko delo v skupnosti v ruralnih okoljih.....	110
4.2.2.1 Policijsko delo v skupnostih v ruralnih predelih Slovenije.....	114
4.3 Sklepne misli.....	116
5 POLICIJSKO DELO V SKUPNOSTI: POGLEDI POLICISTOV IN PREDSTAVNIKOV LOKALNIH SKUPNOSTI O SODELOVANJU PRI ZAGOTAVLJANJU VARNOSTI V LOKALNIH SKUPNOSTIH.....	119
5.1 Kvalitativna študija o pogledih policistov na policijsko delo v skupnosti.....	119
5.1.1 Vodje policijskih okolišev – rezultati kvalitativne analize	120
5.1.2 Predstojniki območnih policijskih postaj – rezultati kvalitativne analize.....	129
5.2 Policijsko delo v skupnosti in zagotavljanje varnosti z vidika policistov – ključne ugotovitve	138
5.3 Občinski sosveti za varnost in občinski programi varnosti.....	144
5.4 Občinski sosveti za varnost in občinski programi varnosti – ključne ugotovitve	152
5.4.1 Občinski program varnosti in varnostni sosveti.....	152
5.4.2 Načini reševanja varnostne problematike v občini	153
5.4.3 Preventivne dejavnosti	153
5.4.4 Odgovornost za reševanje varnostnih problemov	154
5.4.5 Mnenje o policiji	154
5.4.6 Zagotavljanje varnosti v občini.....	154

5.5	Pogledi županov na varnost v lokalnih skupnostih	155
5.6	Sklepne misli	158
6	ANALIZA PREDNOSTI, SLABOSTI, PRILOŽNOSTI IN GROŽENJ (SWOT ANALYSIS) POLICIJSKEGA DELA V SKUPNOSTI	160
6.1	Splošno o policijskem delu v skupnosti in zagotavljanju varnosti v lokalnih skupnostih	160
6.2	Policijsko delo v skupnosti in zagotavljanje varnosti v lokalnih skupnostih – perspektive slovenske policije	161
6.3	Policijsko delo v skupnosti in zagotavljanje varnosti v lokalnih skupnostih – perspektive slovenskih lokalnih skupnosti	163
6.4	Policijsko delo v skupnosti in zagotavljanje varnosti v lokalnih skupnostih – perspektive slovenske policije in lokalnih skupnosti	164
7	SKORAJ TRI DESETLETJA RAZISKOVANJA POLICIJSKEGA DELA V SKUPNOSTI V SLOVENIJI – NEKAJ VTISOV O DOLGI POTI OD IDEJ DO PRAKSE IN NAZAJ	168
7.1	O policijskem delu v skupnosti, raziskovanju in sentimentih	168
7.2	Od idej do prakse in nazaj oziroma proti zaključku in nazaj	179
8	POLICIJSKO DELO V SKUPNOSTI V PRIHODNOSTI	184
8.1	Vodje policijskih okolišev kot policisti specialisti ali policisti generalisti	184
8.2	Policijsko delo v skupnosti in uporaba sodobnih tehnologij	186
8.3	Nekaj izhodišč za razmislek o razvoju policijskega dela v skupnosti v slovenskem kontekstu	188
	LITERATURA	190
	PRILOGE	220
	Priloga A	220
	Priloga B	222

KAZALO GRAFOV

Graf 1: Prispevki po letih objave	32
---	----

KAZALO SLIK

Slika 1: Besedni oblak – izsek najpogostejših besed	32
Slika 2: Besedni oblak za temo Kriminaliteta.....	34
Slika 3: Besedni oblak za temo Policijska dejavnost.....	35
Slika 4: Besedni oblak za temo Skupnost	36
Slika 5: Besedni oblak za temo Občutki varnosti	37
Slika 6: Besedni oblak za temo Raznolike skupnosti.....	38
Slika 7: Besedni oblak za temo Socialna funkcija policije	39
Slika 8: Besedni oblak za temo Izvajanje policijske dejavnosti na lokalni ravni	40
Slika 9: Besedni oblak za temo Deležniki v skupnosti	41
Slika 10: Besedni oblak za temo Specifični problemi v lokalnih skupnostih	42
Slika 11: Besedni oblak za temo Preventivno delo	43
Slika 12: Besedni oblak za temo Funkcije in stališča policistov	44
Slika 13: Besedni oblak za temo Organizacijski vidik.....	45
Slika 14: Model dvojne narave legitimnosti policijskega dela v skupnosti	66
Slika 15: Samozaznava legitimnosti policistov in policijsko delo v skupnosti.....	67
Slika 16: Model notranje in zunanje postopkovne pravičnosti v kontekstu delovnih razmerij	69
Slika 17: Zaznava legitimnosti policistov in policijskega dela v skupnosti pri prebivalcih	74
Slika 18: Model legitimnosti policije in policijskega dela v skupnosti v Sloveniji	99

KAZALO TABEL

Tabela 1: Ključne teme prispevkov.....	33
Tabela 2: Pregled prispevkov za vsebinsko analizo – študije v Evropi	46
Tabela 3: Primerjava učinkovitosti policijskega dela v skupnosti in reaktivne policijske dejavnosti ...	62
Tabela 4: Značilnosti vzorca: Policisti	79
Tabela 5: Spremenljivke, vključene v faktorsko analizo: Policisti	80
Tabela 6: Korelacijska matrika: Policisti	83
Tabela 7: OLS regresijska analiza: Napovedovanje samozaznave legitimnosti pri policistih.....	84

Tabela 8: OLS regresijska analiza: Napovedovanje podpore policijskemu delu v skupnosti pri policistih.....	86
Tabela 9: Značilnosti vzorca: Prebivalci.....	87
Tabela 10: Spremenljivke, vključene v faktorsko analizo: Prebivalci.....	88
Tabela 11: Korelacijska matrika: Prebivalci.....	91
Tabela 12: OLS regresijska analiza: Napovedovanje zaznave legitimnosti policije pri prebivalcih.....	93
Tabela 13: OLS regresijska analiza: Napovedovanje podpore policijskemu delu v skupnosti pri prebivalcih.....	94
Tabela 14: OLS regresijska analiza: Napovedovanje pripravljenosti za sodelovanje s policijo pri prebivalcih.....	96
Tabela 15: Kvalitativna analiza – vodje policijskih okolišev	126
Tabela 16: Kvalitativna analiza – predstojniki območnih policijskih postaj	135
Tabela 17: Pogledi na policijsko delo v skupnosti pri vodjih policijskih okolišev in predstojnikih območnih policijskih postaj	140
Tabela 18: Občinski program varnosti.....	146
Tabela 19: Najprimernejši pristopi k reševanju varnostnih pojavov (problemov) in kriminalitete v občini.....	147
Tabela 20: Najbolj primerne preventivne dejavnosti za reševanje različnih problemov v lokalni skupnosti	148
Tabela 21: Najbolj odgovorna institucija ali subjekti za reševanje varnostnih pojavov (problemov) in kriminalitete v občini	150
Tabela 22: Mnenje o slovenski policiji.....	150
Tabela 23: Zagotavljanje varnosti v občini.....	151
Tabela 24: Smeri razvoja policijskega dela v skupnosti	189

O RAZISKOVALNEM PROJEKTU

Policijsko delo v skupnosti je opredeljeno kot ključna oblika policijske dejavnosti v demokratičnih družbah, saj temelji na sodelovanju policije s predstavniki lokalnih skupnosti in ljudmi v lokalnih skupnostih ter na doseganju konsenza na področju prioritet pri zagotavljanju varnosti. Policijsko delo v skupnosti izhaja iz filozofije partnerskega odnosa med policijo in prebivalci in se uresničuje preko strategij, metod in taktik policijskega dela, ki se odražajo tudi v organizacijskih prilagoditvah policijske organizacije. Poleg običajnega merjenja ukrepov na področju policijske dejavnosti je ocenjevanje policijskega dela v skupnosti bolj kvalitativne narave, saj merjenje izrečenih ukrepov ali kazni ni primerno za to vrsto policijske dejavnosti. V mednarodnem prostoru obstajajo dileme glede opredeljevanja policijskega dela v skupnosti. Ameriške in britanske ideje o t. i. »community policingu« so bile v devetdesetih letih prenesene v številne mlade demokracije Srednje in Vzhodne Evrope, med njimi tudi v Slovenijo. V razvoju policijskega dela v skupnosti se je zgodilo veliko zanimivih razvojnih poti – od pravega policijskega dela v skupnosti, ki sledi idealom iz raziskav in teorije, do uporabe policijskega dela v skupnosti za izgovor za več represivne policijske dejavnosti. V ZDA je bila večina eksperimentov na področju policijske dejavnosti, ki so jih spremljali z raziskovanjem, zajetno financirana, medtem ko takšne prakse v Evropi ni bilo zaslediti. V Evropi so bile opravljene delne analize izvajanja policijskega dela v skupnosti v nekaterih evropskih državah. Zadnji obsežnejši tak pregled je bil opravljen v okviru dela Evropske mreže za preprečevanje kriminalitete (v nadaljevanju EUCPN) (EUCPN, 2019) in je pokazal na značilnosti razvoja policijskega dela v skupnosti v evropskih državah. Pred tem je bil opravljen pregled policijske dejavnosti v Srednji in Vzhodni Evropi, vključujoč tudi policijsko delo v skupnosti (Meško idr., 2013). V regionalnem pregledu policijske dejavnosti je bilo ugotovljeno, da gre velikokrat za različne policijske dejavnosti, ki jih poimenujejo kot policijsko delo v skupnosti – od specifičnih oblik policijskega dela do dela celotne policijske organizacije. V letu 2013 se je slovenska policija odločila za generalni pristop, kjer se policijsko delo v skupnosti poudarja kot vodilna dejavnost celotne slovenske policije, medtem ko v številnih drugih državah prevladuje pristop specializacije – policijsko delo v skupnosti kot specifična dejavnost policije, ki jo izvajajo izključno specialisti. Zgodovina razvoja policijske dejavnosti v Sloveniji je pokazala, da so morali policisti za uspešno policijsko delo v skupnosti več let aktivno delati in sodelovati z lokalno skupnostjo na različne načine, da so se pokazali pozitivni rezultati. V zadnjih letih so s pojavom covid-19 in v času po pandemiji covid-19 razmere v družbi dodobra spremenile policijsko dejavnost ter posegle tudi v policijsko delo v skupnostih. V Sloveniji smo pred izzivom opredeljevanja policijskega dela v skupnosti za prihodnost, saj so mednarodni strokovnjaki s področja policijske dejavnosti na konferenci CEPOL (2021) v zaključku konference razpravljali o vlogi policije v prihodnosti in potrebi po novem opredeljevanju policijskega dela v skupnosti v času po pandemiji covid-19 in novih varnostnih izzivih

v Evropski uniji. S tem se naš raziskovalni projekt potencialno vključuje tudi v kasnejše širše razprave in na znanjem, raziskovanjem in dejstvih utemeljeni policijski dejavnosti v demokratični družbi.

Z raziskavo smo opravili temeljit pregled literature o policijskem delu v skupnosti in pri raziskovalnem delu uporabili mešane raziskovalne metode (kvalitativne in kvantitativne metode raziskovanja). Cilj študije je bil izdelati pregled in analizo pristopov ter modelov policijskega dela v skupnosti, ki jih v primerljivih državah Evropske unije in drugje v tujini uporabljajo pri izvajanju policijskega dela v skupnosti, v skupnosti v državah Evropske unije in drugje v tujini. Opravili smo tudi pregled literature o učinkih policijskega dela v skupnosti na kriminaliteto in druge varnostne pojave. Sledi razprava o policijskem delu v urbanih in ruralnih skupnostih. Sledita še kvalitativni oceni delovanja slovenske policije na področju policijske dejavnosti nasploh in policijskega dela v skupnosti, kot ga vidijo in razumejo vodje policijskih okolišev, načelniki policijskih postaj, direktorji policijskih uprav ter strokovnjaki, ki so v policiji zadolženi za to področje dela. V sklepnem delu raziskovalnega dela je predstavljena še analiza delovanja slovenske policije na področju policijskega dela v skupnosti, kot ga dojemajo in zaznavajo predstavniki lokalnih skupnosti. Sledijo predlogi ukrepov za izboljšanje in razmišljanje o možnih smereh razvoja izvajanja policijskega dela v skupnosti v Sloveniji v okviru analize SWOT o prednostih, slabostih, omejitvah in priložnostih za napredek na področju policijskega dela v Sloveniji. V zaključku je predstavljen pregled razvoja in »utrinkov« v času razvoja policijske dejavnosti v Sloveniji s poudarkom na policijskem delu v skupnostih s perspektive vodje raziskovalnega projekta, ki spremlja policijsko dejavnost v Sloveniji od devetdesetih let prejšnjega stoletja. Hkrati pa izpostavljamo možne smeri razvoja policijskega dela v skupnosti v prihodnje. Omeniti je treba, da je pričujoča študija o policijskem delu v skupnosti prva, v kateri smo raziskovalci uporabili več metod za preučevanje te policijske dejavnosti – od pregleda literature, sistematičnega pregleda literature, sekundarne analize podatkov, intervjujev, usmerjenih skupinskih intervjujev in analize SWOT ter eseja oziroma sklepne razprave o razvoju policijskega dela v skupnosti v zadnjih desetletjih na koncu raziskave.

Za sodelovanje v ciljnem raziskovalnem projektu se zahvaljujemo policistom in predstavnikom lokalnih skupnosti. Za podporo pri izvedbi raziskovanja se zahvaljujemo tudi Ministrstvu za notranje zadeve, vodstvu slovenske policije, direktorjem policijskih uprav, načelnikom območnih policijskih postaj in Agenciji za raziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije (ARIS). Hvala tudi lektorici Barbari Erjavec s Fakultete za varnostne vede Univerze v Mariboru. Posebna zahvala gre tudi dr. Darku Anželjju z Generalne policijske uprave za kakovostne razprave in organizacijo vseh dejavnosti v policiji v okviru projekta ter sugestije v času izvajanja projekta.

1 UVOD V RAZPRAVO O POLICIJSKEM DELU V SKUPNOSTI

Atrocitati Mansuetudo Est Remedium

Zdravilo proti surovosti je blagost.

V tem poglavju raziskovalnega poročila je predstavljeno policijsko delo v skupnosti, ki se je v zahodnih državah razvilo zaradi dolgoletne odtujenosti in slabega sodelovanja policije z občani in s skupnostmi. Običajno sledi t. i. *zero tolerance policingu* oziroma doslednemu izvrševanju zakonodaje brez elementov legitimnosti ali pa po večjih konfliktih v družbi. Policijsko delo v skupnosti poudarja sodelovanje, doseganje soglasja in skupno reševanje varnostnih problemov v skupnosti. Pri prenosu ideje glede izvajanja policijskega dela v skupnosti se je pojavila vrsta problemov, ki izvirajo iz različnega pojmovanja vloge policije v družbi, družbenopolitičnega in kulturnega konteksta ter konservativne miselnosti policistov in različnih prepričanj policistov o pravem policijskem delu. Glavni problemi se kažejo v različnem pojmovanju policijskega dela v skupnosti v različnih državah, na različnih ravneh policijske organizacije (lokalni, regionalni in državni). Prisotne so tudi težave pri ocenjevanju učinkovitosti policistov, ki se ukvarjajo s policijskim preventivnim delom v skupnostih, obstajajo različna stališča do takšnega policijskega dela, fluktuacija kadra, pomanjkljiva in neustrezna usposobljenost policistov prispeva tudi k različnemu pojmovanju policijskega dela v skupnosti in njegovemu izvajanju v praksi.

1.1 Uvod

Pri pregledu literature o temeljnih usmeritvah na področju policijskega dela v skupnosti v zadnjih desetih letih ni opaziti velikih sprememb glede na konec prejšnjega stoletja in začetek enaindvajsetega stoletja. Načela so ostala ista kot v temeljni literaturi iz prejšnjega stoletja in je navedena v tem prispevku. Kot dodatek sta predstavljena novejša mednarodna vira, in sicer posodobljeno delo Kappelerja idr. (2020) ter pregled razvoja in stanja na področju policijskega dela v skupnosti v Evropi (EUCPN, 2019). Ključno delo v evropskem prostoru je članek Jacquesa de Maillarda in Jana Terpstre (2021) o policijskem delu v primerjalni perspektivi.

Policijsko delo v skupnosti je postalo v globalni perspektivi ena najbolj popularnih oblik policijske dejavnosti potem, ko so ta model oziroma filozofijo policijske dejavnosti začeli promovirati ameriški kriminologi in raziskovalci policijske dejavnosti kot najbolj obetajočo obliko policijske dejavnosti v demokratični družbi (de Maillard in Terpstra, 2021). Internacionalizacija policijskega dela v skupnosti, prevodi filozofije policijskega dela v številne jezike in kulture policijske dejavnosti so se pokazali kot relativno uspešni, vendar z različnimi oblikami dejavnosti in stopnjami razvoja ter usklajenosti z drugimi oblikami policijskih dejavnosti. V Evropi se je policijsko delo v skupnosti razvilo pod vplivom

ameriškega modela in razvoja policijskega dela v skupnosti v Angliji, administrativne napoleonske tradicije in pokonfliktnih družb.

1.2 Opredeljevanje policijskega dela v skupnosti (na splošno)

Razumevanje policijskega dela v skupnosti zahteva nekaj temeljnega znanja o policiji in policijskem delu. Za večino občanov je policijsko delo zatiranje kriminalitete, odzivanje na prijave o kaznivih dejanjih, preiskovanje kaznivih dejanj in odkrivanje storilcev kaznivih dejanj. Zaradi tega obstaja prevladujoče mišljenje, da je zatiranje (in posledično tudi preprečevanje) kriminalitete primarna odgovornost policije. Takšna miselnost pogojuje tudi ocenjevanje učinkovitosti policije glede na stopnjo kriminalitete in nereda v skupnosti. Število aretacij storilcev kaznivih dejanj in število rešenih primerov naj bi bili tudi kazalnik dejavnosti in učinkovitosti policistov pri opravljanju svojega poslanstva. Kljub prepričanju, da se policija ukvarja predvsem s kriminaliteto, je veliko policijskega dela namenjenega drugim dejavnostim, ki nimajo zveze s kriminaliteto. Velik del časa policisti namenijo vzdrževanju reda in miru ter drugim dejavnostim, kot so različna zavarovanja javnih prireditev, pomoč voznikom, ki se jim pokvari avtomobil, nadzor prometa, ukvarjanje s pobeglimi živalmi, odzivanjem na različne alarme in prijave zaradi hrupnega poslušanja glasbe ter dostavo različnih uradnih obvestil in vabil. Študije kažejo, da so to dejavnosti, ki zapolnijo večino policistovega časa (Kelling, 1978; Lab, 1984; Wilson, 1968), okoli 20 % časa je namenjenega ukvarjanju s kriminaliteto.

Odzivanje na omenjene dogodke pomeni, da policiji ne ostane dovolj časa za ukvarjanje z resnimi oblikami kriminalitete. Resni problemi so se pokazali kot povečanje kaznivih dejanj in hujše kršitve reda in miru v času protestov v ZDA v sedemdesetih, podobni problemi so se v Veliki Britaniji pojavili v osemdesetih letih prejšnjega stoletja. Ti so sprožili razmišljanje o drugačnem policijskem delu, ki ne bi bilo le gasilsko odzivanje na probleme, ampak bi bilo proaktivno in izvajano v skladu z interesi skupnosti, ki ji policisti služijo. Podobne sentimente pri ljudeh v Sloveniji lahko zasledimo po protestih v času covida-19, ko je policija usmerjala svojo dejavnost v obvladovanje kršitev javnega reda in miru v slovenski prestolnici. Tudi na konferenci CEPOL v času covida-19 in projekciji razvoja policijske dejavnosti v prihodnje je bilo na zaključku srečanja omenjeno, da naj evropske policije razmislijo o možnostih oživitve policijskega dela v skupnosti, kajti v času covida-19 so se ljudje v družbi odtujili in so tudi tam, kjer so prej izvajali policijsko delo v skupnosti, ljudje in policija izgubili stik. Konferenca sta se s prispevkom udeležila prvi vodja tega ciljnega raziskovalnega projekta in tedanji direktor Uprave kriminalistične policije (Meško in Urbas, 2022). Predlog Ministrstva za notranje zadeve za izvedbo tega ciljnega raziskovalnega projekta je časovno ustrezen, saj omogoča slovenski policiji razmislek o možnostih razvoja policijske dejavnosti in umeščanja policijskega dela v skupnosti v sodobno policijsko dejavnost, čeprav to na spletni strani policije proklamirajo že od leta 2013, ko je bila sprejeta zadnja strategija o v skupnost usmerjenem policijskem delu (Ministrstvo za notranje zadeve, Policija, n. d.). V nadaljnjem besedilu se policijsko delo v skupnosti in v skupnost usmerjeno policijsko delo uporabljata kot sopomenki.

1.2.1 Predhodniki policijskega dela v skupnosti

Kritike na račun nizke učinkovitosti pri policijskem delu in policijske prakse v preteklosti so pripeljale do uvedbe novih strategij. Eden izmed ukrepov je bila ponovna obuditev policijskega peš patroljiranja. Peš patroljiranje ima zelo ugoden vpliv na zmanjševanje strahu pred kriminaliteto in zmanjšanje občutkov ogroženosti pri občanih. Poleg tega peš patroljiranje tudi vpliva na izboljšanje stališč občanov do policije (Trojanowicz, 1983). Različne oblike patroljiranja, kot npr. patroljiranje s kolesi ali manjše policijske postaje v poslovnih in trgovskih središčih, služijo enakemu namenu. Vsi ti ukrepi so predhodniki novejših filozofij policijskega dela in so bili kasneje vključeni v široko paleto ukrepov policijskega dela v skupnosti.

Poleg patroljiranja je pomembno tudi spreminjanje temeljne usmeritve policijskega dela od izvrševanja zakonov k sodelovanju s prebivalci in predstavniki sosesk ter sodelovanju z občani pri izvajanju različnih preventivnih programov. Policijska dejavnost je postala temeljna sestavina uspešnega preventivnega programa v soseskah. Ključnega pomena je bilo tudi zavedanje, da je policija brez sodelovanja občanov nemočna pri preiskovanju kaznivih dejanj. Povečano število klicev na policijske postaje pomeni tudi zahtevo, da morajo policisti na ustrezen način sodelovati z občani in profesionalno opravljati svoje delo. Policisti so bili velikokrat predmet kritik različnih skupin in posameznikov, ki so jim očitali malomarno in neprofesionalno opravljanje policijskega dela.

Med predhodnike policijskega dela v skupnosti spadajo ukrepi, ki se bistveno ne razlikujejo od klasičnega policijskega dela, kot na primer policijske varnostne akcije na določenih območjih za reševanje problemov nereda in kriminalitete. Sherman (1990) navaja primer, ko so policisti izvajali policijske varnostne akcije z namenom, da bi zmanjšali kazniva dejanja v zvezi z drogami, rope in umore. Učinek njihove dejavnosti je bil kratkotrajen. Podoben rezultat policijskega ukrepanja navajata tudi Kleiman in Smith (1990). V obeh primerih so policisti uporabljali klasične policijske metode, da bi preprečili kriminaliteto v izbranih skupnostih. Poskusi so se pokazali kot manj uspešni zaradi nesodelovanja lokalnega prebivalstva, nedoseženega soglasja in slabe podpore občanov pri dejavnostih, ki so jih izvajali policisti.

V Sloveniji je bila predhodnica policijskega dela v skupnosti delo vodij varnostnih okolišev, ki ga kasneje izvajajo vodje policijskih okolišev. Zgodovinski pregled reform policijske dejavnosti je na voljo v delu Meško in Lobnikar (2021), ideje in stanje glede razvoja policijskega dela v skupnosti v sredini 1990-ih nazorno prikaže Mitar (1995).

1.2.2 Policijsko delo v skupnosti

Policijsko delo v skupnosti ni popolnoma nova ideja. Kljub temu ga lahko pojmuje kot inovacijo, ki traja že več kot trideset let, na področju opravljanja policijske dejavnosti zaradi dveh razlogov: 1) zaenkrat še ni čiste oziroma popolnoma sprejete definicije policijskega dela v skupnosti; 2) poleg tega je veliko elementov policijskega dela obstajalo v preteklosti, vendar dobijo v novi konstelaciji nov

pomen in pomenijo to, kar imenujemo »policijsko delo v skupnosti«, pri čemer gre za spreminjanje temeljne filozofije policijskega dela, ki ni več reaktivna, ampak proaktivna, kar pomeni, da gre za bistveno širše pojmovanje vloge policije in njenih nalog v družbi. Modalitete in načini izvajanja policijskega dela v skupnosti se razlikujejo od navideznega policijskega dela v skupnosti, kjer si policija želi pridobiti podporo prebivalcev za bolj represivno delo do »pravega« policijskega dela v skupnosti v okviru t. i. policijske dejavnosti v demokratični družbi (Kappeler idr., 2020). Tudi opredelitve policijskega dela v skupnosti se v zadnjih desetletjih niso spremenile. Naj navedemo le dve, prevladujoči opredelitvi v angleški literaturi, na osnovi katerih so nastale druge izpeljanke.

Weisel in Eck (1994) opredeljujeta policijsko delo v skupnosti kot: »Različne oblike prakse, ki so združene v ideji, da morata policija in javnost postati boljša partnerja pri nadziranju kriminalitete, nereda in drugih problemov.« Podobno opredeljujeta policijsko delo v skupnosti Wilkinson in Rosenbaum (1993), ki menita, da: »Policijsko delo v skupnosti predstavlja temeljno spremembo v vlogi policistov, upoštevajoč spremembe njihovih veščin, motivacije in priložnosti za udejstvovanje pri reševanju problemov in razvijanje novega partnerstva s ključnimi elementi v skupnosti.«

Slovenska policija umešča policijsko delo v skupnosti skupaj s preventivno dejavnostjo policije, pri čemer poudarja vzpostavitev dobrega odnosa z državljani in lokalno skupnostjo, zlasti pri vprašanih glede varnosti, saj je policijsko delo lahko učinkovito samo ob prisotnosti policije v skupnosti, kjer in ko skupaj z ljudmi ugotavljajo težave in vzroke zanje. Pri policijskem delu v skupnosti poudarjajo partnersko sodelovanje med državljani in policijo, skupno identificiranje varnostnih problemov in njihovo reševanje. Temelj policijskega dela v skupnosti je zaupanje med prebivalci in policijo, pri čemer je v ospredju preventivna dejavnost policije (Ministrstvo za notranje zadeve, Policija, n. d.).

1.2.2.1 Sodelovanje skupnosti

Po mnenju številnih avtorjev je temeljni element policijskega dela v skupnosti sodelovanje policije z občani v skupnosti (Rosenbaum, 1988; Skogan 1994; Trojanowicz, 1983). Policija naj bi v tem smislu sodelovala s skupnostjo, ki jo tvorijo posamezni prebivalci, skupine prebivalcev, poslovneži, uradi in institucije (npr. bolnišnice, inšpektorati, oddelki za urbanizem ipd.). Te skupine prebivalcev je treba pritegniti k sodelovanju zlasti pri reševanju problemov. Skupnosti se razlikujejo, od teh, ki so naklonjene policiji, do tistih, s katerimi je policija v konfliktu zaradi različnih kršitev, nereda in kriminalnih dejavnosti. Znano je, da policijsko delo v skupnosti deluje v skupnostih z manj problemov, v tistih, kjer pa se problemi kopičijo in s tem tudi konflikti, pa to terja zelo veliko napora. Zaradi pričakovanj po takojšnjem reševanju problemov in konfliktov represivno naravnani policisti izgubijo upanje v mehkejšo rešitve in se zatečejo predvsem k represiji. To pa kasneje terja veliko napora, da se odnosi med ljudmi in policijo umirijo, kajti izvajanje represivnih dejavnosti zajame tudi tiste ljudi, ki jih prej ne bi, napetosti med policijo in ljudmi pa rastejo. Vzpostavljane sodelovanja lahko potem traja zelo dolgo (Kappeler idr., 2020).

1.2.2.2 Reševanje problemov

Reševanje problemov je najpomembnejši del policijskega dela v skupnosti. Je dejavnost, ki sledi klasičnemu policijskemu delu, za katerega je značilno odkrivanje in preiskovanje kriminalitete ter vzdrževanje reda. Kriminaliteta in drugi problemi, s katerimi se ukvarja policija, so le simptomi, ki kažejo, da je nekaj narobe v skupnostih, kjer se pojavljajo takšni problemi. Reševanje problemov pomeni v tem smislu iskanje in odpravljanje vzrokov za kriminaliteto in nered.

Način policijskega dela, pri katerem je v ospredju reševanje problemov v skupnosti, se imenuje v reševanje problemov usmerjeno policijsko delo. V reševanje problemov usmerjeno policijsko delo pomeni najprej opredelitev problema in v nadaljevanju iskanje primernih rešitev v vsaki specifični situaciji (Pagon in Lobnikar, 2001). Vsaka situacija je enkratna in zahteva kreativnost in znanje ter sodelovanje s številnimi akterji, ki lahko pripomorejo k rešitvi problema. To je pomemben preobrat, saj policija ne izvaja le določil kazenskega zakonika in drugih zakonov pri odzivanju na probleme glede kriminalitete in drugih kršitev. Če zakon prepoveduje določeno ravnanje, potem mora policija ukrepati zoper kršitelje. Takšno ukrepanje policije ima dva učinka. Prvi učinek je zastraševanje (generalna in specialna prevencija), drugi učinek pa je onemogočanje oziroma odvzem prostosti storilcem kaznivih dejanj z namenom preprečitve nadaljevanja storitve prepovedanega ravnanja ter zaščito ljudi pred takšno osebo. Strogo policijsko ukrepanje zoper povzročitelje nereda brez sodelovanja lokalnega prebivalstva običajno ne rodi zaželenih rezultatov in ima kratkotrajen učinek. Izvrševanje zakonodaje je le en način reševanja problemov, ki mu sledi nadaljnje prizadevanje za odpravo vzrokov za takšne probleme. To je mogoče doseči le v sodelovanju s prebivalci na območjih, kjer se problemi pojavljajo.

Razlika med policijskim delom v skupnosti in v reševanje problemov usmerjenim policijskim delom še ni popolnoma jasna. Ena izmed možnih razlag izhaja iz intenzivnosti vključevanja in sodelovanja skupnosti. Nekatere oblike v reševanje problemov usmerjenega policijskega dela vsebujejo intenzivno sodelovanje skupnosti, druge ne. Poleg tega bi bilo naivno pričakovati, da občani iz soseske sodelujejo s policijo, ko ta izvaja varnostne akcije in intenzivno patroljiranje (v uniformi ali civilni obleki), saj imajo za to dejavnost izključna pooblastila policisti. Hoover (1992) meni, da se v reševanje problemov usmerjeno policijsko delo razlikuje od policijskega dela v skupnosti glede na čas izvajanja policijskih intervencij. V reševanje problemov usmerjeno policijsko delo vsebuje dosledno zagotavljanje reda, usmerja se na probleme, ki jih rešuje v določenem (običajno krajšem) časovnem obdobju. Policijsko delo v skupnosti pa je policijsko delo na dolgi rok, kjer imajo policisti vlogo t. i. varnostnih menedžerjev oziroma varnostnih koordinatorjev v skupnosti (Meško, 2007) in se ukvarjajo s številnimi zadevami v skupnosti v daljšem časovnem obdobju. Ta razlika zahteva sprejetje nove dimenzije, ki jo imenujemo skupnostna baza, brez podpore katere ni policijskega dela v skupnosti.

1.2.2.3 Skupnostna baza

Pomemben dejavnik policijskega dela v skupnosti je decentralizacija policijske dejavnosti. Policijsko delo v skupnosti pomeni zaposlitev in stalna prisotnost policistov v določeni soseski, za katero so

odgovorni, in hkratni prenos odločanja na te policiste. To je mogoče doseči na več načinov. Najbolj značilne so manjše policijske postaje v soseskah, policijske pisarne v soseskah, peš patroljiranje ipd. Zaposlitev policista na takšnem območju je dolgoročna, saj se od njega pričakuje, da bo natančno spoznal območje, probleme in prebivalce, ki tam živijo. Policijsko delo v skupnosti temelji na zaupanju, bližini in tesnih stikih s predstavniki skupnosti in prebivalci v soseski. Ena izmed domnev glede policijskega dela je tudi v tem, da klasično opravljanje policijskega dela ne more dati ustreznih rezultatov zaradi prevelike oddaljenosti policijskih postaj od sosesk in nesposobnosti identificirati resničnih problemov v skupnosti oziroma soseski, poleg tega oddaljenost od policijske postaje vpliva na to, da policisti opravljajo predvsem patroljiranje v vozilih, kar še dodatno vpliva na zmanjšanje stikov policije s prebivalci. Dnevne interakcije policistov s prebivalci so stalnica policista, ki dela v soseski oziroma izvaja policijsko delo v skupnosti, ugotavlja probleme v skupnosti in dosega soglasje glede reševanja (manjših ali večjih) problemov v soseskah. Kakovostno delo policista v skupnosti pripomore k večji pripravljenosti občanov za sodelovanje s policijo in podporo policiji pri zagotavljanju varnosti. Trud, ki ga mora policija vložiti v to, da jim prebivalci začnejo zaupati, je velik. Pri tem imata profesionalnost in integriteta policistov pomembno vlogo. Skupnosti so različne in različne skupnosti imajo različen odnos do policije. Stališča do policije, ki je najbolj viden predstavnik oblasti, se razvijajo dokaj zgodaj in se zakoreninijo že pri mladih ljudeh na osnovi vzgoje in izkušenj s policijo. Delo z mladino je ključnega pomena za vzpostavljanje zaupanja prihodnjih generacij v delo in poslanstvo policije (Reisig idr., 2012).

1.2.2.4 Ponovno opredeljeni cilji policijske dejavnosti

Četrty pomembni element policijskega dela v skupnosti je ponovno opredeljevanje ciljev policijske dejavnosti in je v tesni zvezi z idejo o identifikaciji in odpravi temeljnih vzrokov varnostnih problemov v skupnosti. To pomeni tudi spremembo ocenjevanja policijskega dela. Pri tradicionalnem policijskem delu je ocenjevanje policijskega dela tesno povezano s številom prijav in aretacij, številom napisanih predlogov sodniku za prekrške, izrečenih denarnih kazni ipd. Sodelovanje s skupnostmi zahteva drugačne standarde za ocenjevanje dela policistov. Poleg števila rešenih primerov je policiste treba tudi ocenjevati glede na kazalnike zmanjšanja kriminalitete, zmanjšanja problemov, povečanega občutka varnosti, manj nereda v soseskah, povečane kohezije v skupnostih ipd. Poudariti je treba, da se policijsko delo v skupnosti usmerja bolj v cilje kot le v ozka sredstva za dosego ciljev. To pomeni, da se je treba poleg neposrednega ukrepanja zoper kršitelje zakonov ukvarjati tudi s problemi in iskati možne rešitve za odpravo vzrokov nereda in kriminalitete, kar običajno ni določeno v kazenski zakonodaji, temveč se dosega s sodelovanjem z občani, ki zaupajo policiji in jo pojmujejo kot službo, ki jim stoji ob strani in zagotavlja varnost in kakovost življenja v skupnostih.

Ideja o štirih dejavnikih policijskega dela v skupnosti (sodelovanje skupnosti, reševanje problemov, skupnostna baza in ponovno opredeljevanje ciljev) predstavlja naše izhodišče za razmišljanje o tej, v veliki meri obetajoči, novi filozofiji policijskega dela. Poleg teh štirih dejavnikov lahko v literaturi

najdemo še druge, kot na primer manj rigidna organizacijska struktura policije, usmerjanje na nered, spreminjanje usposabljanja za policiste in sodelovanje (Carter, 1995; Hope, 1994, 1995; Wilkinson in Rosenbaum, 1993). Menimo, da so opisane ideje že vključene dejavnosti prej omenjenih štirih dejavnikov policijskega dela v skupnosti. Pomembno dejstvo je, da morajo biti ti štirje dejavniki medsebojno povezani, da morajo biti soodvisni. Samo ena komponenta, kot npr. policist za delo v skupnosti, še ni dovolj. Policijsko delo v skupnosti zahteva temeljne spremembe v filozofiji, strategiji in načrtovanju policijskega dela.

Fleisner idr. (1992) predstavljajo dober primer policijskega dela v skupnosti v Seattlu, ZDA. Z namenom reševanja problemov v skupnosti so, kljub velikemu skepticizmu pristašev tradicionalnega policijskega dela, poskusno uporabili policijsko delo v skupnosti za soočanje s perečimi varnostnimi problemi v skupnostih. Policija je spremenila način dela in način patroljiranja v nekaterih delih mesta. Skupine občanov so pomagale policistom pri obveščanju o problemih, usmerjanju policijskega dela, identificiranju problemov in izvajale preventivno dejavnost. Prizadevanja za boj proti zlorabi ilegalnih drog so pripeljala do sprememb pri programiranju javnih telefonskih aparatov, kjer ni bilo več mogoče sprejemati klicev, s čimer so onemogočili naročila prekupčevalcem z drogo, odprli so številne telefonske linije za obveščanje o krajih razpečevanja droge in dosledno izvajali določila odlokov o javnem redu. Poleg tega so začeli izvajati akcijo proti grafitom, zagotavljali so večerno rekreacijo za stanovalce v soseski in izvajali kampanje za pridobivanje sredstev za izvajanje preventivne dejavnosti. Te oblike dela presegajo tradicionalno policijsko delo in kažejo na veliko širše pojmovanje policijskega dela in vloge vodilnih v policijski organizaciji. Gre torej za izvajanje številnih, dopolnjujočih se ukrepov za zmanjšanje problemov v skupnosti, pri čemer je izvrševanje zakonodaje le del prizadevanj za zmanjšanje problemov.

Če povzamemo glavne značilnosti policijskega dela v skupnosti (Trojanowicz idr., 1998), potem avtorji najpogosteje naštevajo organizacijsko decentraliziranost, kjer policisti dobijo legitimnost tako iz skupnosti, kjer delo opravljajo, kot iz tradicionalnih virov legitimiranja policijskega dela (npr. zakoni, oblastne in druge politične strukture ipd.). V okviru filozofije policijskega dela v skupnosti so policisti ocenjevani in nagrajeni zaradi svojih komunikacijskih spretnosti (občutljivost za kulturno raznovrstnost, reševanje problemov, posredovanje pri konfliktih) in zaradi mnogih drugih znanj ter veščin, ki jih v model ocenjevanja ne vključujejo v tradicionalni, paravojaški policijski organizaciji (Hahn, 1998).

1.3 Opredeljevanje problemov

Osrednja sestavina policijskega dela v skupnosti je identifikacija problema. Meško in Lobnikar (2005a) v pregledu literature ugotavljata, da se policija ukvarja s številnimi socialnimi problemi v skupnosti in kriminaliteta predstavlja le enega izmed njih. Policija ima, v primerjavi z drugimi institucijami, boljši položaj tudi za identifikacijo problemov, ki niso v tesni zvezi z izvrševanjem zakonov. Policisti so odgovorni in dolžni sodelovati in iskati ustrezne rešitve problemov. Za izvajanje kakovostnih analiz, s katerimi je mogoče načrtovati in izvajati policijsko delo v skupnosti. Prevladujeta dve vrsti analiz. Prva

je S.A.R.A. (angl. *Scanning, Analysis, Response, Assessment*), kar pomeni posnetek stanja, analiza, ukrepanje in ocena učinkov. Drugi način za ugotavljanje obsega in narave problemov je raziskovanje kriminalnih žarišč, ki temelji na policijski oziroma kriminalistični analitiki. Oba procesa – analiza kriminalitete in vizualizacija policijske statistike – sta dinamična in ju je treba izvajati stalno.

1.3.1 S.A.R.A.

Meško in Lobnikar (2005a) predstavita tudi model štiristopenjskega reševanja problemov. Te stopnje so posnetek stanja, analiza, ukrepanje in ocena učinkov. Posnetek stanja vsebuje identifikacijo problema, značilnosti problema in zaskrbljenosti skupnosti glede tega problema. Te informacije zbira policist pri svojem delu v soseski, pri čemer opravlja razgovore s stanovalci in drugimi (npr. predstavniki šole, podjetij, ustanov), ki menijo, da je treba določen problem rešiti. Policisti pregledajo uradne statistične podatke o problemih v skupnosti, ki so jih sami zbrali ali pregledajo rezultate študij neodvisnih raziskovalcev. V vsakem primeru policisti opravijo posnetek stanja v sodelovanju s predstavniki (lokalne) skupnosti in podatke poskusijo skupaj analizirati. Naslednja faza je analiza zbranih podatkov, v kateri policisti podatke analizirajo z drugimi predstavniki skupnosti. Na primer analiza problemov glede preprodaje drog v stanovanjski soseski je primer skupnega dela policije in občanov iz skupnosti. V tem primeru je treba razmišljati o vključitvi lastnikov stanovanj in hiš, predstavnikov lokalne oblasti, predstavnikov zdravstvene službe in tožilstva. Če se problemi nanašajo na mlade ljudi, je k sodelovanju treba povabiti še socialno službo in (vladne in nevladne) organizacije, ki se ukvarjajo z mladimi. Sodelovanje različnih posameznikov, skupin in strokovnjakov pomeni večplastno obravnavo problema in boljše razumevanje dejavnikov, ki so povezani z reševanjem problema.

Po analizi situacije oziroma problema sledi faza izvajanja ukrepov. V predhodni fazi policija s sodelovanjem s predstavniki skupnosti in strokovnjaki doseže soglasje za izvajanje ukrepov. Lahko se tudi zgodi, da se dogovorijo za ukrepe, ki nimajo veliko opraviti s policijskim delom in spadajo v pristojnost drugih služb. V tem primeru policija spremlja potek akcij in stanje v skupnosti. Primer za to je primer iz nizozemske prakse, kjer so nevestnim lastnikom preprečili bivanje v določenem okolju. Inšpekcijske službe izdajo odločbo o zaprtju določenega lokala ali objekta. Policija v tem primeru nudi asistenco. Lokalna skupnost npr. odkupi objekt in ga nameni za prosocialne dejavnosti.

Zadnja faza je ocenjevanje učinkov ukrepov. O uspešni izvedbi programa je možno govoriti, če je ocena narejena po ustreznih merilih in pokaže učinke preventivne dejavnosti. Ocena je pomembna tudi za nadaljevanje enakih preventivnih prizadevanj ali spremembo strategije, metod in tehnik za zmanjševanje problemov.

Celoten proces S.A.R.A. se ukvarja predvsem z odpravo vzrokov problemov in ne le s simptomi. Ocenjevanje učinkovitosti programa zato ne vsebuje le analize ocene sprememb v stanju kriminalitete, povečanih prijav storilcev kaznivih dejanj ali drugih učinkov, ki se običajno nanašajo na policijsko delo. Tudi javnost mora spremeniti pričakovanja do policije, če hočejo izvajati učinkovito policijsko delo v

skupnosti. Policija ne more biti ena izmed ključnih institucij za reševanje socialnih problemov, če jo ocenjujemo le po številu obravnavanih primerov, prijav, aretacij ipd.

1.3.2 Raziskovanje kriminalnih žarišč

Poleg predhodno predstavljene metode za analiziranje procesa reševanja problemov so zanimive tudi študije kriminalnih žarišč. Analiza kriminalnih žarišč je običajna analitična metoda pri opravljanju policijskega dela. Sherman (1995) opredeljuje kriminalna žarišča kot manjša območja, kjer je pogostost pojavljanja kriminalitete zelo velika in je zaradi te značilnosti možno napovedovati probleme tudi v daljšem časovnem obdobju. Analiziral je klice na policijsko postajo v enem izmed ameriških mest in ugotovil, da je bilo več kot 50 % klicev z območij, ki predstavljajo približno 3 % preučevanega mesta. Specifične oblike kriminalitete ali kršitev kažejo še na večjo koncentracijo. Na primer vsi primeri nasilja v družini se pojavljajo v 9 % območij mesta, fizično obračunavanje in fizični napadi so značilni za 7 % preučevanega mesta, ropi, spolni napadi in tatvine motornih vozil so tipični za 5 % območij v tem mestu. Spelman (1995) ugotavlja, da je bilo v drugem ameriškem mestu za 10 % mesta značilnih več kot 30 % vseh klicev na policijo. Ugotovitve kažejo na to, da se kriminaliteta in problemi kopičijo na določenih mestih in ob določenem času. To je izhodišče za preventivno dejavnost in izvajanje policijskega dela v skupnosti. Ugotovitev kriminalnih žarišč je lahko tudi posledica prve faze procesa S.A.R.A. (posnetka stanja), s katerim dobimo značilnosti kraja in dejavnike, ki domnevno vplivajo na privlačnost takšnih območij za storilce kaznivih dejanj (Spelman, 1995). Pri tej dejavnosti je v veliko pomoč tudi sodobna informacijska tehnologija, ki z uporabo računalniških programov omogoča takojšen vpogled v krajevno in časovno porazdelitev problemov v skupnostih. Programi, ki jih uporabljajo za te namene so znani pod imeni *Spatial and Temporal Analysis of Crime* (STAC) in *Drug Market Analysis Program* (DMAP). Izdelovanje zemljevidov in raziskovanje kriminalnih žarišč pa ponuja dodatne podatke, ne le o žariščih samih, temveč tudi o drugih značilnostih soseske, območja in časa, ko se kriminalna dejavnost poveča. Na tem področju smo v zadnjih dvajsetih letih naredili napredek, saj segajo prve analize v začetek tega tisočletja, danes pa imamo na Fakulteti za varnostne vede tudi laboratorij za geografske informacijske sisteme (GIS) (Meško idr., 2023).

1.4 Različen razvoj policijskega dela v skupnosti – podobni izziv

Policijsko delo v skupnosti je mišljeno kot »blažilec« predhodnih izključno represivnih oblik policijske dejavnosti (ničelna prizanesljivost in boj proti kriminaliteti), socioekonomskih neenakosti in etničnih pritiskov (kjer se ustvarjata sovraštvo in nezaupanje med policijo in javnostmi) poklicnih identitet in interesov (diskvalifikacije policistov kot »socialnih delavcev«) in organizacijskih virov (vodstvene vloge, pomanjkanje usposabljanj in ustreznih kadrov). Večina reform na področju policijskega dela v skupnosti v evropskem prostoru je bila navidezna, saj ni nikjer zaživela v polnem razmahu na ravni držav, regij in kontinenta. Obstajajo pa parcialni primeri dobrih praks (de Maillard in Terpstra, 2021; EUCPN, 2019).

V uvodu se bomo ozrli nekaj desetletij nazaj, ko se je policijsko delo v skupnosti začelo promovirati v Sloveniji, in sicer v sredini devetdesetih let potem, ko so ukinili oddelke policije in delo vodij varnostnih okolišev ter uvedli vodje policijskih okolišev s precej spremenjeno vlogo pri policijski dejavnosti na lokalni ravni, predvsem na področju policijskega preventivnega dela in vzpostavljanja sodelovanja z deležniki na področju varnosti. Ključno vlogo v promociji policijskega dela v skupnosti v tistem času so imeli predstavniki policije grofije Surrey v Angliji, in sicer je pomembno vlogo na tem področju odigral dr. James Hart, komisar policije v grofiji Surrey (Meško, 2021b). Če povzamemo, od 1990-ih dalje je policijsko delo v skupnosti eno izmed najbolj popularnih oblik policijske dejavnosti (Brogden in Nijhar, 2005; Wisler in Onwudiwe, 2009), ki ga razlagajo kot prevladujočo paradigmo policijske dejavnosti (Oliver in Bartgis, 1998) ali organizacijsko paradigmo javne policijske dejavnosti (Bayley in Shearing, 1996). Policijsko delo v skupnosti ima vlogo ustvarjanja bolj demokratične policije (Bayley, 2006), ki prispeva k bolj odpornim skupnostim (Herbert, 2006). Na drugi strani je koncept policijskega dela v skupnosti odprl številna vprašanja in kritične razprave. Nekateri so poimenovali policijsko delo kot vseobsegajoči in težko opredeljiv koncept (Brogden in Nijhar, 2005) in nova policijska ortodoksnost in mantra policijske dejavnosti (Tilley, 2003). Avtorji opozarjajo, da prevodi policijskega dela v skupnosti v druge jezike dobivajo tudi vsebinsko drugačne perspektive od prvotnih, kar nakazuje na problem kontekstualiziranja in prevladujoče filozofije policijske dejavnosti v posamezni kulturi. Interpretacije tega, kaj je »pravo« policijsko delo v skupnosti, so sila različne (Greene, 1999; Holmberg, 2002; Terpstra, 2010a, 2010b). Mastrofski (2009) v svoji kritiki poudarja, da je policijsko delo v skupnosti lahko vsaka policijska dejavnost, kar poudarjajo nekatere policije. Ko je enkrat policijsko delo v skupnosti vse, potem je lahko tudi nič. Ne smemo pozabiti tudi na politični značaj policijskega dela v skupnosti, saj se je policijsko delo v skupnosti intenzivneje promoviralo, ko je politika z represivnim delom izgubila zaupanje ljudi in je na ta način želela ponovno pridobiti zaupanje pri prebivalcih. V tem kontekstu so policisti, ki opravljajo policijsko delo v skupnosti, tudi del prevladujoče politike, ki se kaže v odnosu države do prebivalcev. Klockars (1988) je pri analizi ameriškega policijskega dela v skupnosti ugotovil, da je zelo popularen koncept policijskega dela v skupnosti bolj retorika in metoda dela pri stikih z javnostmi kot pa policijska dejavnost v pravem smislu, saj je bil prvotni namen policijskega dela v skupnosti izboljšanje odnosov med policijo in družbo (Wisler in Onwudiwe, 2009). Zaradi tega je policijsko delo v skupnosti dobilo globalni razmah, kajti obetajoča policijska dejavnost, ki kot ključno vsebuje sodelovanje med policijo in skupnostmi, torej participacijo v demokratičnem odločanju o prioritetah na področju (lokalne) varnosti, je pomemben cilj v demokratičnih družbah.

Problemi opredeljevanja policijskega dela v skupnosti se kažejo v tem, da ima skoraj vsak avtor svojo opredelitev policijskega dela v skupnosti (Cordner, 2014). Avtorji iz ZDA prevladujejo med pisci prispevkov o policijskem delu v skupnosti in zadnja analiza EUCPN (2019) o policijskem delu v skupnosti v Evropi jasno kaže, da so pisci poročila uporabili večino virov iz ZDA, kajti prispevki evropskih avtorjev so bili v manjšini ali pa niso bili objavljeni v angleškem jeziku. Na tem področju smo bili v Sloveniji med vodilnimi raziskovalci policijske dejavnosti in policijskega dela v skupnosti

(Meško in Lobnikar, 2021) v Evropi. Opredeljevanje policijskega dela v skupnosti po ameriško vsebuje tri pomembne elemente: vključevanje prebivalcev, reševanje problemov in decentralizacijo (Skogan, 2019). Trojanowicz in Bocqueroux (1990) poudarjata, da je policijsko delo v skupnosti filozofija in organizacijska strategija, ki lokalnemu prebivalstvu in policiji omogoča, da sodelujejo pri reševanju problemov, povezanih s kriminaliteto, fizičnim (neurejene zgradbe, propadajoče soseske, umazanija) in socialnim neredom (klateži, berači in brezdomci na ulicah) ter propadanjem sosesk (slaba komunala, neurejeno, umazano in zanemarjen okolje). V ZDA je policijsko delo v skupnosti doseglo višek na ravni državne politike s strateškim dokumentom, ki so ga sprejeli v času predsedovanja Obame (President's Task Force on 21st Century Policing, 2015). Prioritete v tem dokumentu pa niso bile implementirane v času predsednika Trumpa. S tem pa je tudi ideja o policijskem delu v skupnosti postala marginalna. Kljub temu so se ideje o policijskem delu v skupnosti širile globalno in v preteklosti dosegle tudi Slovenijo.

1.4.1 Širjenje policijskega dela v skupnosti v evropskem okolju

Začetki policijskega dela v skupnosti segajo v sedemdeseta leta prejšnjega stoletja. Od tedaj je koncept policijskega dela v skupnosti segel v večino delov sveta. Nekateri ugotavljajo, da je šlo pri policijskem delu v skupnosti za globalno gibanje na področju razvoja policijske dejavnosti (Wisler in Onwudiwe, 2009). Ključni razlog za prejemanje policijskega dela je bilo prepričanje, da je zaupanja med policijo in prebivalci premalo in da si je treba prizadevati za presežanje rezultatov javnomnenjskih anket, ki govorijo o načelnem zadovoljstvu z delom policije, ko pa pride do potrebnega sodelovanja s prebivalstvom, pa tega ni ali pa je zelo skromno, previdno ali pa se nezaupanje oziroma socialna distanca pokaže kot problem. Policija je brez sodelovanja in pomoči občanov pravzaprav manj uspešna pri reševanju številnih problemov v zvezi s preprečevanjem in zatiranjem kriminalitete, vzdrževanjem reda v družbi in opravljanjem drugih nalog na področju varnosti. Problematike kriminalitete in nereda se ne da rešiti le z represivnim delom, temveč je treba več pozornosti namenjati preventivni dejavnosti policije in sodelovanju s skupnostmi (Trojanowicz in Bucqueroux, 1994). Slednje je podobno samovarovanju občanov v soseskah, vendar z intenzivnim sodelovanjem policistov in usmerjanjem pozornosti k reševanju specifičnih problemov v soseski. Filozofija policijskega dela v skupnosti temelji na sodelovanju in skupnem reševanju problemov, pri čemer dejavno sodelujejo policisti in občani v skupnostih. Pri policijskem delu v skupnosti je pomembna komponenta spoštovanje človekovih pravic pri opravljanju policijske dejavnosti (Schaap, 2018), zato je bila promocija policijskega dela v skupnosti pomembna v pokonfliktnih družbah in mladih demokracijah (Bayley, 2006). Prenos idej o policijskem delu v skupnosti je potekal na več načinov. Eden izmed njih so bili obiski nacionalnih strokovnjakov v državah, kjer so že izvajali policijsko delo v skupnosti. Predstavljene so jim bile oblike dela v skupnosti, ideje in zakonodaja, ti pa so pridobljene izkušnje prenesli v domače okolje. Za drugi pristop so bili značilni obiski tujih strokovnjakov, ki so usposabljali policiste v matičnih državah ter jim pomagali razviti policijsko delo v skupnosti. Tretji način pa je bil kombiniran način (Peterson, 2010; Virta, 2002).

Eden od načinov prenosa policijskega dela v skupnosti v novo okolje je prenos »mitologij« o uspešni policijski dejavnosti na osnovi izbranih primerov uspešnih praks, ki pa niso dovolj podrobno predstavljene, da bi bilo možno spremljati celoten proces, pri čemer so izbrani samo uspešni deli in zgodbe o navidezni uspešnosti policijskega dela. V teh primerih je šlo tudi za navdušenje posameznikov nad specifičnimi oblikami policijskega dela v skupnosti, ki pa ga zaradi kratkotrajnosti obiskov ni bilo mogoče oceniti glede učinkovitosti. Včasih so se takšni primeri »dobrih praks« pokazali kot zmerno učinkoviti, včasih pa kot neprimerni v novih okoljih zaradi socialnih, kulturnih in političnih okoliščin v novem okolju. Poleg tega pa so prenašalci idej, ki so bili tudi praktiki in so bili vpeti v dejavnosti policijskega dela v skupnosti, to delali predano in zagnano, ko pa je to delo prevzel nekdo drug, je to usahnilo oziroma se vrnilo na pretežno reaktivno in represivno delo (Bayley, 1991; Brogden in Nijhar, 2005). Pomemben del prenosa idej policijskega dela v skupnosti je tudi semantične narave in ustreznega prevajanja besedil o policijskem delu v skupnosti. Policijsko delo v skupnosti ima v ameriški kulturi drugačen simbolični in moralni pomen kot v evropski. Primer glede tega je francoska skovanka »police de proximite«, kar bi lahko pomenilo policija blizu ljudem ali dostopna policija. Pri prevajanju terminologije je treba biti previden, saj je treba to uskladiti tudi z zakonodajo in kulturo policijske dejavnosti v posamezni državi. Prav zaradi precej poenostavljenih prevodov imen in vsebine se pojavi zmeda in konceptualna nejasnost (de Maillard in Terpstra, 2021). V nadaljevanju predstavljamo razumevanje policijskega dela v skupnosti v evropskih kulturah – nizozemski odprti družbi, v skandinavskih državah visokega zaupanja policiji, državi z napoleonsko tradicijo – Franciji in pokonfliktni irski družbi. Štiri različne evropske države oziroma kulturna okolja, kjer se izvajajo različne oblike policijskega dela v skupnosti, so zanimive tudi zaradi razvoja policijskega dela v skupnosti v Sloveniji.

Nizozemska ima relativno dolgo tradicijo policijskega dela v skupnosti, in sicer od sedemdesetih let prejšnjega stoletja. V poznih šestdesetih letih je nizozemska policija zaradi mladinske subkulture in izgube tradicionalnega pojmovanja avtoritete poskusila z novim pristopom, ki je omogočal stik z deli družbe v naraščajočih konfliktih. Uvedli so policiste v soseskah z namenom odprave izolacije in distance policije do lokalnih problemov ter poskusili ponovno vzpostaviti legitimnosti policijske dejavnosti v okoljih, kjer so obstajali konflikti med pripadniki skupnosti in državo. Vloga policistov v soseskah je bila ponovna vzpostavitev »pokrivanja terena« in vzpostavljanja neposrednih stikov s prebivalci. Ključni cilji so bili tudi povečanje vidnosti, dostopnost policije in obnova zaupanja v policijo (Punch in van der Vijver, 2008). V devetdesetih letih so uvedli novo strategijo, in sicer policiste, ki so zadolženi za določena območja. Njihova ključna naloga je bilo reševanje lokalnih problemov, pri čemer so sodelovali z mrežo več agencij in promovirali sodelovanje prebivalcev. Policisti, ki so opravljali policijsko delo v skupnosti, so bili glavni predstavniki in izvajalci tega modela policijske dejavnosti (Punch in van der Vijver, 2008). Policijsko delo v skupnosti postane vodilna strategija policijske dejavnosti na Nizozemskem. Ker so župani izgubili »svoje« občinske policije, se je v zvezni policiji okrepiło policijsko delo v skupnosti na lokalni ravni. Leta 2005 so policijski šefi objavili dokument o

viziji razvoja nizozemske policije in leto kasneje sledi promocija policijskega dela v skupnosti kot vodilne strategije policijskega dela na Nizozemskem. Kljub razvoju policijskega dela v skupnosti je bilo prisotnih tudi nekaj kritik politike in javnih medijev, ki so vodstvu policije očitali, da so premehki v odzivanju na naraščajočo kriminaliteto. Zahteve po ničelni prizanesljivosti kršiteljem zakonov so počasi prevzemale politično in javno razpravo o varnosti (van Swaaningen, 2006). Pojav terorizma in organizirane kriminalitete so vplivali na druge prioritete. Ne glede na to so vodje v policiji ugotovili, da brez policijskega dela v skupnosti ne gre, in so povečali število policistov, ki so delali v lokalnih okoljih. Leta 2012 so položaj policista, ki dela policijsko delo v skupnosti tudi pravno utemeljili. V nacionalnem načrtu policijske dejavnosti je imel policist, odgovoren za policijsko delo v skupnosti, osrednjo vlogo pri izvajanju policijskega dela na lokalni ravni (Schaap in Terpstra, 2018).

Skandinavske države (Danska, Norveška, Švedska in Finska) so sprejele angloameriški model policijskega dela v skupnosti. Razvoj v vseh državah je potekal zelo podobno. Prvotno je bilo policijsko delo v skupnosti pojmovano kot tujek in ni bilo najbolje sprejeto v družbeni in zgodovinski kontekst lokalne policijske dejavnosti (Holmberg, 2005). Kljub temu je več dejavnikov vplivalo na sprejem policijskega dela v skupnosti, npr. na Norveškem kot odziv na centralizacijo in tehnično modernizacijo policije (Larsson, 2010). Na Finskem so imeli pomisleke o uvedbi policijskega dela v skupnosti zaradi nizke stopnje kriminalitete in visokega zaupanja policiji. Čeprav je bilo policijsko delo v skupnosti obetavno, je bilo pred njegovo uvedbo veliko pomislekov. Holmberg (2005) je ugotovil, da je imela uvedba policijskega dela v skupnosti po angloameriškem modelu veliko pomislekov in odpora v strokovnih krogih. Predvsem zaradi standardizacije, učinkovitosti in odpora po modi »reforme policijskega dela v skupnosti«, ki naj bi bilo staro vino v novih steklenicah. Na Danskem eksperiment s policijskim delom v skupnosti ni bil uspešen, saj se ob uvedbi policijskega dela v skupnosti varnost ljudi ni povečala, pa tudi strah pred kriminaliteto ni upadel. Edini pozitivni rezultat je bil ta, da so se izboljšali odnosi med policijo in partnerskimi institucijami ob tem, da se učinkovitost policije pri obravnavi zadev (tudi preventivnih) ni povečala. V prevladujoči policijski kulturi se je policijsko delo v skupnosti pojmovalo kot policijsko socialno delo, ki med policisti ni uživalo posebnega ugleda (Holmberg, 2005). Finske izkušnje so bile zelo podobne (Houtsonen idr., 2017). Švedski primer je bil na prvi pogled bolj uspešen z uvedbo dela na področju zagotavljanja varnosti (predvsem z namenom zmanjševanja strahu pred kriminaliteto), ki je del policijskega dela v skupnosti, uvoženega iz Velike Britanije. Čeprav je bilo to proklamirano med ključnimi cilji policijskega dela, je bilo to delo v praksi komaj prepoznavno (Peterson, 2010). Høigård (2011) ugotavlja, da po letu 2010 policijsko delo v skupnosti ni več med pomembnejšimi policijskimi dejavnostmi v skandinavskih državah. Larsson (2010) meni, da je bilo pri policijskem delu v skupnosti v skandinavskih državah možno zaznati le dele tega policijskega dela v krajšem času, poleg tega pa je policijsko delo v skupnosti služilo tudi kot fasada, ideologija ali zgolj retorika o tem modelu policijske dejavnosti, v praksi pa se je dogajalo vse drugo. Houtsonen idr. (2017) ugotavljajo, da imajo na Finskem ambivalentne občutke do policijskega dela v skupnosti in da ima

policijsko delo v skupnosti po mnenju večine policistov zelo nizek status glede na druge policijske dejavnosti.

Francija je zelo specifična država glede policijske dejavnosti. Ideje o policijskem delu v skupnosti so v Franciji prispele v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja. Varnost in kriminaliteta sta bili tedaj ključni prioriteti vladnih agend. V urbanih soseskah je bila policija premalo prisotna, zato so ustanovili lokalne policijske postaje in izvajali opazovalno službo – peš patroljiranje. Različna poročila za francoski parlament so pričala o potrebi po preventivnih dejavnostih na področju dela z mladimi, manjših premoženjskih kaznivih dejanj, predvsem pa o približevanju policije lokalnemu prebivalstvu, predvsem v urbanih okoljih. Poudarek je bil na teritorialnem pristopu (na ravni mesta ali soseske), z več partnerstva z drugimi organizacijami in povečanim vključevanjem ljudi v skupne dejavnosti na področju varnosti. Bonnemaisionovo poročilo (1982 v de Maillard in Terpstra, 2021) pa je zahtevalo uvedbo občinskih svetov za preprečevanje kriminalitete, ki jim predsedujeta župan in prefekt, obvezno pa sodeluje tudi predstavnik policije. Pri izvajanju policijskega dela v skupnosti je pomembno to, da ga izvajata dve policijski instituciji – žandarmerija (v ruralnih in manj urbanih okoljih) in nacionalna policija v urbanih okoljih. Obe instituciji izvajata policijsko dejavnost blizu ljudi oziroma v soseskah za ljudi na osnovi t. i. »varnostne pogodbe« med državno in lokalno oblastjo, kar pomeni implementacijo dela policijskega dela v skupnosti, ker pravni francoski red policistom ne dopušča tolikšne diskrecijske pravice kot anglosaški. Ključne vsebine policijskega dela v skupnosti po francosko so: delovanje na območju soseske, stalni stiki s prebivalci, raznolike policijske dejavnosti s poudarkom na preventivni dejavnosti, represivni dejavnosti in odvrčanju od kriminalne dejavnosti, okrepitev lokalnega okolja, odgovornost lokalne oblasti in policijske storitve visoke kakovosti (de Maillard in Terpstra, 2021). Po letu 2000 z uvedbo novega menedžerializma v policiji s poudarkom na merjenju učinkov (t. i. *benchmarking*) ter s konservativno politiko Sarkozyja policiste, ki so prej delali predvsem na področju prevencije, premestijo na izključno represivne naloge. Leta 2008 so ustanovili posebne enote za proaktivno delovanje v soseskah, vendar ne na ravni celotne države, temveč le v Parizu. Po terorističnem napadu v Parizu policijsko delo v skupnosti nekako izgine iz nabora dobrih praks policije v Franciji. Ključno delovanje se usmeri na preganjanje (potencialnih) teroristov. V času predsednika Macrona uvedejo t. i. vsakodnevno varnostno policijsko dejavnost, kjer je možno prepoznati elemente policijskega dela v skupnosti, vendar to služi izključno represivnim namenom. Te dejavnosti vsebujejo druženje policije s prebivalci na kritičnih območjih, razvoj lokalnih partnerstev, upravljanje tveganj in usposabljanja za komuniciranje z različnimi etničnimi skupinami, kulturami, usposabljanje policistov in decentralizirano odločanje. Te dejavnosti so izvajali v različnem obsegu, različno dolgo in različno intenzivno. Na nacionalni ravni pa ni bilo nadzorne institucije ali organa, ki bi bdel nad implementacijo teh dejavnosti. V javnosti ni bilo podpore tem dejavnostim, še posebej pa ne tam, kjer so policisti izvajali predvsem represivne naloge in zagotavljali red z uporabo sile. Poleg tega so bila to območja, kjer živi največ priseljencev in so policijo pojmovali kot agresivno in rasistično ter da neupravičeno izvaja nepotrebno nasilje nad ljudmi (Roché, 2020). Naj sklenemo z ugotovitvijo, da je tudi v Franciji policijsko delo v

skupnosti delno zaživelo in so ga postavili na periferijo policijske dejavnosti zaradi centralizacije v policijski organizaciji in tradicionalnega modela policijske dejavnosti, ki temelji na intervencijah in aretacijah, kar je tudi prevladujoče prepričanje večine policistov.

Severna Irska kot pokonfliktna družba ima zanimivo zgodovino konfliktov med protestanti in katoliki. Reforma varnostnega sektorja je tudi na Irsko pripeljala ideje o policijskem delu v skupnosti. Irska republikanska vojska je bila v neposrednem konfliktu s policijo, kar je bil poseben izziv pri umirjanju varnostne situacije v deljeni, razcepljeni družbi. Ideja o doseganju konsenza med katoliki in protestanti je bila pogojena tudi z zaposlovalno politiko in uravnoteženostjo policistov obeh veroizpovedi. Problem je bil, ker so bili protestanti v večini, vendar se je v letu 2010 delež katoliških policistov povečal s predhodnih 8 % na 30 %. Zaradi zlorab so ustanovili tudi policijskega ombudsmana, ki je obravnaval pritožbe zoper policijo. Počasi so postavili temelje za policijsko delo v skupnosti, ki je temeljilo na javni podpori in soglasju, odgovornosti, decentralizaciji in poskusu, da izvajajo številne pomirjevalne dejavnosti v okoljih, ki so sovražna do policije. Uspeh je bil relativen. Evalvacije so pokazale manjše, vendar pozitivne učinke. Najbolj uspešna je bila reforma na vrhu policije z uvedbo nacionalnega odbora za policijo, glede ustvarjanja območnih varnostnih partnerstev in policijskih enot v soseskah. Ukvarjanje z marginalnimi uporniškimi skupinami ni dalo pozitivnih rezultatov predvsem zaradi odklonilnega stališča Irske republikanske stranke (*Sinn Fein*). Policijsko delo v skupnosti so izvajali v manj problematičnih soseskah srednjega razreda in ne v soseskah, kjer se policisti pojmujejo kot tisti, ki povzročajo probleme in ne skrbijo za ljudi, to pa so soseske delavskega razreda (Ellison, 2013).

Kljub številnim argumentom za policijsko delo v skupnosti je glede tega še vedno kar nekaj odprtih vprašanj. Najbolj običajni problemi se nanašajo na problem opredelitve policijskega dela v skupnosti, na proces izvajanja takšne dejavnosti in na ocenjevanje učinkovitosti. Nekaj teh problemov bomo v nadaljevanju osvetlili tudi z raziskovalnimi rezultati.

1.5 Policijsko delo v skupnosti na razpotju

Prepričanje, da bo policijsko delo v skupnosti pomagalo pri reševanju številnih problemov, je bilo omajano, saj obstajajo ovire, ki mečejo slabo luč na tovrstno policijsko delo. Problem se pojavi, ko je treba začeti izvajati takšno policijsko delo in policisti ne pokažejo zanimanja zanj (Bennett, 1994; Eck in Rosenbaum, 1994; Sadd in Grinc, 1994), še več, mnogokrat se med policisti pojavijo odpori do takšnega policijskega dela. Policijskemu delu v skupnosti najbolj nasprotujejo zagovorniki tradicionalnega policijskega dela. Kritike se nanašajo na pomanjkanje policistov za peš patroljiranje in pokrivanje območja soseske in zakasnelo ukrepanje (Wycoff, 1994). Druga vrsta kritik se nanaša na mišljenje, da to ni pravo policijsko delo in da meče slabo luč na druge policiste ter je resna grožnja policijskemu profesionalizmu (Skolnick in Bayley, 1988).

K temu lahko pripišemo še pomanjkanje programov za promocijo policijskega dela v skupnosti pri policistih na vseh ravneh policijske organizacije. Policisti, ki izvajajo takšno delo, so v veliki meri spremenili stališča do vloge policije in policijskega dela v skupnosti (Skogan, 1995). Poleg tega je

pomemben dejavnik tudi usposabljanje za tovrstno delo. Skolnick in Bayley (1988) menita, da so odpori policistov do takšnega dela predvsem posledica slabe usposobljenosti in neznanja ter nezrelosti za reševanje problemov, kar je bistveno bolj zahtevno in dolgoročnejshe delo kot samo prijavljati kršitelje cestnoprometnih predpisov, javnega reda in storilcev kaznivih dejanj. Za izvajanje policijskega dela v skupnosti je potrebno poznavanje določenih značilnosti človeškega vedenja, obnašanja, opravljanja razgovorov, reševanja in umirjanja konfliktov, vzpostavljanja sodelovanja in sposobnost identificiranja problemov (Sadd in Grinc, 1996; Skogan, 1995). Pomanjkanje usposobljenosti za opravljanje takšnega dela ima za posledico le enostranske odločitve, slabo usklajenost in pomanjkljivo izvajanje ukrepov. Poleg tega je treba tudi javnost seznaniti z elementi policijskega dela v skupnosti in pričakovanji glede vzajemnega sodelovanja med občani in policijo (Kappeler idr., 2020; Sadd in Grinc, 1996).

Naslednji problem se nanaša na merjenje učinkov policijskega dela v skupnosti, na pomanjkanje virov za ustrezno izvajanje dela, odgovornost za ukrepanje in različne ustavne pomisleke, predvsem glede upoštevanja temeljnih pravic in svoboščin državljanov (Eck in Rosenbaum, 1994; Sadd in Grinc, 1996). Policisti se pri opravljanju policijskega dela dnevno srečujejo z opisanimi problemi. Možna rešitev teh dilem je odkrita razprava o poslanstvu in temeljnih nalogah policije v sedanjem času. Verjetno si vsi prizadevamo za dvig kakovosti življenja v skupnostih in za bolj varno življenje in delo. Kako to doseči, je lahko predmet takšne razprave. To pomeni tudi potrebo po nadaljnjem preučevanju policijskega dela v skupnosti z več vidikov, ne le izvedbenega, temveč tudi z vidika politične volje in zakonske ureditve tega področja. Zanimivo je to, da so bile kritike ameriškega policijskega dela v skupnosti utemeljene z raziskavami, pa so v novih okoljih policijsko delo v skupnosti ob prenosu v druga okolja izvajali od začetka, kar pomeni, da so se slej ali prej pojavili enaki problemi, kot so jih ugotovili pred desetletji v ZDA.

1.6 Raziskovanje in razvoj policijskega dela v skupnosti v zadnjih desetih letih v Sloveniji

V tem poglavju predstavljamo raziskovanje policijskega dela v skupnosti po analizi iz leta 2012, izhajajoč iz analize v projektu Občutki ogroženosti in vloga policije pri zagotavljanju varnosti v lokalnih skupnostih (Meško idr., 2012). Pregled dotedanjih raziskav o policijskem delu v skupnosti so leta 2012 objavili Jere idr. (2012), v tem poglavju pa predstavljamo samo novejša spoznanja.

Zaznati je bilo visoko stopnjo pripravljenosti za sodelovanje med občinami in policijo v okviru obstoječe zakonodaje (torej v varnostnih sosvetih), župani so menili, da je treba policiste usposobiti za boljše komuniciranje in transparentno delo, opomnili pa so tudi, naj policijsko delo v skupnosti ne služi zgolj preiskovanju kriminalitete, ampak delu za splošno korist, ki se kaže v zagotavljanju varnosti, ustreznem delu z oškodovanci in različnimi skupinami ljudi, predvsem tistimi, najbolj ranljivimi. Glede na odzive tako predstavnikov občinskih uprav kot policije so se največji izzivi pokazali na področju sodelovanja policije in občinskih redarstev.

Naše ugotovitve se niso bistveno spremenile tudi v raziskavi, ki je bila opravljena leta 2017, je pa bilo ugotovljeno, da izvajalci policijskega dela v skupnosti niso bili prepričani, da je strategija policijskega

dela v skupnosti iz leta 2013 zaživela v praksi, kot je bilo to načrtovano. Še vedno so ostali stari problemi »neopredeljene vloge« vodij policijskih okolišev, ki so bili po eni strani nosilci policijske dejavnosti na lokalni ravni, na drugi pa marginalizirani glede na druge policiste, ki se ukvarjajo s preiskovanjem kaznivih dejanj in prometno varnostjo. Ugotovljeno je bilo tudi to, da je med vodstvenimi delavci v policiji le manjše število tistih policistov, ki so bili nekoč vodje policijskih okolišev. Na drugi strani pa so primeri iz prakse pokazali na izjemno dejavnost vodstev policijskih uprav, policijskih postaj in dejavno angažiranje vodij policijskih okolišev na področju zagotavljanja varnosti skladno z ideali policijskega dela v skupnosti. Kakovost izvajanja policijskega dela v skupnosti je v veliki meri odvisna od podpore lokalnih policijskih vodij, predvsem od tega, kakšne naloge so prej opravljali v policiji (npr. na področju prometa, preiskovanja kaznivih dejanj, javnega reda in miru) (Meško idr., 2018; Pirnat idr., 2018).

Pomemben dejavnik vzpostavitve policijskega dela v skupnosti je tudi seznanjanje občanov s policijskim delom v skupnosti in pričakovanjem sodelovanja ter pomoči občanov pri zagotavljanju varnosti. Nepoznavanje policijskega dela in policijskih pooblastil je tudi ena izmed ovir med občani in policisti, saj policisti pogosto menijo, da občani poznajo zakone, pristojnosti in področja dela policije. To je izziv za predstavitev policije javnostim in poziv k sodelovanju za skupno prizadevanje za večjo varnost v družbi. Tu se srečamo z naslednjo kritiko policijskega dela v skupnosti. To je očitek, da je to delo namenjeno le ustvarjanju pozitivnega javnega mnenja do policije. Policija si mora prizadevati sodelovati z občani in skupaj z njimi reševati probleme, saj le ob doseganju soglasja glede ukrepov, tako policije kot drugih institucij ali organizacij, obstaja možnost resničnega reševanja problemov in ne le ukvarjanja s simptomi problemov (Meško, 2021b; Meško idr., 2018).

Med pomembnejše ugotovitve raziskave štejemo ugotovitev, da policijsko delo v skupnosti služi tako zmanjšanju kriminalitete, zmanjšanju problemov v skupnosti kot tudi zmanjševanju strahu pred kriminaliteto. Strah pred kriminaliteto se je pokazal kot skrb zbujajoč problem (Meško, 2021b), saj lahko pri občanih povzroči nerazumno vedenje, ki vodi do npr. vigilantizma in ustvarjanja novih varnostnih problemov. Policija ima pri zagotavljanju varnosti in občutkov varnosti zelo pomembno vlogo, čeprav je ta včasih protislovna, kajti ponekod odsotnost policije povezujejo s problemi, drugje pa prisotnost policije lahko pomeni, da je v teh okoljih nekaj narobe.

Od začetka preučevanja policijskega dela v skupnosti se kažejo podobni problemi – nihanje kadra (fluktuacija), neprimerna kadrovska zasedenost in preveliko območje policijskih okolišev. Policijsko delo v skupnosti zahteva tudi decentralizacijo policijske dejavnosti. To v sedanji obliki policijske organizacije še ni mogoče. Pomembna je tudi ugotovitev, da ni samoumevno, da bodo prebivalci sprejeli to filozofijo policijskega dela in sami po sebi sodelovali s policisti. Čeprav naši raziskovalni rezultati pričajo o pripravljenosti za sodelovanje s policijo pri zagotavljanju varnosti, menimo, da je treba narediti korak naprej in promovirati idejo o varnosti kot vrednoti, za katero si prizadevajo vsi prebivalci. Prebivalce v skupnosti je treba informirati o delu policije in odpreti vrata ter pokazati pripravljenost za sodelovanje (Meško in Kokoravec, 2021; Meško idr., 2020).

Pomemben dejavnik, ki vpliva na delo policije in sodelovanje občanov, je javno mnenje o policiji. Več, ko je pritiskov na policijo, bolj se ta zapira v svoj krog in doživlja javnost kot vir ogrožanja. Policijsko delo v skupnosti vpliva na javno mnenje in ustvarja strpne odnose med policijo in javnostmi. Na javno mnenje o policiji vpliva nekaj dejavnikov, med katerimi so najpomembnejši neposredni stiki policistov s strankami, kakovost opravljenega dela, odzivanja policije na probleme in prijave, stopnja zaznane korupcije v policiji, dostopnost in vidnost policistov in prikazovanje policijskega dela v javnih medijih. Tudi evropske konference so potrdile, da se dvajset let po korenitih spremembah policijskega dela, vsaj v strateških dokumentih in usmeritvah, policija še vedno ukvarja s temeljnimi vprašanji o vlogi in delu na področju policijskega dela v skupnosti (EUCPN, 2019). To ni nič novega tudi v drugih evropskih državah, ki so prevzele anglosaški model policijskega dela v skupnosti in ga želele postaviti v kontekst svoje kulture, policijske organizacije in prioritete na področju policijske dejavnosti. Publikacija EUCPN (2019) o policijskem delu v skupnostih v Evropi je posebna v tem, ker je večina citiranih del iz ZDA, kar kaže, da je bilo v evropskem prostoru malo poglobljenih znanstvenih analiz policijskega dela v skupnostih, objavljenih v vrhunskih znanstvenih revijah. Izjema je prispevek slovenskih avtorjev izpred skoraj dvajsetih let (Meško in Lobnikar, 2005b).

Vsaka novost ali spreminjanje utečenih rutin vzbuja nezaupanje in negotovost. Policija je kot tipična konservativna institucija pred velikim izzivom, saj se pri uvajanju policijskega dela v skupnosti sooča s številnimi problemi, ki se nanašajo na spremembo filozofije, organizacije, mentalitete, odnosa do dela in strank. Policijsko delo v skupnosti veliko obeta, saj se je pokazalo kot zelo učinkovito za reševanje problemov v skupnostih s številnimi problemi, multikulturno in multietnično strukturo prebivalstva. Kljub obetavnosti tovrstne policijske filozofije pa je naivno pričakovati, da bo rešila vse probleme. Temeljni problem v zvezi s policijskim delom v skupnosti leži v pojmovanju položaja in vloge policije v družbi in ukrepov, ki naj jih izvaja za zagotavljanje varnosti. Analize kažejo, da policisti le redko porabijo več kot petino delovnega časa za ukvarjanje s problemom kriminalitete in izvrševanjem kazenske zakonodaje. Večina policistov opravlja različne druge naloge, ki jih lahko imenujemo servisne storitve. Poudarjanje služenja skupnosti in občanom pripelje tudi do ideje o policijskem delu v skupnosti, ki ne izključuje izvrševanja zakonov, kjer policist postane ključna oseba za zagotavljanje varnosti v soseski oziroma svojem okolišu. Policisti tako lahko pomagajo pri identifikaciji problemov na svojih območjih, ugotovijo, kdo so posamezniki in skupine, ki povzročajo probleme, in kdo so tisti, ki so pripravljeni pomagati policiji in pomagajo pri reševanju varnostne problematike.

1.7 Sklepne misli

Policijsko delo v skupnosti po zgledu zahodnih držav, predvsem Anglije, se je v Sloveniji začelo razvijati že v devetdesetih letih 20. stoletja. Delo miličnikov – vodij varnostnega okoliša, izhajajoč iz ureditve dejavnosti milice/policije pred reformo policijskega dela v skupnosti s projektom Javna varnost, je bilo zelo podobno temu, kar se je kasneje imenovalo policijsko delo v skupnosti. Največja sprememba je bila specializacija na lokalni ravni z uvedbo lokalnih kriminalistov, ki so prevzeli delo nekdanjih vodij

varnostnih okolišev na področju preiskovanja kriminalitete. Vodje policijskih okolišev postanejo preventivci (Meško in Lobnikar, 2021), ki oskrbujejo kriminaliste z informacijami, poleg tega pa izvajajo preventivno delo predvsem v šolah in vrtcih. To je povzročilo težave pri delu na policijskih postajah, ker je pri operativnem delu policije (vsaj v teoriji) ta izgubila več kot 300 policistov za operativno delo. Vodje lokalnih enot policije so največkrat reševali težave pri pisanju razporeda službe tako, da so vodjem policijskih okolišev odredili tudi druge naloge s področja prometa, vzdrževanja javnega reda in miru, dežuranja na policijskih postajah ipd.

Ugotovitve našega raziskovanja (Meško in Kokoravec, 2021) se delno ujemajo s primerjalno študijo, ki sta jo napisala de Maillard in Terpstra (2021). Avtorja ugotavljata, da se je policijsko delo v skupnosti kot popularna policijska dejavnost, ki so jo sprejele številne tranzicijske države brez dolgoletne demokratične tradicije, izvajalo sila različno. Modeli policijskega dela v skupnosti, ki so jih z zahoda prenašali različni posredovalci, so se med seboj razlikovali, zato tudi ni možno govoriti o enotnem modelu policijskega dela v skupnosti. Po uvodni navdušenosti je razvoj posameznih modelov šel v različne smeri, tudi v skrajnost, da so ohranili policijsko delo v skupnosti v okviru deklariranih dejavnosti policij, vendar se to ni izvajalo v praksi (tudi v zahodnih državah) zaradi kadrovskih, organizacijskih in tudi političnih razlogov.

V Sloveniji smo v preteklih delih policijsko delo v skupnosti že precej dobro preučili, zato menimo, da je vsaj v teoriji to dokaj jasno. Kljub temu smo prepričani, da je potrebna poglobljena razprava o razumevanju filozofije, strategij, taktik in metod policijskega dela v skupnosti, upoštevajoč organizacijske posebnosti in razumevanje policijskega dela pri vodstvenih delavcih policijske organizacije in družbenega okolja, kjer se izvaja policijsko delo v skupnosti. Z enakimi vprašanji se ukvarjajo tudi kolegi v drugih evropskih državah, saj na deklarativni ravni policijske organizacije trdijo, da je policijsko delo v skupnosti vodilna dejavnost policije, v praksi pa v sklop policijskega dela v skupnosti spravijo vse druge, tudi najbolj represivne oblike policijskega dela. Pripisovanje pomena socialni funkciji policijskega dela v skupnosti je izjemnega pomena, saj se s konflikti, ki se porajajo v določenih delih družbe, ukvarja policija, ta pa potrebuje tudi ustrezna znanja in pristope, predvsem pa voljo vodstva policije, da podpira tako delo. Študije o legitimnosti, postopkovni pravičnosti, upoštevanju načela sorazmernosti in policiji, ki služi ljudem, pričajo o pomembnosti teh perspektiv (Meško in Tankebe, 2015).

Delovna skupina, ki jo je imenoval predsednik ZDA Barack Obama, je pripravila analizo policijskega dela v ZDA. Predlagala je razvoj policijskega dela v skupnosti, ki temelji na načelih legitimnosti, pravičnosti v postopkih in nediskriminatorni praksi. Policijsko delo v skupnosti je skupina poimenovala policijska dejavnost 21. stoletja (President's Task Force on 21st Century Policing, 2015). Do podobnega sklepa so prišli strokovnjaki na zadnji konferenci CEPOL (2021), kjer so v zaključni razpravi ugotovili, da je policijsko delo v skupnosti treba intenzivneje razvijati tudi v Evropi, predvsem pa ga okrepiti po zaključku pandemije covid-19. Publikacija EUCPN (2019), ki analizira prednosti in slabosti

policijskega dela v skupnosti v Evropi, poudarja pomen policijskega dela v skupnosti v Evropski uniji in širše kot ključnega pri t. i. policijski dejavnosti v demokratični družbi (Manning, 2016).

Cordner (2014) kot tudi de Maillard in Terpstra (2021) ugotavljajo podobne probleme pri sprejemanju in umeščanju policijskega dela v skupnosti v prevladujoče oblike policijske dejavnosti v sedanjem času. Gre za dva modela, ki imata prednosti in slabosti. V prvem modelu policija deklarira policijsko delo v skupnosti kot vodilno in tisto, ki predstavlja krovno oziroma povezovalno dejavnost za vse druge vrste policijske dejavnosti, pri čemer je to zgolj na deklarativni ravni, v praksi pa gre zgolj za izjeme. Drugi model pojmuje policijsko delo v skupnosti kot delo policistov specialistov, ki se ustrezno usposobijo za delo z različnimi skupinami ljudi (predvsem v okoljih, kjer obstaja visoka stopnja konfliktov), da poleg uporabe represivnih metod poskusijo zadeve reševati tudi v skladu z načeli sorazmernosti, postopnosti, pravičnosti in drugih idealov policijske profesije, predvsem pa z iskanjem podpore pri prebivalcih in doseganju konsenza glede ukrepanja. Bowling idr. (2019) ugotavljajo, da je angleška policija, ki je desetletja služila drugim policijam za zgled, v času ekonomske krize spremenila prioritete policijskega dela v skupnosti. Svetle ideje, ideali »demokratične policijske dejavnosti« (ta po definiciji zaradi narave policijske organizacije ne obstaja) oziroma policijske dejavnosti v demokratični družbi se lahko spremenijo čez noč, pod tem imenom pa se lahko skrivajo represivne prakse, diskriminacija, prefinjene oblike državnega nasilja, nadzorovanja idr. dejavnosti v lokalnih skupnostih, ki nimajo zveze z demokratičnimi načeli, sodelovanjem, iskanjem konsenza in socialnega miru. Te pa so odvisne bolj od prevladujoče politike (policijske dejavnosti) kot pa od policistov, ki opravljajo vsakodnevno policijsko delo. V Angliji lahko opazujemo še eno značilnost, ki kaže na to, da se policijsko delo v skupnosti spreminja (vključno z njegovim poimenovanjem) kot tudi odnosi med prebivalstvom in policijo. Nekoč so imeli lokalna varnostna partnerstva, ki so bila podobna našim varnostnim sosvetom in zajetno financirana, a so jih v času zadnje ekonomske krize ukinili. Zaradi prepričanja lokalnega prebivalstva o odtujenosti policije od prebivalstva so uvedli regionalni politični nadzor nad policijsko dejavnostjo s t. i. zaupniki, ki jih lahko ljudje pokličejo, obvestijo po e-pošti ali jih povabijo v svoje soseske in ti potem zadeve urejajo s policijskim komisarjem, ki je odgovoren za regijo. Zaupnik je regionalni politik, ki je posrednik med prebivalci, policijo in parlamentom. V zadnjih letih zasledimo preimenovanje policijskega dela v skupnosti v policijsko delo v soseski (angl. *neighbourhood policing*), ki spominja na delo slovenskih policistov v krajevnih skupnostih, soseskah oziroma na nekdanjih varnostnih okoliših. Zapisano samo potrjuje, da policijsko delo v skupnosti v različnih državah temelji na podobnih idejah, same oblike njegovega udejanjanja pa se lahko razlikujejo. Policijsko delo v skupnosti je ena izmed ključnih dejavnosti policije, ki temelji na načelih sodelovanja, zagotavljanja ustavne pravice do varnosti, sorazmernosti, predvsem preventivnega dela in ustvarjanju varnega okolja, kjer se ljudje počutijo varno. S tem policija zelo dejavno prispeva h kakovosti življenja nasploh. Konkretnije je vloga policijskega dela v skupnosti v celotnem spektru policijskih dejavnosti splošno opredeljena v poglavju 4.2 »Resolucije o dolgoročnem razvojnem programu policije do leta 2025 – »Kakovostna policija za varno Slovenijo« (ReDRPPol)« (2015). Spremembe se obetajo s sprejemom nove Strategije o policijskem delu

v skupnosti, ki je bila pripravljena v času pisanja tega prispevka. Spremembe naj bi šle v smeri ponovne uvedbe specializacije vodij policijskih okolišev, ki bodo odgovorni za delo v policijskih okoliših v skladu z idejami o policijskem delu v skupnosti. S tem bo morebiti odpravljena ideja o tem, da so vsi policisti odgovorni za izvajanje policijskega dela v skupnosti. Pomembno je, da vsi policisti delajo zakonito in legitimno, pri čemer to opravljajo profesionalno, kakovostno zagotavljajo varnost, varujejo življenje in premoženje ter spoštujejo pravice in svoboščine ljudi. Skratka, da opravljajo svoje delo skladno z načeli policijske dejavnosti v demokratični družbi.

V nadaljevanju bomo preučili prednosti in slabosti policijskega dela v skupnosti z uporabo metode sistematičnega pregleda znanstvene literature o policijskem delu v skupnosti v zadnjih dveh desetletjih, zanimajo nas tudi pomembne perspektive zaznavanja legitimnosti in samozaznave legitimnosti pri policistih v povezavi s policijskim delom v skupnosti ter razlike med opravljanjem policijskega dela v skupnostih v mestih in na podeželju. Namen nadaljevanja te študije je iskanje optimalnega modela policijskega dela v skupnosti, ki bo najbolj ustrezal institucionalni kapaciteti slovenske policije in značilnostim lokalnih okolij, v katerih naj se izvaja ta vrsta policijske dejavnosti.

Trojanowicz in Bucqueroux (1990) menita, da je policijsko delo v skupnosti sestavljeno iz naslednjih načel. Policijsko delo v skupnosti je obenem filozofija (način razmišljanja) in organizacijska strategija (način udejanjanja filozofije) z namenom skupnega reševanja problemov v skupnosti, ki se nanašajo na kriminaliteto, prepovedane droge, strah pred kriminaliteto, kršenje reda in vprašanja glede kakovosti življenja v soseski. Filozofija temelji na prepričanju, da so prebivalci tisti, ki lahko pripomorejo h kakovostnejšemu delu policije, dejavno sodelujejo in podpirajo policiste. Problemi, ki se porajajo v današnjih skupnostih, niso omejeni le na posamezne prestopnike in posamezna dejanja, ampak gre za prizadevanja za zagotavljanje varnosti v skupnosti, kar je bistveno širši koncept. Obveznost za krepitev skupnosti je drugo načelo, ki vsebuje idejo o tem, da je policijsko delo v skupnosti tisto, ki zahteva od vseh policistov ter drugih, da filozofijo prenašajo v prakso. Policijsko delo v skupnosti zahteva večjo avtonomijo na nižjih ravneh delovanja (predvsem glede sprejemanja odločitev). Decentralizirano in personalizirano opravljanje policijskega dela je nujno za kakovostno izvajanje takšne filozofije. Treba je usposobiti policiste, ki bodo vzpostavili vez med policijo in skupnostjo. Takojšnje in dolgoročno proaktivno reševanje problemov se nanaša na vzdrževanje stikov z občani, ki spoštujejo zakone, da bi lahko skupaj iskali nove rešitve za probleme v skupnostih, ob njihovi podpori in pomoči. Poleg ukrepov zoper kršitelje policisti, ki izvajajo policijsko delo v skupnosti, nadaljujejo z ukrepi kot npr. nadziranje ali dolgoročno reševanje problemov v soseski z namenom dviga kakovosti življenja. Kot skupnostni varuh človekovih pravic takšen policist skrbi za povezovanje javnih in zasebnih agencij, ki bi lahko pripomogle k večji varnosti v skupnosti. Etika, zakonitost, odgovornost in zaupanje so načela, ki se nanašajo na moralno-etične značilnosti posameznikov, ki izvajajo takšno delo. Razširjanje policijskega mandata pomeni, da poleg osnovne policijske dejavnosti policijsko delo v skupnosti pomeni nekaj več kot le golo izvrševanje zakonov in reaktivno ukrepanje. Z dejavno udeležbo policisti vplivajo na razvoj razmer v skupnosti in prispevajo k razvoju. Pomoč ljudem s posebnimi potrebami se nanaša na ravnanje

z ljudmi, ki so najbolj ranljivi. Ti so otroci, mladi, starejši, manjšine in različno prizadeti ljudje (telesni invalidi, gluhi, slepi idr.). Ustvarjalnost in pomoč se nanašata na razumno uporabo tehnologije ob upoštevanju dejstva, da se večina ciljev dosega s pogovorom, skupnim delom ter pomoči pristašem takšnega policijskega dela. Notranje spremembe kažejo na popolnoma integrirani pristop, ki vključuje vse zaposlene v policijski enoti. Vsi si morajo prizadevati za vzpostavitev mostu med policijo in ljudmi v skupnosti. Ugotavljajo, da takšno spreminjanje traja od 10 let do 15 let. Policijsko delo prihodnosti naj bi bilo policijsko delo v skupnosti. Policija ne more vzdrževati in vzpostavljati reda kot neka organizacija izven skupnosti. Ljudje morajo tudi sprejeti mišljenje, da je policija vir oziroma sila za pomoč pri reševanju prisotnih težav v skupnosti. To ni taktika, ki jo je mogoče uporabiti in nato zavreči, ampak je nova filozofija in organizacijska strategija, ki predstavlja izzive in seveda nove naloge tako policistom kot skupnosti.

Pri tem delu morajo biti policisti inovativni in sodelovati s skupnostjo pri doseganju skupnega cilja – večje varnosti. Policisti morajo imeti pri tem delu tudi diskrecijsko pravico za uporabo različnih zakonitih metod za reševanje problemov, ki se pojavijo v skupnosti (Goldstein, 1987). Policijsko delo v skupnosti je odgovorno policijsko delo, pri katerem skupnost sama prispeva k večji varnosti in povezanosti, izboljšuje kakovost življenja, gradi povezane skupnosti in občutek pripadnosti skupnosti (Goldstein, 1987). Wycoff (1994) predlaga potrpežljivost na obeh straneh – pri ljudeh v skupnostih in policistih, saj je proces spreminjanja filozofije opravljanja policijskega dela počasen proces, ki ni odvisen le od policije same, ampak tudi od političnih prioritet vladajočih.

Policijsko delo v skupnosti v marsičem spominja na situacijsko preprečevanje kriminalitete. Temelji na domnevi, da je treba opredeliti probleme v skupnosti, odkriti vzroke zanje in ustrezno ukrepati v sodelovanju s pripadniki skupnosti. Običajno policijsko odzivanje se kaže v naslednjem zaporedju – prijava – odziv – ukrep (npr. aretacija). To še ne pomeni reševanja problemov, ampak le reaktivno odzivanje na problem. Takšno odzivanje se ukvarja le s simptomi problemov v skupnosti, nov pristop pa vsebuje sodelovanje policije s prebivalci v skupnosti in vsemi drugimi službami pri identifikaciji problema in iskanju možnih rešitev kot tudi izvajanju različnih ukrepov. Zaradi tega policijsko delo v skupnosti spada na vsa področja preventivne dejavnosti, saj policija na ta način usmerja svojo dejavnost v preprečevanje nezaželenih pojavov, dejavnikov tveganja, obvladovanje različnih rizičnih skupin in v zagotavljanje varnosti v skupnosti na splošno.¹

¹ Ena izmed delitev kriminalnoprivnetivnih ukrepov razlikuje med primarno, sekundarno in terciarno prevencijo. Primarna prevencija se usmerja predvsem na vzpostavljanje pogojev za življenje, ki naj bi imeli tak učinek, da se kriminaliteta ne bi pojavljala, ali če smo bolj realistični, da bi se pojavljala v čim manjšem obsegu. Sekundarna prevencija se ukvarja z rizičnimi skupinami in odpravo nereda ter zmanjšanjem priložnosti za storitev kaznivih dejanj. Terciarna prevencija pa je usmerjena na ukrepe zoper znane storilce kaznivih dejanj. Policijsko delo v skupnosti cilja na vse tri oblike prevencije – primarno (ustvarjanje pogojev, da do kriminalitete ne bi prišlo), sekundarno (nadzorovanje rizičnih krajev in ljudi, ki predstavljajo tveganje za storitev kaznivih dejanj ali viktimizacijo) in terciarno (represivno odzivanje na kriminaliteto ter pomoč oškodovancem kaznivih dejanj ter preprečevanje ponovne viktimizacije) (Meško, 2002).

V sedanjem času obstaja priložnost za razvoj policijskega dela v skupnosti v Sloveniji zaradi prerazporeditve policistov s schengenske meje na policijske območne policijske postaje. Slovenija je kljub vsem mednarodnim razmeram še vedno ena izmed bolj varnih držav v Evropi, zato je skrb za zagotavljanje varnosti zelo pomembna. Naj pogloblje zaključimo z analizo odgovorov v dveh obdobjih. Leta 2017, po uvedbi Strategije v skupnost usmerjenega policijskega dela v letu 2013, je med anketiranimi policisti ($n = 520$) to delo ocenilo kot kakovostno implementirano 30 % policistov, medtem ko je leta 2022 ($n = 463$) to delo ocenilo v nekoliko višjem odstotku, vendar ne gre za statistično pomemben napredek. Zanimivo je tudi, da je v obeh obdobjih na trditve o policijskem delu v skupnosti odgovorilo med 40 % in 50 % anketiranih policistov. Pričujoči rezultati so razlog za kvalitativno študijo o policijskem delu v skupnosti v Sloveniji, saj sta bili obe študiji opravljeni na reprezentativnih vzorcih policistov na 24 policijskih postajah na vseh osmih policijskih upravah v Sloveniji. Rezultati obeh študij namreč implicirajo dvom o dejanski izvedbi policijskega dela v skupnosti skladno z zapisanimi načeli ali pa kažejo na odklonilen odnos večine policistov do te vrste policijskega dela zaradi različnih razlogov. To je utemeljen razlog za dodatno analizo.

2 PREGLED TUJIH RAZISKAV IN KLJUČNIH TEM S PODROČJA POLICIJSKEGA DELA V SKUPNOSTI V ZADNJIH DVEH DESETLETJIH

Pregleda tujih raziskav smo se lotili na dva načina – preko samodejne analize besedila s pomočjo programskega orodja in vsebinske analize ključnih ugotovitev prispevkov s področja policijskega dela v skupnosti v Evropi od leta 2001 naprej. Iz rezultatov samodejne analize besedila je razvidno, da je število objavljenih prispevkov med leti nihalo in doseglo vrh v letu 2021, pri čemer smo izluščili 12 ključnih tem, predstavljenih v nadaljevanju. Na podlagi vsebinske analize študij na temo policijskega dela skupnosti lahko ugotovimo, da so nekatere ugotovitve precej univerzalne, ne glede na geografski in družbeni kontekst, predvsem tiste, ki se nanašajo na aktualne izzive pri izvajanju policijskega dela v skupnosti.

2.1 Uvod

Namen poglavja je pregled tujih raziskav in njihovih ključnih tem s področja policijskega dela v skupnosti v zadnjih dveh desetletjih. Ugotoviti in prikazati želimo predvsem dinamiko in vsebinsko zastopanost tem s področja policijskega dela v skupnosti čez čas.

Dne 11. 1. 2023 je bila opravljena poizvedba na spletnem portalu *Web of Science* s ključno besedno zvezo *community policing*, omejili smo se na rezultate od leta 2000 do konca leta 2022. Poizvedovanje je dalo 987 zadetkov. Po pregledu povzetkov prispevkov je bilo 287 prispevkov izključenih iz analize. Razloga za izključitev sta bila vsebinska nepovezanost s področjem policijske dejavnosti (93) in nedostopnost besedila (194), pri čemer je šlo v večini primerov za poglavja v knjigah in poročila o knjigah (angl. *book review*).

V analizo je bilo vključenih 700 prispevkov. Analiza prispevkov je vključevala samodejno analizo besedila s pomočjo programa Orange. Analiza je vključevala pripravo besedila (tokenizacija in izključitev t. i. stop besed). Poleg standardnih stop besed, ki jih prepozna že program (npr. *end, or, in*), smo vnesli še stop besede, ki smo jih v analizi prepoznali sami in se v analiziranih prispevkih pogosto pojavijo, nimajo pa bistvenega vsebinskega pomena: *paper, findings, study, article, purpose, approach, however, using, analysis, related, literature, different, studies, since, show, use, base, one, also, data, across, none, ypi, two, co, lep, sgm*. Za nabor prispevkov je bil pripravljen besedni oblak (večja in temnejša oblika pisave označuje pogostejše besede).

Besedilo je bilo nadalje obravnavano kot vreča besed. S pomočjo luščenja tematik smo prispevke razdelili na 12 tem, ki smo jih nato s pomočjo orodja za vizualizacijo poskušali opredeliti. Za vsako temo smo pripravili besedni oblak v angleškem jeziku (program namreč ne omogoča uporabe slovenskih besed) in povzeli glavne ugotovitve prispevkov.

2.2 Rezultati

Na grafu 1 prikazujemo razporeditev prispevkov glede na leto objave. Ugotovimo lahko, da je bilo največ (59) prispevkov objavljenih v letu 2021, najmanj pa v letu 2001 (13), povprečje znaša 29 objavljenih prispevkov na leto.

Graf 1: Prispevki po letih objave

Na sliki 1 prikazujemo besedni oblak na podlagi analize besed iz povzetkov prispevkov – večja in temnejša oblika pisave označuje pogostejše besede. Po pričakovanjih se najpogosteje pojavijo besede *police* (2.591), *policing* (2.088) in *community* (2.017).

Slika 1: Besedni oblak – izsek najpogostejših besed

S pomočjo funkcije luščenja tematik dobimo 12 ključnih tem, sestavljenih iz 10 besed, ki so najpogosteje povezane s temo. Te besede pogosto vsebinsko ne zadoščajo za smiselno opredelitev teme, zato smo si pri opredeljevanju pomagali z vsebinsko analizo in z vizualizacijo, ki besede oceni na podlagi relevantnosti, temelječi na razmerju med specifičnostjo besede v določeni temi in specifičnostjo besede v celotnem korpusu (Pretnar Žagar idr., 2022). V tabeli 1 predstavljamo 12 ključnih tem, v katere lahko razvrstimo prispevke. Teme v nadaljevanju predstavljamo v posameznih podpoglavjih. Šeštevek prispevkov v posameznih temah ni enak skupnemu številu zadetkov, ker se nekateri prispevki ponovijo v več temah.

Tabela 1: Ključne teme prispevkov

	Naziv teme	Besede, povezane s temo
1	Kriminaliteta	<i>policing, crime, community, police, security, local, communities, public, law, prevention</i>
2	Policijska dejavnost	<i>police, policing, community, officers, public, crime, local, communities, policy, justice</i>
3	Skupnost	<i>police, community, policing, research, social, officers, crime, public, results, force</i>
4	Občutki varnosti	<i>crime, community, police, policing, fear, perceptions, disorder, neighborhood, public, significant</i>
5	Raznolike skupnosti	<i>police, community, officers, policing, communities, research, crime, social, city, groups</i>
6	Socialna funkcija policije	<i>community, policing, police, security, local, social, public, process, communities, agencies</i>
7	Izvajanje policijske dejavnosti na lokalni ravni	<i>police, crime, community, social, policing, security, public, training, work, safety</i>
8	Deležniki v skupnosti	<i>police, community, policing, public, citizens, officers, research, model, local, work</i>
9	Specifični problemi v lokalnih skupnostih	<i>policing, community, public, gang, justice, police, policies, organizational, enforcements, crimes</i>
10	Preventivno delo	<i>police, community, policing, crime, prevention, research, local, officers, citizen, residents</i>
11	Funkcije in stališča policistov	<i>police, officers, community, social, policing, research, training, service, public, agencies</i>
12	Organizacijski vidik	<i>policing, police, crime, community, policy, local, state, research, based, institutional</i>

2.2.1 Tema: Kriminaliteta

Prva izluščena tema zajema 52 prispevkov (slika 2). Prispevki in njihove ugotovitve se nanašajo na različna geografska območja, skupno pa jim je predvsem proučevanje »učinkov« policijskega dela v skupnosti na kriminaliteto. Ugotovitve prispevkov, objavljenih v zadnjih petih letih, se nanašajo tudi na sodobne tehnologije in preprečevanje kibernetike kriminalitete, pri čemer Kasnesis idr. (2019) ugotavljajo, da so osnovni pogoji za uspeh policijskega dela v skupnosti na področju kibernetike kriminalitete enaki kot pri konvencionalni kriminaliteti – posebej izpostavljajo vzpostavitev zaupanja med skupnostjo in policijo. Zanimiva je študija, opravljena v Teheranu (Iran), kjer so z namenom učinkovitega upravljanja kriminalitete v mestu vzpostavili digitalno podprt sistem prostovoljnega poročanja o kriminaliteti za prebivalce (angl. *Volunteered Geographic Information System*), ki je v začetnih fazah počel odobravanje tako prebivalcev kot policistov (Jelokhani-Niaraki idr., 2020). Wisler idr. (2021) poročajo o ugotovitvah po enoletni pilotni uvedbi policijskega dela v skupnosti v enem od policijskih okolišev v Kongu, in sicer so ugotovili pozitivne spremembe pri mnenju prebivalcev glede dostopnosti policije in legitimnosti policijskega dela. Iz ZDA, natančneje iz Minnesote, Weisburd idr. (2012) poročajo o preliminarnih rezultatih programa *Assets Coming Together* (ACT), ki kažejo, da je program vplival tudi na stopnjo kriminalitete. Gre za program v okviru policijskega dela v skupnosti, ki se usmerja na kriminalna žarišča (angl. *hot spots*) in vključuje delovanje različnih akterjev v skupnosti.

Slika 2: Besedni oblak za temo Kriminaliteta

2.2.2 Tema: Policijska dejavnost

Druga izluščena tema zajema 51 prispevkov, ki jim je skupno, da v ospredje postavljajo način izvajanja policijske dejavnosti in ga proučujejo z različnih vidikov. Geografsko pokrivajo različna območja, v zadnjih petih letih pa so avtorji obravnavali nekatera specifična področja, denimo policijsko reformo v Albaniji, za katero so ugotovili, da je pozitivno vplivala na odnose med policijo in skupnostjo ter na

spoštovanje človekovih pravic, učinka policijskega dela v skupnosti na zmanjševanje stopnje kriminalitete pa (še) niso zaznali (Koci in Gjuraj, 2019). Ameriški raziskovalci so na primeru terenskega eksperimenta v mestu New Haven (Connecticut, ZDA) ugotovili, da lahko en sam pozitiven stik prebivalca z uniformiranim policistom konkretno izboljša mnenja javnosti o policiji, vključno z legitimnostjo in pripravljenostjo za sodelovanje. Učinki naj bi »trajali« 21 dni in niso bili omejeni na posameznike, ki so bili že sicer naklonjeni sodelovanju s policijo in so vanjo zaupali (Peyton idr., 2019). Iz ZDA prihajajo tudi ugotovitve prve uradne evalvacije programa *Youth and Police Initiative*, ki se že 15 let izvaja v več kot 30 ameriških mestih in je namenjen izboljšanju odnosov med policijo in mladostniki, izvaja pa se kot skupni izkustveni trening mladostnikov in policistov. Ugotovili so statistično pomembne razlike pri stališčih, zaznavah in vedenju mladostnikov (Fischer, 2021). Fields (2018) opozarja na naraščajoče tenzije v odnosih med policijo in skupnostjo na območjih, kjer policisti uporabljajo t. i. pooblastila za ustavljanje in pregled ljudi (angl. *stop and frisk*). Namesto teh izpostavlja principe policijskega dela v skupnostih, ki v nasprotju s prvimi predstavljajo spoštovanje človekovih pravic, hkrati pa tudi omogočajo večjo varnost policistov na terenu (npr. stiki z oboroženimi prebivalci). Na sliki 3 predstavljamo izsek najpogostejših besed znotraj teme Policijska dejavnost.

Slika 3: Besedni oblak za temo Policijska dejavnost

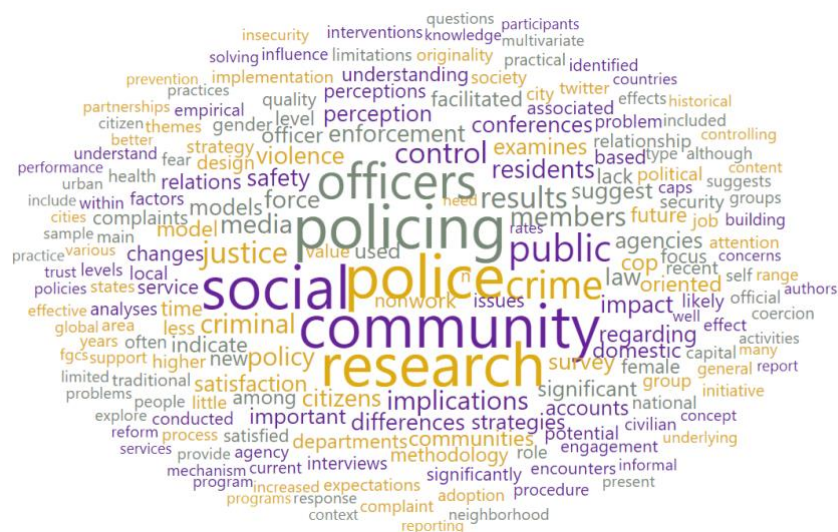

2.2.3 Tema: Skupnost

Tretja izluščena tema vsebuje 65 prispevkov, ki se nanašajo predvsem na skupnost kot člana partnerstva v kontekstu policijskega dela v skupnosti (slika 4). Tudi v tej temi najdemo prispevke z različnih delov sveta, denimo v prispevku iz Tajvana raziskovalci ugotavljajo pozitivno povezavo med policijskim delom v skupnosti in socialnim kapitalom prebivalcev, kar pa je pozitivno povezano z njihovimi občutki varnosti (Lo idr., 2023). Čikaški preventivni program *Chicago Alternative Policing Strategy* (CAPS) se je glede na rezultate obsežne raziskave izkazal kot učinkovit, med drugim so ugotovili, da policijsko

delo v skupnosti preko zadovoljstva s policijo pozitivno vpliva na neformalno družbeno nadzorstvo (Lombardo in Donner, 2018). Thomas idr. (2022) so se lotili zanimive analize tvitov newyorške policije, z namenom ugotoviti, ali je njihova vsebina skladna s cilji policijskega dela v skupnosti. Ugotovitve kažejo, da uporaba družbenega omrežja Twitter lahko prispeva k vsem vidikom policijskega dela v skupnosti, so pa med posameznimi okoliši občutne razlike, prav tako obstajajo razlike glede vključevanja skupnosti v tovrstne iniciative. Ugotovitve glede udejstvovanja kenijske policije na družbenih omrežjih pa so drugačne (Dwyer, 2020). Analiza je pokazala, da je sicer skupnost zelo dojemljiva za dejavnosti policije na družbenih omrežjih, vendar pa se skozi to delovanje ne krepijo prvine policijskega dela v skupnosti, temveč pomeni utrjevanje obstoječih praks policijskega dela. Raziskava, ki sta jo izvedla Williams in Fedorowicz (2019), pa je pokazala, da so tisti sledilci policije na družbenih omrežjih, ki se bolj odzivajo na njihove objave, tudi bolj zadovoljni s policijo. Makin in Marenin (2017) na podlagi raziskave v izbranih državah potrjujeta ugotovitve preteklih študij glede usodnega pomena obstoječih in delujočih partnerstev v skupnosti za samo implementacijo policijskega dela v skupnosti.

Slika 4: Besedni oblak za temo Skupnost

2.2.4 Tema: Občutki varnosti

Četrta izluščena tema zajema 36 prispevkov, v katerih avtorji proučujejo predvsem občutke varnosti pri prebivalcih oziroma njihov strah pred kriminaliteto, v povezavi s policijskim delom v skupnosti (slika 5). Maguire idr. (2019) poročajo o kvaziekperimentalni analizi stanja v karibski skupnosti Gonzales. Ugotovili so, da se je v prvih fazah implementacije policijskega dela v skupnosti strah pred kriminaliteto celo povečal, v kasnejših fazah pa beležijo pomembno povečanje občutkov varnosti pri prebivalcih. Razmerje med elementi policijskega dela v skupnosti in občutki varnosti je tudi obratno – Xu idr. (2005) so denimo ugotovili, da sta strah pred kriminaliteto in zaznava kakovosti

Slika 6: Besedni oblak za temo Raznolike skupnosti

2.2.6 Tema: Socialna funkcija policije

Šesto temo sestavlja 45 prispevkov, ki pokrivajo predvsem delovanje policije v skupnosti v okviru njene t. i. socialne funkcije (slika 7). Slednjo je možno razumeti tudi v ožjem smislu, kot navaja Giwa (2018), ki predlaga uvedbo policijskih socialnih delavcev, ki bi imeli še posebej pomembno vlogo na območjih, kjer so prisotna rasna trenja in napetosti med policijo in manjšinskimi skupnostmi. Jacot-Descombes in Niklaus (2016) analizirata učinke policijske reforme v Švici in med drugim ugotavljata, da so mnenja policistov in prebivalcev glede policijskega dela in občutkov varnosti bolj pozitivna na območjih, kjer je reforma zajemala decentralizacijo policijskega dela in v praksi pomenila ohranitev lokalnih/mestnih policijskih enot. Znova so se potrdili že znani pozitivni učinki peš patroljiranja, tokrat v povezavi z identificiranjem problemov v skupnosti. Policisti, ki več časa posvetijo peš patroljiranju, so bolj uspešni pri identificiranju problemov na določenem območju, pri čemer je še posebej priporočljivo, da so posamezni policisti na dolgi rok zadolženi za določene skupnosti (Kringen idr., 2020). Spasić in Radovanović (2019) na podlagi intervjujev s prebivalci v Srbiji ugotavljata, da ti prepoznavajo policiste kot ključni vir v lokalni skupnosti za zagotavljanje njihovih potreb po varnosti.

Slika 8: Besedni oblak za temo Izvajanje policijske dejavnosti na lokalni ravni

2.2.8 Tema: Deležniki v skupnosti

V osmo temo je razvrščenih 79 prispevkov, ki se osredotočajo na različne deležnike v skupnosti, sodelujoče v izvajanju policijskega dela v skupnosti (slika 9). Tovrstne študije so dobrodošle, saj se večina sicer osredotoča na vlogo in delovanje policije, manj pa na druge sodelujoče organizacije. Tudi v tem tematskem sklopu po natančnejšem pregledu ugotavljamo, da so v zgozlj nekaj prispevkih sodelujoče organizacije postavljene v središče analize. Ugotovitve Sedgwicka idr. (2021) se nanašajo na pomembnost institucionaliziranega sodelovanja med institucijami na lokalni, državni in zvezni ravni. Funkcioniranje večageneracijskega pristopa so raziskovali v ZDA, trdijo pa, da lahko ugotovitve apliciramo tudi na druge družbe, kjer prevladuje fragmentiran sistem policijske dejavnosti. Na primeru škotske policije Dickson (2021) izpostavlja vključevanje prostovoljnih policistov v policijsko delo v skupnosti. Ugotavlja, da bi lahko odigrali predvsem vlogo veznega člana med policijo in lokalnimi skupnostmi. Winright (2018) na primeru ameriškega mesta Ferguson (Missouri), zaznamovanega z rasnimi trenji, še posebej po policijskem streljanju na mladega temnopoltega moškega Michaela Browna, izpostavlja pomen verskih voditeljev za vzpostavitev povezovanja med policijo in skupnostjo.

Slika 9: Besedni oblak za temo Deležniki v skupnosti

2.2.9 Tema: Specifični problemi v lokalnih skupnostih

Deveta tema obsega 16 prispevkov, ki jih povezuje analiziranje specifične lokalne problematike in njenega reševanja v okviru policijskega dela v skupnosti (slika 10). Williamson idr. (2005) so izvedli študijo o povezavi med mladoletniškimi prestopništvom in različnimi tipi sosesk, z namenom identifikacije uporabnih ugotovitev za izvajanje policijskega dela v različnih tipih sosesk. Med drugim so ugotovili povezavo med nekaterimi šolami in višjo stopnjo povratništva na področju mladoletniškega prestopništva. Khalilzadeh (2021) se osredotoča na povezavo med kriminaliteto v turizmu in krajevno ter časovno komponento pojavnosti. Ugotavlja, da je mogoče identificirati vzorce pojavnosti kriminalitete v turističnih krajih in slednjo potemtakem tudi preprečevati, v sodelovanju med policijo in lokalnimi organizacijami. Valasik (2018) ugotavlja, da je mogoče koristno uporabiti geografski informacijski sistem za RTM za identificiranje tveganih mest za napad organiziranih kriminalnih skupin, in sicer na podlagi podatkov o prisotnosti kriminalnih skupin in njihovih članov na določenih območjih.

Slika 10: Besedni oblak za temo Specifični problemi v lokalnih skupnostih

2.2.10 Tema: Preventivno delo

Prispevki v okviru desete teme (80 prispevkov) se osredotočajo predvsem na preventivno delo kot enega ključnih elementov policijskega dela v skupnosti (slika 11). Zikhali (2019) za območje Nkayi District v Zimbabveju ugotavlja, da vaščani verjamejo v pomen in moč preventivnega dela lokalne policije, še posebej v sodelovanju z njihovimi voditelji skupnosti – starešinami. Slednjim namreč zaupajo in njihova naklonjenost policijskemu delu v skupnosti je odločilna za širše sprejemanje tega pristopa. George in Twyford (2021) sta analizirala mnenje vpletenih v program *Safe Passage*, ki je izrazito preventivno naravnani program, ki združuje policijsko delo v skupnosti z obšolskimi dejavnostmi in tutorstvom za otroke. Večina je menila, da so učinki programa pozitivni, prebivalci pa so menili, da tovrsten program ne bo otrok odvrnil od težav. Študije se nanašajo tudi na ugotavljanje pripravljenosti prebivalcev za sodelovanje pri preventivnem delu. Ren idr. (2006) so na vzorcu prebivalcev srednje velikega ameriškega mesta ugotovili, da na njihovo pripravljenost vpliva spol, zaznava problemov v skupnosti in njihovo politično prepričanje. Vukovic idr. (2016) so v zvezi s preventivnim delom policije v Srbiji ugotovili, da so potrebna normativno-pravna določila za vzpostavljjanje partnerstev med policijo in drugimi deležniki, poleg tega pa je nujno definirati specifične kriminalnoproventivne programe, ki se bodo nanašali neposredno na skupnosti z določenimi varnostnimi izzivi.

Slika 12: Besedni oblak za temo Funkcije in stališča policistov

2.2.12 Tema: Organizacijski vidik

Dvanajsta tema vsebuje 59 prispevkov, v katerih raziskovalci proučujejo različne koncepte, vezane na policijsko organizacijo in njeno vlogo v procesu izvajanja policijskega dela v skupnosti (slika 13). V študiji o policijskem cinizmu na Kitajskem je Chen (2016) ugotovil, da večina policistov ni ciničnih, če že, pa so najbolj cinični policisti, zaposleni med pet let in deset let. Izrazili so tudi manj spoštovanja in zaupanja do prebivalcev kot pa prebivalci do njih. Lamb (2021) je raziskal stanje v južnoafriški policiji, ki kljub dolgoletnim reformam in sredstvom za vzpostavitev policijskega dela v skupnosti uživa nizko stopnjo zaupanja prebivalcev. Razlogi bi lahko bili v pomanjkanju profesionalizacije, slabi usposobljenosti izvajalcev in korupcija. Še več, policija je v želji po utrjevanju avtoritete in zmanjšanju kriminalitete posegla po militarističnih strategijah in praksah, ki so imele za posledico tudi čezmerno uporabo sile. Han idr. (2022) pa so proučevali južnokorejsko policijo in pod drobnogled vzeli otok Jeju pred in po decentralizaciji policije na tem območju. Ugotovitve kažejo, da je prišlo do občutnega znižanja stopnje kriminalitete, višje stopnje preiskavanosti nasilne kriminalitete in zmanjšanja strahu pred kriminaliteto.

Slika 13: Besedni oblak za temo Organizacijski vidik

2.3 Vsebinska analiza

Po samodejni analizi prispevkov, objavljenih na vseh kontinentih, s programom Orange smo opravili še vsebinsko analizo prispevkov z oženjem izbora prispevkov izključno na policijsko delo v skupnosti. Zaradi primerljivosti s slovenskim družbenim kontekstom smo se omejili zgolj na prispevke, ki obravnavajo ugotovitve študij, opravljenih v Evropi. Po vsebinskem pregledu smo izločili prispevke, ki ne naslavlajo policijskega dela v skupnosti, temveč se osredotočajo na druge teme, policijsko delo v skupnosti pa je zgolj omenjeno. Prevladujoče teme v izločenih prispevkih so naslednje:

- nasilje v družini,
- migracije,
- strah pred kriminaliteto,
- organizacijski vidiki policijske dejavnosti,
- zločini iz sovraštva,
- mladoletniško nasilje,
- reforme policijske dejavnosti in
- policijsko nasilje.

V končno vsebinsko analizo je bilo tako vključenih 113 prispevkov, glavne ugotovitve, relevantne za slovensko okolje, pa smo povzeli iz 29 prispevkov. Te predstavljamo v nadaljevanju; pregled avtorjev, naslovov in metod ter povzetek glavnih ugotovitev pa v tabeli 2.

Tabela 2: Pregled prispevkov za vsebinsko analizo – študije v Evropi

Avtorji	Naslov	Leto	Država/kraj	Metode	Glavne ugotovitve
Kammersgaard idr.	<i>Community policing in Danish ghetto areas: Trust and distrust between the police and ethnic minority youth</i>	2023	Danska	Intervjuji (policisti in mladi pripadniki etničnih manjšin)	Kljub dobrim namenom policistov, ki so svoje vedenje pri delu označili kot prijazno, podporno in spravljivo, ni nujno, da tudi mladi njihovo vedenje razumejo kot tako. Stalno prisotnost policistov nekateri doživljajo tudi kot vsiljivo.
O'Brien in Windle	<i>The victimisation of farms in Ireland: Fear of crime, social isolation and crime prevention</i>	2022	Irska	Intervjuji (kmetje)	Ugotovitve o relativno visokem strahu pred viktimizacijo, kljub nizkemu deležu žrtev kaznivih dejanj; mnenje, da je stopnja kriminalitete na irskem podeželju visoka, vendar nizka na njihovem območju.
O'Reilly	<i>Restoring public confidence through the delivery of improved community policing in Rackhamshire</i>	2022	Združeno kraljestvo	Fokusne skupine (prebivalci in policisti)	Varčevalni ukrepi in posledično spremembe policijskega dela so škodili izvajanju policijskega dela v skupnosti. Prebivalci: izgubljanje zaupanja v sposobnost policije, da se odzove na njihove potrebe; potrebna več organizacijske podpore in lokalna avtonomija za izvajanje policijskega dela v skupnosti. Policisti: menijo, da bi bili bolj učinkoviti pri doseganju svojih ciljev, če bi dobili več avtonomije znotraj organizacije.

Milani idr.	<i>Lost in paradise? The perception of security among immigrant communities in Switzerland and its correlates</i>	2022	Švica (Lugano)	Viktimizacijska študija	Večji odstotek priseljencev v primerjavi z domačini dojema mesto kot zelo varno, pri čemer je ta razlika bolj izrazita med priseljenci z območij izven Evrope in nedavno priseljenimi.
Van der Giessen in Bayerl	<i>Designing for successful online engagement: Understanding technological frames of citizen and police users of community policing platforms</i>	2022	Belgija, Bolgarija, Hrvaška, Estonija, Finska, Nemčija, Severna Makedonija in Združeno kraljestvo	Analiza spletnih platform	Ugotovljenih veliko želenih značilnosti in funkcionalnosti – tako med policisti kot prebivalci. Obstaja tudi skupina skeptičnih uporabnikov, pri katerih se jasno kažejo omejitve spletnega sodelovanja. Ob nizkem zaupanju v policijo je tudi tovrstno povezovanje oteženo.
Dickson	<i>Bridging the Gap? Police volunteering and community policing in Scotland</i>	2021	Združeno kraljestvo	Intervjuji (policisti) in opazovanje na terenu	Ugotovljeni pozitivni vidiki večje zaznave policije kot vidne in dostopne v skupnostih, kjer so prisotni »special constables« (usposobljeni prostovoljci) – predvsem v manj zahtevnih, podeželskih okoljih.
Terpstra	<i>Local policing in a nationalized police force: A study on the local teams of The Netherlands' national police</i>	2021	Nizozemska	Intervjuji (policisti) in opazovanje na terenu	Cilj zamenjave tradicionalnega patroljnega dela z v reševanje problemov usmerjenimi oblikami policijskega dela se v praksi komaj uresničuje. Kljub poudarku na pomembnosti policijskega dela v skupnosti imajo zdaj policisti bolj izoliran položaj, povečala se je distanca med prebivalci in policijo, njihov odnos pa je sedaj bolj odvisen od abstraktnih oblik komunikacije.

Yesberg idr.	<i>Police visibility, trust in police fairness, and collective efficacy: A multilevel Structural Equation Model</i>	2021	Združeno kraljestvo (London)	Anketiranje (prebivalci)	Raven vidnosti policije napoveduje zaupanje v policijo in je povezana z bolj pozitivnim mnenjem o delu policistov.
Prpić	<i>Depoliticisation as a key component of police reforms in post-socialist countries: The case of Croatia</i>	2020	Hrvaška	Anketiranje (policisti)	Dve tretjini anketiranih policistov dojema depolitizacijo hrvaške policije kot šibko.
Spasić in Milojević	<i>Community policing in Serbia: Between tradition and contemporary challenges</i>	2016	Srbija	Analiza dokumentov, neposredno opazovanje in anketiranje (policisti)	Prevlada centraliziranega pristopa in tradicionalnega policijskega dela, odpor nižjih in srednjih policijskih šefov do sprememb ter odsotnost stalnih posvetovanj med policijo in lokalno samoupravo.
Zhang idr.	<i>Designing technologies for community policing</i>	2020	Združeno kraljestvo	Intervjuji (žrtve kaznivih dejanj, socialni delavci, tožilec, policisti)	Ključni akterji policijskega dela v skupnosti so prebivalci, socialni delavci, nevladne organizacije in policija. Ugotovljena določena stopnja nerazumevanja med policijo in prebivalci. Prebivalci izpostavljajo nezadostno prisotnost policije; policisti pa izpostavljajo, da prebivalci ne razlikujejo med nujnimi in nenujnimi klici.

Spasić in Radovanović	<i>Security needs of citizens and community policing in Serbia – Is there a link?</i>	2019	Srbija	Intervjuji (prebivalci)	Prepoznavajo policijo kot glavnega akterja za zagotavljanje varnosti v lokalni skupnosti. Pomen preventivnih dejavnosti; pomanjkanje sodelovanja med različnimi policijskimi oddelki ter nezadostno vključevanje lokalnih skupnosti v reševanje problemov.
Demirkol in Nalla	<i>How does police culture shape officers' support for community policing?</i>	2018	Turčija	Anketiranje (policisti)	Socialna kohezija, lojalnost med policisti in cinizem so pozitivno povezani s podporo policijskemu delu v skupnosti, avtonomija in odtujenost pa negativno. Policisti večinoma izkazujejo pozitiven odnos do policijskega dela v skupnosti.
Patrikakis idr.	<i>On the successful deployment of community policing services: The TRILLION project case</i>	2018	EU	Predstavitev projekta	Koncept tehnološko podprtega policijskega dela v skupnosti – preko platforme lahko prebivalci prijavijo kazniva dejanja, sumljivo vedenje in incidente, prepoznavajo nevarnosti in tako aktivno pomagajo policiji.
Vitez idr.	<i>Police management for community policing: Case of Croatia</i>	2018	Hrvaška	Pregled študij – sekundarna analiza	Del reform v okviru uvajanja policijskega dela v skupnosti ni bil realiziran, ugotovljeno pomanjkanje študij o implementaciji policijskega dela v skupnosti in o upravljanju policije na splošno.
Walkington idr.	<i>Are you talking to me? How identity is constructed on police-owned Facebook sites</i>	2018	Združeno kraljestvo (London)	Vsebinska analiza objav na omrežju Facebook	Možnosti dvosmernih interakcij trenutno niso dovolj izkoriščene; policija družbena omrežja uporablja na način kot uporablja druge (»starejše«) medije.

Boivin Cordeau	in	<i>Do Web surveys facilitate reporting less favourable opinions about law enforcement?</i>	2017	Združeno kraljestvo (London)	Primerjava spletnega telefonskega anketiranja	in	Anketiranci v spletnih anketah so bistveno bolj nagnjeni k podajanju nižjih ocen glede zadovoljstva s policijo in zaznane legitimnosti policije, izražanju negativnih mnenj o policiji, izražanju zaskrbljenosti ali strahu glede lastne varnosti in izbiri zmernih odgovorov. Na drugi strani se je za telefonske ankete izkazalo, da anketiranci precejujejo pozitivna mnenja o policiji in podcenjujejo zaskrbljenost glede varnosti.
Uluturk idr.		<i>Police officers' attitudes toward the implementation of community-oriented policing in Turkey</i>	2017	Turčija	Anketiranje (policisti)		Večina policistov ima pozitivna stališča in podpirajo policijsko delo v skupnosti. Rezultati kažejo pozitivno povezavo med sodelovanjem pri odločanju, usmerjenostjo v storitve, odnosi policistov s prebivalci ter stališči policistov do policijskega dela v skupnosti.
Cajner Mraović Faber	in	<i>Community policing strategy in croatia: What do we know and what do we not know after 15 years of implementation?</i>	2016	Hrvaška	Pregled študij		Kljub težavam pri izvajanju policijskega dela v skupnosti policisti razumejo model policijskega dela v skupnosti kot resnično potreben in zaželen.
Horvat Gosaroć	in	<i>Policijsko delo v lokalni skupnosti na Hrvaškem</i>	2016	Hrvaška	Pregled primerov dobrih praks		Izpostavljen primer dobre prakse policijskega dela v skupnosti: ustanavljanje svetov za preventivo v mestih, občinah in soseskah.

Spasić in Milojević	<i>Community policing in Serbia: Between tradition and contemporary challenges</i>	2016	Srbija	Anketiranje (policisti)	Največje ovire za izvajanje policijskega dela v skupnosti: organizacijske spremembe in tradicionalna policijska subkultura, pomanjkanje sodelovanja med policijskimi organizacijami in neprofesionalen odnos do prebivalcev.
Svensson in Saharso	<i>Proactive policing and equal treatment of ethnic-minority youths</i>	2015	Nizozemska	Intervjuji (mladostniki)	Kljub bojazni glede neenake obravnave mladostnikov etničnih manjšin je obseg neenake obravnave mladostnikov etničnih manjšin presenetljivo majhen.
Choi idr.	<i>Why do citizens participate in community crime prevention activities?</i>	2014	Združeno kraljestvo	Anketiranje (policisti)	Glede sodelovanja prostovoljcev pri policijskem delu v skupnosti ugotavljajo, da se za tovrstno sodelovanje pogosteje odločajo posamezniki z lastno izkušnjo viktimizacije in tisti, ki so izrazili višjo stopnjo strahu pred kriminaliteto.
Hamilton-Smith idr.	<i>Community policing and reassurance: Three studies, one narrative</i>	2014	Združeno kraljestvo	Pregled študij	Tri glavne ugotovitve glede policijskega dela v skupnosti: zmanjševanje proračuna neposredno vpliva na možnosti izvajanja policijskega dela v skupnosti v praksi; neustrezni načini merjenja uspešnosti policijskega dela; pomanjkanje večšin tradicionalnega terenskega policista za delo v skupnosti pri novih policistih in odsotnost mentorstva.

Terpstra	<i>Governance and accountability in community policing</i>	2011	Nizozemska	Etnografska študija	Pri oblikovanju prioritet in strategij policijskega dela je pogosto prisotna strategija nevtralizacije ali marginalizacije glasu lokalne skupnosti. Posledično se vzpostavi distanca med policijo in prebivalci, celo povpraševanje po vključitvi zasebnih izvajalcev policijske dejavnosti, ki se lahko bolje odzivajo na potrebe in želje lokalnih skupnosti.
Huey idr.	<i>'Folks should have access ... how you do it is the difficult thing': Exploring the importance of leadership to maintaining community policing programmes for the homeless</i>	2010	Združeno kraljestvo	Analiza programa	Skupnostni program, ki brezdomcem – žrtvam kaznivih dejanj – omogoča prijavo prek zastopnikov, v lokalnih skupnostih v veliki meri ne deluje zaradi pomanjkanja učinkovitega vodenja. Policija je opustila odgovornost za njegovo izvajanje, skupnosti pa te odgovornosti niso sposobne prevzeti.
Merrit	<i>Pluralist models of policing: Legislating for police powers, a cautionary note from England and Wales</i>	2009	Nizozemska in ZDA	Analiza zakonskih virov	Pred uvajanjem novih pooblastil je nujno spodbujati izvajanje obstoječih pooblastil in analizirati, kaj obstoječi zakonski okviri že omogočajo.
Das idr.	<i>The changing soul of Dutch policing – Responses to new security demands and the relationship with Dutch tradition</i>	2007	Nizozemska	Anketiranje in opazovanje na terenu	Spremembe v zadnjih desetletjih so privedle do centralizacije policije, kaznovalne naravnosti in prepuščanja odgovornosti za vzdrževanje javnega reda različnim zasebnim podjetjem. Navedene spremembe so vodile v oddaljevanje policije od

					skupnosti, kar je v kontekstu policijskega dela v skupnosti vsekakor nezaželen učinek.
Williamson in Ashby	<i>Young offenders, schools and the neighbourhood: A new approach to data-analysis for community policing</i>	2005	Združeno kraljestvo	Analiza podatkov o mladoletnih prestopnikih	Ugotovljena povezava med prestopniki in izobraževalnimi ustanovami – identifikacija šol, ki so najbolj ogrožene zaradi ponavljajočega se prestopništva.

V britanski študiji iz leta 2020 so na podlagi intervjujev z žrtvami kaznivih dejanj, socialnimi delavci, tožilcem in policisti, identificirali štiri ključne akterje policijskega dela v skupnosti – prebivalce, socialne delavce, nevladne organizacije in policijo. Kot glavne izzive so izpostavili določeno stopnjo nerazumevanja med policijo in prebivalci. Slednji se pogosto pritožujejo nad odsotnostjo oziroma nezadostno prisotnostjo policistov v njihovih skupnostih, pojavlja se tudi zaskrbljenost, da bodo označeni kot »ovaduhi«, če se na policijo obrnejo z informacijami o dogajanju v njihovih soseskah, še posebej, če gre za prijave svojih sosedov. Policisti pa, na drugi strani, menijo, da prebivalci ne razlikujejo med nujnimi in nenujnimi klici (na primer odlaganje smeti na neprimernih mestih) ter tako povečujejo njihove delovne obremenitve (Zhang idr., 2020).

Vitez idr. (2018) v svojem pregledu študij o policijskem delu v skupnosti na Hrvaškem ugotavljajo, da del reform, načrtovanih v okviru projektov policijskega dela v skupnosti, ni bil izveden oziroma ni dosegel trajnostnih rezultatov. Opozarjajo tudi na pomanjkanje študij o implementaciji policijskega dela v skupnosti ter o upravljanju hrvaške policije na splošno. Cajner Mraović in Faber (2016) na podlagi pregleda študij med hrvaškimi policisti ugotavljata, da kljub očitnim težavam pri izvajanju policijskega dela v skupnosti policisti razumejo model policijskega dela v skupnosti kot resnično potreben in zaželen – tako so menili tako pred uvedbo strategije policijskega dela v skupnosti (leta 2002) kot tudi leta 2016. Zanimivo je, da nekatere ranljive populacije, kot so Romi, kakovost stikov s policisti ocenjujejo veliko bolje kot večina hrvaškega prebivalstva. Horvat idr. (2016) glede implementacije policijskega dela v skupnosti na Hrvaškem sicer kot primer dobre prakse izpostavljajo ustanavljanje svetov za preventivo v mestih, občinah in soseskah. Hrvaška strategija policijskega dela v skupnosti iz leta 2003 je sprva zajemala šest projektov. Eden od njih, notranja demokratizacija policije, je bil namenjen ustrezni poziciji uniformirane policije ter doseganju jasnega in transparentnega sistema napredovanja, kar pomeni tudi depolitizacijo policije. Prpić (2020) je na podlagi anketiranja 500 hrvaških policistov ugotovil, da skoraj dve tretjini anketiranih dojema depolitizacijo hrvaške policije kot šibko.

Spasić idr. (2016) so na podlagi anketiranja srbskih policistov ugotovili, da ti kot največje ovire za izvajanje policijskega dela v skupnosti prepoznavajo organizacijske spremembe in tradicionalno policijsko subkulturo. Poleg tega pa še pomanjkanje sodelovanja med policijskimi organizacijami in neprofesionalen odnos do državljanov (nagnjenost h korupciji in zloraba diskrecijske pravice pri odločanju). V novejši kvalitativni študiji v podeželski srbski skupnosti (analiza dokumentov, neposredno opazovanje in anketiranje policistov) pa so Spasić idr. (2020) ugotovili, da prevladuje centraliziran pristop in tradicionalno policijsko delo, odpor nižjih in srednjih policijskih šefov do sprememb ter odsotnost stalnih posvetovanj med policijo in lokalno samoupravo. V študiji iz leta 2019 sta Spasić in Radovanović (2019) na podlagi intervjujev s 750 prebivalci petih skupnosti v Srbiji ugotovili, da ti prepoznavajo policijo kot glavnega akterja za zagotavljanje varnosti v lokalni skupnosti. Intervjuvanci poudarjajo pomembnost preventivnih dejavnosti in med omejitvami izpostavljajo

pomanjkanje sodelovanja med različnimi policijskimi oddelki ter nezadostno vključevanje lokalnih skupnosti v reševanje problemov.

O'Reilly idr. (2022) so opravili študijo o aktualnem stanju policijskega dela v skupnosti v angleškem okrožju Rackhamshire in njihovi sposobnosti podpiranja zaupanja javnosti. Na podlagi rezultatov fokusnih skupin s policisti in prebivalci so ugotovili, da so varčevalni ukrepi in posledično spremembe policijskega dela škodili izvajanju policijskega dela v skupnosti, prebivalci pa so začeli izgubljati zaupanje v sposobnost policije, da se odzove na njihove potrebe. Policisti so menili, da bi bili bolj učinkoviti pri doseganju svojih ciljev, če bi dobili več avtonomije znotraj organizacije, kar bi posledično povzročilo večjo stopnjo zaupanja javnosti. Prebivalci pa so menili, da bi morale policijsko delo v skupnosti prejeti več organizacijske podpore, ekipe pa bi morale imeti lokalno avtonomijo pri tem, kako razporejati svoj čas in čemu dati prednost. Yesberg idr. (2021) so na vzorcu prebivalcev Londona preučevali stopnjo kolektivne učinkovitosti², za katero v teoriji velja, da je v soseskah, kjer se prebivalci med seboj poznajo in zaupajo drug drugemu ter so pripravljeni posredovati pri reševanju težav v soseski, po navadi manj kriminalitete. Ugotovitve so pokazale, da je raven vidnosti policije napovedovala zaupanje v policijo, slednje pa je napovedovalo kolektivno učinkovitost. Obstaja majhen posredni odnos med vidnostjo policije in kolektivno učinkovitostjo prek zaupanja v policijo. Prisotnost policije se je tako izkazala za povezano z bolj pozitivnim mnenjem o delu policistov, kar pa je povezano s kolektivno učinkovitostjo.

Demirkol in Nalla (2018) sta v študiji med turškimi policisti preučevali razmerja med policijsko kulturo in policijskim delom v skupnosti. Njune ugotovitve kažejo, da so socialna kohezija, lojalnost med policisti in cinizem pozitivno povezani s podporo policijskemu delu v skupnosti, avtonomija in odtujenost pa negativno. Policisti so sicer večinoma izkazali pozitiven odnos do policijskega dela v skupnosti (70 %). Glede na negativni učinek avtonomije na policijsko delo v skupnosti je mogoče sklepati, da bi morali nadrejeni opraviti več nadzora nad delom policistov za uspešno izvajanje policijskega dela v skupnosti. V raziskavi iz leta 2017 so Uluturk idr. (2017) ugotovili, da ima večina anketiranih policistov pozitivna stališča do policijskega dela v skupnosti in ga na splošno podpira, tako na ravni organizacije kot v svojem oddelku. Rezultati kažejo pozitivno povezavo med sodelovanjem pri odločanju, usmerjenostjo v storitve, odnosi policistov s prebivalci ter stališči policistov do policijskega dela v skupnosti.

Na podlagi treh ločenih študij policijskega dela v skupnosti na Škotskem Hamilton-Smith idr. (2014) izpostavljajo tri glavne teme v praksi sodobnega policijskega dela na Škotskem. Prvič, zmanjševanje proračuna, ki neposredno vpliva na možnosti izvajanja policijskega dela v skupnosti v praksi. Drugič, načini merjenja uspešnosti policijskega dela, ki predstavljajo pritisk na policiste, da se oddaljijo od uveljavljenih, cenjenih in pogosto »nemerljivih« praksi policijskega dela v skupnosti. Tretjič,

² V angleščini se uporablja izraz *collective efficacy* in je opredeljen kot proces aktiviranja ali pretvarjanja socialnih vezi med prebivalci soseske z namenom doseganja skupnih ciljev, kot sta zagotavljanje javnega reda in nadzor nad kriminaliteto (Sampson, 2010).

pomanjkanje večšin tradicionalnega terenskega policista za delo v skupnosti pri novih policistih, hkrati pa neobstoj mentorstva za podporo njihovemu poklicnemu razvoju.

V študiji iz leta 2021, Dickson (2021) proučuje, v kolikšni meri *special constables* (usposobljeni prostovoljci z določenimi policijskimi pooblastili) lahko delujejo kot »most« med policijo in lokalnimi skupnostmi v kontekstu škotskega policijskega dela v skupnosti. Ena od glavnih ugotovitev študije se nanaša na pozitivne vidike večje zaznave policije kot vidne in dostopne v skupnostih, kjer so ti prostovoljci prisotni – a s pomembnim poudarkom, da je slednje lažje dosegljivo v manj zahtevnih, podeželskih okoljih. Ob tem je nujno upoštevati tudi motivacijo prostovoljcev in njihovo dojetje lastne vloge, ki ni nujno vezana na povezovanje s skupnostjo, temveč v prvi vrsti na njihova lastna pričakovanja in želje glede sodelovanja v policijskem delu. Glede vloge prostovoljcev (pomožnih policistov, kot so denimo *police community support officers* v Združenem kraljestvu) pri policijskem delu v skupnosti sicer Merrit (2009) na primeru ureditev na Nizozemskem in v ZDA ugotavlja, da je pred uvajanjem novih pooblastil nujno spodbujati izvajanje obstoječih pooblastil in analizirati, kaj obstoječi zakonski okviri že omogočajo. Glede motivacije za sodelovanje prebivalcev pri policijskem delu so Choi idr. (2014) na primeru britanskih prostovoljcev (angl. *police community support officers*) ugotovili, da se za tovrstno sodelovanje pogosteje odločajo posamezniki z lastno izkušnjo viktimizacije in tisti, ki so izrazili višjo stopnjo strahu pred kriminaliteto.

Williamson idr. (2005) so raziskali povezave med britanskimi mladoletniškimi prestopniki in soseskami, kjer prebivajo, ter šolami, ki jih obiskujejo. Na podlagi baze podatkov za petletno obdobje so ugotovili povezavo med prestopniki in izobraževalnimi ustanovami ter tako identificirali šole, ki so najbolj ogrožene zaradi ponavljajočega se prestopništva. Na ta način je mogoče s pomočjo analitičnih tehnik empirično podprto načrtovati strategije glede mladoletniškega prestopništva na podlagi podatkov, ki se že sicer rutinsko zbirajo.

Huey idr. (2010) so analizirali skupnostni program, ki brezdomcem – žrtvam kaznivih dejanj – omogoča prijavo prek zastopnikov v lokalnih skupnostih. Na podlagi povratnih informacij deležnikov so ugotovili, da kljub pozitivnim priporočilom programa ta v veliki meri ne deluje zaradi pomanjkanja učinkovitega vodenja. Policija je opustila odgovornost za njegovo izvajanje, skupnosti pa te odgovornosti niso sposobne prevzeti, kar kaže na nujno aktivno vlogo policije oziroma drugih javnih institucij pri inovativnih oblikah sodelovanja s skupnostjo.

Van der Giessen in Bayerl (2022) sta analizirala vlogo in delovanje spletnih platform kot potencialno učinkovitih inovativnih načinov za sodelovanje med policijo in prebivalstvom na vzorcu osmih držav: Belgije, Bolgarije, Hrvaške, Estonije, Finske, Nemčije, Severne Makedonije in Združenega kraljestva. Ugotovila sta, da je veliko zelenih značilnosti in funkcionalnosti skupnih tako pripadnikom policije kot prebivalcem, ne glede na pripadnost policiji ali skupnosti ali uporabniško perspektivo, hkrati pa opozarjata na skupino skeptičnih uporabnikov, pri katerih se jasno kažejo omejitve spletnega sodelovanja. Med prebivalci, ki policije ne dojemajo kot legitimne, prevladuje zadržanost do sodelovanja tudi pri spletnih oblikah. Čeprav spletne platforme pogosto veljajo za način za povečevanje

zaupanja v policijo, je treba upoštevati dejstvo, da je tudi tovrstno povezovanje oteženo, ko je splošno zaupanje v policijo nizko. Walkington idr. (2018) so opravili vsebinsko analizo objav londonske mestne policije na družbenem omrežju Facebook, predvsem z vidika interakcije med policijo in skupnostjo (objave policije in komentarji uporabnikov – javnosti). Raziskava preučuje sodelovalne načine, na katere so zgodbe postavljene in skupno konstruirane od več pripovedovalcev (formalni policijski prispevki in komentiranje javnosti). Ugotovili so, da tako možnosti dvosmernih interakcij, ki bi lahko podprle učinkovito policijsko delo v skupnosti, trenutno niso dovolj izkoriščene in da policija družbena omrežja uporablja na način, kot uporablja druge (»starejše«) medije. Patrikakis idr. (2018) predstavijo evropski projekt TRILLION, ki temelji na konceptu tehnološko podprtega policijskega dela v skupnosti in v okviru katerega so razvili spletno platformo policijskega dela v skupnosti. Preko platforme lahko prebivalci prijavijo kazniva dejanja, sumljivo vedenje in incidente, prepoznajo nevarnosti in tako aktivno pomagajo policiji.

Terpstra (2011) se je v etnografski študiji o policijskem delu v skupnosti na Nizozemskem osredotočil predvsem na izzive glede upravljanja in odgovornosti. Lokalni policijski uradniki se pogosto znajdejo v situaciji, ko morajo usklajevati zahteve lokalne skupnosti s strokovnimi, upravljavskimi in političnimi zahtevami. Ugotovil je, da je pri oblikovanju prioritet in strategij policijskega dela pogosto prisotna strategija nevtralizacije ali marginalizacije glasu lokalne skupnosti. Posledično se vzpostavi distanca med policijo in prebivalci ter celo povpraševanje po vključitvi zasebnih izvajalcev policijske dejavnosti, ki se lahko bolje odzivajo na potrebe in želje lokalnih skupnosti. Das idr. (2007) ugotavljajo, da se tradicionalni nizozemski slog policije, znan po pragmatičnosti, decentralizaciji in prijaznosti/dostopnosti, vse bolj postavlja pod vprašaj. Sistem relativno neodvisnih regionalnih policijskih oddelkov je bil v zadnjem desetletju močno kritiziran zaradi pomanjkljive učinkovitosti pri preprečevanju kriminalitete in soočanju z varnostnimi izzivi, vlada pa si prizadeva večji vpliv pri določanju strategij in prednostnih nalog policije, ki se osredotočajo predvsem na večjo odločnost v boju proti kriminaliteti in terorizmu. Takšen odnos je privedel do centralizacije, kaznovalne naravnosti in prepuščanja odgovornost za vzdrževanje javnega reda različnim zasebnim (pogosto dobičkonosnim) podjetjem. Navedene spremembe so vodile v oddaljevanje policije od skupnosti, kar je v kontekstu policijskega dela v skupnosti vsekakor nezaželen učinek. Uvedba nacionalne policije leta 2013 je predstavljala radikalni prelom dolgoletne nizozemske tradicije, ki je temeljila na pretežno decentralizirani policijski organizaciji. Terpstra (2021) je z intervjuji s policisti in opazovanjem policijskega dela preučeval šest lokalnih enot nizozemske policije. Nizozemska nacionalna policija je namreč združila policijske postaje in jih tudi nekaj odpravila, nove policijske postaje s povečanim moštvom pa so bile locirane v večjim središčih. Kljub poudarku na nacionalni standardizaciji in prizadevanjem za profesionalizacijo policijskega dela v lokalnih okoljih so se pokazale pomembne razlike med proučevanimi enotami in stranski učinki takšnih sprememb policijske organizacije in organizacijske kulture. Preučeval je štiri kategorije policijskega dela, in sicer patroljiranje, policijsko delo v skupnosti, preiskovanje manjših kaznivih dejanj in zagotavljanje varnosti. Patroljiranje kot

prevladujoča dejavnost policije se je pokazala kot precej neučinkovita, poleg tega je povečanje geografskega območja lokalnih enot povzročilo več negativnih stranskih učinkov, kot sta povečanje odzivnega časa na intervencije na podeželskih območjih in izguba socialnih vezi med policisti na policijskih postajah. Glede policijskega dela v skupnosti so ugotovili, da se policisti počutijo izolirane v večjih ekipah in da ni prave povezave med njimi zaradi specializacije dejavnosti. Prej pomemben položaj policistov, ki so izvajali policijsko delo v skupnosti, se je v novi organizaciji spremenil v marginalnega zaradi spremenjene hierarhije, predvsem pa zaradi prekinitve neposrednega komuniciranja med policisti, odgovornimi za policijsko delo v skupnosti in predstojniki policijskih enot. Posledično se je ukinila tudi relativna avtonomija policistov, ki so izvajali policijsko delo v skupnosti, saj ni več neposredne komunikacije z vodjo policijske postaje, ampak odgovarjajo vodji tima. Zapiranje manjših policijskih postaj v ruralnih okoljih je povzročilo oddaljenosti od ruralnih skupnosti iz centrov. Cilj zamenjave tradicionalnega patroljnega dela z v reševanje problemov usmerjenimi oblikami policijskega dela se v praksi komaj uresničuje. Kljub poudarku na pomembnosti policijskega dela v skupnosti imajo policisti (angl. *community officers*) bolj izoliran položaj, povečala se je distanca med prebivalci in policijo. Nacionalni policisti pa so se umaknili tudi v polje abstraktnega komuniciranja na spletu, kar pa ni dalo pričakovanih učinkov policijskega dela. Odzivnost policije je bila slabša, zato so ljudje v lokalnih skupnostih začeli povpraševati po zasebnovarnostnih storitvah, ki naj bi bile bolj zaradi večje odzivnosti bolj zadovoljevale potrebe in želje lokalnih prebivalcev.

Milani idr. (2022) so izvedli raziskavo o občutkih varnosti med priseljenci v Švici, v mestu Lugano. V nasprotju z ugotovitvami prejšnjih študij so ugotovili, da v primerjavi z domačini, večji odstotek priseljencev dojema mesto kot zelo varno, pri čemer je ta razlika bolj izrazita med priseljenci z območij izven Evrope in nedavno priseljenimi. Kolektivna učinkovitost, bližina policije in zaznana sposobnost samovarovanja so glavni napovedovalci visoke stopnje zaznavanja varnosti, medtem ko je bila viktimizacija vprašanih (nasilna kazniva dejanja) povezana z zmanjšano verjetnostjo dojetanja mesta in soseske kot varnih. Zanimive so tudi ugotovitve študije o policijskem delu z etničnimi manjšinami na Nizozemskem. Svensson in Saharso (2015) poročata, da policijsko delo na tem specifičnem in občutljivem področju vključuje veliko mero diskrecije policistov pri opozarjanju in postopkih ugotavljanja identitete (angl. *police stops*). Na podlagi intervjujev z 231 mladostniki sta ugotovila, da je kljub bojzani glede neenake obravnave mladostnikov etničnih manjšin obseg neenake obravnave mladostnikov etničnih manjšin presenetljivo majhen. Kammersgaard idr. (2023) so raziskovali stališča policistov in mladih pripadnikov etničnih manjšin na Danskem, na območjih getov. Policisti so izpostavili čustvene, organizacijske in praktične izzive, povezane z izvajanjem policijskega dela v skupnosti v marginaliziranih soseskah. Izkazalo se je, da kljub dobrim namenom policistov, ki so svoje vedenje pri delu označili kot prijazno, podporno in spravljivo, ni nujno, da tudi mladi njihovo vedenje razumejo kot tako. Še več, stalno prisotnost policistov nekateri doživljajo tudi kot vsiljivo.

Boivin in Cordeau (2017) sta opravila zanimivo analizo o merjenju javnega mnenja o policiji in policijskem delu na način, da sta primerjala spletno in telefonsko anketiranje. Ugotovitve kažejo, da so

anketiranci v spletnih anketah bistveno bolj nagnjeni k: 1) podajanju nižjih ocen glede zadovoljstva s policijo in zaznane legitimnosti policije, 2) izražanju negativnih mnenj o policiji, 3) izražanju zaskrbljenosti ali strahu glede lastne varnosti in 4) izbiri zmernih odgovorov. Na drugi strani se je za telefonske ankete izkazalo, da anketiranci precenjujejo pozitivna mnenja o policiji in podcenjujejo zaskrbljenost glede varnosti. Glede na to, da se rezultati tovrstnih anket pogosto uporabljajo za podporo strateškim odločitvam o zagotavljanju varnosti in ocenjevanje uspešnosti policije, je pomembno poznati in razumeti različne pristope za merjenje javnega mnenja.

O'Brien in Windle (2022) sta proučevala izkušnje irskih kmetov s kriminaliteto in njihov odnos do preprečevanja kriminalitete na podeželju. Odnos kmetov do varnosti in kriminalitete kaže na dihotomijo: poročajo o relativno visokem strahu pred viktimizacijo, vendar pa je bilo le malo žrtev kaznivih dejanj; izrazili so tudi mnenje, da je stopnja kriminalitete na irskem podeželju visoka, vendar nizka na njihovem območju. Občutkom negotovosti je delno botrovalo zaprtje podeželskih policijskih postaj in neenakomerna distribucija informacijske tehnologije. Poročali so tudi, da si ne morejo privoščiti nekaterih ukrepov za preprečevanje kriminalitete in/ali nimajo dovolj časa, da bi jih izvedli.

2.4 Sklepne misli

Po opravljeni poizvedbi na platformi *Web of Science* s ključno besedno zvezo *community policing* in časovno omejitvijo na zadnjih 20 let smo opravili pregled 700 zadetkov s pomočjo programa Orange. Izluščili smo 12 ključnih tem: Kriminaliteta, Policijska dejavnost, Skupnost, Občutki varnosti, Raznolike skupnosti, Socialna funkcija policije, Izvajanje policijske dejavnosti na lokalni ravni, Deležniki v skupnosti, Specifični problemi v lokalnih skupnostih, Preventivno delo, Funkcije in stališča policistov ter Organizacijski vidik. Znotraj vsake teme smo pripravili besedne oblake najpogostejših besed in pregledali prispevke ter povzeli najbolj relevantne ugotovitve. V grobem lahko zaključimo, da je raziskovanje policijskega dela v skupnosti živo in da lahko identificiramo raziskovalne ideje, ki bi bile zanimive za slovensko okolje. Izpostavljam predvsem raziskovanje odnosov med policijo in specifičnimi skupnostmi (npr. mladostniki, migranti), proučevanje funkcioniranja policije na družbenih omrežjih (npr. analize tvitov in drugih objav) in analizo dela policije na terenu (npr. kolikšen delež časa posvetijo delu v policijskem okolišu) ter raziskovanje sodelovanja partnerskih institucij pri policijskem delu v skupnosti. Vsebinska analiza preteklih študij kaže na nekatere ponavljajoče se ugotovitve, ne glede na družbeni in kulturni kontekst. Kot glavne izzive za implementacijo policijskega dela v skupnosti lahko identificiramo: 1) razkorak med zahtevami lokalnih skupnosti na eni in strokovnimi, upravljavskimi ter političnimi zahtevami do policije na drugi strani, 2) tradicionalno policijsko subkulturo in 3) (ne)motiviranost skupnosti za sodelovanje. Med ugotovitvami prevladuje tudi na strani prebivalstva izražena potreba/želja po večji prisotnosti policije v lokalnih skupnostih, nujnost razumevanja specifik določenih skupnosti (npr. priseljenci, ruralne skupnosti), zaupanje v policijo kot elementarni pogoj za vzpostavljanje sodelovanja in potreba po proučevanju in vrednotenju spletnih načinov komuniciranja s skupnostjo.

3 LEGITIMNOST POLICIJE IN POLICIJSKO DELO V SKUPNOSTI

Poglavje predstavlja ključno vlogo legitimnosti v implementaciji policijskega dela v skupnosti. Izhajajoč iz celovitega pregleda literature je bil oblikovan model dvojne narave legitimnosti policijskega dela v skupnosti, ki predvideva, da pozitivna samozaznava legitimnosti policistov vpliva na njihovo podporo policijskemu delu v skupnosti in razvijanju dobrih odnosov s prebivalci, kar pri slednjih pozitivno vpliva na zaznavo legitimnosti policistov in njihovo sodelovanje s policijo. Dobro sodelovanje s policijo krepi odnose med policisti in prebivalci ter povečuje učinkovitost strategije policijskega dela v skupnosti, hkrati pa policisti od prebivalcev dobijo potrditev o učinkovitosti lastnega dela in položaja. Rezultati statističnih analiz so pokazali, da se s samozaznavo legitimnosti policistov povezujejo odnosi s sodelavci, zaznava legitimnosti (projekcija) in osebnostne značilnosti policistov. Hkrati so se pozitivna zaznava lastne legitimnosti, podpora strategiji policijskega dela v skupnosti, proorganizacijsko vedenje, odnosi s sodelavci in osebnostne značilnosti povezovali s podporo policijskemu delu v skupnosti pri policistih. Z zaznavo legitimnosti policije pri prebivalcih so se povezovali občutki dolžnosti podrediti se avtoriteti, zaupanje v policijo, postopkovna pravičnost in učinkovitost policije, odnosi s policisti in osebnostne značilnosti prebivalcev. Zaznava legitimnosti in učinkovitost policije pri prebivalcih ter njihovi odnosi s policisti in osebnostne značilnosti so vplivali na podporo policijskemu delu v skupnosti pri prebivalcih. Hkrati so podpora policijskemu delu v skupnosti, zaznava legitimnosti, postopkovne pravičnosti in učinkovitosti policije pri prebivalcih ter odnosi s policisti in osebnostne značilnosti prebivalcev vplivali na njihovo pripravljenost za sodelovanje s policijo.

3.1 Uvod

Policijsko delo v skupnosti, kot oblika demokratične policijske dejavnosti, je postalo primarna strategija policijskega dela v številnih (primarno demokratičnih) državah (de Maillard in Terpstra, 2021). Tovrstna oblika policijske dejavnosti temelji na pripravljenosti prebivalcev za sodelovanje s policijo oziroma policisti pri zagotavljanju varnosti in reševanju varnostnih problemov (Manning, 1984). Posledično je ključnega pomena, da prebivalci zaznavajo policiste in policijsko organizacijo kot legitimne nosilce moči v družbi (upravičenost do položaja, ki ga zasedajo) (Bradford idr., 2014; Ponsaers, 2015; Tankebe, 2009; Tyler, 1990). Nemalokrat pa se pozablja, da zaznava lastne legitimnosti pri policistih vpliva na njihovo vedenje, vključno na podporo in samo implementacijo policijskega dela v skupnosti v praksi (Bottoms in Tankebe, 2012; Bradford in Quinton, 2014). V nadaljevanju predstavljamo pomen legitimnosti v kontekstu policijskega dela v skupnosti. Natančneje se osredotočamo na vpliv samozaznave legitimnosti policistov in njihovo podporo za policijsko delo v skupnosti in zaznavo legitimnosti policistov in policijskega dela v skupnosti pri prebivalcih.

3.2 Legitimnost in policijsko delo v skupnosti

V zadnjih desetletjih so številne policijske organizacije sprejele filozofijo policijskega dela v skupnosti kot primarno policijsko dejavnost (Reisig, 2010). Hkrati je prišlo do premika profesionalizacije policijskega poklica od reaktivne policijske dejavnosti k prevenciji in reševanju problemov, poglobljenemu sodelovanju policistov s skupnostmi in poudarjanju zagotavljanja javne varnosti v sodelovanju s prebivalci v obliki policijskega dela v skupnosti (Hayes, 2013; Thompson in Payne, 2019). Zavedanje policistov, da za učinkovito opravljanje policijske dejavnosti potrebujejo podporo prebivalcev, je vodilo v razvoj strategij policijskega dela v skupnosti (Sunshine in Tyler, 2003). Skogan (2019) opredeli policijsko delo v skupnosti kot proces, ki ga opredeljujejo tri ključne ideje: vključevanje prebivalcev, reševanje problemov in decentralizacija policijske organizacije.³ Filozofija policijskega dela, ki se osredotoča na sodelovanje s skupnostjo z namenom preprečevanja in reševanja problemov, povezanih s kriminaliteto, predstavlja zasuk od tradicionalnega reaktivnega pristopa policistov (npr. patroljiranje in preiskovanje kriminalitete) in približevanje v probleme usmerjeni policijski dejavnosti. Širše, policijsko delo v skupnosti predstavlja robustno alternativo uveljavljanju zakonov skozi elemente prisile (Thacher, 2019).⁴ Policisti kot predstavniki zakonite avtoritete in države lažje uveljavijo spoštovanje zakonov s pravično obravnavo prebivalcev kot z uporabo prisile (McCluskey, 2003; Schulhofer idr., 2011; Tyler, 2006). V tem kontekstu je poudarek na osebnih interakcijah policistov s prebivalci, ki predstavlja nasprotje tradicionalni birokratski obravnavi policistov (Cordner, 2014). Tovrsten pristop predstavlja temelj policijskega dela v skupnosti, saj policisti spodbujajo prebivalce, da prevzamejo odgovornost za sosesko, v kateri živijo (Lombardo idr., 2010), ter sodelujejo s policisti pri zagotavljanju varnosti in reševanju varnostnih problemov.

S sociološkega vidika lahko policijsko dejavnost razumemo kot institucijo (družbeno strukturo ali skupek praks) in polje (strukturiran družbeni prostor, ki je usmerjen v dosego specifičnih ciljev, znotraj katerega številni akterji⁵ igrajo različne vloge) (Bourdieu, 1993). Manning (1984) je policijsko delo v skupnosti definiral kot: 1) ideološki sistem, kjer se kriminaliteta bolje nadzoruje s sodelovanjem med policijo in skupnostmi, 2) programatično dejavnost, ki združuje različne proaktivne dejavnosti in programe za približevanje policije prebivalcem ter izboljša reševanje problemov v skupnosti in 3) organizacijsko strukturo policije.

³ Bayley (2006) je izpostavil, da policijsko delo v skupnosti združuje posvetovanje policistov s člani skupnosti, odzivnost policije na varnostne probleme, kolektivno reševanje problemov in mobilizacijo javnosti. Trojanowicz in Bucqueroux (1990) povzameta, da je policijsko delo v skupnosti usmerjeno v reševanje problemov v skupnosti in ne odzivanje policistov na »klice«.

⁴ Oviro pri uveljavljanju alternativnih pristopov policijske dejavnosti predstavlja prepričanje, da so policisti pogosto v nevarnih situacijah, ki jih najlažje obvladajo z dominanco nad posamezniki in projekcijo sile (McCluskey, 2003).

⁵ Akterje znotraj polja policijske dejavnosti predstavljajo prebivalci, policisti in druge organizacije, ki z drugimi akterji razvijejo odnose (Bradford idr., 2014). Ti akterji si niso enakovredni, kar izpostavi pomembnost legitimnosti za učinkovito izvajanje policijske dejavnosti.

Moore in Braga (2003) sta s primerjavo sedmih področij policijskih dejavnosti izpostavila policijsko delo v skupnosti, v primerjavi z reaktivnimi policijskimi strategijami,⁶ kot bolj učinkovito na področjih: 1) zmanjševanja strahu in povečanja občutka lastne varnosti pri prebivalcih, 2) povečanja primerne (vljudnega) vedenja na javnih površinah in 3) zagotavljanja kakovosti storitev (tabela 3). Večja učinkovitost policijskega dela v skupnosti v primerjavi z drugimi strategijami policijskega dela na področju zmanjšanja kriminalitete ni dokazana (Ponsaers, 2015), vendar pa tovrsten pristop izboljša odnose med policisti in javnostjo ter povečuje zaupanje javnosti v policijo. Številne študije (npr. Hough idr., 2010; Tyler, 2003, 2006) so izpostavile, da je za prebivalce bolj pomembna spoštljiva in pravična obravnava policistov kot njihova učinkovitost pri reševanju varnostnih problemov.⁷

Tabela 3: Primerjava učinkovitosti policijskega dela v skupnosti in reaktivne policijske dejavnosti (Cordner, 2014: 162; Moore in Braga, 2003)

	Policijsko delo v skupnosti	Reaktivna policijska dejavnost
Zmanjševanje kriminalitete in viktimizacij		
Odkritje storilcev		
Zmanjševanje strahu pred kriminaliteto in povečanje občutka lastne varnosti	+	
Povečanje primerne vedenja na javnih površinah	+	
Pravična in učinkovita uporaba sile in avtoritete		
Smotrna in učinkovita poraba finančnih sredstev		+
Kakovost storitev/zadovoljstvo »strank«	+	

Centralizacija slovenske policije je bila nujna za uveljavljanje strukturnih reform po letu 1991, vendar predstavlja oviro pri uveljavljanju novih strategij policijske dejavnosti (policijsko delo v skupnosti), ki

⁶ Ponsaers (2015) izpostavi naslednje kritike tradicionalnih modelov policijske dejavnosti: 1) povečanje števila policistov ni učinkovita strategija zmanjševanja kriminalitete in deviantnega vedenja, 2) policija brez sodelovanja prebivalcev ni zmožna učinkovito preprečevati kriminalitete, 3) klasične policijske taktike so preveč reaktivne in ne odpravljajo vzrokov za pojav kriminalitete in 4) policijske strategije so pogosto preveč široke in naslavljajo preveliko število različnih problemov (t. i. »ena velikost za vse«).

⁷ Tankebe (2009) je zapisal, da se dejavniki, ki vplivajo na zaznavo legitimnosti avtoritete, razlikujejo v različnih družbenopolitičnih in kulturnih okoljih. Sun idr. (2017) so opozorili, da obstajajo razlike med zahodnimi in vzhodnimi državami oziroma kulturami, kjer je v slednjih za prebivalce bolj pomembna učinkovitost policije kot njena legitimna vloga v družbi. Pomembnost učinkovitosti policije je razumljena predvsem v odkrivanju in kaznovanju storilcev kaznivih dejanj, saj je v praksi vloga policije pri zmanjševanju kriminalitete majhna. Policija ni zmožna odpraviti strukturnih vzrokov za kriminaliteto (nezaposlenost, revščina, nizka stopnja izobrazbe ipd.) (Herbert, 2006).

zahtevajo decentralizacijo policijskih enot (Meško in Klemenčič, 2007: 88).⁸ Hkrati je treba za učinkovito uveljavljanje novih strategij policijske dejavnosti izboljšati znanje policistov (učenje novih spretnosti, pristopov itd.) kot tudi večjo vidnost in dostopnost policistov v lokalnih skupnostih (Meško in Lobnikar, 2005b). Slovenska policija je na organizacijski ravni sprejela filozofijo policijskega dela v skupnosti, vendar so še vedno prisotni določeni izzivi pri njeni implementaciji v praksi. Pomanjkanje kakovostnih odnosov med policisti in prebivalci v skupnostih predstavlja takšen izziv (Meško in Klemenčič, 2007: 87). Hkrati je zaupanje javnosti v policijo v različnih obdobjih nihalo.⁹ Pomanjkanje zaupanja in kakovostnih odnosov vpliva na (ne)zadovoljstvo prebivalcev z novimi policijskimi strategijami (policijsko delo v skupnosti) in (ne)priznavanje legitimnosti policije in policijskih dejavnosti, kljub vse večji pripravljenosti slovenskih policistov za sodelovanje s prebivalci v lokalnih skupnostih (Meško in Lobnikar, 2018).

Policijsko delo v skupnosti zahteva policista, ki bo do določene mere predstavljal alternativo tradicionalni vlogi dominantne avtoritete in bo pripravljen s prebivalci delati kot enakimi sebi (t. i. egalitarni etos) (Grabosky, 2009a). Tovrstno delo primarno zahteva predane in ustrezno motivirane policiste, ki bodo imeli podporo vodstva (Fielding, 2005; Lurigio in Rosenbaum; 1994; Lurigio in Skogan, 1994). Tyler in Kerstetter (1994) sta zapisala, da posamezniku položaj policista ne zagotavlja ugleda v skupnosti, saj si ga mora zgraditi sam. Partnerstva, ki se razvijejo med policijo (ali posameznimi policisti) in prebivalci, vplivajo na legitimnost položaja policije v očeh javnosti, izboljšano posredovanje informacij o dinamiki kriminalitete in iskanje konstruktivnih rešitev v sodelovanju s skupnostmi kot tudi »opolnomočenje« prebivalcev, da sodelujejo pri zagotavljanju varnosti (Skogan, 2006; Thacher, 2001). Strategija policijskega dela v skupnosti predvideva, da bi v interakcijah s prebivalci, policisti sprejemali pravične odločitve, ki jih lahko pojasnijo posameznikom.¹⁰ Hkrati bi zavedanje potrebe po partnerstvu spodbudilo policiste, da naslovijo skrbi prebivalcev, povezanih z varnostjo (Herbert, 2009: 84–85). Gledano širše, policijsko delo v skupnosti predvideva, da bodo policisti »obnovili« skupnosti v smislu intenzivnejšega sodelovanja med prebivalci in policijo, ki bi temeljilo na skupnih vrednotah in ciljih (Fielding, 2005: 466).¹¹ Hkrati implementacija strategij policijskega dela v skupnosti vodi v zmanjšanje pritožb zoper policiste (Kessler, 1999), povečanje števila preiskav (Kane, 2002), splošno izboljšanje odnosov med policisti in prebivalci (Greene, 1999;

⁸ Strateške odločitve, kot je sprejemanje novih strategij policijskega dela, se oblikujejo v vodstvu policije. Gaines idr. (2003) so poudarili, da se birokratske centralizirane hierarhične organizacije pogosto upirajo spremembam, ki vodijo v: 1) probleme z implementacijo novih strategij, 2) soočanje s preprekami znotraj organizacije, ki so posledica organizacijske kulture in 3) različne oblike nefleksibilnosti. Weisburd idr. (2003) so izpostavili, da so policijske organizacije bolj pripravljene sprejeti in uveljaviti spremembe, ki okrepijo tradicionalno centralizirano birokratsko strukturo.

⁹ Kljub nizki prisotnosti korupcije v slovenski policiji je bila raven zaupanja v policijo v Sloveniji nižja kot v zahodnoevropskih državah (Karstedt, 2015; Ponsaers, 2015).

¹⁰ Interakcije med policisti in prebivalci v okviru strategij policijskega dela v skupnosti vplivajo na zaznavo legitimnosti policistov pri prebivalcih na ravni posameznih sosesk (Hohl idr., 2010).

¹¹ V praksi je vključitev skupnosti (prebivalcev) v dejavnosti preprečevanja kriminalitete težko doseči, saj je podpora skupnosti policiji oziroma policijskim dejavnostim najbolj nujna v soseskah, ki se soočajo z največ kriminalitete in kjer je zaupanje v policijo nizko (Skogan, 2019).

Skogan, 1994; Skogan in Hartnett, 1997) in okrepitev neformalnega družbenega nadzorstva, kjer imajo večjo moč prebivalci (Wilson in Kelling, 1982).

Meško in Lobnikar (2018) sta izpostavila, da sta za uspešno implementacijo policijske dejavnosti nujna zakonito delovanje policije kot organizacije in legitimni postopki policistov. Vprašanje, ki se zastavlja, je, zakaj so zaznave policije pri prebivalcih sploh pomembne? Tyler (2011a: 258) poudarja, da uspeh policijske dejavnosti temelji na podpornem vedenju prebivalcev – upoštevanje zakonov in navodil ter ukazov policistov. Sodbe javnosti o policijskem delu niso pomembne samo v interakcijah prebivalcev s policisti, temveč tudi širše, saj celoten kazenskopравни sistem temelji na prostovoljni podreditvi prebivalcev zakonom.¹²

Ponsaers (2015: 93) je izpostavil, da ima policija težave z legitimnostjo,¹³ ki bi jo morala reševati s pridobivanjem zaupanja prebivalcev in večjo učinkovitostjo. Policijsko delo v skupnosti je ena izmed strategij policijske dejavnosti, ki neposredno naslovi problem legitimnosti, saj stremi k večji učinkovitosti policije kot tudi povečanju zaupanja v policijo v očeh javnosti. Hkrati strategije policijskega dela, ki so usmerjene v reševanje problemov s sodelovanjem prebivalcev, vplivajo na razvoj odnosov med policisti in prebivalci, ki so nujni za preprečevanje problemov v skupnosti (Arter, 2006; Mazerolle in Wickes, 2015; Willis, 2011). Učinkovit pristop policijskega dela v skupnosti zahteva od policistov, da postanejo ključni akterji v skupnosti, ki bodo nudili prebivalcem kakovostne storitve, ki presegajo tradicionalne policijske naloge. Interakcije med policisti in prebivalci, ki se razvijejo v kakovostno sodelovanje, vplivajo na zaznavo legitimnosti policije pri prebivalcih kot tudi samozavno legitimnosti policistov. Mazerolle idr. (2013) so izpostavili, da legitimnost policijske dejavnosti predstavlja ključni element za izboljšanje policijskega dela pri preprečevanju in nadzoru kriminalitete.

Legitimnost policijske dejavnosti vpliva na varnost in razvoj vezi med prebivalci in policijo (Bradford idr., 2014). Zaupanje vredna in legitimna policija oziroma policijska dejavnost omogoča kolektivne ukrepe zoper probleme s kriminaliteto v lokalnem okolju ter predstavlja ključni element v strukturi stabilnih norm in vrednot, ki vplivajo na posameznikovo vedenje (LaFree, 1998). Hkrati priznavanje legitimnosti policistov pri prebivalcih vpliva na njihovo delo, saj je za učinkovito opravljanje policijske dejavnosti potrebno soglasje (Herbert, 2009: 89)¹⁴ in sodelovanje prebivalcev (Cordner, 1997; Eck in Rosenbaum, 1994). Hawdon (2008) je zapisal, da je za vzpostavljanje zaupanja policije pri prebivalcih,

¹² Reiner (2010) je poudaril, da legitimnost policije v ožjem smislu pomeni, da večji delež prebivalstva sprejme zakonito avtoriteto policije in upošteva navodila policije, čeprav se z njimi ne strinja.

¹³ Ponsaers (2015) je izpostavil, da je legitimna policija tista, ki: 1) se ji prebivalci prostovoljno podredijo, 2) deluje zakonito in 3) ima iste vrednote ter norme kot prebivalci.

¹⁴ Wa (2009) je izpostavil, da ima legitimno in učinkovito izvajanje policijskega dela v skupnosti uspehe tudi pri zatiranju organizirane kriminalitete, saj tovrstni storilci [večinoma] živijo v skupnostih, v katerih delujejo in rekrutirajo nove člane.

ki neposredno vpliva na njihovo sodelovanje,¹⁵ potreben socialni kapital, ki se oblikuje na ravni soseske (oziroma manjše skupnosti).

Samo naravo legitimnosti lahko opredelimo kot nestabilno, saj se zaznave policistov pri prebivalcih kot tudi zaznava lastne legitimnosti pri policistih spreminjajo glede na njihove izkušnje – kontekst interakcij med policisti in prebivalci v različnih časovnih obdobjih (Meško in Hacin, 2023b). Tovrstne interakcije predstavljajo učenje za obe »strani«, saj prebivalci spoznavajo in ocenjujejo postopanje policistov, na podlagi katerih si oblikujejo sodbe o njihovi legitimnosti, kot avtoritete v družbi.¹⁶ Hkrati pa se policisti »učijo« o lastni upravičenosti položaja nosilcev avtoritete, izhajajoč iz odzivov in »poslušnosti« prebivalcev, s katerimi so v interakcijah (Bradford idr., 2014; Tyler, 2011a). Bottoms in Tankebe (2012) sta tovrstne interakcije poimenovala dialog legitimnosti, ki predstavlja odnose med prebivalci in državo (predstavniki države – policisti), ki so po naravi dialogični in relacijski, saj prebivalcem omogoča sodelovanje v uveljavljanju zakonodaje (npr. sodelovanje s policisti v preventivnih dejavnostih za preprečevanje kriminalitete). Policisti kot nosilci moči v družbi lahko izgubijo legitimnost lastnega položaja, če ne spoštujejo družbenih vrednot in norm ter prekoračijo svoja pooblastila (Picket in Ryon, 2017).¹⁷

Izhajajoč iz specifične narave legitimnosti policije in policistov smo opredelili model dvojne narave legitimnosti, v kontekstu policijskega dela v skupnosti, ki predvideva, da na implementacijo policijskega dela v skupnosti, temelječega na dobrih odnosih med policisti in prebivalci, vplivata samozaznava legitimnosti policistov in zaznava legitimnosti policistov pri prebivalcih. Bradford in Quinton (2014) sta izpostavila, da so policisti, ki pozitivno zaznavajo lastno legitimnost, bolj pripravljeni konstruktivno sodelovati s prebivalci in izkazujejo večjo podporo policijskemu delu v skupnosti. Kakovostno izvajanje policijskega dela v skupnosti in razvoj odnosov med policisti in prebivalci pri slednjih vpliva na pozitivno zaznavo legitimnosti policistov in njihovo pripravljenost za sodelovanje s policijo pri reševanju varnostnih problemov v skupnosti. Legitimnost policije kot institucije je predpogoj za učinkovito etično in zakonito izvajanje policijske dejavnosti (Tyler, 2003). Če prebivalci zaznavajo policijo oziroma njene predstavnike (tj. policiste) kot legitimne, je večja verjetnost, da bodo sodelovali z njimi, se obrnili nanje, ko jih bodo potrebovali, in spoštovali zakone (Tyler, 2011a, 2011b). Nasprotno pomanjkanje legitimnosti policije pri javnosti vodi v uporabo bolj represivnih »prijemov« policistov, da zagotovijo ustrezno »vedenje« prebivalcev, saj se jim ti ne podredijo prostovoljno. S tem policisti omajajo lasten položaj, saj naj bi delovali v imenu prebivalcev in v sodelovanju z njimi (Schulhofer idr., 2011; Tyler, 2009). Posledično priznavanje legitimnosti policistom predstavlja ključen element v

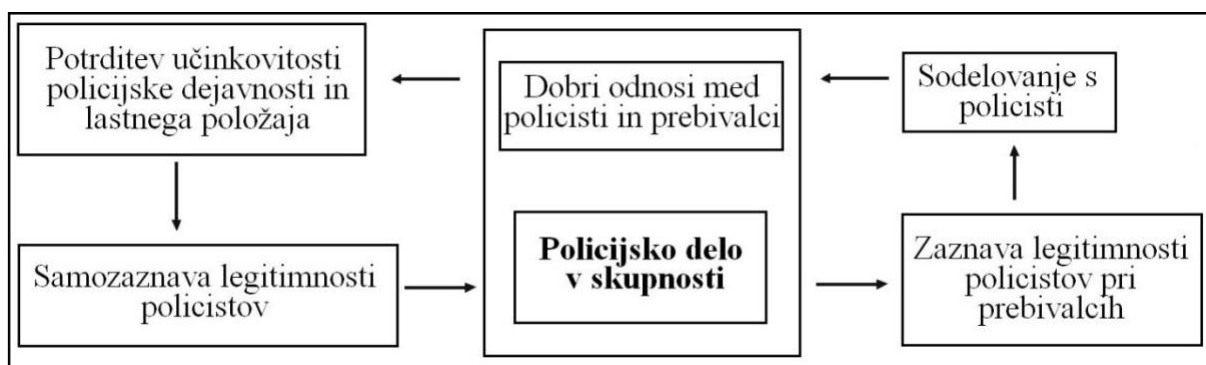
¹⁵ Med raziskovalci obstaja konsenz, da zaznavanje policije kot legitimne in zaupanja vredne organizacije pri prebivalcih pozitivno vpliva na njihovo pripravljenost za sodelovanje s policisti in upoštevanje zakonov (Stoutland, 2001; Sunshine in Tyler, 2003). Hkrati se legitimnost in zaupanje policiji pri prebivalcih povečata, če so odločitve policistov pravične oziroma poštene (Mastrofski idr., 1996; Tyler idr., 1997).

¹⁶ Peyton idr. (2019) so opozorili, da dejanja posameznega policista lahko neposredno vplivajo na sodbe o legitimnosti policije pri prebivalcih.

¹⁷ Tyler (2011a: 255) je izhajajoč iz del Durkheima in Webra izpostavil, da policisti predstavljajo moralne vrednote skupnosti.

odnosih med policijo in prebivalci. Posamezniki priznavajo legitimnost policistom in so pripravljeni sodelovati z njimi, če jih zaznavajo kot moralne avtoritete, ki delujejo zakonito in pravično ter v interesu prebivalcev (Bradford idr., 2014). Sodelovanje prebivalcev s policisti vodi v krepitev odnosov med policijo in prebivalstvom, kar potrjuje učinkovitost policijskega dela in lastnega položaja policistov kot nosilcev avtoritete v družbi, in ima pozitiven vpliv na njihovo zaznavo lastne legitimnosti (slika 14). V nadaljevanju podrobneje predstavljamo dve naravi legitimnosti, tj. samozaznavo legitimnosti pri policistih in zaznavo legitimnosti policistov pri prebivalcih, v kontekstu policijskega dela v skupnosti ter dejavnike, ki vplivajo na zaznavo legitimnosti pri obeh akterjih (policistih in prebivalcih).

Slika 14: Model dvojne narave legitimnosti policijskega dela v skupnosti

3.2.1 Samozaznava legitimnosti policistov in policijsko delo v skupnosti

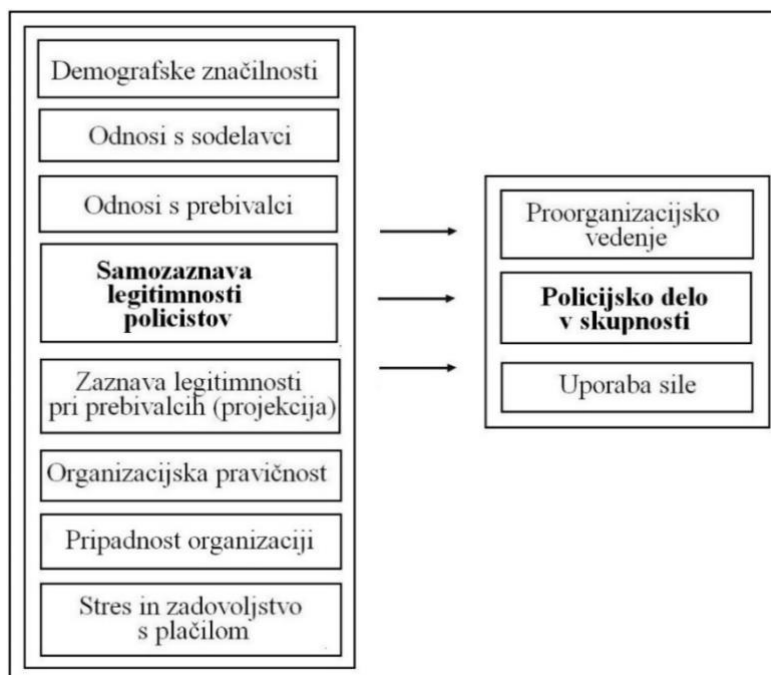
Samozaznava legitimnosti temelji na zaupanju policistov v lastno legitimnost, izhajajoč iz moralne upravičenosti položaja avtoritete, ki ga zasedajo, in specifični identiteti policistov kot nosilcev moči in prisile v družbi. Samozaznava legitimnosti vpliva na podporo demokratičnemu modelu policijske dejavnosti (policijsko delo v skupnosti) ter policijsko vedenje v splošnem (Bradford in Quinton, 2014).¹⁸ Velik razpon policijskih nalog zahteva od policistov prepričanje vase in svoje poslanstvo kot tudi samozavest za opravljanje nalog (Brodeur, 2010). Slednja je temeljni element pozitivne samopodobe, ki vpliva na uporabo diskrecijske pravice policistov v postopkih, v smislu samozavesti policista, da zaupa v pravilnost in pravičnost svojih odločitev. Bottoms in Tankebe (2012) sta izpostavila, da prepričanje policistov o moralnosti avtoritete, ki jim je bila zaupana, vpliva na zaupanje v lastne sposobnosti in predstavlja temelj za upravičenost sprejemanja in izvajanja »težkih« odločitev in nalog, ki so del policijskega poklica. Policisti, ki imajo večje zaupanje v lastno avtoriteto, so bolj naklonjeni demokratični policijski dejavnosti in pravični obravnavi prebivalcev, policijskemu delu v skupnosti ter so bolj »odporni« na negativne odzive javnosti (Bradford in Quinton, 2014; Tankebe, 2014, 2019; Trinkner idr., 2019; Wolfe in Nix, 2017). Z drugimi besedami so policisti, ki pozitivno zaznavajo lastno

¹⁸ Gau in Paoline (2021) sta poudarila, da samozaznava legitimnosti policistov pozitivno vpliva na njihovo vedenje, ki jim omogoča učinkovitejše opravljanje dela.

legitimnost, pripravljeni konstruktivno sodelovati s prebivalci in izkazujejo zadržanost pri uporabi sile (Bradford in Quinton, 2014; Tankebe in Meško, 2015). Hkrati so bolj mirni in prepričani sami vase ter sposobnejši razrešiti varnostne probleme (Bradford in Quinton, 2014; White idr., 2021). Nasprotno so policisti z zmanjšano oziroma negativno samopodobo manj prepričani v lastno avtoriteto, bolj občutljivi za provokacije in hitreje uporabijo silo (Kyprianides idr., 2022).¹⁹

Prince idr. (2022) so poudarili, da na samozaznavo legitimnosti policistov vplivajo: 1) zunanje okolje dela, vključno s strukturalnimi in individualnimi dejavniki (npr. izidi interakcij s prebivalci, poročanje medijev o delu policije, razširjenost [nasilne] kriminalitete v skupnostih ipd.) in 2) notranje-organizacijsko okolje (organizacijska klima in pravična obravnava znotraj organizacije). Na zaznavo lastnega položaja policistov vplivajo trije vidiki njihovega profesionalnega okolja: 1) odnosi z nadrejenimi znotraj policijske organizacije, 2) psihološka zaznava lastne avtoritete in moči ter 3) njihovi [zunanji] odnosi z javnostjo (Jonathan-Zamir in Harpaz, 2018). Študije o samozaznavi legitimnosti (Hacin in Meško, 2022; Meško in Hacin, 2023b; Tankebe, 2019; Tankebe in Meško, 2015) so izpostavile ključne dejavnike, ki se povezujejo z zaznavo lastne legitimnosti pri policistih: 1) odnosi s sodelavci, 2) postopkovna pravičnost nadrejenih oziroma organizacijska pravičnost, 3) pripadnost organizaciji, 4) odnosi s prebivalci in zaznava legitimnosti pri prebivalcih (projekcija), 5) stres in zadovoljstvo s plačilom, 6) proorganizacijsko vedenje, 7) policijsko delo v skupnosti (podpora), 8) uporaba sile in 9) demografske značilnosti policistov (slika 15).

Slika 15: Samozaznava legitimnosti policistov in policijsko delo v skupnosti

¹⁹ Neredi, demonstracije in druge oblike, ki nakazujejo na pomanjkanje podpore javnosti, negativno vplivajo na zaupanje policistov v lastno avtoriteto (Tankebe in Meško, 2015; Wuestewald, 2022).

Barbalet (2001) je zapisal, da odnosi predstavljajo temelj posameznikove samozavesti. Posledično zaupanje in medsebojno spoštovanje med sodelavci vplivata na posameznikovo zaznavo lastne legitimnosti in preprečuje pojav oziroma širjenje cinizma.²⁰ Z drugimi besedami imajo dobri odnosi med policisti, v smislu lojalnosti, zaupanja in spoštovanja, pozitiven vpliv na samozaznavo legitimnosti (Hacin in Meško, 2021, 2022; Nix in Wolfe, 2017; Tankebe in Meško, 2015). White idr. (2020) so poudarili, da policisti, ki delijo iste moralne vrednote s svojimi sodelavci, bolj zaupajo v lastno avtoriteto. Identifikacija s skupino vpliva na razvoj občutkov pripadnosti in upravičenosti statusa nosilca moči pri policistih (Bell in Hughes-Jones, 2008). Hkrati odnosi med sodelavci znotraj policijske organizacije vplivajo na razvoj neformalnih mrež, ki so pomembne za ponotranjenje norm med policisti in njihovo proorganizacijsko vedenje (Tankebe in Meško, 2015).

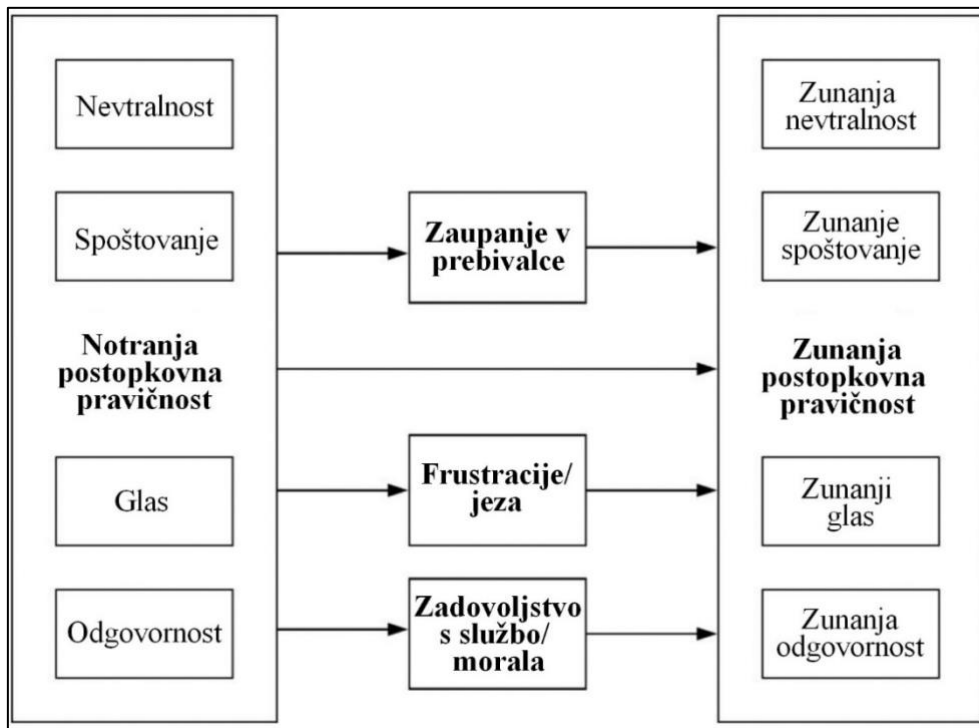
Organizacijska pravičnost obsega tri dimenzije: 1) distributivna pravičnost, 2) postopkovna pravičnost in 3) interakcijska pravičnost (Cohen-Charash in Spector, 2001). Van Craen in Skogan (2017) sta izpostavila, da zaznava postopkovne pravičnosti znotraj policijske organizacije vpliva na pravičnost v postopkih policistov zoper prebivalce. Specifično, zaznava organizacijske pravičnosti pri policistih pozitivno vpliva na njihovo zaupanje prebivalcem,²¹ kar je ključnega pomena za izvajanje strategije policijskega dela v skupnosti v praksi (Carr in Maxwell, 2018; Nix idr., 2018; Peacock idr., 2021). Policisti, ki svoje nadrejene vidijo kot poštene in pravične v izvajanju svoje moči: 1) nevtralne v sprejemanju odločitev, 2) spoštljive v ravnanju s podrejenimi, ki jim dajejo »glas«, da izrazijo svoje mnenje, in 3) odgovorne za sprejete odločitve, se bodo od njih učili tovrstnega vedenja – imitacija vedenja, ki ga bodo zaznavali kot pravilnega za policijski poklic (slika 16) (van Craen, 2016a, 2016b).

²⁰ Policisti so specifična zaprta skupina konservativnih in (večinoma) ciničnih posameznikov, ki iščejo podporo pri svojih sodelavcih. Ti jim nudijo nujno potrebno potrditev njihovega dela in legitimnosti položaja, ki ga zasedajo (Meško in Hacin, 2023b; Meško idr., 2014a).

²¹ Študije policijske kulture so pokazale, da pogosti stiki s storilci kaznivih dejanj in drugimi prestopniki vplivajo na razvoj pesimističnega pogleda na svet in ljudi pri policistih, za katerega je značilen, cinizem, sumničavost ipd. (Peacock idr., 2021).

Slika 16: Model notranje in zunanje postopkovne pravičnosti v kontekstu delovnih razmerij

(Peacock idr., 2021; van Craen, 2016b: 14)

Pravičnost nadrejenih vpliva na moralno identifikacijo policistov z vodstvom, kar posledično vpliva na: 1) njihovo legitimnost v očeh policistov (Sun idr., 2018a, 2018b), 2) samozaznavo legitimnosti policistov (Hacin in Meško, 2022; Nix in Wolfe, 2017) in 3) delitev na »nas in one« znotraj organizacije (Meško idr., 2014). Pravična obravnava nadrejenih pri policistih potrjuje njihov normativni status v organizaciji in vzbudi občutek, da je večini ljudi moč zaupati, kar pomembno vpliva na njihovo ravnanje v interakcijah s prebivalci (Sun idr., 2018a, 2018b; Tankebe, 2019; van Craen in Skogan, 2017). Z drugimi besedami pošteno vodstvo oblikuje pravično izvajanje policijske dejavnosti s stimuliranjem zaupanja v prebivalce (van Craen, 2016a, 2016b). Organizacijska pravičnost vpliva na: 1) razvoj vrednot in pripadnosti pri policistih, 2) ponos in identifikacijo posameznika s policijsko organizacijo, 3) legitimnost notranjih policijskih struktur in dejavnosti ter 4) podporo policistov za storitveno policijsko dejavnost (policijsko delo v skupnosti) (Bradford in Quinton, 2014; Bradford idr., 2014; Myhill in Bradford, 2013).²²

Zaznava pravičnosti znotraj organizacije vpliva na vedenje zaposlenih, njihovo pripadnost organizaciji in njihovo vedenje do prebivalcev (Bradford idr., 2013; Myhill in Bradford, 2013). Identifikacija policistov s policijsko organizacijo vpliva na njihovo ponotranjenje organizacijskih ciljev in občutek opolnomočenosti, da implementirajo cilje organizacije v praksi (Tyler in Blader, 2003; Wolfe in

²² Trinkner idr. (2016) so izpostavili, da je postopkovna pravičnost nadrejenih pozitivno vplivala na podporo policistov za policijsko delo v skupnosti.

Lawson, 2020). Zaposleni, ki vidijo organizacijo, ki ji pripadajo, kot pravično, so bolj produktivni, čutijo večjo pripadnost organizaciji in razvijejo boljše odnose s »strankami« (Masterson idr., 2000; Ostroff, 1992). Močna socialna identifikacija, podprta z zaznavo pravičnosti, pomaga posamezniku pri soočanju z vsakodnevnimi negotovostmi na delovnem mestu in pozitivno vpliva na njegovo samopodobo (Blader in Tyler, 2009).

Individualni dialogi oziroma interakcije med nosilci moči (policisti) in prebivalci predstavljajo trenutke, ki omogočajo učenje o legitimnosti (Tyler, 1990). Specifično, Tyler in Blader (2000) izpostavljata, da interakcije nosilcev moči z občinstvom predstavljajo priložnost za potrjevanje že izoblikovanih možnih jazov. Bottoms in Tankebe (2013) sta poudarila, da nosilci moči vstopajo v interakcije z občinstvi z namenom projiciranja in iskanja potrditve določene samoidentitete, ki veruje, da je upravičena nosilka moči. Tovrstne interakcije (zlasti če so pogoste) se sčasoma razvijejo v odnose med obema akterjema. Odnosi so pomembni pri uveljavljanju pravičnosti na mikro ravni. Odnose med policisti in prebivalci, ki temeljijo na poštenosti, spoštovanju in dialogu, lahko vidimo kot instrumente legitimnosti (Tyler in Blader, 2000). Pomembnost odnosov med policisti in prebivalci se odraža v instrumentalnih razlogih (nemoteno izvajanje policijskih postopkov in dejavnosti) in normativnih razlogih (pomembnost spoštovanja odločitev policije in pripravljenost za sodelovanje z njimi).

Tankebe (2014) je zapisal, da je samozaznava legitimnosti pomemben vidik dialoga med policijo in prebivalci, skozi katerega se oblikuje legitimnost policije. Na zaznavo lastne legitimnosti policistov vplivajo njihove zaznave, kako jih prebivalci vidijo (tj. kot moralno legitimno avtoriteto). Tovrstne zaznave temeljijo na sodbah policistov o vedenju prebivalcev v interakcijah z njimi (Nix idr., 2020).²³ Zaznava legitimnosti (projekcija) je pomemben element v samozaznavi legitimnosti policistov in njihovega pristopa k policijskemu delu, saj nespoštovanje avtoritete policistov vpliva na njihov odnos do prebivalcev (Mastrofski idr., 2002; Reisig idr., 2004). Z drugimi besedami zaznava legitimnosti policistov pri prebivalcih vpliva na pristop policistov do opravljanja dela. Kang in Nalla (2011) sta ugotovila, da pozitivna zaznava legitimnosti policistov pri prebivalcih vpliva na podporo policistov za demokratično policijsko dejavnost (policijsko delo v skupnosti). Jonathan-Zamir in Harpaz (2018) pa sta izpostavila, da zaznave policistov, da jih prebivalci vidijo kot legitimne nosilce moči in avtoritete, vplivajo na njihovo pravičnost v interakcijah s prebivalci.

Policisti, ki zaupajo v policijo kot organizacijo, občutijo relativno malo stresa na delovnem mestu (Rotenberg idr., 2016). Sager (1994) je zapisal, da so zaposleni, ki doživljajo malo ali nič stresa na delovnem mestu, bolj predani organizaciji, v kateri delajo, saj jo zaznavajo kot učinkovito institucijo, v kateri prevladuje mirno delovno okolje. Nasprotno, stres, ki je pogosta posledica nezadovoljive komunikacije zaposlenih z nadrejenimi, vodi do nezadovoljstva zaposlenih z delovnim mestom in negativno vpliva na njihovo predanost organizaciji (Mathieu in Zajac, 1990). Policijsko delo je naporno

²³ Večinoma zmotno mišljenje policistov, da prebivalci bolj cenijo njihovo učinkovitost pri zatiranju kriminalitete kot pravičnost v postopkih, vpliva na pristranskost sprejemanja odločitev in vedenje policistov, ki negativno vpliva na zaznave legitimnosti policije pri prebivalcih (Jonathan-Zamir in Harpaz, 2014).

in stresno ter lahko vodi v izgorelost policistov.²⁴ Jackson in Maslach (1982) sta zapisala, da je izgorelost pogosta med posamezniki, ki opravljajo delo z ljudmi. Maslach (1978) je izpostavila, da se izgorelost pojavi, ko se pri posamezniku pojavi: 1) čustvena izmučenost, 2) depersonalizacija in 3) zmanjšan občutek osebnih dosežkov (Maslach in Jackson, 1981). Tipične posledice izgorelosti pri policistih so: 1) izostajanje iz službe, 2) povečano število bolniških dni in 3) odpoved delovnega razmerja (Maslach in Jackson, 1981). Poleg napornega dela, ki izčrpava človeka, na stres policistov vpliva tudi nezadovoljstvo s plačilom (Hacin in Meško, 2022; Meško in Hacin, 2023b). Policisti zaznavajo (nizko) plačilo kot kazalnik, koliko jih država [ne]ceni kot varuhe reda in nadzorovalce kriminalitete v družbi. Stres in izmučenost, ki sta prisotna pri policistih, pomembno vplivata na njihovo samozavest in samopodobo ter posledično tudi zaznavo legitimnosti lastnega položaja.

Pozitivna zaznava lastne legitimnosti vpliva na proorganizacijsko vedenje policistov – prostovoljno vedenje, ki izboljša organizacijsko učinkovitost (Tankebe in Meško, 2015). Policisti, ki pozitivneje zaznavajo lastno legitimnost, imajo dobre odnose s sodelavci, čutijo pripadnost policijski organizaciji in zaznavajo nadrejene kot pravične odločevalce, se pogosteje vedejo na način, ki prinaša korist policijski organizaciji (Bradford idr., 2014; Nix in Wolfe, 2017; Tankebe in Meško, 2015). Katz (1964) je izpostavil, da gre pri tovrstnem vedenju za posameznikova dejanja, ki presegajo njegovo delovno obvezo. Proorganizacijsko vedenje se v tem kontekstu nanaša na delo, ki ga policisti opravijo prostovoljno in predstavlja korist za organizacijo, ki ji pripadajo. Temeljna pogoja za proorganizacijsko vedenje sta podpora in upoštevanje obstoječih pravil v organizaciji ter altruizem posameznika (Marinova idr., 2010).²⁵

Policisti, ki menijo, da jih prebivalci ne zaznavajo kot legitimne nosilce moči, so bolj pripravljeni uporabiti silo, da vzpostavijo oziroma potrdijo legitimnost lastnega položaja (Trinkner idr., 2019). Strategija policijskega dela v skupnosti ni namenjena neposredni odpravi uporabe sile, saj morajo le-to policisti v specifičnih situacijah uporabiti, temveč izboljšanju odnosov in zaupanja med policisti in prebivalci, ki predstavljajo temelj legitimnosti policije, in zmanjšanju števila interakcij med njimi, v katerih bi bilo treba groziti ali uporabiti silo (McCarthy idr., 2019: 557–558). Neprimerno vedenje policistov namreč negativno vpliva na njihovo legitimnost v očeh javnosti (Jonathan-Zamir idr., 2015; Murphy idr., 2008) in zaznavanje legitimnosti lastnega položaja pri policistih – uporaba sile je lahko razumljena kot pomanjkanje avtoritete in sposobnosti policista, da bi razrešil situacijo z drugimi »sredstvi«.

Samozaznava legitimnosti policistov pri izvajanju policijske dejavnosti (specifično policijskega dela v skupnosti) je pomembna, ker vpliva na vedenje policistov, ki predstavlja temelj narave odnosov med policisti in prebivalci (Nix in Wolfe, 2017). Zaznava oziroma sprejemanje policijskega dela v skupnosti

²⁴ Freudemberger (1974) je opredelil poklicno izgorelost kot stanje psihološke izmučenosti, ki nastane kot posledica narave dela.

²⁵ Organ (1988) je izpostavil, da proorganizacijsko vedenje temelji na: 1) diskrecijskem vedenju zaposlenih po lastni izbiri, 2) vedenju, ki je usmerjeno v pomoč sodelavcem in organizaciji in 3) delu, ki ni formalno nagrajeno in v opisu delovnih nalog.

neposredno vpliva na pripravljenost policistov za izvajanje dejavnosti (npr. interakcije s prebivalci, preprečevanje kriminalitete in reševanje problemov), ki jih predvideva ta strategija (Lurigio in Skogan, 1994; Mastrofski idr., 1995).²⁶ Sprejemanje policijskega dela v skupnosti pri policistih je ključnega pomena za uspeh (Ford idr., 2003; Wycoff in Skogan, 1994).²⁷

Medtem ko sta Hacin in Meško (2022) ugotovila, da policisti z več delovnimi izkušnjami pozitivneje zaznavajo legitimnost lastnega položaja, so Paoline idr. (2015) in Jenkins (2016) izpostavili, da praktično ni povezave med demografskimi značilnostmi policistov in njihovo podporo za policijsko delo v skupnosti. Kljub temu so številne študije (npr. Gilligan, 1982; Worden, 1993) izpostavile, da policistke bolj podpirajo »mehkejš« pristope policijske dejavnosti in da bolj izobraženi in izkušeni policisti izkazujejo večjo podporo policijski dejavnosti, ki temelji na postopkovni pravičnosti (Jonathan-Zamir in Harpaz, 2018). Dalley (1975) je opozoril, da so manj izobraženi policisti in tisti z več delovnimi izkušnjami bolj avtoritarni ter hitreje uporabijo silo. Nasprotno so bolj izobraženi policisti (tj. tisti, ki so končali visoko šolo) bolj fleksibilni in manj avtoritarni (Roberg in Bonn, 2004; Troyanowicz in Nicholson, 1976), imajo višja etična merila, ki se odražajo v njihovem vedenju (Tyre in Braunstein, 1992), in opravljajo svoje delo bolj učinkovito (Smith in Aamodt, 1997).

3.2.2 Zaznava legitimnosti policistov in policijskega dela v skupnosti pri prebivalcih

Legitimnost predstavlja družbeno vrednost institucij, ki temelji na normativnem, moralnem in etičnem prepričanju prebivalcev, da se je treba avtoriteti tovrstnih institucij prostovoljno podrediti (Beetham, 1991; Sparks idr., 1996; Tyler, 1990). Hayes (2013: 559) je zapisal, da v modernih predstavnih vladavinah legitimnost odločitev javnih uslužbencev (vključno s policisti) temelji na implementaciji storitev, ki so jim bile zaupane v sklopu demokratičnega postopka in njihovem profesionalizmu pri izvajanju teh storitev. Legitimnost avtoritete (policistov) temelji na: 1) zakonitosti (vedenje v skladu z zakoni), 2) skupnih vrednotah (moralne vrednote, ki so prisotne v širši družbi in ki jih ponotranjijo tudi policisti) in 3) privolitvi (moralna dolžnost prebivalcev, da se podredijo avtoriteti policije) (Bottoms in Tankebe, 2012; Tyler in Jackson, 2012). Legitimnost policije opredeljujemo kot prepričanje prebivalcev, da imajo policisti avtoriteto, ki jim dovoljuje narekovati posameznikovo vedenje in zahtevati njegovo sodelovanje, kar je ključnega pomena za učinkovito delovanje policije kot družbene institucije (Carr idr., 2007; Peyton idr., 2019; Tyler in Jackson, 2014). Policija ima težko nalogo pri vzpostavljanju in ohranjanju legitimnosti lastnega položaja v očeh javnosti, saj, kot je poudaril Goldsmith (2005), policija zaupanje prebivalcev težko pridobi, vendar ga enostavno izgubi.

²⁶ Gau in Paul (2019) sta ugotovila, da policisti podpirajo partnersko delovanje s skupnostmi, vendar so manj entuziastični nad ohranjanjem reda v soseskah, ki bi temeljil na posvetovanjih s prebivalci in spoštovanju vrednot skupnosti.

²⁷ Skogan (2008: 26) je opozoril, da so policisti velikokrat skeptični do programov policijske dejavnosti, ki so jih izumili »civilisti«, ter sovražni do programov, ki predvidevajo vpletenost »civilistov« v opredelitev njihovega dela ali ocenjevanja njihovega delovanja

V kontekstu legitimnosti policijske dejavnosti je treba izpostaviti pravičnost v postopkih, ki temelji na (Bradford idr., 2014; Mazerolle idr., 2014; Murphy, 2021; Trinkner idr., 2018; Tyler in Blader, 2000): 1) instrumentalnem argumentu (policisti, ki uveljavljajo svojo avtoriteto na pošten način in s sodelovanjem s prebivalci morajo redkeje posegati po odvrtilnih sredstvih), 2) normativnem argumentu (prebivalci pričakujejo, da bodo policisti izvajali svoje naloge pošteno, nepristransko in zakonito) in 3) odnosnem argumentu (postopkovna pravičnost v policijskih postopkih je pomembna zaradi krepitev družbenih vezi med policijo in prebivalci). Z drugimi besedami, prebivalci, ki zaznavajo policiste kot poštene, se bodo podredili njihovi avtoriteti in sodelovali z njimi (Jackson idr., 2012; Kutnjak Ivković idr., 2020; Oberwittler in Roché, 2018). Hkrati pa ne smemo zanemariti učinkovitosti policijskega dela, saj so številne študije (npr. Bradford idr., 2013a, 2013b; Tankebe, 2009) opozorile, da na sodelovanje prebivalcev s policijo, predvsem v »nezahodnih državah«, primarno vpliva učinkovitost policistov pri izvajanju nalog in ne pravičnost v postopkih.

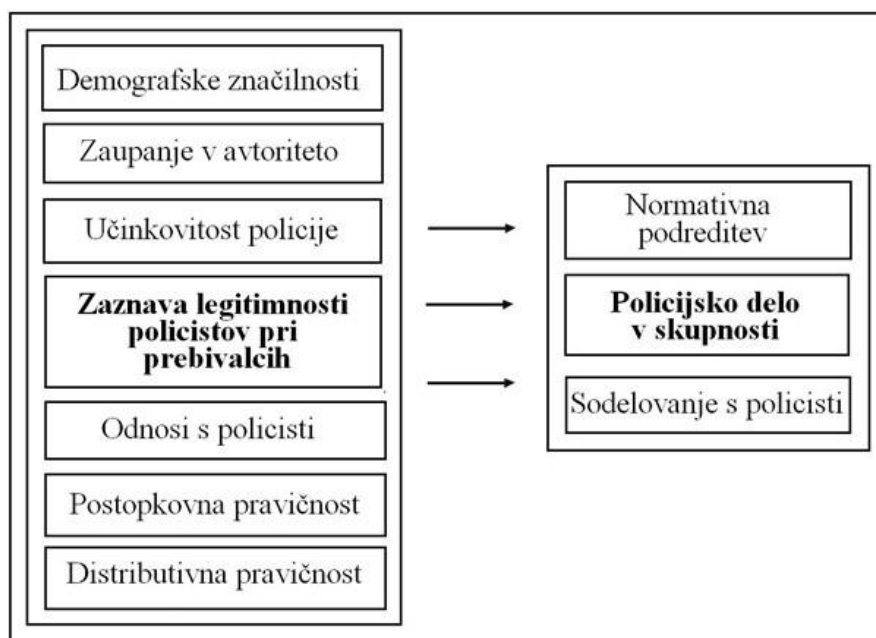
Hinds in Murphy (2007: 28) sta izpostavila, da učinkovit nadzor nad kriminaliteto in neredom v skupnosti predstavlja instrumentalni vidik legitimnosti policije. Neučinkovitost policije oziroma policijskih storitev signalizira posameznikom oziroma celotnim skupnostim, da so izključeni oziroma pozabljeni, kar oslabi njihovo prepričanje, da je policija na njihovi »strani« ter da s policisti delijo iste vrednote (Bradford idr., 2014). Na posameznikovo zaznavo policije vplivajo njegove izkušnje s policijo, v katerih so policisti postopali [ne]pravično (Hawdon, 2008: 187). Hkrati pa na samo zaznavo pravičnosti policije vplivajo pričakovanja prebivalcev o učinkovitosti policije (Reisig in Chandek, 2001). Poleg učinkovitosti policije na instrumentalni vidik legitimnosti policije vplivata enakovredno obravnavanje vseh prebivalcev ne glede na demografske ali socialne značilnosti in učinkovito odvrčanje storilcev (Sunshine in Tyler, 2003). Normativni vidik legitimnosti policije pa se osredotoča na postopkovno pravičnost policistov v interakcijah s prebivalci, ki združuje elemente nevtralnosti, spoštovanja, zaupanja in »glasu« (Tyler, 2008).

Če prebivalci priznavajo legitimnost policiji, »dovolijo« policistom izvajanje avtoritete (regulacija norm vedenja), ki se ji prostovoljno podredijo (Kochel, 2012; Sargeant idr., 2012; Sunshine in Tyler, 2003). Sama zaznava legitimnosti policistov kot upravičenih nosilcev avtoritete in moči v družbi pozitivno vpliva na pripravljenost prebivalcev za sodelovanje z njimi (Hinds, 2009). Če pa prebivalci ne priznavajo legitimnosti policiji, to vodi v zmanjšanje interakcij med policisti in prebivalci, manjšo pripravljenost prebivalcev za sodelovanje s policijo (npr. nepripravljenost za prijavljanje kriminalitete, deljenje informacij ipd.) in neupoštevanje zakonov.²⁸ Bradford idr. (2013a, 2013b) so izpostavili, da institucije kazenskega pravosodja (predvsem policija) lahko okrepijo normativno zavezo avtoriteti in zakonom pri prebivalcih, z vedenjem, ki temelji na pravični in pošteni uporabi moči.

²⁸ Tyler (2004: 85) je opozoril, da bodo prebivalci, ki ne priznavajo legitimnosti policiji, nadzorovali svoje vedenje, v smislu upoštevanja zakonov, le v »navzočnosti« policije, kar izpostavlja problem ohranjanje reda v daljšem časovnem obdobju, saj policija nima sredstev za vzdrževanje navzočnosti ves čas (pa čeprav le na določenih območjih).

Worden in McKean (2017) sta zagovarjala celovit pristop k preučevanju legitimnosti policije, ki bi obsegal policijo kot organizacijo (legitimnost organizacije)²⁹ in posamezne policiste (legitimnost policistov). Koncept legitimnosti institucij in njihovih predstavnikov je prisoten v vseh državah, vendar pa se dejavniki, ki vplivajo na legitimnost državnih institucij in njihovih predstavnikov, razlikujejo med državami (Beetham, 1991; Reisig idr., 2014). Študije o legitimnosti policije (npr. Jackson idr., 2012; Meško idr., 2014; Reisig idr., 2012; Tankebe, 2009; Tyler, 2003; Tyler in Jackson, 2014) so izpostavile ključne dejavnike, ki se povezujejo z zaznavo legitimnosti policistov pri prebivalcih: 1) postopkovna in distributivna pravičnost, 2) učinkovitost policije, 3) normativna podreditev, 4) odnosi s prebivalci, 5) zaupanje v avtoriteto, 6) sodelovanje s policisti, 7) policijsko delo v skupnosti (podpora) in 8) demografske značilnosti (slika 17).

Slika 17: Zaznava legitimnosti policistov in policijskega dela v skupnosti pri prebivalcih

Temelj posameznikovih interakcij s policijo predstavlja zaznava izvajanja moči in avtoritete policistov. Pri tem veliko vlogo predstavlja postopkovna pravičnost, ki se nanaša na nepristransko izvajanje zakonov, kot tudi pošteno, spoštljivo in enakopravno (tj. enako do vseh) izvajanje moči (Sunshine in Tyler, 2003; Tyler, 2006; Tyler in Huo, 2002). Pravičnost v postopkih izraža nevtralnost in transparentnost v obliki poštene in enake obravnave, ki vodi v zaznavo prebivalcev in policistov, da so »na isti strani« (Hirschman, 1970). Legitimnost policije, ki temelji na postopkovni pravičnosti, izhaja iz kakovosti storitev, ki jih posamezniki prejmejo od policistov in pravičnosti njihovih postopkov (Tyler,

²⁹ Suchman (1995) razlikuje med tremi tipi legitimnosti: 1) pragmatična legitimnost (v kolikšni meri organizacija deluje v interesu javnosti), 2) moralna legitimnost (ali organizacija vedno stori »pravo stvar« v svojih dejanjih) in 3) kognitivna legitimnost (razumevanje in sprejemanje dejanj organizacije kot samoumevne).

1990: 7). Na posameznikovo zaznavo postopkovne pravičnosti vplivajo štirje elementi: 1) zaupanje, 2) spoštljiva obravnava, 3) nevtralnost in 4) »glas« (Tyler, 2007: 30). Policisti, ki so iskreni, pošteni, odprti, pomagajo posameznikom in delujejo v najboljšem interesu prebivalcev, so videni kot zaupanja vredni nosilci avtoritete. Spoštljiva obravnava policistov v smislu spoštovanja pravic posameznikov in vljudnega pristopa pozitivno vpliva na odnose s prebivalci in njihovo zaznavo policije kot legitimne institucije, ki deluje zanje [in ne proti njim]. Nevtralnost se nanaša na enako obravnavo vseh posameznikov v skupnosti ne glede na demografske ali socioekonomske značilnosti. Glas, ki ga imajo prebivalci v policijskih postopkih, ki jih zadevajo, daje posamezniku možnost povedati »svojo stran zgodbe«, preden policist sprejme odločitev. Z drugimi besedami, posameznik ima možnost vplivati na odločitev policije in ne samo brezmočno čakati na odločitev (Murphy, 2021; Tyler in Wakslak, 2004). Koncept distributivne pravičnosti temelji na domnevi, da ljudje primerjajo svoje izide z določenimi standardi (Walster idr., 1978). Z drugimi besedami, ljudje imajo občutek, do česa so upravičeni, zato ocenjujejo oziroma primerjajo svoje izide s postavljenimi standardi (Tyler, 2012; Walster idr., 1978). Koncept distributivne pravičnosti je širši od zaznave nevtralnosti policistov pri sprejemanju odločitev in se nanaša na prepričanje prebivalcev, ki temelji na primerjanju lastnega izida interakcij s policijo z izidi drugih posameznikov, da so odločitve policistov enake za vse.

Zaznava učinkovitosti in kakovosti policijskega dela ter vedenja policistov pri prebivalcih vplivajo na kolektivno učinkovitost pri preprečevanju in nadzoru kriminalitete, v smislu pripravljenosti prebivalcev za interveniranje za »skupno dobro« (Jackson in Sunshine, 2007; Kochel, 2012; Sampson idr., 1997; Weisburd idr., 2012). Instrumentalni vidik učinkovitosti policijske dejavnosti predvideva, da prebivalci zaznavajo policijo kot legitimno, če ta učinkovito izvaja nadzor na kriminaliteto (Reisig idr., 2014; Tankebe idr., 2016; Tyler idr., 2010). Hkrati so prebivalci bolj pripravljeni sodelovati s policijo, če menijo, da se policisti učinkovito soočajo s kriminaliteto in deviantnimi ravnanji ter sankcionirajo storilce (odvrčanje storilcev) (Boateng, 2017; Jonathan-Zamir in Weisburd, 2013; Murphy in Cherney, 2012; Sunshine in Tyler, 2003).

Tyler in Fagan (2008) sta izpostavila, da policija izvaja družbeno nadzorstvo v obliki instrumentalne (prebivalci ne kršijo zakonov in sodelujejo s policijo zaradi strahu pred sankcijami)³⁰ in normativne podreditve (prebivalci ne kršijo zakonov in sodelujejo s policisti, ker jih vidijo kot legitimne nosilce moči v družbi). Večina prebivalcev zakonov in institucij kazenskega pravosodja (primarno policijo) ne upošteva iz strahu pred sankcijami, temveč iz ponotranjenega občutka, da je to pravilno vedenje – priznavanje legitimnosti avtoritetam (Bradford idr., 2013a, 2013b).³¹ Hinds in Murphy (2007: 27) sta zapisala, da legitimne avtoritete v posameznikih vzbujajo občutke, da je njihova vloga v družbi

³⁰ Sunshine in Tyler (2003: 514) sta zapisala, da v sklopu instrumentalnega modela policija doseže in vzdržuje legitimnost na podlagi učinkovitosti v boju zoper kriminaliteto.

³¹ Študije (Sunshine in Tyler, 2003; Tyler in Fagan, 2008) so pokazale, da se v nasprotju s strahom prebivalcev, da bi jih policija sankcionirala, visoka legitimnost policije povezuje z nižjimi stopnjami kriminalitete.

zaslužena ter da se morajo spoštovati njihove odločitve in prostovoljno sodelovati z njimi oziroma se jim podrediti.³²

Tyler (1997) je izpostavil pomembnost odnosov med prebivalci in policisti pri zagotavljanju legitimnosti policije v širši družbi. Z empiričnega (praktičnega) vidika je legitimnost policije odvisna od posameznikove ocene vedenja policistov (upoštevanje pravil pri izvajanju postopkov) in njegove motivacije za vstopanje v odnose s policisti (vedenje v skladu s priznavanjem specifične vloge policije v družbi). Policijsko delo v skupnosti, ki temelji na sodelovanju in poznavanju skupnosti, v primerjavi s klasičnimi policijskimi dejavnostmi, skozi interakcije policistov s prebivalci pozitivno vpliva na razvoj kakovostnih odnosov med policisti in prebivalci ter zaznave policistov in policije kot pravičnih nosilcev moči in avtoritete pri prebivalcih (Cordney in Jones, 1995; Hawdon idr., 2003; Tyler in Huo, 2002).

Policijsko delo v skupnosti predstavlja ukrep za izboljšanje zaupanja policiji pri prebivalcih kot tudi obnovo legitimnosti policije v očeh javnosti (Hawdon idr., 2003). Povečanje legitimnosti policije pri prebivalcih lahko posledično vodi v zmanjšanje kriminalitete, saj legitimna policija vpliva na večje upoštevanje zakonov (Hawdon idr., 2003) in normativno podreditev prebivalcev avtoriteti policije (Tyler, 2011a, 2011b). Zaupanje, ki se ustvari med policisti in prebivalci, vpliva na pripravljenost slednjih za sodelovanje pri zagotavljanju varnosti v skupnosti oziroma širši družbi.³³ Če policistom uspe pri prebivalcih vzpostaviti zaupanje, lahko uporabijo neformalne mreže, ki jih ustvarijo z njimi, za preprečevanje kriminalitete in reševanje varnostnih problemov (Hawdon idr., 2003).

Vsaka strategija preprečevanja kriminalitete zahteva sodelovanje med policijo in prebivalci (Herbert, 2009; Hinds, 2009), saj se, kot je poudaril Loader (1996: 38), policija za učinkovito opravljanje svoje dejavnosti zanaša na sodelovanje prebivalcev. Policijsko delo v skupnosti vpliva na zaznavo policije pri prebivalcih kot legitimne avtoritete. Njihovo priznavanje legitimnosti policije se najočitneje kaže v sodelovanju s policisti (Hinds in Murphy, 2007). Crowl (2017) je ugotovil, da policijsko delo v skupnosti pozitivno vpliva na zadovoljstvo posameznikov, legitimnosti policije v očeh prebivalcev in zadovoljstvo z delom pri policistih. Policijsko delo v skupnosti bi zatorej lahko predstavljalo kolektivni odgovor na zlorabe moči, nizko zaupanje javnosti ter pomanjkanje učinkovitosti in legitimnosti policije (Crawford, 1999: 47). Sampson (2004) je izpostavil, da legitimnost policije v skupnosti vpliva na učinkovitost odzivanja zoper varnostne probleme in kriminaliteto, saj sodelovanje med prebivalci in policijo temelji na zaupanju, da vsi delujejo za dosego istega cilja.

³² Medtem ko Tylerjev (1990) model predvideva občutek dolžnosti podrediti se avtoriteti pri posamezniku, kot sestavni del legitimnosti, Tankebe (2013) vidi dolžnost podrediti se kot logično posledico priznavanja legitimnosti avtoriteti (Sun idr., 2018a, 2018b).

³³ Smith (2010) je opredelil tri vrste zaupanja: 1) individualne težnje oziroma psihološke dispozicije posameznika, da zaupa večini ljudi (generalizirana oblika zaupanja, ki temelji na socialnem učenju in procesu razvoja), 2) partikulizirano zaupanje (prepričanje, da so nam podobni ljudje vredni zaupanja, ob prepričanju, da druge skupine ljudi ne delijo naših moralnih vrednot in zato niso vredni zaupanja) in 3) strateško zaupanje (prepričanje, da imajo specifični posamezniki primerne motive in namene, da bodo v različnih situacijah delovali nam v prid). V odnosih med prebivalci in policisti so prisotne vse tri oblike zaupanja.

Vključitev prebivalcev v policijsko dejavnost kot del demokratične policijske dejavnosti pozitivno vpliva na legitimnost policije v očeh javnosti (Grabosky, 2009b: 35). Hkrati imajo prebivalci kot soustvarjalci javne varnosti moč, da izvajajo družbeni nadzor (Liu idr., 2020). Legitimnost policijske dejavnosti ima pozitivne učinke za prebivalce kot tudi za policijo, saj posamezniki, ki delujejo izhajajoč iz občutka dolžnosti in odgovornosti upoštevati zakone, nadzorujejo lastno vedenje. V takšnih situacijah je delo policije lažje, saj se policistom za vzdrževanje reda ni treba zanašati na kredibilne metode odvrčanja (tj. uporaba sile) (Tyler, 2004: 90). Gill idr. (2014) so izpostavili, da policijsko delo v skupnosti pozitivno vpliva na zadovoljstvo prebivalcev s policijo ter njihovo zaznavo legitimnosti policije.

Individualne značilnosti prebivalcev vplivajo na njihovo zaznavo legitimnosti policije in podporo za policijsko delo v skupnosti. Med osebne značilnosti posameznikov, ki vplivajo na njihovo zaznavo legitimnosti policistov, prištevamo: 1) etnično oziroma rasno pripadnost, 2) starost, 3) spol, 4) izobrazbo, 5) delovni status in 6) lastništvo doma (stanovanja ali hiše) (Reisig idr., 2012; Sunshine in Tyler, 2003; Tankebe, 2009; Tyler, 1990). Gledano celostno so pripadniki rasnih ali etničnih manjšin ter posamezniki z nižjim socioekonomskim statusom manj pripravljeni sodelovati s policisti, kar posledično vpliva tudi na njihovo zaznavo legitimnosti policije. Nasprotno so višje izobraženi posamezniki in študenti ter lastniki domov bolj pripravljeni sodelovati s policijo, iz česar lahko sklepamo, da zaznavajo policiste kot legitimne nosilce avtoritete v družbi oziroma je sodelovanje s policisti v njihovem interesu. Ugotovitve glede vpliva spola posameznika na njegovo sodelovanje in zaznavanje legitimnosti policije so mešane, saj spol v nekaterih študijah nima vpliva na zaznavo legitimnosti in pripravljenost za sodelovanje s policisti (npr. Murphy in Cherney, 2012; Tankebe, 2009), medtem ko so druge študije (npr. Reisig idr., 2012; Sunshine in Tyler, 2003; Tyler idr., 2010) tovrstne povezave potrdile.

3.3 Kvantitativna študija o legitimnosti policije in policijskem delu v skupnosti v Sloveniji

Študija o legitimnosti policije in policijskem delu v skupnosti se osredotoča na samozaznavo legitimnosti policistov in njihovo podporo za izvajanje policijskega dela v skupnosti ter zaznavo legitimnosti pri prebivalcih ter njihovo podporo policijskemu delu v skupnosti in pripravljenost za sodelovanje s policisti.³⁴ Uporabljen sta bila prirejena vprašalnika o samozaznavi legitimnosti policistov (Tankebe in Meško, 2015) in zaznavi legitimnosti policije pri prebivalcih (Meško idr., 2014b; Reisig idr., 2014). Vprašalnik o samozaznavi legitimnosti policije je obsegal osem delov: 1) samozaznava legitimnosti, 2) odnosi s sodelavci, 3) postopkovna pravičnost nadrejenih, 4) zaznava legitimnosti (projekcija), 5) policijsko delo v skupnosti, 6) podpora strategiji policijskega dela v skupnosti, 7) proorganizacijsko vedenje in 8) demografski podatki. Za merjenje zaznave legitimnosti

³⁴ Podatki, uporabljeni v analizah, so bili zbrani v okviru programske skupine Varnost v lokalnih skupnostih – Primerjava ruralnih in urbanih okoljih (P5-0397) (2019–2024), ki jo financira Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije (ARIS).

policistov pri prebivalcih je bil uporabljen vprašalnik, ki je obsegal deset delov: 1) legitimnost, 2) dolžnost se podrediti, 3) zaupanje v policijo, 4) postopkovna pravičnost, 5) učinkovitost policije, 6) legalni cinizem, 7) sodelovanje s policisti, 8) odnosi s policisti, 9) policijsko delo v skupnosti in 10) demografski podatki.

Zbiranje podatkov je potekalo v letu 2022 v 24 slovenskih občinah in policijskih postajah (iz vsake policijske uprave so bile izbrane tri policijske postaje).³⁵ Za anketiranje policistov je bilo predhodno pridobljeno dovoljenje Generalne policijske uprave. Pred izvedbo anketiranja (metoda papir in svinčnik) je bila študija predstavljena prebivalcem in policistom, nakar so bili razdeljeni vprašalniki posameznikom, ki so se odločili za sodelovanje v študiji. Odgovori anketirancev so bili vneseni v računalniški program SPSS, s katerim so bile izvedene statistične analize podatkov (opisna statistika, faktorske analize, bivariatne analize in regresijske analize).

Iskrenost anketirancev moramo izpostaviti kot glavno omejitev študije, saj obstaja možnost, da so policisti in prebivalci (primarno pa policisti) v poteku anketiranja podali socialno zaželene odgovore zaradi strahu pred razkritjem odgovorov. Tovrstno vedenje smo poskušali preprečiti s prostovoljnim sodelovanjem v študiji in zagotovitvijo anonimnosti pred samo izvedbo anketiranja.

3.3.1 Samozaznava legitimnosti policistov in policijsko delo v skupnosti v Sloveniji

V tabeli 4 so predstavljene značilnosti vzorca anketiranih policistov v letu 2022. V vzorec je bilo vključenih 375 policistov s 24 policijskih postaj, ki so v celoti izpolnili vprašalnik. Število anketiranih je predstavljalo 5,48 % vseh policistov v Sloveniji. V vzorec sta bila zajeta 302 policista in 73 policistk (v letu 2022 je bilo v Policiji zaposlenih 18,5 % žensk). Povprečna starost zaposlenih je bila 40,84 leta (v letu 2022 je bila povprečna starost v Policiji 44 let). Večina anketirancev je dosegla višjo izobrazbo (67,5 %). Povprečna delovna doba zaposlenih je znašala 18,31 leta. Malo manj kot polovica anketirancev je delala na policijskih postajah, ki so bile v mestnih občinah, in več kot 70 % anketirancev je bilo seznanjenih s cilji Strategije o policijskem delu v skupnosti. Vzorec odraža značilnosti populacije (struktura zaposlenih v Policiji na dan 30. 6. 2022), kar omogoča posplošitev rezultatov na celotno populacijo policistov v Sloveniji (Ministrstvo za notranje zadeve, Policija, 2022a).

³⁵ Anketiranje prebivalcev je potekalo v naslednjih občinah: Novo mesto, Mirna Peč, Straža, Nova Gorica, Kobarid, Vipava, Sežana, Kozina, Murska Sobota, Koper, Kobilje, Maribor, Radlje ob Dravi, Rogašovci, Moravče, Log-Dragomer, Zavrč, Majšperk, Kranj, Bistrica ob Sotli, Železniki, Celje, Ljubljana in Žirovnica. Anketiranje policistov je potekalo na naslednjih policijskih postajah: Kranj, Novo mesto, Dolenjske Toplice, Lendava, Maribor, Gorišnica, Podlehnik, Radlje ob Dravi, Sežana, Jesenice, Škofja Loka, Celje, Ljubljana, Bovec, Šmarje pri Jelšah, Vrhnika, Domžale, Nova Gorica, Trebnje, Ajdovščina, Koper, Murska Sobota, Gornji Petrovci in Kozina.

Tabela 4: Značilnosti vzorca: Policisti

Spremenljivka		<i>n</i>	%
Spol	Moški	302	80,5
	Ženski	73	19,5
Izobrazba	Srednja šola	122	32,5
	Višja izobrazba	253	67,5
Okolje	Mestna občina	171	45,6
	Ruralna (druga) občina	204	54,4
Seznanjenost s cilji Strategije policijskega dela v skupnosti	Da	267	71,2
	Ne	108	28,8

Starost (v letih): *M* = 40,84; *SO* = 9,02; *Med.* = 41; *Mod.* = 40; *Min.* = 21; *Maks.* = 57

Delovna doba (v letih): *M* = 18,31; *SO* = 10,12; *Med.* = 20; *Mod.* = 20; *Min.* = < 1; *Maks.* = 38

V tabeli 5 so predstavljene spremenljivke, ki so bile vključene v faktorsko analizo (Metoda glavnih osi z rotacijo Varimax). Iz 38 spremenljivk so bili oblikovani naslednji faktorji: 1) samozaznava legitimnosti, 2) odnosi s sodelavci, 3) postopkovna pravičnost nadrejenih, 4) zaznava legitimnosti (projekcija), 5) policijsko delo v skupnosti, 6) strategija policijskega dela v skupnosti (podpora) (v nadaljevanju strategija PDS (podpora)) in 7) proorganizacijsko vedenje. V faktorje so bile vključene spremenljivke, katerih vrednost faktorskih uteži (FU) je bila večja od 0,45. Vrednosti Cronbachovih koeficientov alfa (α) in Kaiser-Meyer-Olkinovih testov (KMO) so bile ustrezne za vse faktorje. V regresijske analize so bile poleg faktorjev vključene tri sociodemografske spremenljivke v obliki binarno kodiranih spremenljivk (1 = Da, 0 = Ne): okolje (mestna občina), spol (moški) in izobrazba (srednja šola) ter starost (v letih).

Tabela 5: Spremenljivke, vključene v faktorsko analizo: Policisti

Spremenljivke	FU	M	SO	Med.	Mod.	Min.	Maks.
Samozaznava legitimnosti ($\alpha = 0,81$; KMO = 0,75; var. = 54,98 %) ^a							
Pooblastila, ki jih imam kot policist, so moralno upravičena.	0,75	4,36	0,72	5	5	2	5
Mislim, da kot policist predstavljam vrednote javnosti v lokalni skupnosti, kjer delam.	0,78	4,28	0,74	4	5	2	5
Prepričan sem, da lahko podam dobre razloge, zakaj so moja pooblastila moralno ustrezna.	0,88	4,29	0,70	4	4	2	5
Prepričan sem, da imam dovolj avtoritete za opravljanje policijskega dela.	0,50	4,23	0,86	4	5	1	5
Odnosi s sodelavci ($\alpha = 0,91$; KMO = 0,82; var. = 72,17 %) ^a							
Sodelavci me podpirajo.	0,88	4,20	0,75	4	4	1	5
Sodelavci mi zaupajo.	0,91	4,32	0,69	4	4	1	5
Pri delu s sodelavci na policijski postaji dobro sodelujem.	0,84	4,43	0,73	5	5	1	5
Sodelavci se do mene obnašajo spoštljivo.	0,77	4,31	0,78	4	5	1	5
Postopkovna pravičnost nadrejenih ($\alpha = 0,95$; KMO = 0,95; var. = 64,50 %) ^a							
Nadrejeni mi navadno obrazloži svoje odločitve glede mojega dela.	0,76	4,06	0,89	4	4	1	5
Odločitve mojega nadrejenega so enako poštene do vsakega policista.	0,83	3,66	1,16	4	4	1	5
Nadrejeni upošteva moje potrebe, ko sprejema odločitve glede mojega dela.	0,81	3,92	1,00	4	4	1	5
Odločitve mojega nadrejenega vedno temeljijo na dejstvih, ne na osebnih predsodkih.	0,85	3,83	1,03	4	4	1	5
Nadrejeni me obravnava s spoštovanjem in dostojanstvom.	0,79	4,19	0,89	4	5	1	5
V policiji me pošteno obravnavajo.	0,60	3,71	1,07	4	4	1	5
Moj nadrejeni pohvali policiste, ko ti dobro opravijo svoje delo.	0,77	4,13	0,95	4	5	1	5
Moj nadrejeni je dober sodelavec v delovnem timu.	0,86	4,02	0,95	4	4	1	5
Zadovoljen sem s podporo, ki jo dobim od svojih nadrejenih.	0,89	3,86	0,99	4	4	1	5

Nadrejeni nas spodbujajo, da predlagamo izboljšave pri delu.	0,84	3,77	1,04	4	4	1	5
Predlagatelji novih idej so v naši enoti običajno pohvaljeni.	0,79	3,67	1,04	4	4	1	5
Zaznava legitimnosti (projekcija) ($\alpha = 0,84$; KMO = 0,73; var. = 51,44 %) ^a							
Večina prebivalcev ima pozitivno mnenje o policistih.	0,78	3,07	0,95	3	3	1	5
Večina prebivalcev ima pozitivno mnenje o delu policije.	0,76	3,01	0,92	3	3	1	5
Večina prebivalcev ima pozitivno mnenje o delu policije.	0,77	3,35	0,83	3	3	1	5
Večina občanov v lokalni skupnosti, na območju katere delam, meni, da policisti vedno upoštevajo zakone.	0,69	3,44	0,80	4	4	1	5
Večina občanov v lokalni skupnosti, na območju katere delam, meni, da si policisti vzamejo čas za razlago odločitev.	0,56	3,45	0,81	3	4	1	5
Policijsko delo v skupnosti ($\alpha = 0,60$; KMO = 0,68; var. = 29,51 %) ^a							
Kakovost policijskega dela pomembno vpliva na kakovost življenja ljudi v lokalni skupnosti.	0,64	3,98	0,85	4	4	1	5
Policisti bi morali reševati tudi probleme, ki niso neposredno povezani s kriminaliteto v lokalni skupnosti.	0,45	3,45	1,05	3	3	1	5
Policisti so za svoje delo odgovorni državljanom (davkoplačevalcem).	0,49	3,50	1,23	4	4	1	5
Nudenje pomoči državljanom je enako pomembna naloga policistov kot izvrševanje zakonov.	0,58	4,30	0,79	4	5	1	5
Strategija PDS (podpora) ($\alpha = 0,92$; KMO = 0,87; var. = 62,49 %) ^b							
Z uvedbo Strategije PDS (2013) policija zagotavlja več partnerskega sodelovanja z lokalno skupnostjo.	0,79	3,14	0,79	3	3	1	5
Z uvedbo Strategije PDS (2013) policija zagotavlja več partnerskega sodelovanja z državnimi organi.	0,77	3,17	0,82	3	3	1	5
Z uvedbo Strategije PDS (2013) policija zagotavlja več partnerskega sodelovanja s predstavniki civilne družbe (občani, društva ...).	0,78	3,21	0,85	3	3	1	5
Strategija PDS (2013) zagotavlja večjo vidnost in prisotnost policije v lokalni skupnosti.	0,72	3,18	0,92	3	3	1	5
Strategija PDS (2013) zagotavlja povečanje občutka varnosti pri občanih.	0,84	3,24	0,82	3	3	1	5
Strategija PDS (2013) zagotavlja povečanje zaupanja v delo policije.	0,82	3,10	0,93	3	3	1	5

Strategija PDS (2013) zagotavlja povečanje zadovoljstva z delom policije.	0,81	3,11	0,90	3	3	1	5
Proorganizacijsko vedenje ($\alpha = 0,69$; KMO = 0,66; var. = 46,99 %)°							
Kolikokrat ste se prostovoljno javili za delo, ki ne spada v okvir vaših nalog, da bi pomagali svojim sodelavcem v policijski enoti.	0,82	3,48	0,78	4	4	1	4
Kolikokrat ste pomagali nadrejenemu, čeprav vas za to ni prosil.	0,60	3,13	1,01	3	4	1	4
Kolikokrat ste se posebej potrudili, da bi dobro opravili delo, in to bolj, kot je pričakovano.	0,61	3,66	0,64	4	4	1	4

Metoda glavnih osi z rotacijo Varimax; var. – delež pojasnjene variance, FU – Faktorske uteži, *M* – Srednja vrednost, *SO* – Standardni odklon, *Med.* – Mediana, *Mod.* – Modus, Min. – Minimum, Maks. – Maksimum.

^a Lestvica: od 1 – sploh se ne strinjam do 5 – popolnoma se strinjam.

^b Lestvica: od 1 – cilji sploh niso doseženi do 5 – cilji so v celoti doseženi.

^c Lestvica: od 1 – nikoli do 4 – trikrat ali več.

Pred izvedbo regresijskih analiz, s katerimi smo izpostavili dejavnike, ki se povezujejo s samozaznavo legitimnosti policistov in njihovo podporo policijskemu delu v skupnosti, smo izvedli Pearsonov test korelacij (tabela 6). Test smo izvedli kot preliminarno oceno dejavnikov, ki se povezujejo s samozaznavo legitimnosti policistov in njihovo podporo policijskemu delu v skupnosti, ter preverbo korelacij med odvisno spremenljivko in drugimi spremenljivkami (odnosi s sodelavci, postopkovna pravičnost nadrejenih, zaznava legitimnosti (projekcija), strategija PDS (podpora) in proorganizacijsko vedenje) – problem multikolinearnosti. Rezultati testa so pokazali, da obstajajo statistično pomembne korelacije med samozaznavo legitimnosti policistov in: 1) odnosi s sodelavci ($r = 0,45$; $p < 0,01$), 2) postopkovno pravičnost nadrejenih ($r = 0,29$; $p < 0,01$), 3) zaznavo legitimnosti (projekcija) ($r = 0,29$; $p < 0,01$), 4) policijskim delom v skupnosti ($r = 0,39$; $p < 0,01$), 5) strategijo PDS (podpora) ($r = 0,19$; $p < 0,01$) in 6) proorganizacijskim vedenjem ($r = 0,11$; $p < 0,01$). Najmočnejša povezava je bila identificirana med samozaznavo legitimnosti policistov in policijskim delom v skupnosti. Rezultati Pearsonovih testov korelacij so potrdili, da med spremenljivkami ni multikolinearnosti, saj vrednost korelacij ni presegla 0,90 oziroma 0,80. Field (2009) je izpostavil, da so korelacije, ki imajo vrednosti višje od 0,90, problematične, saj obstaja neskončno število možnih kombinacij ustreznih koeficientov. Nadaljnji diagnostični testi kolinearosti (angl. *Variance Inflation Factor* – VIF) so bili za vsako spremenljivko ustrezni (tabeli 6 in 7).

Tabela 6: Korelacijska matrika: Policisti

	1	2	3	4	5	6	7
Samozaznava legitimnosti	–						
Odnosi s sodelavci	0,45**	–					
Postopkovna pravičnost nadrejenih	0,29**	0,48**	–				
Zaznava legitimnosti (projekcija)	0,29**	0,33**	0,39**	–			
Policijsko delo v skupnosti	0,39**	0,29**	0,28**	0,29**	–		
Strategija PDS (podpora)	0,19**	0,29**	0,46**	0,55**	0,22**	–	
Proorganizacijsko vedenje	0,11**	0,19**	0,02	0,04	0,19**	0,04	–

$n = 375$.

* $p < 0,05$; ** $p < 0,01$.

V tabeli 7 predstavljamo rezultate *OLS* regresijske analize,³⁶ s katero smo napovedovali samozaznavo legitimnosti policistov. Preverjali smo povezanost zaznave lastne legitimnosti pri policistih in: 1) odnosov s sodelavci, 2) postopkovne pravičnosti nadrejenih in 3) zaznave legitimnosti (projekcija).

³⁶ Zaradi gručaste narave podatkov je bila uporabljena *OLS* regresijska analiza z robustnimi standardnimi napakami.

Rezultati so pokazali, da se s samozaznavo legitimnosti policistov povezujejo: odnosi s sodelavci ($\beta = 0,37$; $p < 0,001$), zaznava legitimnosti (projekcija) ($\beta = 0,17$; $p < 0,01$) in spol (moški) ($\beta = -0,10$; $p < 0,05$). Policisti, ki s sodelavci razvijajo dobre odnose in menijo, da imajo prebivalci o njih dobro mnenje, pozitivneje zaznavajo lastno legitimnost. Hkrati policistke pozitivneje zaznavajo lastno legitimnost kot njihovi moški kolegi. Delež pojasnjene variance znaša 23,5 %.

Tabela 7: OLS regresijska analiza: Napovedovanje samozaznave legitimnosti pri policistih

Samozaznava legitimnosti	β	se	t	VIF
Odnosi s sodelavci	0,37	0,07	5,05***	1,45
Postopkovna pravičnost nadrejenih	0,05	0,06	0,84	1,45
Zaznava legitimnosti (projekcija)	0,17	0,07	2,60**	1,39
Okolje (mestna občina)	0,02	0,08	0,39	1,05
Spol (moški)	-0,10	0,12	-2,01*	1,12
Starost	0,04	0,01	0,79	1,13
Izobrazba (srednja šola)	-0,04	0,09	-0,84	1,05
<i>F</i>			16,10***	
<i>R</i> ²			23,5 %	
<i>n</i>			375	

* $p < 0,05$; ** $p < 0,01$; *** $p < 0,001$.

se – robustne standardne napake.

V tabeli 8 predstavljamo rezultate OLS regresijske analize,³⁷ s katero smo napovedovali podporo policijskemu delu v skupnosti pri policistih. Oblikovali smo štiri modele. V prvem modelu smo preverili povezanost policijskega dela v skupnosti in samozaznave legitimnosti policistov. Rezultati so pokazali, da se s podporo policijskemu delu v skupnosti pri policistih povezujejo: samozaznava legitimnosti ($\beta = 0,39$; $p < 0,001$), spol (moški) ($\beta = 0,17$; $p < 0,01$) in starost ($\beta = 0,11$; $p < 0,05$). Policisti, ki pozitivno zaznavo lastno legitimnost, so bolj naklonjeni policijskemu delu v skupnosti. Hkrati moški in starejši policisti izražajo večjo podporo policijskemu delu v skupnosti. Delež pojasnjene variance v Modelu 1 znaša 20,2 %.

V drugem modelu smo poleg spremenljivk, ki so bile zajete v Modelu 1, vključili spremenljivki strategija PDS (podpora) in proorganizacijsko vedenje. Rezultati so pokazali, da se s podporo policijskemu delu v skupnosti pri policistih povezujejo: samozaznava legitimnosti ($\beta = 0,35$; $p < 0,001$), proorganizacijsko vedenje ($\beta = 0,13$; $p < 0,01$), podpora strategiji policijskemu delu v skupnosti

³⁷ Zaradi gručaste narave podatkov je bila uporabljena OLS regresijska analiza z robustnimi standardnimi napakami.

($\beta = 0,13$; $p < 0,05$) in spol (moški) ($\beta = 0,15$; $p < 0,01$). Podobno kot v Modelu 1 pozitivna zaznava legitimnosti in spol vplivata na podporo policijskemu delu v skupnosti pri policistih. Hkrati sta podpora strategiji policijskega dela v skupnosti in proorganizacijsko vedenje policistov vplivala na njihovo podporo policijskemu delu v skupnosti. Delež pojasnjene variance v Modelu 2 znaša 23,5 %.

V tretjem modelu smo samozaznavo legitimnosti nadomestili s spremenljivkami odnosi s sodelavci, postopkovna pravičnost nadrejenih in zaznava legitimnosti (projekcija). Rezultati so pokazali, da se s podporo policijskemu delu v skupnosti pri policistih povezuje: odnosi s sodelavci ($\beta = 0,22$; $p < 0,01$) in starost ($\beta = 0,13$; $p < 0,05$). Policisti, ki s sodelavci razvijejo dobre odnose, izražajo večjo podporo policijskemu delu v skupnosti. Hkrati so starejši policisti bolj naklonjeni policijskemu delu v skupnosti. Delež pojasnjene variance v Modelu 3 znaša 16,8 %.

V četrtem modelu smo poleg spremenljivk, ki so bile zajete v Modelu 3, vključili spremenljivki strategija PDS (podpora) in proorganizacijsko vedenje. Rezultati so pokazali, da se s podporo policijskemu delu v skupnosti pri policistih povezuje: odnosi s sodelavci ($\beta = 0,18$; $p < 0,05$) in proorganizacijsko vedenje ($\beta = 0,13$; $p < 0,05$). Podobno kot v Modelu 3 kvalitetni odnosi s sodelavci vplivajo na podporo policijskemu delu v skupnosti pri policistih. Hkrati policisti, ki opravljajo dodatno delo, ki presega njihove delovne naloge, kar kaže na pripadnost organizaciji, izražajo večjo podporo policijskemu delu v skupnosti. Delež pojasnjene variance v Modelu 4 znaša 18,5 %.

Tabela 8: OLS regresijska analiza: Napovedovanje podpore policijskemu delu v skupnosti pri policistih

Policijsko delo v skupnosti	Model 1				Model 2				Model 3				Model 4			
	β	<i>se</i>	<i>t</i>	VIF	β	<i>se</i>	<i>t</i>	VIF	β	<i>Se</i>	<i>t</i>	VIF	β	<i>se</i>	<i>t</i>	VIF
Samozaznava legitimnosti	0,39	0,04	7,81***	1,01	0,35	0,04	7,12***	1,06								
Odnosi s sodelavci									0,22	0,06	2,98**	1,45	0,18	0,06	2,47*	1,53
Postopkovna pravičnost nadrejenih									0,09	0,05	1,43	1,45	0,10	0,06	1,46	1,60
Zaznava legitimnosti (projekcija)									0,13	0,06	1,92	1,39	0,11	0,06	1,65	1,74
Strategija PDS (podpora)					0,13	0,05	2,35*	1,06					0,04	0,06	0,63	1,60
Proorganizacijsko vedenje					0,13	0,04	2,86**	1,05					0,13	0,05	2,56*	1,09
Okolje (mestna občina)	-0,06	0,08	-1,19	1,02	-0,07	0,08	-1,57	1,03	-0,06	0,08	-1,16	1,05	-0,07	0,08	-1,44	1,07
Spol (moški)	0,17	0,11	3,13**	1,05	0,15	0,11	2,91**	1,07	0,10	0,11	1,85	1,12	0,10	0,11	1,83	1,13
Starost	0,11	0,00	2,39*	1,06	0,09	0,00	1,95	1,07	0,13	0,01	2,35*	1,13	0,11	0,01	1,93	1,17
Izobrazba (srednja šola)	-0,08	0,08	-1,69	1,05	-0,07	0,08	-1,41	1,06	-0,09	0,09	-1,79	1,05	-0,08	0,09	-1,51	1,07
<i>F</i>			18,74***				16,14***				10,57***				9,21***	
<i>R</i> ²			20,2 %				23,5 %				16,8 %				18,5 %	
<i>n</i>			375				375				375				375	

* $p < 0,05$; ** $p < 0,01$; *** $p < 0,001$.

se – robustne standardne napake.

3.3.2 Zaznava legitimnosti policije pri prebivalcih in podpora policijskemu delu v skupnosti v Sloveniji

V tabeli 9 so predstavljene značilnosti vzorca anketiranih prebivalcev v letu 2022. V vzorec je bilo vključenih 1.022 prebivalcev iz 24 slovenskih občin, ki so v celoti izpolnili vprašalnik. V vzorec je bilo zajetih 495 moških in 527 žensk (v letu 2022 je delež moškega prebivalstva v Sloveniji predstavljal 50,2 %). Povprečna starost zaposlenih je bila 41,39 leta. Več kot polovica anketirancev je imela končano srednješolsko izobraževanje (57,2 %). Več kot dve tretjini anketirancev sta živeli v eni izmed mestnih občin. Vzorec večinoma odraža značilnosti populacije (prebivalcev Slovenije), kar omogoča posplošitev rezultatov na populacijo prebivalcev Slovenije (Statistični urad Republike Slovenije [SURŠ], 2023).

Tabela 9: Značilnosti vzorca: Prebivalci

Spremenljivka		<i>n</i>	%
Spol	Moški	495	48,4
	Ženski	527	51,6
Izobrazba	Srednja šola	585	57,2
	Višja izobrazba	437	42,8
Okolje	Mestna občina	691	67,6
	Ruralna (druga) občina	331	32,4

Starost (v letih): $M = 41,39$; $SO = 17,19$; $Med. = 41$; $Mod. = 20$; $Min. = 18$; $Maks. = 94$

V tabeli 10 so predstavljene spremenljivke, ki so bile vključene v faktorsko analizo (Metoda glavnih osi z rotacijo Varimax). Iz 48 spremenljivk so bili oblikovani naslednji faktorji: 1) Legitimnost, 2) Dolžnost se podrediti, 3) Zaupanje v policijo, 4) Postopkovna pravičnost, 5) Učinkovitost policije, 6) Legalni cinizem, 7) Sodelovanje s policisti, 8) Odnosi s policisti in 9) Policijsko delo v skupnosti. V faktorje so bile vključene spremenljivke, katerih vrednost FU je bila večja od 0,45. Vrednosti α in KMO so bile ustrezne za vse faktorje. V regresijske analize so bile poleg faktorjev vključene tri sociodemografske spremenljivke v obliki binarno kodiranih spremenljivk (1 = Da, 0 = Ne): okolje (mestna občina), spol (moški) in izobrazba (srednja šola ali manj) ter starost (v letih).

Tabela 10: Spremenljivke, vključene v faktorsko analizo: Prebivalci

Spremenljivke	FU	M	SO	Med.	Mod.	Min.	Maks.
Legitimnost ($\alpha = 0,92$; KMO = 0,84; var. = 74,86 %) ^a							
Policisti v moji skupnosti so zaupanja vredni.	0,84	3,43	0,99	3	3	1	5
Policistom lahko zaupam, da bodo sprejeli pravilne odločitve za mojo skupnost.	0,91	4,43	0,97	3	3	1	5
Ponosen sem na policiste v tej skupnosti.	0,88	4,43	1,03	3	3	1	5
Zaupam policiji.	0,82	3,40	1,05	3	4	1	5
Dolžnost se podrediti ($\alpha = 0,82$; KMO = 0,66; var. = 62,67 %) ^a							
Sprejeti bi moral odločitve policistov, čeprav bi menil, da so napačne.	0,76	2,97	1,14	3	3	1	5
Narediti bi moral, kar ti naročijo policisti, čeprav se ne bi strinjal z njimi.	0,95	3,02	1,20	3	3	1	5
Ljudje, kot sem jaz, nimamo druge izbire, kot da se podredimo navodilom policistov.	0,63	2,99	1,27	3	4	1	5
Zaupanje v policijo ($\alpha = 0,87$; KMO = 0,79; var. = 63,62 %) ^a							
Policija izvaja svoje naloge na način, ki je skladen z mojimi moralnimi vrednotami.	0,75	3,37	0,97	3	3	1	5
Ko policija obravnava posameznike, to vedno počne v skladu z zakoni.	0,88	3,37	1,04	3	4	1	5
Policija vedno upošteva zakone.	0,82	3,26	1,09	3	3	1	5
Če bi se pogovarjal s policisti v svoji soseski, bi ugotovil, da so njihove vrednote zelo podobne mojim.	0,73	3,42	0,93	3	3	1	5
Postopkovna pravičnost ($\alpha = 0,95$; KMO = 0,95; var. = 66,81 %) ^a							
Policisti spoštljivo obravnavajo prebivalce v postopkih.	0,80	3,40	0,95	3	3	1	5
Policija spoštuje pravice prebivalcev.	0,85	3,49	0,96	4	3	1	5
Policisti obravnavajo ljudi pošteno.	0,86	3,39	1,01	3	3	1	5
Policisti so vljudni do prebivalcev, s katerimi pridejo v stik.	0,82	3,47	0,98	4	4	1	5
Policisti si vzamejo čas, da prisluhnejo ljudem.	0,83	3,26	1,05	3	3	1	5

Policisti sprejemajo odločitve, s katerimi na pošten način rešujejo probleme.	0,87	3,37	0,97	3	3	1	5
Policisti spoštujejo dostojanstvo ljudi.	0,85	3,38	0,98	3	3	1	5
Policija izpolni svoje obljube.	0,76	3,25	0,99	3	3	1	5
Policisti razložijo svoje odločitve ljudem, s katerimi imajo opravka.	0,70	3,33	0,99	3	3	1	5
Učinkovitost policije ($\alpha = 0,87$; KMO = 0,83; var. = 44,01 %) ^a							
Policija dobro opravlja svoje delo preprečevanja kriminalitete v moji soseski.	0,52	3,44	0,93	3	4	1	5
Policija dobro opravlja svoje delo pri vzdrževanju reda v moji soseski.	0,55	3,45	0,97	3	3	1	5
Policija je vedno pripravljena nuditi zadovoljivo pomoč žrtvam kriminalitete.	0,48	3,42	0,97	3	3	1	5
Policija je učinkovita pri nadzoru nasilne kriminalitete.	0,45	3,34	0,96	3	3	1	5
Ko se ponoči sprehajam po svoji soseski, se počutim varno.	0,75	4,03	1,04	4	5	1	5
V svoji soseski se počutim varno.	0,81	4,17	0,95	4	5	1	5
Ko sem doma, se počutim varno.	0,74	4,33	0,89	5	5	1	5
Počutim se varno, ko grem v svoji soseski po nakupih.	0,76	4,19	0,98	4	5	1	5
Počutim se varno, ko preživljam prosti čas (npr. športne dejavnosti) v svoji soseski.	0,77	4,29	0,92	5	5	1	5
Legalni cinizem ($\alpha = 0,74$; KMO = 0,75; var. = 42,21 %) ^a							
Da prideš do denarja, ni prave ali napačne poti, samo lažja ali težja pot.	0,64	2,89	1,31	3	3	1	5
Dandanes mora posameznik živeti za danes in ne skrbeti za jutrišnji dan.	0,73	2,75	1,38	3	3	1	5
Zakoni so bili pisani, da se jih krši.	0,66	2,13	1,26	2	1	1	5
V redu je, da počneš, kar hočeš, dokler nikomur ne škoduješ.	0,55	3,00	1,40	3	4	1	5
Odnosi s policisti ($\alpha = 0,83$; KMO = 0,64; var. = 66,89 %) ^a							
Večina prebivalcev ima pozitivno mnenje o policiji.	0,92	2,88	1,05	3	3	1	5
Večina državljanov ima pozitivno mnenje o delu policije.	0,94	2,86	1,04	3	3	1	5
Policisti upravičeno zaupajo večini občanov.	0,54	3,30	0,97	3	3	1	5

Sodelovanje s policijo ($\alpha = 0,88$; KMO = 0,82; var. = 50,57 %) ^a Pripravljen sem ...							
sodelovati pri preventivnih dejavnostih policije.	0,71	2,96	1,19	3	3	1	5
sodelovati pri določanju ciljev policijskega dela v kraju bivanja.	0,69	3,03	1,18	3	3	1	5
sodelovati pri neformalnih druženjih med skupnostjo in policijo.	0,66	3,12	1,18	3	3	1	5
prijaviti policiji sumljive dejavnosti v svoji soseski.	0,79	3,54	1,18	4	4	1	5
samoiniciativno policiji posredovati informacije, koristne za odkritje storilca kaznivega dejanja.	0,78	3,50	1,19	4	4	1	5
policiji prijaviti nesrečo.	0,66	4,14	1,05	4	5	1	5
policiji prijaviti nasilje v družini.	0,66	4,04	1,10	4	5	1	5
Policijsko delo v skupnosti ($\alpha = 0,75$; KMO = 0,77; var. = 38,47 %) ^a							
Prebivalci so pripravljeni sodelovati s policisti pri reševanju problemov v njihovi občini.	0,60	3,25	0,97	3	3	1	5
Probleme v zvezi s kriminaliteto v naši občini je mogoče rešiti s sodelovanjem med policijo in lokalnimi partnerskimi organizacijami ter društvi.	0,59	3,30	1,01	3	3	1	5
Kakovost policijskega dela pomembno vpliva na kakovost življenja ljudi v skupnosti.	0,67	3,70	0,99	4	4	1	5
Policisti bi morali reševati tudi probleme, ki niso neposredno povezani s kriminaliteto.	0,53	3,46	1,05	3	3	1	5
Nudenje pomoči državljanom, je enako pomembna naloga policistov kot izvrševanje zakonov.	0,69	4,00	1,02	4	5	1	5

Metoda glavnih osi z rotacijo Varimax; var. – delež pojasnjene variance, FU – Faktorske uteži, *M* – Srednja vrednost, *SO* – Standardni odklon, *Med.* – Mediana, *Mod.* – Modus, *Min.* – Minimum, *Maks.* – Maksimum.

^a Lestvica: od 1 – sploh se ne strinjam do 5 – popolnoma se strinjam.

Pred izvedbo regresijskih analiz, s katerimi smo izpostavili dejavnike, ki se povezujejo z zaznavo legitimnosti policije pri prebivalcih in njihovo podporo policijskemu delu v skupnosti, smo izvedli Pearsonov test korelacij (tabela 11). Test smo izvedli kot preliminarno oceno dejavnikov, ki se povezujejo s samozaznavo legitimnosti in podporo policijskemu delu v skupnosti ter preverbo korelacij med odvisno spremenljivko in drugimi spremenljivkami (dolžnost podrediti se, zaupanje v policijo, postopkovna pravičnost, učinkovitost policije, legalni cinizem, sodelovanje s policisti in odnosi s policisti) – problem multikolinearnosti. Rezultati testa so pokazali, da obstajajo statistično pomembne korelacije med zaznavo legitimnosti policije pri prebivalcih in: 1) dolžnostjo podrediti se ($r = 0,33$; $p < 0,01$), 2) zaupanjem v policijo ($r = 0,75$; $p < 0,01$), 3) postopkovno pravičnostjo ($r = 0,82$; $p < 0,01$), 4) učinkovitostjo policije ($r = 0,46$; $p < 0,01$), 5) legalnim cinizmom ($r = 0,14$; $p < 0,01$), 6) sodelovanjem s policisti ($r = 0,33$; $p < 0,01$), 7) odnosi s policisti ($r = 0,53$; $p < 0,01$) in 8) policijskim delom v skupnosti ($r = 0,34$; $p < 0,01$). Najmočnejša povezava je bila identificirana med zaznavo legitimnosti policije pri prebivalcih in postopkovno pravičnostjo policistov. Rezultati Pearsonovih testov korelacij so potrdili, da med spremenljivkami ni multikolinearnosti, saj vrednost korelacij ni preseгла 0,90 oziroma 0,80. Field (2009) je izpostavil, da so korelacije, ki imajo vrednosti višje od 0,90, problematične, saj obstaja neskončno število možnih kombinacij ustreznih koeficientov. Nadaljnji diagnostični testi kolinearnosti (VIF) so bili za vsako spremenljivko ustrezni (tabele 12, 13 in 14).

Tabela 11: Korelacijska matrika: Prebivalci

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Legitimnost	–								
Dolžnost se podrediti	0,33**	–							
Zaupanje v policijo	0,75**	0,33**	–						
Postopkovna pravičnost	0,82**	0,32**	0,76**	–					
Učinkovitost policije	0,46**	0,11**	0,39**	0,49**	–				
Legalni cinizem	0,14**	0,20**	0,14**	0,16**	0,02	–			
Sodelovanje s policisti	0,33**	0,03	0,26**	0,31**	0,26**	0,00	–		
Odnosi s policisti	0,53**	0,09**	0,46**	0,49**	0,34**	0,07*	0,25**	–	
Policijsko delo v skupnosti	0,34**	0,05	0,28**	0,33**	0,41**	–0,02	0,39**	0,42**	–

$n = 1.022$.

* $p < 0,05$; ** $p < 0,01$.

V tabeli 12 predstavljamo rezultate *OLS* regresijske analize,³⁸ s katero smo napovedovali zaznavo legitimnosti policije pri prebivalcih. Oblikovali smo dva modela. V prvem modelu smo preverili povezanost zaznave legitimnosti policije pri prebivalcih in: 1) dolžnostjo podrediti se, 2) zaupanjem v policijo, 3) postopkovno pravičnostjo, 4) učinkovitostjo policije in 5) legalnim cinizmom. Rezultati so pokazali, da se z zaznavo legitimnosti pri prebivalcih povezujejo: dolžnost podrediti se ($\beta = 0,07$; $p < 0,001$), zaupanje v policijo ($\beta = 0,27$; $p < 0,001$), postopkovna pravičnost ($\beta = 0,53$; $p < 0,001$), učinkovitost policije ($\beta = 0,10$; $p < 0,001$), spol (moški) ($\beta = -0,04$; $p < 0,05$), starost ($\beta = 0,05$; $p < 0,01$) in okolje (mestna občina) ($\beta = -0,03$; $p < 0,05$). Prebivalci, ki vidijo policijo kot zaupanja vredno organizacijo, ki so se ji dolžni podrediti, in delo policistov kot učinkovito in pravično, pozitivneje zaznavajo legitimnost policistov. Hkrati ženske, starejši prebivalci in prebivalci ruralnih okolij pozitivneje zaznavajo legitimnost policistov kot moški, mlajši prebivalci in prebivalci v mestnih občinah. Delež pojasnjene variance v Modelu 1 znaša 71,9 %.

V drugem modelu smo poleg spremenljivk, ki so bile zajete v Modelu 1, vključili spremenljivko »Odnosi s policisti«. Rezultati so pokazali, da se z zaznavo legitimnosti policistov pri prebivalcih povezujejo: dolžnost podrediti se ($\beta = 0,07$; $p < 0,001$), zaupanje v policijo ($\beta = 0,27$; $p < 0,001$), postopkovna pravičnost ($\beta = 0,53$; $p < 0,001$), učinkovitost policije ($\beta = 0,10$; $p < 0,001$), odnosi s policisti ($\beta = -0,04$; $p < 0,05$) in spol (moški) ($\beta = -0,04$; $p < 0,05$). Podobno kot v Modelu 1 se postopkovna pravičnost policistov najmočnejše povezuje z zaznavo legitimnosti policije pri prebivalcih, ki ji sledita zaupanje v policijo in odnosi s policisti. Izmed sociodemografskih spremenljivk se je z zaznavo legitimnosti policije pri prebivalcih povezoval zgolj spol prebivalcev – ženske so pozitivneje zaznavale legitimnost policije. Delež pojasnjene variance v Modelu 2 znaša 73,0 %.

³⁸ Zaradi gručaste narave podatkov je bila uporabljena *OLS* regresijska analiza z robustnimi standardnimi napakami.

Tabela 12: OLS regresijska analiza: Napovedovanje zaznave legitimnosti policije pri prebivalcih

Legitimnost	Model 1				Model 2			
	β	<i>se</i>	<i>t</i>	VIF	β	<i>se</i>	<i>t</i>	VIF
Dolžnost se podrediti	0,07	0,02	3,42***	1,20	0,07	0,02	3,74***	1,21
Zaupanje v policijo	0,27	0,03	8,87***	2,47	0,25	0,03	7,83***	2,54
Postopkovna pravičnost	0,53	0,03	17,19***	2,73	0,50	0,03	16,31***	2,83
Učinkovitost policije	0,10	0,02	4,67***	1,36	0,08	0,02	3,89***	1,39
Legalni cinizem	0,01	0,02	0,37	1,09	0,00	0,02	0,15	1,09
Odnosi s policisti					0,13	0,03	5,22***	1,51
Spol (moški)	-0,04	0,03	-2,38*	1,02	-0,04	0,03	-2,29*	1,02
Starost	0,05	0,00	2,63**	1,06	0,01	0,00	0,73	1,15
Izobrazba (srednja šola ali manj)	-0,02	0,03	-1,28	1,04	-0,01	0,03	-0,73	1,05
Okolje (mestna občina)	-0,03	0,03	-1,96*	1,01	-0,03	0,03	-1,84	1,01
<i>F</i>	287,55***				273,29***			
<i>R</i> ²	71,9 %				73,0 %			
<i>n</i>	1.022				1.022			

* $p < 0,05$; ** $p < 0,01$; *** $p < 0,001$.

se – robustne standardne napake.

V tabeli 13 predstavljamo rezultate OLS regresijske analize,³⁹ s katero smo napovedovali podporo policijskemu delu v skupnosti pri prebivalcih. Oblikovali smo dva modela. V prvem modelu smo preverili povezanost podpore policijskemu delu v skupnosti pri prebivalcih in zaznavo legitimnosti policije pri prebivalcih. Rezultati so pokazali, da se podpora policijskemu delu v skupnosti pri prebivalcih povezuje z: zaznavo legitimnosti policije ($\beta = 0,33$; $p < 0,001$), spolom (moški) ($\beta = -0,08$; $p < 0,01$) in izobrazbo ($\beta = -0,08$; $p < 0,01$). Ženske, višje izobraženi posamezniki in prebivalci, ki pozitivno zaznavajo legitimnost policije, izražajo večjo podporo policijskemu delu v skupnosti. Delež pojasnjene variance v Modelu 1 znaša 12,9 %.

V drugem modelu smo spremenljivko »Legitimnost« nadomestili s spremenljivkami: 1) dolžnost podrediti se, 2) zaupanje v policijo, 3) postopkovna pravičnost, 4) učinkovitost policije, 5) legalni cinizem in 6) odnosi s policisti. Rezultati so pokazali, da se s podporo policijskemu delu v skupnosti pri prebivalcih povezujejo: učinkovitost policije ($\beta = 0,29$; $p < 0,001$), odnosi s policisti ($\beta = 0,29$; $p < 0,001$) in spol (moški) ($\beta = -0,11$; $p < 0,001$). Prebivalci, ki zaznavajo delo policije kot učinkovito in razvijejo s policisti dobre odnose, izražajo večjo podporo policijskemu delu v skupnosti. Hkrati so,

³⁹ Zaradi gručaste narave podatkov je bila uporabljena OLS regresijska analiza z robustnimi standardnimi napakami.

podobno kot v Modelu 1, ženske bolj naklonjene policijskemu delu v skupnosti. Delež pojasnjene variance v Modelu 2 znaša 27,6 %.

Tabela 13: OLS regresijska analiza: Napovedovanje podpore policijskemu delu v skupnosti pri prebivalcih

Policijsko delo v skupnosti	Model 1				Model 2			
	β	<i>se</i>	<i>t</i>	VIF	β	<i>se</i>	<i>t</i>	VIF
Legitimnost	0,33	0,04	8,52***	1,02				
Dolžnost podrediti se					-0,02	0,03	-0,82	1,21
Zaupanje v policijo					0,01	0,04	0,28	2,54
Postopkovna pravičnost					0,05	0,04	1,08	2,83
Učinkovitost policije					0,29	0,04	7,43***	1,39
Legalni cinizem					-0,05	0,03	-1,51	1,09
Odnosi s policisti					0,29	0,03	7,96***	1,51
Spol (moški)	-0,08	0,05	-2,64**	1,01	-0,11	0,05	-4,03***	1,02
Starost	0,04	0,00	1,43	1,02	-0,02	0,00	-0,65	1,15
Izobrazba (srednja šola ali manj)	-0,08	0,05	-2,61**	1,01	-0,04	0,05	-1,40	1,05
Okolje (mestna občina)	-0,04	0,05	-1,62	1,01	-0,03	0,05	-1,17	1,01
<i>F</i>			30,15***				38,24***	
<i>R</i> ²			12,9 %				27,6 %	
<i>n</i>			1.022				1.022	

* $p < 0,05$; ** $p < 0,01$; *** $p < 0,001$.

se – robustne standardne napake.

V tabeli 14 predstavljamo rezultate OLS regresijske analize,⁴⁰ s katero smo napovedovali pripravljenost za sodelovanje s policisti pri prebivalcih. Oblikovali smo štiri modele. V prvem modelu smo preverili povezanost pripravljenosti prebivalcev za sodelovanje s policisti in njihovo zaznavo legitimnosti policije. Rezultati so pokazali, da se s pripravljenostjo za sodelovanje s policijo pri prebivalcih povezuje njihova zaznava legitimnosti policije ($\beta = 0,33$; $p < 0,001$). Prebivalci, ki zaznavajo policijo in policiste kot legitimne nosilce moči v družbi, so bolj pripravljeni sodelovati z njimi. Delež pojasnjene variance v Modelu 1 znaša 11,3 %.

V drugem modelu smo poleg spremenljivk, ki so bile zajete v Modelu 1, vključili spremenljivko »Policijsko delo v skupnosti«. Rezultati so pokazali, da se s pripravljenostjo prebivalcev za sodelovanje

⁴⁰ Zaradi gručaste narave podatkov je bila uporabljena OLS regresijska analiza z robustnimi standardnimi napakami.

s policisti povezujeta: legitimnost policije ($\beta = 0,23$; $p < 0,001$) in policijsko delo v skupnosti ($\beta = 0,33$; $p < 0,001$). Policisti, ki zaznavajo policijo kot legitimno institucijo v družbi in podpirajo policijsko delo v skupnosti, so bolj pripravljeni sodelovati s policisti. Delež pojasnjene variance v Modelu 2 znaša 20,7 %.

V tretjem modelu smo legitimnost policije nadomestili z naslednjimi spremenljivkami: 1) dolžnost podrediti se, 2) zaupanje v policijo, 3) postopkovna pravičnost, 4) učinkovitost policije, 5) legalni cinizem in 6) odnosi s policisti. Rezultati so pokazali, da se s pripravljenostjo prebivalcev za sodelovanje s policisti povezujejo: dolžnost podrediti se ($\beta = -0,07$; $p < 0,05$), postopkovna pravičnost ($\beta = 0,19$; $p < 0,001$), učinkovitost policije ($\beta = 0,13$; $p < 0,01$), odnosi s policisti ($\beta = 0,12$; $p < 0,01$) in spol (moški) ($\beta = -0,07$; $p < 0,05$). Prebivalci, ki zaznavajo policiste, kot pravične in učinkovite ter z njimi razvijejo dobre odnose, so izražali večjo pripravljenost za sodelovanje z njimi. Hkrati so ženske bolj pripravljene sodelovati s policisti kot moški. Delež pojasnjene variance v Modelu 3 znaša 13,6 %.

V četrtem modelu smo poleg spremenljivk, ki so bile zajete v Modelu 3, vključili spremenljivko »Policijsko delo v skupnosti«. Rezultati so pokazali, da se s pripravljenostjo prebivalcev za sodelovanje s policisti povezujejo: postopkovna pravičnost ($\beta = 0,17$; $p < 0,01$) in policijsko delo v skupnosti ($\beta = 0,31$; $p < 0,001$). Podobno kot v modelih 2 in 3 so prebivalci, ki zaznavajo policiste kot pravične in podpirajo policijsko delo v skupnosti, bolj pripravljeni za sodelovanje s policisti. Delež pojasnjene variance v Modelu 4 znaša 20,6 %.

Tabela 14: OLS regresijska analiza: Napovedovanje pripravljenosti za sodelovanje s policijo pri prebivalcih

Sodelovanje s policijo	Model 1				Model 2				Model 3				Model 4			
	β	<i>se</i>	<i>t</i>	<i>VIF</i>	β	<i>se</i>	<i>t</i>	<i>VIF</i>	β	<i>se</i>	<i>t</i>	<i>VIF</i>	β	<i>se</i>	<i>t</i>	<i>VIF</i>
Legitimnost	0,33	0,03	9,54***	1,02	0,23	0,03	6,59***	1,15								
Dolžnost podrediti se									-0,07	0,03	-2,04*	1,21	-0,06	0,03	-1,91	1,21
Zaupanje v policijo									0,05	0,05	0,87	2,54	0,04	0,05	0,81	2,54
Postopkovna pravičnost									0,19	0,06	3,31***	2,83	0,17	0,05	3,09**	2,83
Učinkovitost policije									0,13	0,04	3,12**	1,39	0,04	0,04	1,01	1,50
Legalni cinizem									-0,04	0,04	-1,24	1,09	-0,03	0,03	-0,82	1,10
Odnosi s policisti									0,12	0,04	3,29**	1,51	0,03	0,04	0,77	1,63
Policijsko delo v skupnosti					0,33	0,04	9,89***	1,15					0,31	0,04	8,42***	1,38
Spol (moški)	-0,05	0,06	-1,82	1,01	-0,03	0,05	-1,01	1,02	-0,07	0,06	-2,42*	1,02	-0,04	0,05	-1,31	1,04
Starost	-0,03	0,00	-1,06	1,02	-0,05	0,00	-1,61	1,03	-0,06	0,00	-1,98*	1,15	-0,06	0,00	-1,88	1,15
Izobrazba (srednja šola ali manj)	0,01	0,06	0,42	1,01	0,04	0,05	1,34	1,01	0,03	0,06	0,90	1,05	0,04	0,05	1,36	1,05
Okolje (mestna občina)	0,01	0,06	0,33	1,01	0,02	0,06	0,84	1,01	0,01	0,06	0,22	1,01	0,02	0,06	0,56	1,01
<i>F</i>	25,91***				44,16***				15,94***				23,81***			
<i>R</i> ²	11,3 %				20,7 %				13,6 %				20,6 %			
<i>n</i>	1.022				1.022				1.022				1.022			

* $p < 0,05$; ** $p < 0,01$; *** $p < 0,001$; *se* – robustne standardne napake.

3.4 Sklepne misli

Študije o legitimnosti (npr. Meško in Hacin, 2023b; Reisig idr., 2014; Tankebe, 2019) so izpostavile odnose med avtoriteto in »občinstvi«, kot pomemben dejavnik, ki vpliva na vse vidike legitimnosti (tj. zaznavo legitimnosti avtoritete pri »občinstvih« in samozaznavo legitimnosti avtoritete). Hkrati pa je raziskovanje legitimnosti policije pokazalo, da lastna pozitivna zaznava legitimnosti pri policistih vpliva na njihovo proorganizacijsko vedenje in pripravljenost za uporabo sile (Hacin in Meško, 2022; Tankebe in Meško, 2015). Hacin in Meško (2020) sta izpostavila pomembnost istočasnega raziskovanja dvojne narave legitimnosti v kazenskem pravosodju, saj je zaznava legitimnosti odvisna od časa in družbenega konteksta interakcij med nosilci moči (policisti) in »občinstvom« (prebivalci) (Bottoms in Tankebe, 2021). V študiji smo, na nacionalnem vzorcu policistov in prebivalcev, raziskovali vpliv dejavnikov na samozaznavo legitimnosti policistov in zaznavo legitimnosti policistov pri prebivalcih v Sloveniji. Hkrati smo preverjali vlogo legitimnosti pri podpori policijskemu delu v skupnosti pri obeh skupinah ter pripravljenosti prebivalcev za sodelovanje s policisti.

Analiza dejavnikov, ki se povezujejo s samozaznavo legitimnosti policistov v Sloveniji, je izpostavila odnose s sodelavci in zaznavo legitimnosti pri prebivalcih (projekcija) kot ključna dejavnika v zaznavi lastne legitimnosti pri policistih. Hkrati so policistke pozitivneje zaznavale lastno legitimnosti kot policisti. Podobno kot v drugih študijah (Hacin in Meško, 2022; Meško in Hacin, 2023b) so se odnosi s sodelavci najmočneje povezovali s samozaznavo legitimnosti policistov. Sodelavci, s katerimi policisti preživijo veliko časa, predstavljajo podporni element policistov za soočanje z vsakodnevnimi stresi policijskega dela ter potrjevanje položaja upravičenega nosilca avtoritete v družbi (Tankebe, 2019). Vpliv zaznave legitimnosti pri prebivalcih na samozaznavo legitimnosti policistov izpostavlja, da policisti pri prebivalcih iščejo potrditev lastnega položaja nosilca moči v družbi kot tudi vrednosti lastnega dela, ki zagotavlja varnost družbe (Meško idr., 2014a). Hkrati policisti pri prebivalcih ne potrjujejo le upravičenosti oziroma legitimnosti lastnega položaja, ki pozitivno vpliva na njihovo samopodobo, temveč tudi legitimnost policijske organizacije v družbi, ki jo predstavljajo v vsakodnevnih interakcijah s prebivalci.

Pozitivna zaznava lastne legitimnosti pri policistih vpliva na njihov občutek pripadnosti policijski organizaciji kot tudi na proorganizacijsko vedenje (Hacin in Meško, 2022; Tankebe in Meško, 2015) in podporo [različnim] policijskim strategijam preprečevanja in zatiranja kriminalitete. Ugotovitve so pokazale, da se s podporo policijskemu delu v skupnosti pri policistih povezujejo samozaznava legitimnosti, podpora strategiji policijskega dela v skupnosti, proorganizacijsko vedenje in odnosi s sodelavci. Hkrati so bili starejši policisti bolj naklonjeni policijskemu delu v skupnosti kot policistke in mlajši kolegi. Strategija policijskega dela v skupnosti zahteva policista, ki bo do določene mere predstavljal alternativo tradicionalni vlogi dominantne avtoritete in bo pripravljen sodelovati s prebivalci (Grabosky, 2009a). Pozitivna zaznava lastne legitimnosti v tovrstnem modelu je ključna za uspeh. Kot je bilo že omenjeno, policisti pri svojem delu primarno iščejo oporo/podporo pri svojih sodelavcih. Ne nazadnje pa policijsko delo v skupnosti predstavlja odmik od tradicionalne reaktivne policijske

dejavnosti in poudarja sodelovanje s skupnostmi, kar zahteva predanost policistov, saj gradnja odnosov s prebivalci poteka ves čas in ne samo v delovnih urah policistov.

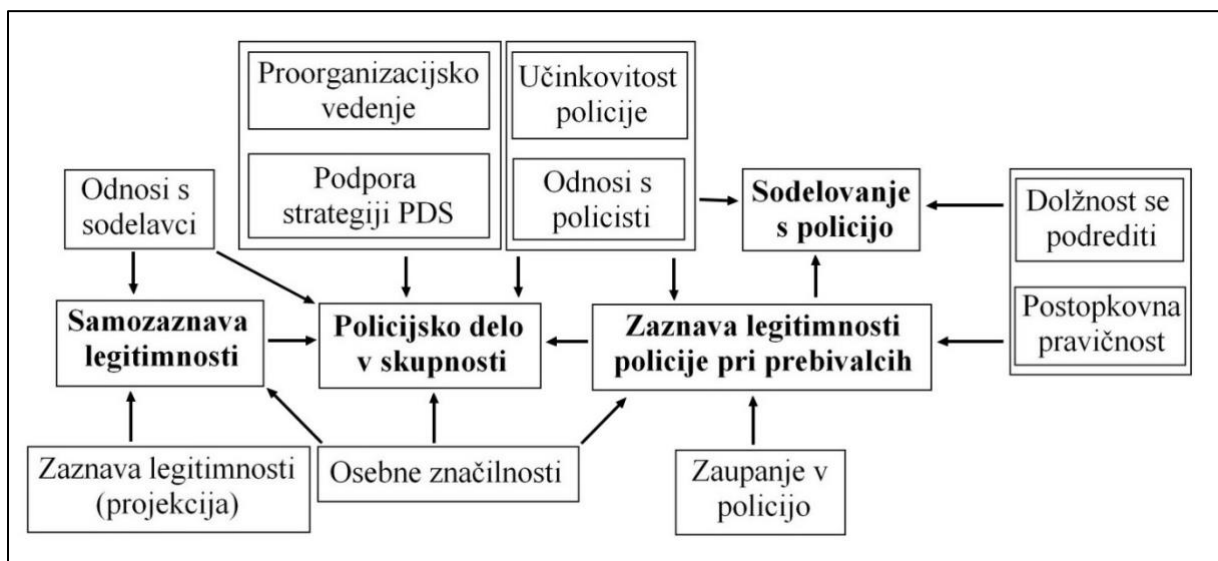
Legitimnost policistov kot upravičenih nosilcev avtoritete in prisilne moči v očeh prebivalcev je ključen element pri preprečevanju in zatiranju kriminalitete kot tudi predpogoj za sodelovanje med policisti in prebivalci, ki je izrednega pomena, saj večine kriminalitete policija ne odkrije sama, temveč jo prijavijo prebivalci (Ministrstvo za notranje zadeve, Policija, 2022a). Ugotovitve so pokazale, da na zaznavo legitimnosti policistov pri prebivalcih vplivajo občutki dolžnosti podrediti se avtoriteti, zaupanje v policijo, zaznava pravičnosti policistov v postopkih in njihova učinkovitost ter kakovost odnosov s policisti. Hkrati so ženske zaznavale legitimnost policistov pozitivneje kot moški. Postopkovna pravičnost policistov se je podobno kot v drugih [tujih] študijah najmočneje povezovala z legitimnostjo policistov (Sunshine in Tyler, 2003). Odnosi s policisti in zaznava učinkovitosti policijskega dela vodijo do razvoja zaupanja v delo policije pri prebivalcih in posledično na njihovo zaznavo policistov kot legitimnih nosilcev moči in avtoritete v družbi (Reisig idr., 2014; Sun idr., 2017; Tankebe, 2009). Specifična poselitev Slovenije, kjer prevladujejo manjša naselja, v katerih večina prebivalcev pozna policiste, ima pomembno vlogo pri razvoju kakovostnih odnosov med policisti in prebivalci ter posledično na zaznavo legitimnosti policistov pri slednjih. Kljub temu pa je bil vpliv okolja (urbano/ruralno) na zaznavo legitimnosti policistov pri prebivalcih zanemarljiv, kar kaže na profesionalnost policijskega dela v vseh slovenskih okoljih.

Hawdon idr. (2003) so zapisali, da je strategija policijskega dela v skupnosti usmerjena v izboljšanje zaupanja in legitimnosti policije v očeh javnosti. Analiza dejavnikov, ki se povezujejo s podporo policijskemu delu v skupnosti pri prebivalcih, je izpostavila legitimnost policistov, učinkovitost policije in odnose s policisti. Legitimnost policistov je predpogoj za implementacijo policijskega dela v skupnosti (Meško in Lobnikar, 2018), kar naše ugotovitve potrjujejo. Hkrati dobri odnosi s policisti vplivajo na podporo prebivalcev strategiji policijskega dela v skupnosti, ki predvideva intenzivno sodelovanje med policisti in prebivalci. Če policisti ne razvijejo in ohranjajo dobrih odnosov s prebivalci, jih bodo slednji videli kot »tujce« v skupnosti, s katerimi ne bodo želeli sodelovati oziroma jim pomagati. Poleg dobrih odnosov prebivalci od policistov zahtevajo rezultate, v smislu učinkovitega opravljanja dela, saj prebivalci ne bodo sodelovali s policisti, ki jih bodo zaznavali kot nekompetentne. Učinkovitost in primerno vedenje policistov vpliva na pripravljenost posameznikov, da pomagajo policiji za »skupno dobro« (Jackson in Sunshine, 2007; Kochel, 2012).

V zadnjem koraku smo testirali vpliv legitimnosti na splošno pripravljenost prebivalcev za sodelovanje s policijo oziroma policisti, saj večine kriminalitete policija ne odkrije sama, temveč s pomočjo prebivalcev (prijavljanje kriminalitete, podajanje informacij o storilcih itd.) (Tankebe, 2009; Tyler in Fagan, 2008). Ugotovitve so pokazale, da se zaznava legitimnosti policistov najmočneje povezuje s pripravljenostjo prebivalcev za sodelovanje z njimi, kar potrjuje ugotovitve drugih študij (Sunshine in Tyler, 2003; Tyler in Fagan, 2008). Tyler (2003) je izpostavil, da so prebivalci, ki zaznavajo policiste kot legitimne nosilce moči in avtoritete, bolj pripravljeni sodelovati in pomagati pri preprečevanju in

zatiranju kriminalitete. Na pripravljenost prebivalcev za sodelovanje s policijo so vplivali še občutek dolžnosti podrediti se, postopkovna pravičnost in učinkovitost policije ter odnosi s policisti in podpora policijskemu delu v skupnosti. Hkrati so ženske in mlajši prebivalci izražali večjo pripravljenost za sodelovanje s policisti. Podobno kot pri zaznavi legitimnosti policistov na pripravljenost prebivalcev za sodelovanje najmočneje vplivajo: 1) poštenost policistov, ki pri prebivalcih vzbudi občutek dolžnosti za sodelovanje in nudenje pomoči legitimni avtoriteti, 2) učinkovitost policijskega dela, saj se prebivalci ne bodo izpostavljali, če policistov ne bodo zaznavali kot kompetentne nosilce avtoritete v družbi, in 3) kakovost odnosov, ki se navezuje na poznavanje policistov, ki delujejo v skupnosti, in pripravljenosti prebivalcem, da jim pomagajo pri preprečevanju in zatiranju kriminalitete, saj se njihova dejanja neposredno odražajo v sami varnosti v skupnosti. Izhajajoč iz ugotovitev študije smo oblikovali »Model legitimnosti policije in policijskega dela v skupnosti«, ki izpostavlja pomembno vlogo dvojne narave legitimnosti (tj. samozaznave legitimnosti policistov in zaznave legitimnosti policistov pri prebivalcih) na podporo policijskemu delu v skupnosti v Sloveniji (slika 18).

Slika 18: Model legitimnosti policije in policijskega dela v skupnosti v Sloveniji

Čeprav analize legitimnosti in samozaznave legitimnosti niso pokazale pomembnih razlik med urbani in ruralnimi okolji, pa literatura s področja ruralne kriminologije in ruralne policijske dejavnosti kaže, da obstajajo razlike med urbano in ruralno policijsko dejavnostjo. Zgornji model (slika 18) je uporaben za urbana in ruralna okolja. Verjetno je Slovenija posebna glede teh ugotovitev zaradi majhnosti območja celotne države, regij in lokalnih okolij ter manjših razdalj med urbani središči in ruralnimi okolji. Možno je razmišljati tudi o prepletenosti urbanega in ruralnega prebivalstva – selitve v mladosti iz ruralnih v urbana središča in vrnitev v ruralno, domače okolje, v kasnejšem življenjskem obdobju ali pa priseljevanju urbanega prebivalstva v ruralno okolje zaradi cen nepremičnin, ker ima večina slovenskih vasi vse boljše infrastrukturo zaradi črpanja evropskih sredstev za razvoj ruralnih okolij.

Poleg tega je v Sloveniji prehod med urbani in ruralnimi okolji precej zabrisan, ponekod pa se celo prepleta. Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj (OECD, 2022) celotno Slovenijo uvršča med ruralna območja, statistične regije pa v pretežno podeželske regije in zmerno podeželske regije. K pretežno podeželskim regijam spadajo pomurska, podravska, koroška, spodnjeposavska, notranje-kraška, goriška in jugovzhodna Slovenija. Zmerno podeželske regije pa so zasavska, gorenjska, obalno-kraška, osrednjeslovenska in savinjska (Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, Direktorat za kmetijstvo, 2021). V nadaljevanju predstavljamo ugotovitve pregleda o ruralni in urbani policijski dejavnosti ter policijskem delu v skupnosti.

4 POLICIJSKO DELO V SKUPNOSTI V URBANIH IN RURALNIH OKOLJIH

Policijska dejavnost je »dejavnost varovanja življenja in premoženja ljudi ter zagotavljanja reda, da bi lahko ljudje v miru opravljali svoje delo« (Lobnikar in Mušič, 2004: 59). Tako v okviru policijske dejavnosti delujejo različne institucije, kjer ima največji pomen še vedno policija (Modic idr., 2014). Ta ima široko paleto nalog, ki jih opravlja, in sicer od varovanja življenja, osebne varnosti in premoženja ljudi, preprečevanja, odkrivanja in preiskovanja kaznivih dejanj, vzdrževanja javnega reda do varovanja določenih oseb, prostorov, objektov in okolišev objektov (»Zakon o nalogah in pooblastilih policije (ZNPPol)«, 2013). Policija je bila najprej edini organ, ki je opravljal naloge, povezane z zagotavljanjem varnosti in javnega miru ter preprečevanjem kriminalitete (Modic idr., 2014). V okviru teh nalog se je razvilo in glede na posebnosti slovenskega okolja oblikovalo tudi policijsko delo v skupnosti, ki predstavlja nasprotje reaktivnemu in represivnemu policijskemu delu. Nedolgo tega se je izkazalo, da se policijska dejavnost razlikuje tudi glede na geografske kriterije, natančneje urbanizacijo okolja, saj je delo policistov v mestih velikokrat zelo ozko specializirano v primerjavi s podeželjem. Prav tako je policijsko delo v skupnosti veliko lažje izvajati na podeželju, kjer se ljudje med seboj poznajo in je stopnja socialne kohezije velika, kot pa v mestih, kjer je poleg velikega števila prebivalcev prisotna tudi velika fluktuacija dnevnih migrantov, ki se iz primestnih ali vaških okolij vozijo v mesta v službo ali v šolo, ter turistov. Namen tega dela poročila je natančneje opredeliti delitev na urbano in ruralno okolje v Sloveniji, ki je posebna, saj velja za pretežno ruralno območje z veliko primestnimi naselji ter analizirati značilnosti oziroma posebnosti pri izvajanju policijskega dela v skupnosti v urbanih in ruralnih okoljih v tujini in v Sloveniji.

4.1 Urbano in ruralno okolje

Koncepta urbanega in ruralnega sta tesno povezana s svojimi izvornimi prostorskimi entitetami. S spremembami v gospodarstvu, razvojem tehnologije in povečevanjem demografske raznolikosti na podeželju spreminjajo tudi značilnosti podeželskih okolij, kjer meja med urbanim in ruralnim počasi izginja. Različni družbeni, tehnološki in demografski procesi v krajini so zabrisali mejo med urbanih in ruralnimi območji, ki še nikoli ni bila tako neizrazita kot danes (Turk Niskač idr., 2010). Proces širjenja in prevzemanja urbanih vzorcev, načinov vedenja in mišljenja so ena od razlag urbanizacije (ZRC SAZU Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša, n. d.). Urbanizacijo spremljajo zmanjševanje ruralnega prebivalstva s selitvami v mesta, modernizacija podeželja in relativno nova mobilnost ter migracijski tokovi na podeželju, ki bistveno zmanjšujejo fizionomske, demografske in ekonomske razlike med njimi in urbanih conami. Ljudje v svojem dožemanju prostora še vedno čutijo razliko med urbanih in ruralnim, pri čemer je ločnica vse bolj stvar mentalne predstave posameznika in manj zunanjih fizičnih kazalnikov (Turk Niskač idr., 2010). Ko govorimo o urbanem okolju, mislim na urbano

območje, ki je lahko mesto in njegova neposredna zaledja z urbanizirano okolico, zanjo pa so posebej značilna velika gostota prebivalstva ter urejena upravna, izobraževalna, kulturna, storitvena in druga infrastruktura. Govorimo o središčih, ki lahko imajo ključno vlogo v uravnoteženem razvoju države. Ruralno okolje je nasprotje urbanemu. Ko govorimo o ruralnem ali podeželskem okolju, mislimo na manjša, ruralna naselja z nizko gostoto prebivalstva (Donnermeyer, 2016). Ruralno in urbano okolje se razlikujeta glede na gostoto prebivalstva, stopnjo urbanizacije in različne prometne sisteme, ki so vidni na zunaj. Poleg tega se okolji razlikujeta tudi glede na družbene interakcije in povezave, oblike solidarnosti, vrednote, tradicije in ne nazadnje tudi različne oblike družbenega nadzora. Za ruralna okolja je posebej značilno, da posamezniki radi navezujejo stike, komunicirajo, se družijo, razvijajo občutek pripadnosti in medsebojnega zaupanja, kar vpliva na njihovo varnost. Medtem ko urbana okolja nudijo dostopnost in raznolikost dejavnosti, razvitost in odprtost ter izbrano vzdrževanje socialnih vezi, ruralna okolja odražajo solidarnost, močnejše socialne vezi, vključenost prebivalstva, konservativnost in neformalni družbeni nadzor (Pirnat in Meško, 2020). V ruralnih okoljih obstajajo edinstvene kulturne vrednote, norme in družbene strukture. Uršič (2015) je opozoril na identificirane razlike med urbanim, primestnim in ruralnim okoljem glede na razlike v življenjskih vzorcih. Poleg demografskih razlik (vera, stopnja izobrazbe, narodnost itd.) so opazne tudi razlike v stališčih in udejstvovanju pri življenju v skupnosti. Dobri medsosedski odnosi, medsebojna pomoč in skupna prizadevanja pri reševanju problemov kažejo na močnejše osebne vezi in povezanost v ruralnih skupnostih. Na drugi strani pa se to lahko odraža kot težnja po homogenosti in nesprejemanju različnih manjšin, ljudi z drugačnimi življenjskimi slogi ali videzom, ki odstopa od prevladujočega.

Urbanizacija predstavlja enega glavnih fenomenov 21. stoletja, saj v mestih v tem trenutku živi več kot polovica svetovnega prebivalstva, pri tem pa Organizacija združenih narodov ocenjuje (OZN, n. d.), da se bo v Evropi do leta 2050 to število povečalo do 80 %. Vendar je stanje v Sloveniji nekoliko drugačno. Namesto t. i. hitre urbanizacije sta za Slovenijo značilna suburbanizacija in primerjalno majhen delež prebivalcev, ki živijo v mestih. Delež mestnega prebivalstva že od osemdesetih let prejšnjega stoletja ni presegel 50 % (Vlada Republike Slovenije, 2021). Glede tega Nurse (2013) opozarja na dvojno dogajanje pri selitvah iz ruralnih v urbana okolja ter obratno. Tehnologija na kmetijah je že zmanjšala potrebo po kmetijskih delavcih, saj so orodja, stroji in kmetijske storitve nadomestili »delovno silo« – kmete. S tega vidika lahko predvidevamo odseljevanje prebivalcev s podeželja v mesta, kjer so višje plače, dostopnejša delovna mesta (razvoj znanosti in tehnologije), urejena infrastruktura in središča zdravstvenih, šolskih, kulturnih, športnih in drugih socialnih ustanov, po drugi strani pa so življenjski standardi (najemnine, hrana in javne prometne infrastrukture) višji ter prisotni drugi dejavniki (kriminaliteta, gosta poseljenost in zapuščene zgradbe) v urbanih okoljih, kar spodbuja ljudi k odseljivanju iz mest na podeželje.

Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj (OECD, 2022) celotno Slovenijo uvršča med ruralna območja, statistične regije pa v pretežno ruralne regije in zmerno ruralne regije. K pretežno ruralnim regijam spadajo pomurska, podravska, koroška, spodnjeposavska, notranje-kraška, goriška in

jugovzhodna Slovenija, ki pokrivajo 11.889 km² oziroma 58,65 % ozemlja. Medtem so zmerno ruralne regije zasavska, gorenjska, obalno-kraška, osrednjeslovenska in savinjska ter pokrivajo 8.383 km² oziroma 41,63 % ozemlja Republike Slovenije (Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, Direktorat za kmetijstvo, 2021).⁴¹ Eurostatova (2018) tipologija urbano-ruralno potrjuje nizko stopnjo urbanizacije v Sloveniji v primerjavi z drugimi državami Evropske unije. Po tipologiji, ki jo uporablja OECD (2022), v Sloveniji ni pretežno urbanih območij, saj je 42,4 % območja na srednji stopnji urbanizacije, 57,6 % pa ruralnega tipa. Na podlagi drugačne tipologije lahko med vsemi regijami v Sloveniji med urbane regije uvrstimo le osrednjeslovensko regijo. Večina slovenskega prebivalstva (44 %) živi v redko poseljenih (ruralnih) območjih, druga največja skupina so tisti, ki živijo v (primestnih) območjih s srednjo gostoto (35,5 %), le 19,5 % ljudi pa živi v gosto poseljenih (urbanih) območjih (SURSTAT, 2022). Na Ministrstvu za okolje in prostor (2020) so zapisali, da 81 % slovenskih občin sodi med redko poseljena območja, 18 % med srednje gostote in le dve največji mestni občini (Ljubljana in Maribor) med gosto poseljena območja. Slovenska naselja so značilno majhna (95 % jih ima manj kot 1.000 prebivalcev, 47 % jih ima manj kot 100 prebivalcev in v 59 naseljih ni prebivalcev). Za Slovenijo pa je izrazito značilno, da v 2-kilometerskem gravitacijskem pasu od lokalnega urbanega središča živi več kot 62 % (1.230.000) celotnega prebivalstva (Uršič, 2014: 39).

Urbanizacija je privedla tudi do razlik v družbenih interakcijah in naravi kriminalitete v urbanem in ruralnem okolju. Raziskave Barclay (2016), Adamsa in Serpe (2000), Glaeserja in Sacerdote (1999), Bunea idr. (2014), Harknessa (2017), Sacca idr. (1993) ter Zvonarevića (1989) in Pavlovića (1998) so pokazale, da je stopnja kriminalitete v urbanih okoljih precej večja kot v ruralnih okoljih. Vzroki za višjo stopnjo kriminalitete v urbanih okoljih izhajajo iz posebnih družbenih procesov, družbenih struktur in oslabiljenega družbenega nadzorstva (Sacco idr., 1993). Posledično se prebivalci teh skupnosti počutijo manj varne, so manj zaupljivi in imajo bolj negativni pogled na skupnost, v kateri živijo. Na drugi strani je za prebivalce ruralnih okolij značilna višja stopnja socialne kohezije, neformalnega nadzorstva in bolj urejena okolica (Bunei idr., 2014; Harkness, 2017; Zvonarević, 1989). Glavne razlike med prebivalci urbanih in ruralnih skupnosti so vidne v: 1) medsebojnih stikih (pogostost in zaupanje), 2) deljenju skupnih interesov, 3) občutku pripadnosti in 4) poznavanju drugih prebivalcev (Wirth, 1938). Hkrati so v urbanih okoljih izrazitejši problemi brezposelnosti, stanovanjske problematike, kriminalitete in kulturnih trenj (Rebernik, 2008). Številne razlike med urbani in ruralnimi skupnostmi se odražajo tudi v kriminološkem raziskovanju in se nedvomno lahko odražajo tudi v razlikah pri policijskem delu v lokalni skupnosti.

⁴¹ Opredelitev urbano-ruralne tipologije temelji na razvrstitvi regij na ravni statističnih regij Slovenije (NUTS 3), in sicer glede na delež prebivalstva, ki živi v ruralnih mrežnih celicah. Deli se na tri regije: prevladujoče urbane regije, kjer ruralno prebivalstvo predstavlja manj kot 20 % celotnega prebivalstva; »vmesne regije« predstavlja med 20 % in 50 % ruralnega prebivalstva in prevladujoče ruralne regije, pri čemer ruralno prebivalstvo predstavlja 50 % ali več celotnega prebivalstva (Statistični urad Republike Slovenije, 2021). Glavne razlike med prebivalstvom v urbanih in ruralnih skupnostih se kažejo v medosebnih interakcijah (pogostost in zaupanje), skupnih interesih, občutkih pripadnosti in poznavanju drugih prebivalcev v skupnosti (Rebernik, 2008).

Raziskovanje ruralnih kriminologov (Ceccato, 2016; Ceccato in Abraham, 2022; Ceccato in Dolmen, 2013; Donnermeyer, 2016, 2017, 2019, 2021; Donnermeyer in DeKeseredy, 2013; Harkness, 2020, 2021) v zadnjih dveh desetletjih pa je pokazalo, da uradni podatki resda kažejo na večjo stopnjo kriminalitete v urbanih okoljih, a to ne pokaže prave slike o dejanskem stanju v ruralnem okolju. Gilling (2011) opozarja, da so na podeželju lahko nekatere oblike kriminalitete in kršitev prekrškovne zakonodaje celo pogostejše (npr. zloraba alkohola, medosebno nasilje in nasilje v družini), posledično pa narašča tudi strah pred kriminaliteto. Ceccato (2016) dodaja, da v ruralnih okoljih v zadnjem obdobju zaznavajo upad nasilnih kaznivih dejanj, kar pa ne velja za ruralna okolja, kjer povprečje hujših nasilnih kaznivih dejanj ne upada. Med najpogostejše oblike kriminalitete na podeželju uvrščamo medosebne spore, zlorabo alkohola in drog ter nasilje v družini. Smith (2020) razlaga, da je med prebivalci na podeželju toleranca do teh problemov visoka, določenih oblik kriminalitete pa ruralne skupnosti ne jemljejo resno. Govorimo o pojavu t. i. kulture molčečnosti, ki je povezana z neprijavljanjem kršitev in problemov.

Ugotovitve preteklih študij v slovenskem okolju kažejo na razlike pri kriminaliteti (Eman idr., 2019; Hacin in Eman, 2019, 2021; Meško in Eman, 2022; Meško idr., 2008, 2012) in policijskem delu v skupnostih med urbani in ruralnimi okolji (Bulovec in Eman, 2021; Meško, 2021b; Meško in Kokoravec, 2021, 2022; Meško idr., 2018, 2019a, 2019b, 2020). Pri tem je treba izpostaviti, da Slovenija predstavlja unikum, saj je razlikovanje med urbani in ruralnimi območji velikokrat oteženo (samo v dveh slovenskih mestih – Ljubljana in Maribor – število prebivalstva presega 100.000) oziroma vedno bolj zabrisano, prav tako pa ima z vidika policijskega dela v skupnosti prav vsaka policijska uprava v Sloveniji območja, ki niso samo urbana ali samo ruralna, ampak kombinacija obojega. Pregled statističnih podatkov za Slovenijo razkrije, da je v Sloveniji približno 90 % kriminalitete (na letni ravni je v Sloveniji storjenih približno 45.000 kaznivih dejanj (Generalna policijska uprava, 2022)) locirane v urbanih okoljih, kjer na relativno majhnem območju živi veliko število ljudi (Statistični urad Republike Slovenije, 2022). Pri delu v ruralnih okoljih, se policija sooča s posameznimi izzivi in težavami, kot so geografska oddaljenost med kraji/osebami, težja dostopnost območja, kar vpliva na pravočasnost obravnave prijavljenih dogodkov, in daljši odzivni čas; s pomanjkanjem finančnih virov in kvalificiranega kadra ter pomanjkanjem ustreznih, okolju prilagojenih preventivnih programov. Donnermeyer (2016) opozarja, da je glavna razlika med subjekti zagotavljanja varnosti v urbanih in ruralnih okoljih ta, da se slednji z varnostnimi izzivi soočajo z veliko manj resursov in institutov pomoči, saj so partnerske povezave slabo organizirane, prebivalci pa so pogosto nepripravljeni sodelovati s formalnimi institucijami družbenega nadzorstva. Mawby in Yarwood (2016) kot rešitev problema nezaupanja v sistem formalnega družbenega nadzorstva na podeželju vidita v prostovoljnih skupinah, kot so prostovoljni gasilci, kulturna in turistična društva, in alternativnih oblikah pomoči, kot so nevladne organizacije, ki pa so na teh območjih redko prisotne.

4.1.1 Ruralno okolje – podeželsko okolje

Slovar slovenskega knjižnega jezika podeželje opredeljuje kot »območje zunaj večjih mest« (*Slovar slovenskega knjižnega jezika*, 2020). Govorimo o redkeje poseljenem prostoru v bližini naravnih rastlinskih virov in živalskih virov v posamezni pokrajini, kjer prevladuje tradicionalni kmečki način življenja in medsebojna povezanost prebivalcev. »Podeželje predstavlja kultivirano pokrajino, kjer je v pokrajinskem videzu in rabi prostora opazna prevlada najpomembnejših dejavnosti kmetijstva in gozdarstva. V njem živi nadpovprečen delež kmečkega prebivalstva, ki je bolj preprosto socialno razčlenjeno. Poleg tega je v njem še tradicionalna in poudarjena prilagojenost položaja naselij in oblika hiš naravnim razmeram in kmetijskim opravilom.« (Kladnik idr., 2005: 286) Podeželje v Sloveniji lahko opredelimo kot območje zunaj urbanih območij, za katere je značilna manjša gostota prebivalstva ter prevladujoča kmetijska in gozdarska raba v krajini. Ločimo tudi med urbaniziranim podeželjem, ki obsega naselja v širšem zaledju mest in v bližini prometnih poti in posamezna urbana naselja ter manj urbanizirana naselja, ki obsegajo slabše dostopna obmejna, podeželska, hribovska območja z manjšimi naselji in redko poselitvijo (»Odlok o strategiji prostorskega razvoja Slovenije (OdSPRS)«, 2004).

Podeželje ali ruralno okolje je antipod mestu ali urbanemu okolju. Sodoben način življenja (globalizacija, urbanizacija in modernizacija), prostorska opredelitev, starost, izobrazba, mediji, socialna sestava prebivalstva in morfološki dejavniki (vzorec poselitve, raba, vloga in velikost prostora) spreminjajo in brišejo meje med mestom in podeželjem (Ministrstvo za okolje in prostor, 2020). Poleg prostorske opredelitve pa ne smemo pozabiti poudariti razlik v kulturni identiteti, socialnem, funkcijskem vidiku in življenjskem slogu pri prehodu med ruralnim in urbanim okoljem, kar imenujemo »ruralno-urbani kontinuum« (Drozg, 2014). Za podeželje je tako značilna nizka gostota poselitve in počasnejša rast prebivalca (stabilnost prebivalstva), oddaljenost od mest, malo hrupa, manjša dejavnost pri potrošnji, naravna pokrajina (rastlinski in živalski viri), povezanost ljudi med seboj (tradicije, običaji, narodna in rasna enovitost) in njihova vključenost v kmetijstvo in gozdarstvo. Tempo življenja na podeželju je umirjen in konservativen (Kumer, 2017).

Našteti dejavniki izoblikujejo ruralna območja v dve osnovni obliki (Drozg, 2014; Ministrstvo za okolje in prostor, 2020):

- vasi – strnjeno ruralno naselje, ki ima najpomembnejšo vlogo v pokrajini,⁴²

⁴² Poznamo različne oblike vasi (Drozg, 2014; Ministrstvo za okolje in prostor, 2020):

- razložene vasi – hiše so neenakomerno razporejene po pokrajini (gričevja z vinogradi);
- obcestne vasi – ob cesti tesno skupaj stoječe hiše in kmečki domovi (ravninska območja);
- urbanizirane vasi ali urbanizirana ruralna območja – stavbe in kmetijska zemljišča so zaradi nahajanja na obrobju mest izgubila svoj vaški »značaj«. Ta območja niso sledila hitremu razvoju storitvenih dejavnosti in so razvojno »podhranjena«. Pogosto tovrstne vasi poimenujemo tudi »spalne vasi«, saj ljudje na tem območju ne opravljajo kmetijskih dejavnosti, ampak hodijo v službo. Zaradi njihove odsotnosti od doma lahko rečemo, da vasi čez dan »spijo«.
- gručaste vasi ali jedrna ruralna območja – so najpogosteje v dolinah, kjer so hiše in industrijski objekti nenačrtovano razporejeni skupaj in so dobro dostopni za trgovanje in sekundarne storitvene dejavnosti (kmetijstvo in gozdarstvo). Ohranjena narava, razprostranost in nekdanja polja omogočajo širitev tovrstnih vasi.

- odmaknjena ruralna območja – težje dostopna območja, njihova odmaknjenost onemogoča dobre prometne povezave, izseljevanje in slabši pogoji za kmetijstvo (pridelava in prodaja). Njihova nedotaknjenost tovrstna ruralna območja bogati z naravno ohranjenostjo, naravnimi viri in turističnim potencialom, ki popotnikom omogoča vpogled v krajinsko pestrost in kulturno krajino.⁴³

Slovensko podeželje je zelo raznoliko, kar se kaže v naravnih danostih socioekonomskih razmer (različni trendi visokotehnoloških dejavnosti in izboljšanje demografske strukture, na drugi strani pa usihanje kmetijstva in depopulacija). Ima potencial za kakovostno življenje vseh prebivalcev Slovenije, vendar potrebuje novo prepoznavnost, razvoj in aktiviranje potencialov ob podpori širše skupnosti (Vlada Republike Slovenije, 2020). V Sloveniji je ruralni značaj izrazit, saj nimamo velikih mest, kar pomeni, da večino države obsegajo zelo raznolika ruralna območja. Na eni strani imamo ruralno prebivalstvo z dobro dostopnostjo do središčnih naselij višjih stopenj, ki uživajo prednosti življenja v prijetnejšem in bolj zdravem okolju, hkrati imajo pestro izbiro na področju delovnih mest in poslovne priložnosti v mestih, na drugi strani pa so prebivalci s slabšo dostopnostjo, drugačnim načinom življenja in gospodarstva ter nižjo življenjsko ravnjo. »Podeželje postaja prostor raznolikih dejavnosti, ki v povezavi z mesti deluje kot harmoničen mozaik naravnih in kulturnih kakovosti. Kmetijstvo se razvija kot visoko učinkovita dejavnost na območjih s pridelovalnimi potenciali tal za kmetijsko rabo in skrbnik prepoznavne kulturne krajine. Narava in kakovostna kulturna krajina postaja naša največja vrednost in primerjalna prednost.« (»OdSPRS«, 2004: 4) Toda Ravbar (2006) opozarja, da preobrazba slovenskega podeželja traja že desetletja in je posledica družbenih procesov, kot so deagrarnizacija, industrializacija, urbanizacija, konkurenčnost (tekmovalnost) ter prehod v informacijsko družbo. Našteti dejavniki spreminjajo vlogo in funkcijo ruralnih območij, kajti kmetijstvo nima več odločilne vloge v gospodarskem razvoju.

4.1.2 Urbano okolje – mestno okolje

Slovar slovenskega knjižnega jezika mesto opredeljuje kot »naselje, ki je upravno, gospodarsko, kulturno središče širšega območja« (*Slovar slovenskega knjižnega jezika*, 2020). Gre za večje urbano naselje, ki se po velikosti, gospodarski sestavi, gostoti naseljenosti, urejenosti infrastrukture in zgodovinskem razvoju razlikuje od drugih naselij. V Sloveniji vlada odloča o dodelitvi statusa mesta, če naselje izpolnjuje določene pogoje, med njimi tudi, da ima več kot 3.000 prebivalcev. V Sloveniji

⁴³ Ločimo tri odmaknjena ruralna območja (Drozg, 2014; Ministrstvo za okolje in prostor, 2020):

- samotna kmetija – najmanjše ruralno naselje, ki ga sestavlja kmetija s stanovanjskim delom, gospodarskimi objekti in dvoriščem. Najpogosteje je v hribovitem svetu, kjer je obdana z gozdom in pašniki.
- zaselek – samostojno podeželje sestavlja tri do petnajst kmetij. Več zaselkov skupaj lahko sestavlja naselje. Zaselki so običajno na samotnem hribovitem kraju.
- razložena naselja – prehodni tip, ki najbolje ločuje med vasjo in zaselkom. Kmetije in domačije so razpršene po celotnem območju (od 10 metrov do 100 metrov).

imamo 12 mestnih občin in 69 naselij s statusom mesta. Za Slovenijo je značilen policentrični razvoj urbanih naselij, kjer se poleg mestnih jeder razvijajo tudi primestna območja. Z infrastrukturo podprta urbana središča imajo ključno vlogo v uravnoteženem razvoju države kot gospodarska, trgovinska, izobraževalna, kulturna, stanovanjska in storitvena središča (Ministrstvo za okolje in prostor, 2020). Inštitut za politike prostora (2020) urbano območje opiše kot območje mesta ali mestnega naselja z bližnjo urbanizirano okolico, ki se od bolj oddaljenega zaledja razlikuje predvsem po večji gostoti prebivalcev, sklenjeni pozidavi in majhnem deležu kmečkega prebivalstva. Gre za splošen izraz za območja mest z njihovimi neposrednimi zaledji. Pojem urbano območje odraža potrebo po preseганju administrativnih zamejitev in formalnih opredelitev, ki so s širitvijo mest postale preveč omejujoče in neustrezne. Slovenija je majhna in zato specifična pri ločevanju med mestom, primestjem in podeželjem. Kokole (1976) je bil med prvimi slovenskimi geografi, ki so razpravljali o obstoju ruralno-urbanega kontinuuma, prostorske realnosti, kjer so razlike med urbani in ruralnimi območji majhne in z malo fizionomskimi razlikami. Tako se slovensko podeželje postopoma spreminja v pokrajino s sodobno in fleksibilno gospodarsko in socialno strukturo urbane regije (Kladnik in Ravbar, 2003). Majhnost Slovenije se odraža tudi kot specifičen prostor, v katerem ločimo med urbanim in ruralnim. Slovenija je pretežno ruralna regija, saj na takih območjih živi več kot polovica njenih prebivalcev. Preostalo ozemlje lahko opredelimo predvsem kot vmesno regijo; tipičnih urbanih okolij (v globalnem smislu) v Sloveniji tako rekoč manjka (Vlada Republike Slovenije, 2020, 2021).

4.2 Policijsko delo v skupnosti v urbanih in ruralnih okoljih

Policijsko delo v skupnosti predstavlja enega izmed novejših (nikakor pa ne več tako zelo novih) načinov zagotavljanja varnosti. Pri njem izstopa poudarek na sodelovanju med državljani in policijo, skupno identificiranje varnostnih problemov in njihovo reševanje. V slovenski policiji so ga vpeljali že v devetdesetih letih prejšnjega stoletja, najnovejša Strategija policijskega dela v skupnosti iz leta 2013 (Ministrstvo za notranje zadeve, Policija, n. d.) je prinesla določene novosti na področju organizacije dela, delovnih procesov, usposabljanja in izobraževanja ter tudi spremembo miselnosti o vlogi policijskega dela v skupnosti. Njen namen je bil povečati učinkovitost in uspešnost dela policije pri zagotavljanju varnosti v lokalnih skupnostih. Policijsko delo v skupnosti ni samo preventivno, ampak tudi represivno delo policistov (Ministrstvo za notranje zadeve, Policija, n. d.). Policijsko delo v skupnosti ali v skupnost usmerjeno policijsko delovanje je strategija policijskega dela, ki se osredotoča na razvijanje odnosov s člani skupnosti. Gre za filozofijo policijskega dela s polnimi storitvami, ki je zelo osebna, kjer policist dlje časa patroljira na istem območju in razvija partnerstvo z državljani za skupno prepoznavanje in reševanje težav (Skogan, 2000). Pri tem je glavni cilj policije razviti in okrepiti odnose s skupnostjo z namenom zmanjšanja prestopništva in kriminalitete.

Policijsko delo v skupnosti je povezano s policijskim delom, usmerjenim v probleme – v probleme usmerjeno policijsko delo (angl. *problem-oriented policing*), in policijskim delom, ki temelji na obveščevalnih podatkih (angl. *intelligence-led policing*). V skupnost usmerjeno policijsko delo je v

nasprotju z reaktivnimi policijskimi strategijami, ki so prevladovale v poznem 20. stoletju (Bullock, 2013). Dandanes je policijsko delo v skupnosti razširjeno po celem svetu in številne države organizirajo policijsko sestavo tako, da imajo policijske enote ekipe, ki se osredotočajo posebej na policijsko delo v skupnosti.

4.2.1 Policijsko delo v skupnosti v urbanih okoljih

V sedemdesetih in osemdesetih letih prejšnjega stoletja so se zaradi sprememb v naravi gospodarskega razvoja in političnih ureditev v mestih počasi začele pojavljati razlike v urbanistični ureditvi (ljudje se iz mestnih središč preseljujejo v predmestja, da se izognejo gneči in naraščajoči stopnji kriminalitete v mestnih središčih) in sociodemografski sliki prebivalcev, ki jo povzročita pojav stanovanjske segregacije in povečanje revščine. Ponekod v mestnih četrtih se pojavijo skupnosti, za katere so značilni revščina, družinska problematika, odvisnost od socialne pomoči, kriminaliteta, stanovanjska problematika in nižja izobrazba. Nadzorovanje takšnih skupnosti je izrazito urbani pojav, ki za policijo ves čas predstavlja določen izziv (Engel, n. d.). V res skrajnih primerih je šlo za posebna geografska območja znotraj mest, kjer ljudje niso imeli zmogljivosti in sposobnosti za normalno življenje, kar je bilo lahko posledica odvisnosti od drog ali alkohola, duševne bolezni ali revščina. Za takšna območja sta bili še posebej značilni visoka stopnja kriminalitete in revščina (v ZDA se govori o t. i. »družbi zavrženih«). Obravnavanje varnostnih situacij na območjih, kjer prebivajo ljudje z družbenega dna, ki kot osumljenci ali žrtve praviloma nimajo česa izgubiti, zahteva posebno ravnanje policije (Bittner, 1967). Večina policijskih taktik za delo na takšnih varnostno problematičnih območjih vključuje zadrževanje oziroma prisotnost teh območij, ki so v uporabi še danes (Engel, n. d.).

Raziskave in analize (Gaines idr., 1999; Kelling in Coles, 1996) so pokazale, da v nekaterih mestih več kot 50 % nujnih klicev prihaja iz znanih kriminalnih žarišč v mestih, ki praviloma ne predstavljajo več kot 5 % naslovov v mestu. Gre za posebne družbene skupine z značilnimi oblikami kriminalitete, ki jih lahko delimo na: narodnostne manjšine, mladoletniki in prestopništvo, duševno bolni posamezniki, brezdomci, odvisniki (od drog, alkohola idr.), kršitve javnega reda in miru in nasilniška kriminaliteta ter nasilje v družini (Engel, n. d.). Policija se na našete varnostne probleme odziva z različnimi strategijami in prilagoditvami načinov svojega dela, med katere uvrščamo tudi v skupnost usmerjeno policijsko delo in v reševanje problemov usmerjeno policijsko delo.

Soočena s sodobnimi izzivi moderne družbe in vedno večjo fluktuacijo ljudi mora policija v urbanih okoljih ves čas prilagajati svoj način dela novim varnostnim izzivom in sodelovati z različnimi deležniki pri zagotavljanju varnosti, ki so rezultat pluralizacije policijske dejavnosti. Slednja je v nekaterih (tujih) mestih privedla do nenehnega iskanja različnih oblik pomoči policijski dejavnosti z namenom zmanjševanja varnostnih problemov (npr. naložbe, institucije in dekriminalizacija), kjer vedno bolj sodelujejo tudi prebivalci lokalnih skupnosti (npr. soseske ustanavljajo lastne patrulje, mesta ali lokalne nevladne organizacije sodelujejo v projektih pomoči pri zasvojenosti ali brezdomstvu itd.).

Analize policijskih statistik in ugotovitve študij so pokazale, da je kriminalitete v urbanih okoljih veliko več v primerjavi z ruralnim okoljem (Adams in Serpe, 2000; Glaeser in Sacerdote, 1999; Pavlović, 1998), prav tako so bile identificirane določene razlike med urbanim in ruralnim okoljem (Rebernik, 2008; Wirth, 1938), kot so: 1) medsebojni stiki (manj pogosti v urbanih okoljih, kjer je tudi zaupanje manjše), 2) različni interesi in izredno malo medsosedskih stikov in pomoči v urbanih okoljih, 3) majhen občutek pripadnosti v urbanih okoljih, 4) slabo poznavanje sosedov ter drugih prebivalcev v blokih in četrtnih skupnosti ter 5) veliko brezposelnosti in kriminalitete v urbanih okoljih, ki lahko vplivajo na pojavnost kriminalitete. Vse to pa vpliva tudi na odnose med prebivalci in policisti v urbanih okoljih ter izvajanje policijskega dela v skupnosti.

4.2.1.1 Policijsko delo v skupnosti v urbanih predelih Slovenije

Policijsko delo v skupnosti je ena od oblik policijske dejavnosti, kjer so v ospredje postavljeni partnersko sodelovanje med državljanji in policijo, skupno identificiranje varnostnih problemov in njihovo reševanje. Slovenska policija pri opredelitvi policijskega dela v skupnosti na svoji spletni strani (Ministrstvo za notranje zadeve, Policija, n. d.) poudarja, da se morajo »pomena policijskega dela v skupnosti ob vsakem stiku z občani zavedati vsi policisti in kriminalisti, ne glede na to, kakšno delo in na kateri ravni ga opravljajo.

Nosilec policijskega dela v skupnosti v policijskem okolišu je vodja policijskega okoliša. Območje policijskih postaj je razdeljeno na policijske okoliše, pri čemer ima vsak okoliš vodjo policijskega okoliša (Kosmač in Gorenak, 2004). Leta 1996 je bila izvedena reorganizacija slovenske policije, pri čemer je bila ena od sprememb na lokalni ravni večji poudarek na preventivi z vodji policijskih okolišev (Žaberl, 2004). Vodja policijskega okoliša je v policiji odgovoren za zadeve, ki se tičejo lokalne skupnosti in je neka »vez« med prebivalstvom in policijo (Smolej, 2013). Njihove naloge so naravnane predvsem preventivno. Vodja policijskega okoliša sodeluje s prebivalstvom in drugimi v lokalni skupnosti, ki jih zanima problematika v lokalni skupnosti, predava v šolah in vrtcih, sodeluje pri odkrivanju storilcev kaznivih dejanj in odkriva kriminalna žarišča, daje nasvete, navodila in opozorila občanom glede kaznivih dejanj in prekrškov, vrača najdene predmete in obiskuje žrtve kaznivih dejanj. Vodja policijskega okoliša je torej glavni akter, ki spodbuja preventivo in pozna problematiko okoliša, kjer deluje (Žaberl, 2004). Raziskave so pokazale, da kar 75 % anketiranih ne pozna svojega vodje policijskega okoliša (Banutai idr., 2006), zato je še posebej pomembno, da vodja policijskega okoliša dela v »svojem« okolišu, kjer spozna ljudi in njihovo problematiko (Mikulan, 2004; Trojanowicz idr., 2002). V »Resoluciji o preprečevanju in zatiranju kriminalitete (RePZK« (2006) iz leta 2006 je posebej poudarjena pomembnost vodje policijskega okoliša. Zanimivo je, da je v »Resoluciji o nacionalnem programu preprečevanja in zatiranja kriminalitete (ReNPPZK12-16)« (2012) preventivna dejavnost poudarjena, vendar se vodje policijskega okoliša več ne omenja.

Varnostni sosvet je ena od oblik posvetovalnih teles (poleg npr. sveta in komisije), ki so pomembni pri reševanju varnostne problematike v lokalnih skupnostih (Tičar, 2015). Ustanovi jih občinski svet na

pobudo župana, pri čemer gre za to, da lahko na podlagi (so)svetov občani odločajo oziroma podajo mnenje, kar se tiče zadev lokalne skupnosti (»Zakon o lokalni samoupravi (ZLS-UPB)«, 2007). Tukaj sodelujejo tudi drugi subjekti, kot so: policija, zasebnovarnostna podjetja, župan ipd. (Jere idr., 2012). Namen ustanavljanja posvetovalnih teles je predvsem izmenjava mnenj o problematiki v lokalni skupnosti ter način njenega reševanja (Mikulan, 2004; »Zakon o organiziranosti in delu v policiji (ZODPol)«, 2013). Pomembna pa je tudi predstavitev dela policije in samo izmenjevanje informacij s sodelujočimi. Glavni namen sosvetov je torej boljše zagotavljanje varnosti v lokalni skupnosti, kjer se poudarja partnersko sodelovanje s policijo pa tudi drugimi subjekti, kar je predvsem pomembno za izvajanje policijskega dela v skupnosti (Jere idr., 2012). V Sloveniji je bilo leta 2012 179 varnostnih sosvetov (Jere idr., 2012), a žal varnostni sosveti v praksi še niso uresničeni do te mere, da bi le-to bilo zadovoljivo. Raziskave so pokazale, da komandirji policijskih postaj zaznavajo premalo interesa pri lokalni skupnosti, kar se tiče udeležbe posvetovalnih teles (Kosmač in Gorenak, 2004). Delati je treba torej predvsem na tem, da se bodo varnostni sosveti uveljavili v praksi, navsezadnje gre tukaj za »stik« med vsemi sodelujočimi v lokalni skupnosti. Vsi ti pa so v pomoč pri odločanju glede varnostne in druge problematike v lokalni skupnosti (Tičar, 2015). Raziskave so pokazale, da jih večina (vprašanih) meni, da so varnostni sosveti dober korak naprej pri reševanju varnostne problematike (Meško in Lobnikar, 2005b).

Pri policijskem delu v skupnosti (in na splošno) je zelo pomembno, da se preventivni in represivni ukrepi izvajajo na profesionalni ravni, kar pomeni, da se delo ne opravlja le strokovno, ampak tudi etično, humano, pravično in se izogiba konfliktom, česar se v slovenski policiji zelo dobro zavedajo in tudi uresničujejo v praksi. Integriteta policistov in spoštljivi medsebojni odnosi, tako znotraj kot na zunaj, morajo biti na prvem mestu. Policisti morajo vedeti, da se zaupanje ljudi lahko izgubi že z majhnimi napakami. Pri opravljanju nalog se je treba zavedati temeljnega poslanstva policije – »Varovati in služiti.« (angl. *To protect and to serve*). Z drugimi besedami, poslanstvo slovenske policije obsega varovanje življenja, telesne integritete in premoženja ljudi, preprečevanje in obvladovanje varnostnih incidentov. Poslanstvo slovenske policije vključuje tudi zmanjševanje občutka strahu ljudi pred tem, da postanejo žrtve kaznivih ravnanj, in zagotavljanje javnovarnostnih razmer, ki ljudem omogočajo kakovostnejše življenje in delo ter splošen družbeni razvoj in blagostanje (Ministrstvo za notranje zadeve, Policija, n. d.).

4.2.2 Policijsko delo v skupnosti v ruralnih okoljih

Ruralna policijska dejavnost pomeni izvajanje policijskega dela na podeželju. Vključuje vse oblike splošno znanih oblik policijskega dela, le uporaba teh oblik se deloma lahko razlikuje od urbanih območij (Jones idr., 2016). Modernizirano policijsko delo v ruralnem okolju sestoji iz policistov in prebivalcev, ki pomagajo policiji pri ohranjanju demokratičnega nadzorstvenega vtisa varnosti v socialni koheziji ruralnega okolja (Yarwood, 2003). Osnovni in poglobitveni cilj policijskega dela je

usposabljanje za tovrstno delo v skupnosti, zmanjševanje ogroženosti in občutkov nevarnosti, ohranjanje miru ter kakovosti življenja na podeželju (Weisheit idr., 2006).

V ruralnem okolju sta policijska dejavnost in kazenskopравни sistem drugačna od dejavnosti v urbanem okolju (Jones idr., 2016). Policijsko delo na podeželju se v nekaterih pogledih razlikuje od klasičnega policijskega dela v mestih. Majhnost in medsebojna povezanost ruralnih območij na primer vplivata na rigoroznost policijskega nadzora, ki je na splošno blažji kot v urbanih okoljih. Ekonomski, družbeni in kulturni dejavniki manjših okolij se odražajo v ruralnih okoljih, saj pogojujejo odziv policije in drugih državnih organov (Yarwood in Wooff, 2016). Avtorja dodajata, da so viri financiranja na podeželju pogosto omejeni, zato je odziv oblasti počasnejši in običajno dražji. Lokalni policisti in drugi državni predstavniki so tudi del vaškega družbenega okolja, ker pogosto sami tam živijo, kar vpliva na njihovo presojo in odločanje. Smith in McElwee (2013) ugotavljata, da je ena od težav ruralnih policistov ohranjanje socialne distance, saj so lokalni policisti pogosto del ruralnega družbenega okolja, kar vpliva na njihovo presojo in odločanje. Nevarnost takšne povezanosti s skupnostjo, na katero opozarjata Mawby in Yarwood (2016), pa je prevelika navezanost oziroma odvisnost policistov od ruralne skupnosti, kjer lahko pride tudi do pretirane identifikacije z lokalno skupnostjo. Poleg tega so nekatere skupnosti zaradi svojega gospodarskega in socialnega razvoja bolj odporne na kriminaliteto kot druge, se pa pojavlja vedno več primerov osamljenosti, povezanih z občutki ogroženosti oziroma strahom pred kriminaliteto (Yarwood in Wooff, 2016). Glede tega Yarwood (2011) sprašuje, kdo je dejansko odgovoren za policijsko delo na podeželju in katere smernice za podeželje policija izvaja. Tako se tudi v slovenskih ruralnih okoljih jasno kaže potreba po pluralni policijski dejavnosti.⁴⁴

Policija, vključena v lokalno skupnost, prostorsko razporeja nadzorne in varnostne službe, ki so pogosto odvisne od njenega dela v ruralnem ali urbanem okolju. Uspeh policije je odvisen od ljudi v skupnosti. Ruralno okolje ima neposreden stik z naravo in za mnoge predstavlja umik iz mesta. Odnosi med ljudmi so bolj pristni na podeželju. Ljudje radi navezujemo stike, komuniciramo in razvijamo občutek pripadnosti. Prav tako bolje razumejo zaupanje, ki vpliva na človekovo varnost. Na podeželju policisti pokrivajo velika območja s pogosto omejenimi sredstvi. Yarwood (2003) poudarja, da se policija sooča z zahtevami po povečanju vidnosti policije z ene smeri in učinkovitosti z druge. Na podeželju se policija sooča s pritiski, ki niso lahki in zahtevajo poznavanje vloge ruralnih regij, kriminalitete in vloge policijskega dela v skupnosti.

Čeprav je kriminalitete na podeželju relativno malo (vsaj tiste prijavljene), je policijsko delo v tem okolju drugačno od urbanega. Ruddell (2015) policiste na podeželju pravilno opisuje kot »generaliste«, ki se odzivajo na skoraj vse, kar se zgodi, čeprav le približno 30 % prijav spada na njihovo področje dela. Prav tako imajo policisti na podeželju večjo diskrecijo pri lažjih kaznivih dejanjih, kar je v večji

⁴⁴ Pluralna policijska dejavnost pomeni prenos klasičnih policijskih nalog z državne policije na zasebnovarnostne službe in druge državne in lokalne policijske/varnostne/nadzorne organizacije. V Sloveniji pluralno policijsko dejavnost izvajajo državne (policija, pravosodna policija, carina oziroma finančna uprava, vojaška policija in drugi), lokalne (občinsko redarstvo) in zasebne policijsko-varnostne organizacije in dejavnosti (zasebno varovanje in detektivska dejavnost) (Sotlar idr., 2022).

meri odvisno od družbenih norm v skupnosti. Carcach (2000) dodaja, da se je pri preiskovanju kriminalitete na podeželju treba zavedati, da zaradi raznolikosti podeželja ni enotne standardne definicije podeželja. Podobno Weisheit in Brownstein (2016) navajata, da se podeželje med seboj zelo razlikuje glede na gospodarsko dejavnost, na kateri temelji proizvodnja, stopnjo nasilja na območju delovanja, fizično oddaljenost ali bližino urbanih središč, prebivalstvo in kulturo ter navade posameznih območij. Policija z individualnim delom (preventivno in represivno delo) ne more sama kakovostno zmanjševati in preprečevati kriminaliteto, prekrške in težave na podeželju, zato je še kako pomembna uspešna dolgoročna sodelovalna komunikacijska vez z ruralnimi prebivalci (kmeti in drugimi vaščani), ki jo je treba stalno vzdrževati, graditi in razvijati. Ruralni prebivalci poudarjajo večjo naklonjenost sodelovanja s policijo, kot jo policija na podeželju osebno zaznava (Adorjan in Ricciardelli, 2017). Pomoč ruralnih prebivalcev v lokalni skupnosti lahko vodi v dve skrajnosti, prva je aktivna oziroma pretirana vključenost in ukazovanje ter zahtevanje od policije, da kakovostno opravlja svoje delo. Tovrstni ruralni prebivalci so pripravljene sodelovati s policijo, ker jih povezujejo enake norme in vrednote (Carrington in Scott, 2008). Druga, pasivna skrajnost, pa se nanaša na zasebnost, zaprtost, distanciranost in nedostopnost vaščanov, ki ne želijo sodelovati in komunicirati s policijo, zaradi različnih razlogov (zagovorniki tradicionalnega policijskega dela). V tem primeru pa imajo prebivalci na podeželju popolnoma nasprotujoča prepričanja kot policija, zato se ne morejo identificirati z njo, posledično z njo ne sodelujejo in celoten odnos policijskega dela v skupnosti razpade (Mawby, 2011). Razlogi za manj kriminalitete so različni, med največkrat izpostavljenimi v preteklih študijah (Ceccato in Abraham, 2022; Donnermeyer in Barclay, 2005; Harkness, 2017; Japelj, 2018; Rebernik, 2008) pa so: 1) manjša gostota prebivalcev, 2) urejena okolica, 3) bolj osebni družbeni odnosi oziroma večji občutek pripadnosti z višjo stopnjo socialne kohezije in 4) dobro poznavanje sosedov, višja stopnja medsosedske pomoči in okrepljeno neformalno družbeno nadzorstvo. Arthur (1991), Kowalski in Duffield (1990) so ugotovili, da podeželje ni konstantni napovedovalec stopnje kriminalitete, medtem ko ima revščina v obeh okoljih pozitivno povezavo s kriminaliteto. Duncet in Lee (2016) sta odkrila tudi, da na kriminaliteto na podeželju vplivajo: 1) nestabilnost prebivalstva (priseljavanje/izseljevanje), 2) etična heterogenost in 3) neurejeni odnosi v družini. Behrendt idr. (2016) so preučevali dejavnike, ki vplivajo na kriminaliteto na podeželju, in ugotovili, da je kriminaliteta pogostejša v ruralnih okoljih, ki imajo visoko stopnjo brezposelnosti in nizko stopnjo izobrazbe (npr. Aborigini v Avstraliji, Romi v Sloveniji). Za ta okolja so značilni tudi: 1) težki socioekonomski pogoji (upad prebivalstva in slabi dohodki ali revščina), 2) alkoholizem, brezposelnost in posledična nezmožnost plačila glob ter pomanjkanje drugih socialnih dejavnosti, 3) pretirana prisotnost in dejavnost policije ter omejeno poročanje o kaznivih dejanjih in 4) omejene možnosti kaznovanja ter omejen dostop do alternativnih načinov kaznovanja in reševanja problemov. Poleg tega so za podeželsko okolje z visoko stopnjo kriminalitete značilni tudi slabi odnosi med lokalno skupnostjo in neurejeni odnosi med policijo in skupnostjo (npr. problematika odnosov z Romi v Sloveniji).

Za ruralno okolje so poleg klasičnih značilne tudi nekatere posebne oblike kriminalitete: 1) kriminaliteta zoper kmete in kmetije, 2) nasilje nad ženskami (fizično in psihično nasilje v družini, pogosto tudi spolni napadi in posilstva), 3) za mladoletniško prestopništvo je v ruralnih okoljih bolj značilno 'klasično' (fizično) nasilje kot pa spletno trpinčenje (Evans idr., 2016), prav tako vandalizem ni tako pogost kot v ruralnih okoljih, in 4) ruralna območja, zlasti zelo oddaljena območja (npr. gozdovi, oddaljena polja ali neobdelana območja), so idealna za gojenje in pridelavo nezakonitih drog (Mulrooney, 2021; Weisheit in Brownstein, 2016).

Na podeželju se policija srečuje tudi z reševanjem kaznivih dejanj, ki se v mestih ne morejo zgoditi (npr. tatvina živine, uničenje nasada, tatvina ali uničenje pridelka na njivi, odtujitev ali poškodovanje mehanizacije, nezakonito zaposlovanje delavcev migrantov, nedovoljeni posegi v naravo). Takšna dejanja predstavljajo kar nekaj izzivov, saj policisti (včasih) nimajo strokovnega znanja, usposobljenosti in sredstev za reševanje nestandardnih policijskih nalog (Nurse, 2013). Zato Harkness in Mulrooney (2020) poudarjata, da je treba policijsko delo na podeželju razviti v smeri proaktivnega policijskega delovanja, pri čemer je treba upoštevati, kot navajata Weisheit in Donnermeyer (2000), da sta kakovost nadzora in odzivni čas policije odvisna tudi od geografskih dejavnikov (fizična oddaljenost in oddaljenost krajev).

Morris idr. (2020) poudarjajo, da je policija manj pripravljena na obravnavo kriminalitete na podeželju (natančneje kmetijah), saj takšna dejanja pogosto zahtevajo dodatno strokovno znanje. Barclay (2016) tudi pojasnjuje, da je nadzor kriminalitete na kmetiji zahtevna naloga. Storilce motivirajo predvsem oddaljenost podeželja, dostopnost kmetij zaradi izboljšanih cest in sodobnih vozil, manjša verjetnost odkritja ter visoke finančne koristi. Harkness (2017) poudarja, da boljše ceste in cestna omrežja, višje cene strojev in kmetijskih vložkov, večje povpraševanje po sezonskih delavcih in vse večja urbanizacija pomenijo večjo prepoznavnost, privlačnost in dostopnost kmetijskih zemljišč. Gospodarski, socialni in infrastrukturni napredek je tako olajšal izvrševanje kriminalitete in postavil nov izziv za kmetijske skupnosti in organe kazenskega pregona: najti nove tehnike za povečanje prizadevanj za boj proti kriminaliteti v ruralnem okolju. Kmetije se med seboj lahko zelo razlikujejo po velikosti in dejavnosti, zaradi česar je nadzor dostopa in izhodov izjemno težaven (Harkness, 2020).

Na oblikovanje policijskega dela v skupnosti vplivajo tradicija (zgodovinski razvoj policijske dejavnosti), razvitost podeželja in nove tehnologije ter tudi velikost ruralnega območja (npr. Avstralija napram Sloveniji). Kot se med državami razlikuje organiziranost policije, je tudi policijsko delo v skupnosti v ruralnih okoljih organizirano na različnih ravneh policijske organizacije (Mawby in Yarwood, 2016), pri čemer je slovenski policiji najbližja francoska centralizirana ureditev:

- kot lokalna policijska služba v ZDA (angl. *local police service*),
- kot del centralizirane policijske organizacijske strukture v Franciji in Kanadi (angl. *rural police in a centralised structure*) in
- kot del regionalne policijske organizacijske strukture v Avstraliji, Angliji in Walesu (angl. *rural police in a regional structure*).

Pretekle študije (Ceccato in Abraham, 2022; Ceccato idr., 2021; Payne idr., 2005; Wooff, 2015) so pokazale, da je za policijsko dejavnost na podeželju značilno: 1) da policija na podeželju daje prednost preprečevanju kriminalitete in storitvenim dejavnostim, medtem ko se policija v urbanih okoljih bolj osredotoča na aretacije in izvrševanje zakona, 2) da se od policije na podeželju pričakuje, da bo opravljala druge naloge v primerjavi z mestno zaradi oddaljenosti ali pomanjkanja socialnih storitev na podeželju, in 3) da policijsko delo v skupnosti na podeželju vključuje bolj neformalno delo (kot je svetovanje družinam, pomoč pri prijavi za socialno pomoč in vožnja starejših oseb) in zagotavljanje neplačanih storitev skupnosti. Vse to privede do tesnejših stikov med policisti in prebivalci na podeželju v primerjavi z mestnim okolje, pa vendarle približno četrtnina prebivalcev na podeželju policiji ne prijavi resnejših dogodkov, kot je nasilna viktimizacija, čeprav je bila poškodba tako resna, da je žrtev potrebovala zdravniško pomoč (Ceccato in Abraham, 2022).

4.2.2.1 Policijsko delo v skupnostih v ruralnih predelih Slovenije

Slovenska policija kot temeljna avtonomna državna institucija zagotavlja varnost na lokalni ravni in se v skupnosti trudi vzpostaviti partnerski odnos z lokalno skupnostjo ter ga ohranjati. Prepoznana je kot primarna institucija formalnega družbenega nadzorstva. Zaznava policije je odvisna od okolja in skupnosti, v kateri policija deluje, ter od zgodovinskega razvoja posameznega območja (Meško idr., 2019a, 2019b), še posebej ruralnega, kjer tradicija igra pomembno vlogo.

V majhnih skupnostih, kot je podeželje, je občutek varnosti večji tako med prebivalci kot tudi med policisti, na kar pa vplivajo različni dejavniki: od zaznave uspešnosti dela policije, učinkovitosti njihovega delovanja, občutka stanja varnosti do ocene sodelovanja policije z ruralnimi prebivalci in medosebne kompetence policistov (Meško, 2020). Policisti v ruralnih okoljih delujejo na geografsko večjem območju z manjšim številom zaposlenega kadra (policistov na policijskih postajah), zaradi teh razlogov se policija spopada z izzivi večanja in usposabljanja policistov, saj na področju kriminalitete primanjkuje virov za strokovno upravljanje dela, tako osebja kot finančnih sredstev (Morris idr., 2019). Slovenski policisti na podeželju imajo odzivni čas interventnega ukrepanja zaradi oddaljenosti nekaterih ruralnih okolij pogosto daljši, zato ruralni prebivalci poročajo o večji zaskrbljenosti zaradi neodzivnosti policije (Meško idr., 2019a, 2019b). Pomoč, ki je na voljo oškodovancem, je tudi slabše organizirana v ruralnem okolju, saj je na voljo manj preventivnih sredstev, policija prav tako zaradi tesnih povezav med prebivalci težje zavaruje anonimnost prijaviteljev in zaščiti žrtve pred maščevanjem (Grote in Neubacher, 2016). Vendar so policisti običajno bolj popustljivi pri odločitvah glede izrečenih ukrepov, posebno, če so del ruralnega okolja (živijo v tem kraju), posledično pa uspešno opravljeno delo in varnost v soseskah zaznavajo tudi bolj pozitivno. Ugotovitve tudi kažejo, da imajo policisti, ki delujejo v ruralnih okoljih, preprostejša varnostna stališča kot v urbanih okoljih (Meško idr., 2019a, 2019b). Policijska dejavnost je v Sloveniji močno odvisna od okolja, v katerem delujejo. Policija mora upoštevati svojevrstne lastnosti ruralnega okolja, naravo ustrezno organiziranega in operativnega policijskega dela

(obvladati mora vsa področja policijskega dela – »splošni strokovnjaki«), pri tem pa se soočati z edinstvenimi izzivi in težiti k reševanju problemov, ki se pojavljajo na podeželju (preiskovanje kaznivih dejanj in boj proti kriminaliteti) (Eman in Bulovec, 2021). Njihov glavni cilj je izboljšati kakovost življenja ljudi na podeželju v smislu zmanjševanja ogroženosti varnostnih pojavov (preventivni projekti in represivno delo). Policisti morajo zato v postopkih ravnati zakonito, zaupanja vredno in pošteno (nepriustranskost, nevtralnost in objektivnost). Poleg zaznave kriminalitete in nereda na zaznavo učinkovitosti policije vplivata tudi prisotnost (patruljiranje, prisotnost policije v policijskih avtomobilih itd.) in vidnost policije na podeželju (dejanski učinek prisotnosti policije na podeželju je zmanjšanje kriminalitete). Slovenski policisti na podeželju imajo pogosto daljši odzivni čas zaradi oddaljenosti nekaterih območij podeželja. Ugotovitve tudi kažejo, da policisti, ki delajo na podeželju, bolj pozitivno dojemajo varnost in občutek varnosti v soseskah, njihovi pogledi pa so bolj enotni (Meško in Eman, 2022).

Raziskave (Eman idr., 2019, 2021; Meško, 2021b; Meško in Kokoravec, 2022, 2021; Meško idr., 2018, 2019a, 2019b, 2020) o policijskem delu v skupnosti na slovenskem podeželju so potrdile ugotovitve Yarwooda in Wooffa (2016) ter Jonesa idr. (2016), da majhnost, medsebojno poznavanje in povezanost zmanjšujejo strogost delovanja policije. To, da so del ruralnega okolja, ker v njem živijo, vpliva na presojo policistov in njihovo odločanje, pri čemer gre praviloma za manjše kršitve. Nedvomno pa zaupanje in spoštovanje prebivalcev do policije pomembno vpliva na njihovo pripravljenost sodelovati s policijo. Ker je kriminalitete v ruralnih okoljih manj, je manj tudi zaposlenih policistov in posledično je njihovo delo drugačno. Obvladati morajo vsa področja policijskega dela. Ker so posamezna kazniva dejanja redka, določenih preiskav ne opravljajo pogosto (to zanje ni vsakodnevna rutina), kar jim vzame več časa. Policisti v ruralnih okoljih se, kot je ugotovil že Ruddell (2015), odzovejo na skoraj vse, čeprav veliko stvari ne sodi na njihovo področje dela. Policisti, ki delajo v ruralnem okolju, se večkrat soočajo s težavami pri vzdrževanju socialne distance, kar sta ugotovila že Smith in McElwee (2013). Prav tako so slovenske študije potrdile tudi ugotovitve Weisheita in Brownsteina (2016), da ruralna okolja predstavljajo problem, kar zadeva prikritosti posameznih kaznivih dejanj, kot so družinsko in spolno nasilje (še posebej nasilje nad ženskami in nasilje nad starostniki) ter tudi pridelava in proizvodnja prepovedanih drog.

V Sloveniji imajo prebivalci ruralnih območij praviloma s policisti (in obratno) dober in odprt odnos ter so z njimi pripravljeni sodelovati. Veliko policistov živi v vaških okoljih, kjer se ljudje med seboj zelo dobro poznajo in imajo veliko stikov, prav zaradi tega je odnos med vaščani in policisti še bolj osebni in pristen. Vaščani zelo radi sodelujejo tudi z upokojenimi policisti iz njihovih krajev, ki so potem vezni člen med prebivalci in policijo. Veliko policistov živi v vaških okoljih, zato so policisti v primerih zaznane kriminalitete še toliko bolj zavzeti pri odpravljanju negativnih pojavov. Poleg tega policisti v vaških okoljih zelo dobro poznajo ljudi, s katerimi imajo pogoste stike. Zaradi zaupanja ljudi policisti lažje prihajajo do potrebnih informacij in podatkov, ki so pomembni pri preiskovanju kaznivih dejanj

(Eman idr., 2021; Eman in Bulovec, 2021). Ravno takšno sodelovanje in odnos ljudi do policistov v ruralnem okolju daje smisel policijskemu delu v skupnosti.

Mawby (2011) poudarja, da mora policija kot organizacija svoje pripadnike usposobiti, podkovati z znanjem, da bodo ruralne prebivalce z »zrelim«, profesionalnim in vestnim odnosom uspešno spodbujali k sodelovanju z njimi in k ustvarjanju njihovega skupnega sodelovanja. Pripadniki policije se morajo ustrezno obnašati, vesti in pogovarjati, poleg tega pa morajo tudi pomirjati in reševati konflikte na ravni, razumljivi prebivalcem podeželja. Bistvenega pomena je sodelovanje policije s posamezniki (vaščani), institucijami (šolami, zdravstvenimi domovi ipd.) in mnogimi drugimi pripadniki ruralne skupnosti, ki želijo s skupnimi močmi preprečevati kriminaliteto in zmanjšati strah pred kriminaliteto na podeželju. V prihodnosti bo še vedno treba reševati probleme glede vloge in položaja policije na podeželju ter njenih pooblastil in ukrepov, ki jih opravlja za zagotavljanje ruralne varnosti (Meško idr., 2019a, 2019b). Raziskovalci (Eman idr., 2021; Meško, 2021b; Meško in Kokoravec, 2022, 2021; Meško idr., 2018, 2019a, 2019b, 2020) opozarjajo, da sta ključnega pomena interes in pripravljenost ter motivacija policistov za policijsko delo v skupnosti. Brez ustrezne motivacije in odgovornosti, zakonitega in legitimnega delovanja ni pravih rezultatov. Sodelovanje javnosti, še posebej strokovne javnosti s policijo mora temeljiti na pripravljenosti za skupno reševanju problemov in medsebojnem zaupanju, pri čemer so človekove pravice in zasebnost prebivalcev ključnega pomena.

4.3 Sklepne misli

Meja med urbanimi in ruralnimi območji še nikoli ni bila tako neizrazita kot danes, kar je posledica različnih družbenih, tehnoloških in demografskih procesov. Urbanizacija je privedla do modernizacije podeželja in migracijskih tokov na podeželju, ki bistveno zmanjšujejo fizionomske, demografske in ekonomske razlike med njimi in urbanimi conami. Pa vendarle se ruralno in urbano okolje še vedno razlikujeta glede na gostoto prebivalstva, stopnjo urbanizacije in infrastrukturo ter glede na družbene interakcije in povezave, oblike solidarnosti, vrednote, tradicije in ne nazadnje tudi različne oblike družbenega nadzora. Medtem ko urbana okolja nudijo dostopnost in raznolikost dejavnosti, razvitost in odprtost ter izbrano vzdrževanje socialnih vezi, ruralna okolja odražajo solidarnost, močnejše socialne vezi, vključenost prebivalstva, konservativnost in neformalni družbeni nadzor.

Za Slovenijo ni značilna urbanizacija, ampak suburbanizacija in primerjalno majhen delež prebivalcev, ki živijo v mestih, ki že od osemdesetih let prejšnjega stoletja ni presegel 50 %. Po tipologiji, ki jo uporablja OECD (2022), v Sloveniji ni pretežno urbanih območij, saj je 42,4 % območja na srednji stopnji urbanizacije, 57,6 % pa ruralnega tipa. Na podlagi drugačne tipologije lahko med vsemi regijami v Sloveniji med urbane regije uvrstimo le osrednjeslovensko regijo. Za Slovenijo je izrazito značilno, da v 2-kilometrskem gravitacijskem pasu od lokalnega urbanega središča živi več kot 62 % celotnega prebivalstva. Tako se slovensko podeželje postopoma spreminja v pokrajino s sodobno in fleksibilno gospodarsko in socialno strukturo urbane regije. Majhnost Slovenije se odraža kot specifičen prostor, v katerem ločimo med urbanim in ruralnim. Slovenija je pretežno ruralna regija, saj na takih območjih

živi več kot polovica njenih prebivalcev. Preostalo ozemlje lahko opredelimo predvsem kot vmesno regijo; tipična urbana okolja (po kategorizacijah v mednarodnih študijah) so v Sloveniji redkost.

Stopnja kriminalitete je v urbanih okoljih višja kot v ruralnih okoljih. Vzroki za višjo stopnjo kriminalitete v urbanih okoljih izhajajo iz posebnih družbenih procesov, družbenih struktur in oslabiljenega družbenega nadzorstva. Glavne razlike med prebivalci urbanih in ruralnih skupnosti so vidne v: 1) medsebojnih stikih (pogostost in zaupanje), 2) deljenju skupnih interesov, 3) občutku pripadnosti in 4) poznavanju drugih prebivalcev. Hkrati so v urbanih okoljih izrazitejši problemi brezposelnosti, stanovanjske problematike, kriminalitete in kulturnih trenj. Številne razlike med urbani in ruralnimi skupnostmi se odražajo tudi v kriminološkem raziskovanju in se nedvomno lahko odražajo tudi v razlikah pri policijskem delu v lokalni skupnosti.

Slovenija predstavlja unikum, saj je razlikovanje med urbani in ruralnimi območji velikokrat oteženo (samo v dveh slovenskih mestih, Ljubljani in Mariboru, število prebivalstva presega 100.000) oziroma vedno bolj zabrisano, prav tako pa ima z vidika policijskega dela v skupnosti prav vsaka policijska uprava v Sloveniji območja, ki niso samo urbana ali samo ruralna, ampak kombinacija obojega. Pregled statističnih podatkov za Slovenijo kaže, da je v Sloveniji približno 90 % kriminalitete v urbanih okoljih, kjer na relativno majhnem območju živi veliko število ljudi. Pri delu v ruralnih okoljih se policija sooča s posameznimi izzivi in težavami, kot so geografska oddaljenost med kraji/osebami, težja dostopnost območja, kar vpliva na pravočasnost obravnave prijavljenih dogodkov, in daljši odzivni čas; s pomanjkanjem finančnih virov in kvalificiranega kadra ter pomanjkanjem ustreznih, okolju prilagojenih preventivnih programov.

V urbanih okoljih je policijska dejavnost podrobneje razdeljena med policiste, ki se zaradi velikega števila kriminalitete lahko specializirajo za posamezno področje (npr. vlomi, ropi, spolni delikti, krvni delikti itd.), kar pa ne velja za policijsko delo v skupnosti v ruralnih okoljih. Čeprav je kriminalitete na podeželju relativno malo (vsaj tiste prijavljene), je policijsko delo v tem okolju drugačno od urbanega. Za policiste na podeželju je značilno, da morajo obvladati več različnih stvari v primerjavi s kolegi v mestih in da se odzivajo na skoraj vse, kar se zgodi, čeprav le približno 30 % prijav spada na njihovo področje dela. Prav tako pa imajo policisti na podeželju večjo diskrecijo pri lažjih kaznivih dejanjih, kar je v večji meri odvisno od družbenih norm v skupnosti. Za ta okolja so značilni tudi: 1) težki socioekonomski pogoji, 2) alkoholizem in brezposelnost, 3) pretirana prisotnost policije ter omejeno poročanje o kaznivih dejanjih in 4) omejene možnosti kaznovanja ter omejen dostop do alternativnih načinov kaznovanja in reševanja problemov. Poleg tega so za ruralno okolje z visoko stopnjo kriminalitete značilni tudi slabi odnosi med lokalno skupnostjo in neurejeni odnosi med policijo in skupnostjo (problematika odnosov z Romi v Sloveniji). Prav tako je za policijsko dejavnost na podeželju značilno: 1) da policija na podeželju daje prednost preprečevanju kriminalitete in storitvenim dejavnostim, medtem ko se mestna policija bolj osredotoča na aretacije in izvrševanje zakona, 2) da se od policije na podeželju pričakuje, da bo opravljala druge naloge v primerjavi z mestno zaradi oddaljenosti ali pomanjkanja socialnih storitev na podeželju, in 3) da policijsko delo v skupnosti na

podeželju vključuje bolj neformalno delo in zagotavljanje neplačanih storitev skupnosti. Vse to privede do tesnejših stikov med policisti in prebivalci na podeželju v primerjavi z urbanim okoljem, pa vendarle približno četrtnina prebivalcev na podeželju policiji ne prijavi resnejših primerov kriminalitete.

Poleg dejstva, da sta na podeželju kakovost nadzora in odzivni čas policije odvisna tudi od geografskih dejavnikov (fizična oddaljenost in nedostopnost krajev), se policija v ruralnih okoljih srečuje tudi z reševanjem kaznivih dejanj, ki se v mestih ne morejo zgoditi (npr. tatvina živine, uničenje nasada, tatvina ali uničenje pridelka na njivi, odtujitev ali poškodovanje mehanizacije, nezakonito zaposlovanje delavcev migrantov v kmetijski dejavnosti, nedovoljeni posegi v naravo). Takšna dejanja predstavljajo kar nekaj izzivov, saj policisti (včasih) nimajo strokovnega znanja, usposobljenosti in sredstev za reševanje nestandardnih policijskih nalog.

Na oblikovanje policijskega dela v skupnosti vplivajo tradicija, razvitost podeželja in nove tehnologije ter tudi velikost ruralnega območja. Kot se med državami razlikuje organiziranost policije, je tudi policijsko delo v skupnosti v ruralnih okoljih organizirano na različnih ravneh policijske organizacije, kot lokalne policije v ZDA, kot del regionalne policijske organizacijske strukture v Avstraliji, Angliji in Walesu ter kot del centralizirane policijske organizacijske strukture v Franciji in Kanadi, ki je najbolj podobna organiziranosti policijske dejavnosti v Sloveniji, a glede na nenehno spreminjanje policijske dejavnosti v posameznih državah Evrope in širše je nemogoče z gotovostjo napovedovati v naprej.

5 POLICIJSKO DELO V SKUPNOSTI: POGLEDI POLICISTOV IN PREDSTAVNIKOV LOKALNIH SKUPNOSTI O SODELOVANJU PRI ZAGOTAVLJANJU VARNOSTI V LOKALNIH SKUPNOSTIH

V tem poglavju predstavljamo dve študiji, ki smo ju opravili v povezavi s policijskim delom v skupnosti in partnerskem odnosu pri zagotavljanju varnosti v lokalnem okolju. Prva temelji na usmerjenih skupinskih intervjujih z vodji policijskih okolišev in predstojniki območnih policijskih postaj. Druga študija obravnava slovenske lokalne skupnosti in izvajanje občinskih programov varnosti ter delovanje varnostnih sosvetov (ali posvetovalnih organov župana s podobnim imenom). Obe študiji predstavljata izhodišče za nadaljevanje raziskovanja in razprave s snovalci lokalnih varnostnih politik, policijo in drugimi deležniki na področju zagotavljanja varnosti v lokalnih okoljih. Poleg tega študiji ciljata na preučevanje razmerij med državno, regionalno in lokalno ravnijo izvajanja nadzorstvenih dejavnosti, upoštevanje slovenskega konteksta na področju policijskega dela v skupnosti ter vloge in naloge občin pri zagotavljanju varnosti in kakovosti življenja prebivalcev.

5.1 Kvalitativna študija o pogledih policistov na policijsko delo v skupnosti

»ZODPol« (2013) narekuje sodelovanje policije z organi in prebivalci lokalnih skupnosti. Policijsko delo v skupnosti temelji na vzpostavljanju zaupanja med policisti in prebivalci ter poleg operativnih dejavnosti za odkrivanje storilcev kaznivih dejanj obsega tudi preventivne dejavnosti. Policija brez pomoči in sodelovanja prebivalcev ne more učinkovito opravljati svojega dela in temeljnega poslanstva – zagotavljanja varnosti v Republiki Sloveniji. Policijsko delo v skupnosti vsebuje partnersko sodelovanje med prebivalci in policijo, skupno identificiranje varnostnih problemov v lokalni skupnosti ter njihovo reševanje (Ministrstvo za notranje zadeve, Policija, n. d.). Primarno so za sodelovanje s skupnostjo in izvajanje praks policijskega dela v skupnosti pristojni in odgovorni vodje policijskih okolišev.

Z namenom spoznavanja mnenj praktikov o izvajanju policijskega dela v skupnosti v Sloveniji smo septembra leta 2023 izvedli usmerjene skupinske intervjuje z 42 policisti (vodji policijskih okolišev in predstojniki območnih policijskih postaj). Za strukturirani del intervjujev smo uporabili vprašalnik o policijskem delu v skupnosti, ki smo ga razvili v okviru raziskovanja v tem projektu in je obsegal pet delov (Priloga A): 1) razumevanje policijskega dela v skupnosti (vloga vodij policijskih okolišev in preventivne dejavnosti v okviru policijskega dela v skupnosti), 2) izvajanje policijskega dela v skupnosti in kadrovanje vodij policijskih okolišev, 3) delo vodij policijskih okolišev v praksi, 4) ideje o razvoju policijskega dela v skupnosti v prihodnosti in 5) izobraževanje in usposabljanje vodij policijskih okolišev in drugih strokovnjakov za področje policijskega dela v skupnosti. Usmerjene skupinske intervjuje smo izvedli 26. 9. 2023 na Policijski akademiji v Tacnu. Pred izvedbo intervjuvanja sta bila udeležencem predstavljena študija in potek izvedbe skupinskega intervjuvanja. Po predstavitvi so bili

udeleženci razdeljeni v štiri skupine (dve skupini vodij policijskih okolišev in dve skupini predstojnikov območnih policijskih postaj). Raziskovalci so z vsako skupino posebej opravili skupinske intervjuje, ki so trajali dve uri. Sodelujočim v skupinskih intervjujih je bila zagotovljena anonimnost in zaupnost. Sodelujoči policisti so po koncu intervjuvanja oddali tudi vprašalnik (ki je služil za pomoč pri intervjujih in lažje sledenje vprašanjem ter razpravi), ki so ga dobili na začetku intervjuvanja (večina intervjuvancev je vprašalnik v celoti ali delno izpolnila; osem policistov ni podalo odgovorov na vprašanja v vprašalniku). V nadaljevanju predstavljamo rezultate kvalitativne analize, v kateri so združeni: 1) zapisi intervjujev s sodelujočimi vodji policijskih okolišev in predstojniki območnih policijskih postaj, ki so jih naredili raziskovalci, in 2) analiza odgovorov policistov, ki so jih podali v vprašalniku. Postopek analize odgovorov sodelujočih vodij policijskih okolišev in predstojnikov območnih policijskih postaj je potekal v štirih korakih (Mesec, 1998): 1) urejanje gradiva, 2) določitev enot kodiranja, 3) odprto kodiranje in 4) izbor ter določitev relevantnih pojmov in kategorij. Faza urejanja gradiva se nanaša na sistematično in kronološko razporejanje zapiskov (tj. podanih odgovorov). Odgovori intervjuvancev so bili prepisani v elektronsko obliko in sistematično razvrščeni v register (tj. baza podatkov). V drugi fazi analize, ki se nanaša na določitev enot kodiranja, smo besedilo intervjujev ustrezno razčlenili in analizirali. To nam je omogočilo določitev enot kodiranja v obliki ključnih fraz oziroma stavkov. V tretji fazi analize smo uporabili postopek odprtega kodiranja, kjer smo oblikovali pojme iz empiričnih opisov (enot besedila, pridobljenih v postopku razčlenitve). To nam je omogočilo kategorizacijo podatkov, ki smo jih pridobili z izvedbo strukturiranih intervjujev. V zadnji, četrti fazi analize smo izmed velikega števila pojmov oziroma oblikovanih kategorij izbrali tiste, ki so bili relevantni za naše raziskovanje (Glaser in Strauss, 1967; Mesec, 1998). Rezultati analize so predstavljeni v tabelah 15 in 16. Hkrati pri komentarjih pri vsaki skupini vprašanj predstavljamo tudi dele intervjujev z vodij policijskih okolišev in predstojniki območnih policijskih postaj za boljšo predstavbo o njihovem pojmovanju lastnega dela.

5.1.1 Vodje policijskih okolišev – rezultati kvalitativne analize

Večina vodij policijskih okolišev je menila, da je njihova glavna vloga sodelovanje med občani in policijo oziroma natančneje policijsko postajo. Hkrati je skoraj četrtina vodij policijskih okolišev izpostavila prepoznavanje težav v skupnosti in pomoč občanom kot njihovo primarno nalogo. Vodje policijskih okolišev so svojo vlogo v izvajanju policijskega dela v skupnosti primarno videli v: 1) poznavanju lokalnega okolja, 2) povezavi med lokalnim prebivalstvom in policijo in 3) dvigu ugleda policije v lokalnih skupnostih. Izpostavili so, da je položaj vodje policijskega okoliša način življenja oziroma poslanstvo, ki presega »zgolj« službo. Ti policisti, ki so večinoma tudi del skupnosti, v kateri delujejo, so v praksi prebivalec na voljo ves čas (tudi ko se služba konča).

»Vodja policijskega okoliša je temeljni vezni člen med policijo in prebivalci, temelj sodelovanja in poznavalec varnostnih razmer v lokalni skupnosti.« (Vodja policijskega okoliša 7)

»Vodja policijskega okoliša naj bi bil nosilec v skupnost usmerjenega dela na policijski postaji. Sodeluje z lokalnimi skupnostmi, izvajanje pobud, projektov (samostojnost), tudi represivno deluje, ko je to potrebno. Ne sme mu biti težko delati v prostem času.« (Vodja policijskega okoliša 12)

»Vodja policijskega okoliša prepoznava težave, varnostna tveganja in tudi represivno ukrepa. 24 ur na dan smo v službi, naša naloga je tudi vzgoja ljudi, spodbujanje sodelovanja s policijo, podpora in zgled za druge policiste in kriminaliste.« (Vodja policijskega okoliša 14)

Vodje policijskih okolišev so izpostavili, da se jih zaradi pomanjkanja kadra razporeja v patrolje in praktično opravljajo vse policijske naloge. Več kot petina je izpostavila kadrovske težave, medtem ko je okupiranost z drugimi policijskimi nalogami in organizacijo delovnega časa kot problem navedlo več kot desetina vodij policijskega okoliša. Med najpomembnejše probleme so prištevali še pomanjkanje lastne diskrecije (prostega preudarka) pri opravljanju policijskega dela v skupnosti ter problematiko merjenja delovne uspešnosti, saj primarno izvajajo preventivno delo, ki pa ostaja drugim policistom in tudi nadrejenim »nevidno«, ker se ga ne da meriti na enak način kot represivne ukrepe.

»Zaradi kadrovske problematike ne opravljamo nalog na policijskem okolišu – delamo in izvajamo naloge v patrolji.« (Vodja policijskega okoliša 1)

»Čas, prilagoditev ljudem, sam bi si moral razporejati delovni čas.« (Vodja policijskega okoliša 2)

»Zaradi kadrovske situacije dela na preventivi ne opravljamo optimalno.« (Vodja policijskega okoliša 10)

Kot primarne preventivne dejavnosti v lokalnih skupnostih so vodje policijskih okolišev izpostavili: 1) delo z različnimi skupinami občanov v lokalni skupnosti (npr. delo z mladimi, predvsem v šolah, ozaveščanje starejših o kriminaliteti in samozaščitnem vedenju) in 2) predstavljanje dela vodje policijskega okoliša in promocijo policije. Približno desetina anketirancev je izpostavila, da je izvajanje preventivnih nalog odvisno od lokalnih potreb in specifične situacije v lokalnih skupnostih.

»Delo z mladimi, delo z otroki, sodelovanje s krajevnimi skupnostmi.« (Vodja policijskega okoliša 1)

»Preventivne dejavnosti v šolah, stavbah in drugim zainteresiranim krajanom; prometna varnost (ukrepi v prometu).« (Vodja policijskega okoliša 6)

»Odvisno glede na problematiko v skupnosti; določena področja pa so prezahtevna, npr. kriptovalute in goljufije itd.« (Vodja policijskega okoliša 11)

Vodje policijskih okolišev so med dejavnosti policijskega dela v skupnosti primarno prištevali sodelovanje s prebivalci in lokalno skupnostjo (predstavniki občin, krajevnih oziroma četrtnih skupnosti in sosesk). Izpostavili so dejavnosti v šolah in ustvarjanju stika z občino in lokalnim prebivalstvom, kjer izvajajo ozaveščanje o kriminaliteti in preventivnih dejavnostih. Hkrati je skoraj petina vodij policijskih okolišev izpostavila policijsko delo na splošno, ki bi se moralo osredotočati na prewencijo kriminalitete. V manjši meri so izpostavili tudi ozaveščanje o prometni varnosti.

»Delo z ljudmi, uporabniki policijskih storitev, sodelovanje z vzgojno-izobraževalnimi organizacijami lokalnimi skupnostmi, društvi ...« (Vodja policijskega okoliša 9)

»Delovati na vseh področjih policijskega dela.« (Vodja policijskega okoliša 12)

»Sodelovanje od vrtcev naprej pa vse do domov za ostarele – prenos informacij, sodelovanje z institucijami na območju postajnega območja.« (Vodja policijskega okoliša 15)

Sodelujoči so ocenili, da z večino institucij in organizacij v lokalni skupnosti sodelujejo zelo dobro. Posebej so izpostavili osnovne šole, gasilska društva, organizacije civilne družbe, športne organizacije, zdravstvene domove itd. Hkrati se vodje policijskih okolišev redno udeležujejo občnih zborov in srečanj s predstavniki četrtnih in krajevnih skupnosti. Izpostavili so, da naj se v občinah, ki so bolj obremenjene s kriminaliteto oziroma drugimi varnostnimi pojavi, ustanovi varnostni sosvet.

»Varnostni sosvet naj se ustanovi v občinah, kjer je dejanska potreba po reševanju varnostne problematike.« (Vodja policijskega okoliša 10)

»Zadostno sodelovanje z vrteci in osnovnimi šolami, premalo sodelovanja s srednjimi šolami in fakultetami ter z zasebnimi subjekti.« (Vodja policijskega okoliša 15)

Do samega postopka selekcije policistov za položaj vodje policijskega okoliša so imeli sodelujoči relativno negativen pogled. Sam izbor poteka preko internega razpisa, na katerega se po njihovem mnenju ne prijavi dovolj »primernih« kandidatov, saj ni vzpostavljenih formalnih meril za zasedbo delovnega mesta vodje policijskega okoliša, z izjemo komunikativnosti kandidatov. Skoraj petina vodij policijskih okolišev je izpostavila, da velikega zanimanja za to delo ni, saj ni dodatne finančne stimulacije. Delo vodje policijskega okoliša pa tudi ne nudi posamezniku večjega ugleda med policisti. Hkrati je tretjina vodij policijskih okolišev menila, da se na razpis za vodjo policijskega okoliša prijavijo tudi posamezniki, ki so kompetentni in imajo željo opravljati tovrstno delo.

»Osebnostne lastnosti, integriteta, pozitiven vzorec, znanje, izkušnje s policijskim delom, komunikacijske sposobnosti, empatija. Ni pa nekaterih selekcijskih postopkov, saj je to v pristojnosti načelnika policijske postaje.« (Vodja policijskega okoliša 9)

»Ni selekcije. Želje in motivacija policistov za to delo so pomembne. Potrebno bi bilo to, da vodja policijskega okoliša opravlja delo, za katero je na policijski postaji in ni deklica za vse.«
(Vodja policijskega okoliša 14)

Glede podpore vodstva za delo vodij policijskih okolišev je bilo opaziti velike razlike med policijskimi postajami, od koder so prihajali sodelujoči. Večina vodij policijskih okolišev je izpostavila dobro podporo vodstva. Izhajajoč iz pogovora s sodelujočimi je razvidno, da delo vodij policijskih okolišev najbolj podpirajo tisti predstojniki policijskih postaj, ki so tudi sami včasih opravljali to delo. Približno polovica intervjuvancev je izpostavila, da pogosto prihaja do nerazumevanja tovrstnega dela, saj rezultati njihovega dela niso vedno oprijemljivi.

»Problem so vnosi oziroma evidentiranje preventivnega in dela po delovnem času. Vprašljivost učinka oziroma merljivost dela.« (Vodja policijskega okoliša 8)

»Da. Prilagoditev dela. Dogovorimo se za pomoč drugih enot. Tudi z neposredno vključitvijo v policijsko delo v skupnosti na mojem območju, ko gre načelnik sam na kakšno preventivno dejavnost.« (Vodja policijskega okoliša 9)

»Predstojniki podpirajo naše delo, vendar je treba omogočiti vodjem policijskih okolišev več samoiniciativnosti in svobode pri delu v mejah njihovih zmožnosti.« (Vodja policijskega okoliša 15)

Vodje policijskih okolišev so opozorili, da v teoriji policijsko delo v skupnosti predstavlja prioriteto med policijskimi nalogami, vendar v praksi temu ni tako. Prioriteta policijskega dela v skupnosti se je razlikovala med policijskimi postajami, saj so bili relativno enakomerno porazdeljeni (tretjina sodelujočih je zaznavala, da je policijsko delo v skupnosti kot manj, tretjina kot enako in tretjina kot bolj pomembno v primerjavi z drugimi policijskimi nalogami). Vodje policijskih okolišev so ponovno poudarili pomembnost nadrejenega, od katerega je odvisno, ali bo policijsko delo v skupnosti prioriteta ali ne.

»Takrat, ko ni učinka s kratkoročno prevencijo se gre v represijo, kar velikokrat potegne s seboj še več težav.« (Vodja policijskega okoliša 8)

»Manj pomembno. Temeljne policijske naloge na področju kriminalitete, prometne varnosti, javnega reda in miru ter državne meje in tujcev so bolj pomembne. Policijsko delo v skupnosti je prioriteta v vseh oblikah policijskega dela.« (Vodja policijskega okoliša 9)

»Policijsko delo v skupnosti je bolj pomembno in je podlaga/izhodišče za rezultate na temeljnih področjih policijskega dela.« (Vodja policijskega okoliša 10)

»Policijsko delo v skupnosti je enakovredno drugim vrstam policijskega dela, vendar ga le nekateri ovrednotijo kot bolj vredno. Le peščica.« (Vodja policijskega okoliša 14)

V splošnem so vodje policijskih okolišev ocenili pretok informacij kot dober. V manjšem številu je pretok informacij in slaba komunikacije še vedno problem. Vodje policijskih okolišev so izpostavili, da je komunikacija med njimi in drugimi vodji policijskih okolišev odlična ter da se lahko vedno zanesejo na druge vodje policijskih okolišev. Komunikacija med njimi in drugimi policisti je slabša in velikokrat enosmerna – vodje policijskih okolišev opozorijo druge policiste na ugotovljene probleme v lokalnih skupnosti, vendar se ti redko odzovejo. Osnovni problem za tovrstno dogajanje vidijo v pomanjkanju predanosti in samoiniciativi predvsem mlajših policistov, ki delajo izključno in samo po navodilih nadrejenih. Hkrati so vodje policijskih okolišev izpostavili, da jim sodelavci pogosto očitajo, da imajo vodje policijskih okolišev manj administrativnega dela kot oni.

»Zelo dobro. Na odpravah, delovnih sestankih dobimo besedo in prenašamo informacije. Največ pa ob kavi.« (Vodja policijskega okoliša 2)

»Vnos informacij v sistem, neformalni pogovori med policisti in prenos informacij na odpravah na delo.« (Vodja policijskega okoliša 9)

»Zelo dobro, saj smo manjša enota in se dnevno videvamo, pogovarjamo ...« (Vodja policijskega okoliša 11)

Za nadaljnji razvoj policijskega dela v skupnosti so vodje policijskih okolišev izpostavili: 1) nujnost okrepitve kadrov, 2) neobremenjenost vodij policijskih okolišev z drugimi nalogami in postaviti prioritete v policiji ter 3) več samostojnosti pri opravljanju dela. Hkrati so opozorili na pomembnost prepoznavnosti vodje policijskega okoliša v lokalni skupnosti, posodobitve gradiv za predavanja v šolah, organizacijah ipd. ter pridobitev promocijskega materiala, ki jim pomaga pri vzpostavitvi vezi s prebivalstvom in povečanje števila pomočnikov vodij policijskih okolišev, ki bi jih slednji uvajali v lokalno skupnost in bili njihovi mentorji.

»Več "svobode" pri našem delu. Manj birokracije.« (Vodja policijskega okoliša 7)

»Postavitev jasnih prioritete glede policijskega dela v skupnosti.« (Vodja policijskega okoliša 9)

»Povečati kadrovanje, da bi VPO-ji [vodje policijskih okolišev] dejansko lahko opravljali delo na policijskem okolišu.« (Vodja policijskega okoliša 13)

Glede na trenutne razmere v slovenski policiji, ki se sooča z velikim pomanjkanjem kadra, so vodje policijskih okolišev izpostavili potrebo po ustreznem kadrovanju in večji samostojnosti vodij policijskih okolišev. Potrebovali bi več izobraževanja, ustrezno motiviranje policistov vodje policijskega okoliša, neobremenjenost z drugimi policijskimi nalogami, boljše plačilo in izboljšanje organizacije usposabljanj. Opozorili so, da se bo slovenska policija popolnoma usmerila v represijo, če se ne bo nič spremenilo.

»Kader ... brez kadra ne more biti specializacije.« (Vodja policijskega okoliša 7)

»Manj prioritet. Zmanjšati birokracijo in razne akcije. Več kadra.« (Vodja policijskega okoliša 11)

»Večja samostojnost lokalnih enot.« (Vodja policijskega okoliša 13)

Približno petina vodij policijskih okolišev je izpostavila, da niso bili deležni zadostnega usposabljanja in izobraževanja s področja policijskega dela v skupnosti. Na osnovnem usposabljanju niso pridobili relevantnih informacij. Poudarili so, da so se večino vsebin, ki jih potrebujejo pri svojem delu, naučili sami ali od kolegov na policijski postaji.

»Praksa je bolj pomembna kot teorija.« (Vodja policijskega okoliša 7)

»Ne. Ni nadaljevalnih tečajev, ni novih, aktualnih vsebin.« (Vodja policijskega okoliša 11)

Vodje policijskih okolišev so izrazili mešana mnenja glede usposobljenosti predstojnikov območnih policijskih postaj na področju policijskega dela v skupnosti, saj jih je petina menila, da imajo predstojniki dobro znanje o policijskem delu v skupnosti, medtem ko je več kot desetina vodij policijskih okolišev menila, da vodje nimajo zadostnega znanja s področja policijskega dela v skupnosti. V splošnem so vodje policijskih okolišev menili, da so bili predstojniki policijskih postaj deležni vsaj osnovnega usposabljanja iz policijskega dela v skupnosti, vendar so poudarili, da je podpora tovrstni obliki policijskega dela odvisna od vodstvenih sposobnosti posameznika in da imajo največ podpore od predstojnikov, ki so v preteklosti bili vodje policijskih okolišev.

»Modul vodenje naj bi vseboval tudi delo policije v skupnosti.« (Vodja policijskega okoliša 7)

»Predstojniki so deležni premalega števila usposabljanj. Več bi bilo treba konkretnih usposabljanj za policijsko delo v skupnosti« (Vodja policijskega okoliša 15).

Vodje policijskih okolišev so izpostavili, da nimajo vpogleda v izobraževalni načrt na Višji policijski šoli v Tacnu. Vsebin o policijskem delu v skupnosti jim v času njihovega šolanja v Policijski akademiji niso predavali v sklopu tedanjih predmetov. Starejši policisti so povedali, da so se nekateri vidiki policijskega dela v skupnosti (sodelovanje s prebivalci, občutek za skupnost ipd.) včasih predavali v sklopu nekaterih drugih predmetov (notranje zadeve, policijska pooblastila), vendar v zelo majhnem obsegu.

»Nimamo vpogleda v izobraževalni program za šolanje policistov.« (Vodja policijskega okoliša 7)

V nadaljevanju predstavljamo rezultate analize odgovorov vodij policijskih okolišev.

Tabela 15: Kvalitativna analiza – vodje policijskih okolišev

Področje/vprašanja	Odgovori (n)					
Razumevanje policijskega dela v skupnosti (vloga vodje policijskega okoliša in preventivne dejavnosti)						
Kakšna je vloga vodje policijskega okoliša v policijskem delu v skupnosti?	Ni odgovora (7)	Prepoznavanje težav v skupnosti in pomoč občanom (5)	Preventivno delo (3)	Sodelovanje (vez) med občani in policijo (policijsko postajo) (6)		
Kateri so, po vašem mnenju, najpomembnejši problemi glede dela in vloge vodje policijskega okoliša v policijski organizaciji?	Ni odgovora (9)	Okupiranost z drugimi policijskimi nalogami in organizacija delovnega časa (3)	Spremembe v prioritetah policije (2)	Nezadostna usposobljenost (pomanjkanje usposabljanj) (1)	Nerazumevanje dela vodij policijskih okolišev (1)	Kadrovske težave (pomanjkanje policistov) (5)
Katere preventivne dejavnosti izvaja/bi morala izvajati slovenska policija na lokalni ravni?	Ni odgovora (11)	Odkvisno od lokalnih potreb in situacije v lokalni skupnosti (2)	Drugo (3)	Delo z različnimi skupinami občanov v lokalni skupnosti (2)	Predstavljanje dela vodje policijskega okoliša in promocija policije (2)	Šole (primarno osnovna šola) (1)
Izvajanje policijskega dela v skupnosti in kadrovanje vodij policijskega okoliša						
Katere dejavnosti po vašem mnenju obsega in bi moralo obsegati policijsko delo v skupnosti? (področja dela)	Ni odgovora (11)	Policijsko delo (v splošnem) (4)	Prometna varnost (2)	Sodelovanje s prebivalci in lokalno skupnostjo (4)		

Ali po vašem mnenju slovenska policija v zadostni meri sodeluje z drugimi institucijami in organizacijami pri zagotavljanju varnosti v lokalnih skupnostih (s katerimi, da in s katerimi ne)?	Ni odgovora (10)	Drugo (2)	Da (6)	Da (z nekaterimi organizacijami/institucijami) (3)
Kakšen je postopek selekcije policistov za položaj vodje policijskega okoliša? (kompetence)	Ni odgovora (10)	Ni selekcije/nezainteresiranost policistov (4)	Osebnе kompetence/želja policistov (7)	
Delo vodje policijskega okoliša (razmerje do drugih dejavnosti na policijskih postajah in sodelovanje vodij policijskega okoliša z drugimi policisti – koordinacija, odgovornost, komunikacija)				
Ali vodstvo vaše enote podpira policijsko delo v skupnosti in na kakšen način?	Ni odgovora (8)	Vodstvo podpira delo vodij policijskih okolišev (13)		
Ali je v primerjavi z drugimi policijskimi nalogami v vaši enoti, z vidika policijskih vodij v vaši enoti policijsko delo v skupnosti razumljeno kot manj, enako ali bolj pomembno?	Ni odgovora (11)	Manj pomembno (4)	Enako pomembno (3)	Bolj pomembno (3)
Kako dobro poteka pretok informacij med vodji policijskih okolišev in drugimi policisti v vaši enoti?	Ni odgovora (11)	Dobro (9)		Slabo (1)

Ideje o razvoju policijskega dela v skupnosti v prihodnosti (kateri modeli/oblike policijskega dela v skupnosti bi bili najbolj primerne glede na razmere v slovenski policiji)?

Katere ukrepe bi bilo treba sprejeti, da bi bilo delo vodje policijskega okoliša bolj učinkovito in uspešno?	Ni odgovora (11)	Več samostojnosti pri opravljanju dela (3)	Neobremenjenost vodij policijskih okolišev z drugimi nalogami (postaviti prioritete v policiji) (4)	Okrepitev kadrov (3)
Glede na trenutne razmere v slovenski policiji (pomanjkanje kadra), kako bi se moralo policijsko delo v skupnosti razvijati v prihodnje?	Ni odgovora (14)	Ustrezno kadrovanje (4)	Večja samostojnost vodij policijskih okolišev (1)	Drugo (1)

Izobraževanje in usposabljanje vodij policijskih okolišev in drugih za področje policijskega dela v skupnosti (od temeljnega usposabljanja – Višje policijske šole Tacen in druge oblike usposabljanj)

Ali so vodje policijskih okolišev deležni zadostnega usposabljanja iz vsebin, povezanih s področjem policijskega dela v skupnosti?	Ni odgovora (14)	Ne (4)	Da (1)	Drugo (2)
Ali so predstojniki območnih policijskih postaj deležni usposabljanj s področja policijskega dela v skupnosti?	Ni odgovora (14)	Ne (3)		Da (4)
Ali temeljno usposabljanje na Višji policijski šoli Tacen obsega vsebine o policijskem delu v skupnosti v zadostnem obsegu?	Ni odgovora (17)	Delno (2)		Ne vem (2)

n = 21.

5.1.2 Predstojniki območnih policijskih postaj – rezultati kvalitativne analize

Predstojniki območnih policijskih postaj vodje policijskih okolišev pojmujejo kot vezni člen med policijo in prebivalci. Več kot dve tretjini predstojnikov območnih policijskih postaj je prepričanih, da sta prepoznavanje težav v skupnosti in pomoč občanom primarni nalogi vodij policijskih okolišev. Pripisovali so jim odgovornost za zagotavljanje varnosti in sodelovanje s prebivalci, vzpostavljanje in vzdrževanje zaupanja med policisti in lokalnim prebivalstvom ter prenos pobud iz lokalnih skupnosti do predstojnikov policijskih postaj.

»Vloga VPO v policijskem delu v skupnosti je nujno potrebna za uspešno in kakovostno delo policije predvsem za zagotavljanje zadovoljstva in občutka varnosti ljudi.« (Predstojnik območne policijske postaje 1)

»Vzpostavljanje pristnega stika in odnosa z občani oziroma vaščani, vendar zaradi pomanjkanja kadra vloga VPO v skupnosti blede.« (Predstojnik območne policijske postaje 2)

»Poznavanje okolja, kjer deluje, poznavanje težav v policijskem okolišu, stik z lokalno skupnostjo.« (Predstojnik območne policijske postaje 5)

»Biti med ljudmi, da jim prisluhne, da se seznanijo s težavami, da poskusijo skupaj z njimi najti skupne rešitve.« (Predstojnik območne policijske postaje 10)

Vodje območnih policijskih postaj so kot največje probleme glede dela in vloge vodij policijskih okolišev v policiji izpostavili: 1) okupiranost z drugimi policijskimi nalogami in neustrezno organiziranje delovnega časa, 2) nezadostno usposobljenost, v smislu pomanjkanja usposabljanj, 3) nerazumevanje dela vodij policijskega okoliša pri drugih policistih in 4) splošne kadrovske težave, ki so še bolj očitne pri izboru novih vodij policijskih okolišev. Slednje je skoraj polovica vodij območnih policijskih postaj izpostavila kot največji problem. Opozorili so tudi na neustrezno vrednotenje dela vodij policijskih okolišev ter slabše odnose z drugimi policisti zaradi nepoznavanja dela in pomanjkanje mentorstva prihodnjim vodjem policijskih okolišev.

»Kadrovska podhranjenost policije, manj možnosti za VPO, ki večinoma pokrijejo vse splošne naloge.« (Predstojnik območne policijske postaje 4)

»Kot eden izmed deležnikov varnosti bi morali čim več vlagati v usposabljanje, predvsem mladih policistov. Zaznati težavo v okolju in represivni del nalog policije prenesti na policiste, ki se ukvarjajo samo z represivnim policijskim delom.« (Predstojnik območne policijske postaje 12)

»VPO nima časa opravljati svojega dela (dela v patrulji, varovanja, razne akcije).« (Predstojnik območne policijske postaje 16)

Predstojniki območnih policijskih postaj so izpostavili delo z različnimi skupinami občanov (primarno preventivne dejavnosti v osnovnih šolah) in predstavljanje dela vodje policijskega okoliša ter promocijo policije kot najpomembnejše preventivne dejavnosti, ki bi jih morala izvajati policija. Hkrati so poudarili, da bi se morale preventivne dejavnosti policije na lokalni ravni izvajati v skladu z obstoječo lokalno problematiko. Izpostavili so, da se izvaja veliko projektov, ki se povezujejo s policijskim delom v skupnosti. Obenem pa so opozorili, da so pogosto prioritete delegirane od nadrejenih z regionalne ali državne ravni, ki niso vedno v skladu s potrebami po varnosti na območju policijske postaje in določenimi prioriteta posamične policijske postaje.

»Vse dejavnosti, ki bi pripomogle k občutku varnosti in dejanski varnosti v okolju: delovanje v šolah, vrtcih, delo s starostniki in skupinami z obrobja (narkomani).« (Predstojnik območne policijske postaje 12)

»Krepitev stika z občani in lokalnimi subjekti, predstavitev dela policije, opominjanje na ključno problematiko in ozaveščanje glede obstoječih nevarnosti.« (Predstojnik območne policijske postaje 15)

»Osnovne šole (varnost v prometu, nasilje, droga).« (Predstojnik območne policijske postaje 16)

Za izvajanje dejavnosti policijskega dela v skupnosti so predstojniki območnih policijskih postaj primarno izpostavili vodje policijskih okolišev, ki naj bi bili generalisti (velika širina znanja z različnih področij policijskega dela) ter od katerih pričakujejo komunikacijske veščine, empatijo in pripravljenost za delo z oškodovanci kaznivih dejanj. Posebej so izpostavili vlogo vodij policijskih okolišev v preventivnih dejavnostih (vključno z ozaveščanjem o prometni varnosti) in sodelovanju s prebivalci in lokalno skupnostjo.

»Sodelovanje z lokalno skupnostjo, šolstvom in lokalno upravo je ključno.« (Predstojnik območne policijske postaje 8)

»Krepiti je treba vlogo policije in preventivnih nalog, člen med policijo in skupnostjo ter posredovanje usmeritev, to je delo VPO.« (Predstojnik območne policijske postaje 15)

»Vodje policijskih okolišev imajo pregled nad prometno problematiko, sodelujejo z občani in izvajajo preventivne naloge.« (Predstojnik območne policijske postaje 17)

Več kot polovica predstojnikov območnih policijskih postaj je izpostavila, da je sodelovanje z večino organizacij v lokalnih skupnostih dobro. Izpostavili pa so težave s finančnimi viri ter zapletenost prijavljanja na projekte znotraj policijske organizacije, ki zahtevajo ogromno dela, vendar so zelo slabo financirani.

»Da. Sodelovanje z občinami in krajevnimi skupnostmi, društvi (gasilci, planinska društva, rdeči križ)« (Predstojnik območne policijske postaje 4)

»Sodelovanje je zelo odvisno od obojestranskega interesa in želje po sodelovanju.« (Predstojnik območne policijske postaje 11)

»Mislim, da bi lahko bolj sodelovali z občinami in krajevnimi skupnostmi. Sodelovanje z osnovnimi šolami je dobro.« (Predstojnik območne policijske postaje 17)

Odgovori predstojnikov območnih policijskih postaj pri postopku selekcije policistov za položaj vodje policijskega okoliša so se razlikovali. Glede samega postopka selekcije kandidatov za položaj vodje policijskega okoliša je tretjina predstojnikov policijskih postaj povedala, da izvedejo letne razgovore, kjer pri policistih med drugim prepoznajo primerne kompetence, hkrati pa tudi upoštevajo želje policistov po zasedbi tovrstnega položaja. Poudarili so, da je zaželeno, da je kandidat za vodjo policijskega okoliša »domačin« (prihaja iz kraja, kjer bo opravljal delo), predan in dostopen. Hkrati so izpostavili nezainteresiranost večine policistov za tovrstno delo, kar se odraža tudi v nizkem številu kandidatov za mesto vodje policijskega okoliša.

»Interesa za delo VPO skoraj ni več, lastne želje policistov so drugačne, po posvetu z drugimi VPO sledi izbor najbolj primerne kandidata, ki je zainteresiran za to delo.« (Predstojnik območne policijske postaje 5)

»Posluh za delo z ljudmi, delo na terenu (poznavanje težav).« (Predstojnik območne policijske postaje 10)

»Žal v policijskih enotah ni interesa za delo VPO-jev, ker ta funkcija žal prinese veliko dodatnega dela.« (Predstojnik območne policijske postaje 11)

Večina predstojnikov območnih policijskih postaj je poudarila, da podpirajo delo vodij policijskih okolišev (manj kot desetina predstojnikov območnih policijskih postaj ni podpirala policijskega dela v skupnosti). Izpostavili so, da se od vodje policijskega okoliša pričakuje čim več samostojnega dela, ki ga kot nadrejeni ne želijo omejevati. Izpostavili so, da vodje policijskih okolišev pohvalijo in nagradijo za uspešno delo ter se tudi sami vključujejo v preventivne dejavnosti v lokalni skupnosti. Hkrati so opozorili na problem nepoznavanja vseh vrst policijskega dela pri vodjih policijskih okolišev.

»Vodstvo podpira policijsko delo v skupnosti, a je že 20 let prisoten kadrovski problem v policiji nasploh. Razporeda ni možno napisati za en teden, zato vse sproti urejamo in improviziramo.« (Predstojnik območne policijske postaje 7)

»Da, absolutna podpora policijskemu delu v skupnosti, vendar se ob pereči kadrovski situaciji s težavo zagotavlja prisotnost VPO-jev na okolišu.« (Predstojnik območne policijske postaje 11)

Ocenjevanje pomembnosti policijskega dela v skupnosti v primerjavi z drugimi policijskimi nalogami se razlikuje med predstojniki območnih policijskih postaj. Več kot tri četrtine jih je tovrstno delo ocenjevalo kot manj oziroma enako pomembno kot drugo policijsko delo. Glede pomembnosti dela vodij policijskih okolišev so predstojniki območnih policijskih postaj izpostavili, da glavni problem predstavlja merjenje učinkovitosti in uspešnosti dela, saj ga je praktično nemogoče izmeriti, ker temelji na preventivnih in podpornih dejavnostih drugim policistom.

»Glede na vse druge težave s kadri pač gre, kolikor je mogoče.« (Predstojnik območne policijske postaje 5)

»Razumljeno kot bolj pomembno oziroma enako.« (Predstojnik območne policijske postaje 6)

»PDS je nerazumljeno in nespoštovano, ker ni enostavno merljivo in se ga ne da šteti kot npr. plačilne naloge. Kontinuiteta preventivnega dela v skupnosti bo čez čas dala rezultate, ki pa spet ne bodo merljivi« (Predstojnik območne policijske postaje 12)

Več kot polovica predstojnikov območnih policijskih postaj je ocenila pretok informacij med vodji policijskih okolišev in drugimi policisti kot dobro oziroma povprečno. Poudarili so, da je komunikacija med vodji policijskih okolišev in drugimi policisti dobra, predvsem v obliki neformalnih pogovorov.

»Med vodji dobro, med policisti bi lahko boljše, v kolikor bi imeli policisti interes.« (Predstojnik območne policijske postaje 8)

»Z enimi dobro, z enimi slabo. Različno od osebe oziroma policista.« (Predstojnik območne policijske postaje 11)

»Zadovoljivo. Na odpravi na delo in v neformalnih pogovorih.« (Predstojnik območne policijske postaje 15)

Predstojniki območnih policijskih postaj so opozorili, da je nemogoče realizirati ideje o nadaljnjem razvoju policijskega dela v skupnosti, dokler ne pridobijo novih policistov, kar bi razbremenilo vodje policijskih okolišev z drugimi nalogami, ki jih trenutno opravljajo, da bi se posvetili zgolj policijskemu delu v skupnosti. Hkrati so poudarili, da če pridobijo ustrezne kadre, zagovarjajo specializacijo in prehod z »generalistov«, kjer so vodje policijskih okolišev zadolženi za izvajanje tudi drugih policijskih nalog oziroma vsi policisti »izvajajo« policijsko delo v skupnosti. Izpostavili so tudi, da je treba osmisлити delo vodij policijskih okolišev, saj se je slovenska družba v zadnjih letih močno spremenila in tudi modernizirala, kar zahteva dodatno izobraževanje in ustrezno stimulacijo.

»Izobraževanje in kadrovska okrepitev.« (Predstojnik območne policijske postaje 9)

»Potrebno je VPO-ju dati čas in poskrbeti, da je njegovo delo kontinuirano.« (Predstojnik območne policijske postaje 12)

»Predvsem več dela VPO-ja na terenu in ne v patrulji oziroma dežurstvih.« (Predstojnik območne policijske postaje 17)

Glede nadaljnjega razvoja policijskega dela v skupnosti so predstojniki območnih policijskih postaj zagovarjali proaktiven pristop ter hkrati opozorili, da prihaja do prevelikega prenosa oziroma kopiranja idej iz tujine, kjer se ne upošteva specifičnost slovenskega lokalnega konteksta. Menili so, da bi se morali v priprave nacionalnih strategij vključevati tudi strokovnjaki iz prakse iz lokalnega okolja ter da bi morali predstojniki policijskih postaj imeti več samostojnosti (zaupanje vodstva na policijskih upravah in generalni policijski upravi) pri določanju prioritet na območju policijskih postaj. Poudarili so, da na policijskih upravah in Generalni policijski upravi zelo hitro izgubijo stik s terenom in potem pišejo v strategije stvari, ki so v praksi zelo težko uresničljive. Ponovno so izpostavili potrebo po okrepitvi kadrov, kar bi omogočalo samostojno delo vodij policijskih okolišev, ki izvajajo predvsem policijsko delo v skupnosti.

»Izobraziti in usposobiti mlade policiste, da bi pri vsakodnevnem delu delali v skupnost usmerjeno delo (predvsem ustrezna komunikacija).« (Predstojnik območne policijske postaje 8)

»Brez kadrov delo VPO-jev ni mogoče.« (Predstojnik območne policijske postaje 17)

»Povečanje kadra; stalna izobraževanja o aktualnih temah za VPO-je.« (Predstojnik območne policijske postaje 18)

Večina predstojnikov območnih policijskih postaj je poudarila, da se je temeljno usposabljanje za vodje policijskih okolišev nekoč izvajalo, vendar se v zadnjih desetih letih ne izvaja več. Opozorili so na pomanjkljivost sistema, kjer ni mentorstva prihodnjih vodij policijskih okolišev in na rigidnost sistema usposabljanja, kjer se predavajo iste teme za vse policiste (nove vodje policijskih okolišev in tiste, ki so bili na usposabljanjih že večkrat – osnovne teme se ponavljajo že dve desetletji) – ni specializacije in upoštevanja slovenskega družbenega konteksta na področju policijskega dela v skupnosti.

»Mislim, da je ključnega usposabljanja na določenih področjih premalo.« (Predstojnik območne policijske postaje 6)

»Usposabljanj glede na konkretne tematike in specifičnih veščin je premalo, splošne tematike pa je preveč. (Predstojnik območne policijske postaje 7)

Predstojniki območnih policijskih postaj so poudarili, da so bili deležni usposabljanj s področja policijskega dela v skupnosti v preteklosti. Hkrati pa so opozorili, da je tovrstnih usposabljanj premalo oziroma se v zadnjih 10 letih usposabljanja ne izvajajo. Izpostavili so, da se vsebine o policijskem delu v skupnosti na temeljnem usposabljanju Višje policijske šole v Tacnu ne izvajajo oziroma se izvajajo minimalistično v okviru nekaterih predmetov. Glede na temeljno proklamirano usmeritev slovenske

policije s Strategijo v skupnost usmerjenega policijskega delo (Ministrstvo za notranje zadeve, Policija, n. d.) je v primerjavi z drugimi področji področje policijskega dela v skupnosti zanemarjeno.

»V nekem obsegu da, vendar premalo.« (Predstojnik območne policijske postaje 5)

»Ne, ker se izobraževanje zanaša največ na strokovno znanje – predmeti in ne na delovanje v skupnosti.« (Predstojnik območne policijske postaje 7)

Tabela 16: Kvalitativna analiza – predstojniki območnih policijskih postaj

Področje/vprašanja	Odgovori (n)				
Razumevanje policijskega dela v skupnosti (vloga vodje policijskega okoliša in preventivne dejavnosti)					
Kakšna je vloga vodje policijskega okoliša v policijskem delu v skupnosti?	Ni odgovora (2)	Prepoznavanje težav v skupnosti in pomoč občanom (14)	Preventivno delo (2)	Sodelovanje (vez) med občani in policijo (policijsko postajo) (3)	
Kateri so, po vašem mnenju, najpomembnejši problemi glede dela in vloge vodje policijskega okoliša v policijski organizaciji?	Ni odgovora (2)	Okupiranost z drugimi policijskimi nalogami in organizacija delovnega časa (5)	Nezadostna usposobljenost (pomanjkanje usposabljanj) (2)	Nerazumevanje dela vodij policijskih okolišev (3)	Kadrovske težave (pomanjkanje policistov) (9)
Katere preventivne dejavnosti izvaja/bi morala izvajati slovenska policija na lokalni ravni?	Ni odgovora (2)	Odvisno od lokalnih potreb in situacije v lokalni skupnosti (3)	Drugo (1)	Delo z različnimi skupinami občanov v lokalni skupnosti (10)	Predstavljanje dela vodje policijskega okoliša in promocija policije (1)
Izvajanje policijskega dela v skupnosti in kadrovanje vodij policijskega okoliša					
Katere dejavnosti po vašem mnenju obsega in bi moralo obsegati policijsko delo v skupnosti? (področja dela)	Ni odgovora (7)	Policijsko delo (v splošnem) (2)	Prometna varnost (2)	Sodelovanje s prebivalci in lokalno skupnostjo (6)	Preventivne dejavnosti (4)
Ali po vašem mnenju slovenska policija v zadostni meri sodeluje z drugimi institucijami in organizacijami pri zagotavljanju	Ni odgovora (4)	Drugo (1)	Ne (4)	Da (8)	Da (z nekaterimi organizacijami/institucijami) (4)

varnosti v lokalnih skupnostih (s katerimi, da in s katerimi ne)?	
Kakšen je postopek selekcije policistov za položaj vodje policijskega okoliša? (kompetence)	Ni odgovora (4) Ni selekcije/nezainteresiranost policistov (4) Notranji izbor (5) Osebne kompetence/želja policistov (7) Veze in poznanstva (1)
Delo vodje policijskega okoliša (razmerje do drugih dejavnosti na policijskih postajah in sodelovanje vodij policijskega okoliša z drugimi policisti – koordinacija, odgovornost, komunikacija)	
Ali vodstvo vaše enote podpira policijsko delo v skupnosti in na kakšen način?	Ni odgovora (4) Vodstvo podpira delo vodij policijskih okolišev (14) Vodstvo ne podpira delo vodij policijskih okolišev (3)
Ali je v primerjavi z drugimi policijskimi nalogami v vaši enoti, z vidika policijskih vodij v vaši enoti policijsko delo v skupnosti razumljeno kot manj, enako ali bolj pomembno?	Ni odgovora (4) Manj pomembno (9) Enako pomembno (5) Bolj pomembno (3)
Kako dobro poteka pretok informacij med vodji policijskih okolišev in drugimi policisti v vaši enoti?	Ni odgovora (4) Dobro (5) Povprečno (6) Slabo (6)
Ideje o razvoju policijskega dela v skupnosti v prihodnosti (kateri modeli/oblike policijskega dela v skupnosti bi bili najbolj primerne glede na razmere v slovenski policiji)?	

Katere ukrepe bi bilo treba sprejeti, da bi bilo delo vodje policijskega okoliša bolj učinkovito in uspešno?	Ni odgovora (6)	Več samostojnosti pri opravljanju dela (5)	Neobremenjenost vodij policijskih okolišev z drugimi nalogami (postaviti prioritete v policiji) (3)	Stimulacija in izobraževanje (4)	Okrepitev kadrov (3)
Glede na trenutne razmere v slovenski policiji (pomanjkanje kadra), kako bi se moralo policijsko delo v skupnosti razvijati v prihodnje?	Ni odgovora (9)		Ustrezno kadrovanje (6)		Drugo (6)
Izobraževanje in usposabljanje vodij policijskih okolišev in drugih za področje policijskega dela v skupnosti (od temeljnega usposabljanja – Višje policijske šole Tacen in druge oblike usposabljanj)					
Ali so vodje policijskih okolišev deležni zadostnega usposabljanja iz vsebin, povezanih s področjem policijskega dela v skupnosti?	Ni odgovora (5)		Ne (15)		Drugo (1)
Ali so predstojniki območnih policijskih postaj deležni usposabljanj s področja policijskega dela v skupnosti?	Ni odgovora (6)		Ne (8)	Da (3)	Ne vem (4)
Ali temeljno usposabljanje na Višji policijski šoli Tacen obsega vsebine o policijskem delu v skupnosti v zadostnem obsegu?	Ni odgovora (7)		Delno (3)	Ne vem (1)	Ne (10)

$n = 21$.

5.2 Policijsko delo v skupnosti in zagotavljanje varnosti z vidika policistov – ključne ugotovitve

Primerjava pogledov vodij policijskih okolišev in predstojnikov območnih policijskih postaj je pokazala, da obe skupini pojmujeta primarno vlogo vodij policijskega okoliša v sodelovanju z občani, ki jim omogoča identifikacijo težav skupnosti in nudenje pomoči pri reševanju varnostnih problemov. Kot glavno oviro za uspešno opravljanje policijskega dela v skupnosti obe skupini vidita kadrovsko problematiko, ki se kaže v nezadostnem številu vodij policijskih okolišev, in obremenjenost vodij policijskih okolišev z drugimi »klasičnimi« policijskimi nalogami (npr. delo v patrolji). Medtem ko so vodje policijskih okolišev navajali konkretne preventivne dejavnosti, kot so delo z mladimi v šolah in starejšimi v domovih za ostarele, so bili predstojniki območnih policijskih postaj prepričani, da se morajo preventivne dejavnosti policije prilagoditi specifični varnostni situaciji v lokalnih skupnostih. Obe skupini sta se strinjali, da bi moralo policijsko delo v skupnosti primarno temeljiti na sodelovanju s prebivalci, institucijami in organizacijami v lokalni skupnosti. Predstojniki območnih policijskih postaj so izpostavili, da morajo biti vodje policijskih okolišev »generalisti«, saj morajo poznati vse vidike policijskega dela. Obe skupini sta izpostavili, da slovenska policija v zadostni meri sodeluje z drugimi institucijami in organizacijami pri zagotavljanju varnosti v lokalni skupnosti. Obe skupini sta izpostavili, da so glavni razlogi za izbor policistov za položaj vodje policijskega okoliša primerne kompetence (komunikativnost, poznavanje območja) in upoštevanje želje policistov za opravljanje tovrstnega dela. Obe skupini sta opozorili, da med policisti ni veliko zanimanja za preventivno delo, ki ga opravlja vodja policijskega okoliša.

Večina vodij policijskih okolišev in predstojnikov območnih policijskih postaj je izpostavila, da vodstvo podpira policijsko delo v skupnosti. Ugotovili smo, da se podpora policijskemu delu v skupnosti razlikuje med policijskimi postajami, vodje policijskih okolišev pa so izpostavili, da so vodje policijskih postaj, ki so nekoč sami opravljali delo vodje policijskega okoliša, najbolj naklonjeni policijskemu delu v skupnosti. Ti so v manjšini. Obe skupini sta izpostavili, da je policijsko delo v skupnosti na večini policijskih postaj, v primerjavi z drugimi policijskimi nalogami, sprejeto kot manj pomembno. Vodje policijskih okolišev so izpostavili, da je postavljanje policijskega dela v skupnosti kot prednostnega področja odvisno od predstojnikov, medtem ko so predstojniki območnih policijskih postaj izpostavili problem merjenja učinkovitosti dela vodij policijskih okolišev. Obe skupini sta izpostavili dober pretok informacij med vodji policijskih okolišev in drugimi policisti, predvsem v obliki neformalnih pogovorov. Hkrati pa so posamezniki iz obeh skupin opozorili, da občasno prihaja do omejenega pretoka informacij oziroma neukrepanja, predvsem zaradi nezainteresiranosti določenih policistov (predvsem mlajših), da bi ukrepali, ko vodje policijskih okolišev izpostavijo varnostne probleme v skupnosti.

Vodje policijskih okolišev in predstojniki območnih policijskih postaj so se strinjali, da je okrepitev kadrov, ki bi razbremenila vodje policijskih okolišev pri večinskem opravljanju drugih nalog, primarni ukrep, ki bi ga morali sprejeti za povečanje učinkovitosti in uspešnosti dela vodij policijskih okolišev. Obe skupini sta izpostavili, da je treba dati vodjem policijskih okolišev več samostojnosti pri opravljanju dela in jim omogočiti usposabljanje in izobraževanje iz ustreznih vsebin za boljše opravljanje dela.

Predstojniki območnih policijskih postaj so izpostavili tudi potrebo po stimulaciji za opravljanje dela vodij policijskih okolišev, ki bi naredila delovno mesto bolj zaželeno in povečala interes pri policistih. Obe skupini sta tudi poudarili, da usposabljanje za vodje policijskih okolišev in predstojnike območnih policijskih enot s področja policijskega dela v skupnosti ni zadostno ter da bi se morale vsebine izobraževanj posodobiti oziroma uvesti nove aktualne vsebine. Vodje policijskih okolišev so izpostavili, da so najbolj usposobljeni predstojniki območnih policijskih postaj tisti, ki so včasih delali kot vodje policijskih okolišev, medtem ko so slednji poudarili, da se je izobraževanje iz policijskega dela v skupnosti nekoč izvajalo v okviru izobraževalnega modula vodenje, ki se ne izvaja več. Obe skupini sta se tudi strinjali, da usposabljanje na Višji policijski šoli v Tacnu ne obsega dovoljšnega obsega vsebin s področja preventivnega dela in policijskega dela v skupnosti. V tabeli 17 predstavljamo povzetek ključnih ugotovitev o pogledih na policijsko delo v skupnosti pri vodjih policijskih okolišev in predstojnikih območnih policijskih postaj.

Tabela 17: Pogledi na policijsko delo v skupnosti pri vodjih policijskih okolišev in predstojnikih območnih policijskih postaj

	Vodje policijskih okolišev	Predstojniki območnih policijskih postaj
Razumevanje policijskega dela v skupnosti		
Kakšna je vloga vodje policijskega okoliša v policijskem delu v skupnosti?	<ul style="list-style-type: none"> - poznavanje okolja - vez med javnostjo in policijo - dvig ugleda policije - način življenja (poslanstvo) - opravljanje raznovrstnih policijskih nalog 	<ul style="list-style-type: none"> - vezni člen med prebivalci in policijo - zagotavljanje varnosti, sodelovanje s prebivalci in ustvarjanja zaupanja med policijo in prebivalci - prenos pobud iz lokalnih skupnosti do policijskih predstojnikov
Kateri so, po vašem mnenju, najpomembnejši problemi glede dela in vloge vodje policijskega okoliša v policijski organizaciji?	<ul style="list-style-type: none"> - kadrovska stiska - pomanjkanje diskrecije - neustrezno merjenje uspešnosti (veliko »nevidnega« dela) 	<ul style="list-style-type: none"> - vrednotenje dela - odnosi z drugimi policisti, ki ne poznajo dela vodij policijskih okolišev - pomanjkanje kadrov - pomanjkanje mentorjev za vodje policijskih okolišev
Katere preventivne dejavnosti izvaja/bi morala izvajati slovenska policija na lokalni ravni?	<ul style="list-style-type: none"> - delo z mladimi v šolah - delo s starejšimi v domovih za ostarele - dejavnosti v sodelovanju z organizacijami civilne družbe 	<ul style="list-style-type: none"> - prilagajanje dejavnosti problematiki v lokalni skupnosti - izvajanje številnih projektov - problem navodil in usmeritev vodstva, ki niso vedno v skladu s potrebami po varnosti na območju policijske postaje
Izvajanje policijskega dela v skupnosti in kadrovanje vodij policijskih okolišev		

Katere dejavnosti po vašem mnenju obsega in bi morale obsegati policijsko delo v skupnosti? (področje dela)	<ul style="list-style-type: none"> - delovanje v šolah - sodelovanje z občino in lokalnim prebivalstvom - osveščanje in preventivne dejavnosti 	<ul style="list-style-type: none"> - od vodij policijskih okolišev se pričakuje komunikativnost, empatija in delo z oškodovanci - vodja policijskega okoliša mora biti generalist (sposoben opravljati vse policijske naloge)
Ali po vašem mnenju slovenska policija v zadostni meri sodeluje z drugimi institucijami in organizacijami pri zagotavljanju varnosti v lokalnih skupnostih (s katerimi, da in s katerimi ne)?	<ul style="list-style-type: none"> - dobro sodelovanje z vsemi organizacijami 	<ul style="list-style-type: none"> - sodelovanje je dobro - težava so finančni resursi - problem predstavlja tudi prijavljanje na projekte znotraj policijske organizacije
Kakšen je postopek selekcije policistov za položaj vodje policijskega okoliša? (kompetence)	<ul style="list-style-type: none"> - interni razpis - ni meril za izbor z izjemo komunikativnosti kandidatov - pomanjkanje interesa pri policistih 	<ul style="list-style-type: none"> - letni razgovori, kjer se ugotavljajo kompetence policistov - upoštevanja želja policistov - zaželeno je, da je vodja policijskega okoliša »domačin«
Delo vodij policijskih okolišev		
Ali vodstvo vaše enote podpira policijsko delo v skupnosti in na kakšen način?	<ul style="list-style-type: none"> - razlike med policijskimi postajami - policijsko delo v skupnosti najbolj podpirajo predstojniki, ki so včasih bili vodje policijskih okolišev - večinoma pomanjkanje razumevanja vodstva 	<ul style="list-style-type: none"> - od vodij policijskih okolišev se pričakuje samostojnost in komunikativnost - čim manj omejevanja vodij policijskih okolišev - pohvaliti in nagraditi dobro delo - predstojniki se vključujejo v preventivne dejavnosti v lokalnih skupnostih

<p>Ali je v primerjavi z drugimi policijskimi nalogami v vaši enoti, z vidika policijskih vodij v vaši enoti policijsko delo v skupnosti razumljeno kot manj, enako ali bolj pomembno?</p>	<ul style="list-style-type: none"> - odvisno od predstojnika - na papirju je policijsko delo v skupnosti prioriteta, v praksi ne 	<ul style="list-style-type: none"> - problem merjenje dela vodij policijskih okolišev in posledično težko »izmeriti« pomembnost
<p>Kako dobro poteka pretok informacij med vodji policijskih okolišev in drugimi policisti v vaši enoti?</p>	<ul style="list-style-type: none"> - pretok informacij med vodij policijskih okolišev je odličen - med vodij policijskih okolišev in drugimi policisti je pretok informacij slabši - nezainteresiranost (predvsem mlajših) policistov, da bi ukrepali, ko vodje policijskih okolišev izpostavijo ugotovljene probleme v skupnosti 	<ul style="list-style-type: none"> - zelo dobra komunikacija (predvsem neformalna komunikacija)
<p>Ideje o razvoju policijskega dela v prihodnosti</p>		
<p>Katere ukrepe bi bilo treba sprejeti, da bi bilo delo vodij policijskih okolišev bolj učinkovito in uspešno?</p>	<ul style="list-style-type: none"> - okrepiti kadre - neobremenjenost vodij policijskih okolišev z drugimi policijskimi nalogami - prepoznavanje vodje policijskega okoliša v skupnosti - uvajanje pomočnikov vodje policijskega okoliša (mentorstvo) - posodobitev gradiv in pridobitev promocijskega materiala 	<ul style="list-style-type: none"> - okrepitev kadrov - specializacija vodij policijskih okolišev - osmisliti delo vodij policijskih okolišev (spremembe v družbi)

<p>Glede na trenutne razmere v slovenski policiji (pomanjkanje kadra), kako bi se moralo policijsko delo v skupnosti razvijati v prihodnje?</p>	<ul style="list-style-type: none"> - več izobraževanja - ustrezna motiviranost policistov - neobremenjenost z drugimi policijskimi nalogami - večje oziroma ustrezno plačilo tovrstnega dela - izboljšanje organizacije usposabljanja in podajanja aktualnih tematik 	<ul style="list-style-type: none"> - ukrepati proaktivno - preveč kopiranja idej iz tujine, kjer se ne upošteva lokalni kontekst - sodelovanje strokovnjakov pri pripravi strategij - več samostojnosti in zaupanja pri odločanju predstojnikov policijskih postaj
Izobraževanje in usposabljanja vodij policijskih okolišev in drugih za področje policijskega dela v skupnosti		
<p>Ali se vodje policijskih okolišev deležni zadostnega usposabljanja iz vsebin, povezanih s področjem dela policijskega dela v skupnosti?</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ni zadostnega usposabljanja - ad hoc odločitve in napotitve - premalo poznavanja vsebin, ki jih predavamo - na temeljnem usposabljanju ni konkretnih informacij - večino vsebin so se vodje policijskih okolišev naučili samo 	<ul style="list-style-type: none"> - usposabljanj ni dovolj - rigidnost sistema (iste teme se predavajo za vse) - ni mentorjev
<p>Ali so predstojniki območnih policijskih enot deležni usposabljanj s področja policijskega dela v skupnosti?</p>	<ul style="list-style-type: none"> - deležni so osnovnega usposabljanja - odvisno od interesa posameznika - najbolj usposobljeni predstojniki so tisti, ki so včasih delali kot vodje policijskih okolišev 	<ul style="list-style-type: none"> - včasih se je to izvajalo v okviru modula vodenje - celostno gledano je usposabljanj premalo oziroma jih sploh ni
<p>Ali temeljno usposabljanje na Višji policijski šoli v Tacnu obsega vsebine o policijskem delu v skupnosti v zadostnem obsegu?</p>	<ul style="list-style-type: none"> - tovrstnih vsebin ni - včasih so bile vsebine prevencije del drugih predmeta, samostojnega predmeta pa ni bilo 	<ul style="list-style-type: none"> - temeljno usposabljanje ne obsega dovolj vsebin o policijskem delu v skupnosti

Rezultati kažejo na mnenje vodij policijskih okolišev in predstojnikov o policijskem delu v skupnosti, ki naj bi bilo temeljna policijska dejavnost slovenske policije pri zagotavljanju varnosti. Visoko postavljeni ideali so se pokazali kot precej omejeni v praksi, upoštevajoč dejstvo, da je policija že vrsto let kadrovsko podhranjena, da se družba hitro spreminja in da tudi ljudje v lokalnih skupnostih različno pojmujejo vlogo policije v sodobni družbi. V nadaljevanju predstavljamo študijo, ki smo jo opravili v občinah, in preučili perspektive varnosti tako, kot jih zaznavajo župani, podžupani, vodje varnostnih sosvetov v občinah ali drugih oblikah partnerskega sodelovanja na področju varnosti v lokalnih skupnostih. Ta vidik je pomemben, kajti, čeprav so za delovanje v lokalnih okoljih (policijskih okoliših) za policijsko delo v skupnosti zadolženi vodje policijskih okolišev, komunikacija o varnostnih prioritetah poteka med župani in vodji policijskih enot (npr. v Ljubljani z direktorjem policijske uprave), kar je specifično prestolnice, v drugih okoljih pa kombinirano direktor policijske uprave, župan in načelnik območne policijske postaje, ponekod pa samo župan in načelnik območne policijske postaje, skupaj z drugimi deležniki na področju lokalne varnosti. V nadaljevanju raziskovalnega dela smo želeli ugotoviti, kako sodelujejo župani in drugi lokalni vodje z območnimi policijskimi postajami, predvsem pa, kako poteka reševanje lokalnih varnostnih problemov v okviru občinskih programov varnosti in varnostnih sosvetov ali drugih oblik v reševanje problemov osredotočenega lokalnega partnerstva.

5.3 Občinski sosveti za varnost in občinski programi varnosti

Policijsko delo v skupnosti temelji na partnerskem sodelovanju in zaupanju ter stremi k profesionalnemu zagotavljanju varnosti. Partnersko sodelovanje policije in lokalnih skupnosti v Sloveniji je opredeljeno že v »ZODPol« (2013), ki v 35. in 36. členu predvideva: 1) sodelovanje policije z organi samoupravnih lokalnih skupnosti, 2) sodelovanje policije z drugimi organi, organizacijami in institucijami, civilno družbo in posamezniki, 3) sodelovanje policije z državnimi organi, samoupravnimi lokalnimi skupnostmi, pravnimi osebami, samostojnimi podjetniki, tujimi varnostnimi organi, posamezniki, ki samostojno opravljajo dejavnost, in z drugimi organi ter organizacijami in 4) ustanavljanje svetov, sosvetov, komisij ali drugih oblik partnerskega sodelovanja.

Varnostni sosvet je ena od oblik posvetovalnih teles (poleg npr. sveta in komisije), ki so pomembni pri reševanju varnostne problematike v lokalnih skupnostih. Ustanovi jih občinski svet na pobudo župana, pri čemer gre za to, da lahko na podlagi (so)svetov občani odločajo oziroma podajo mnenje, kar se tiče zadev lokalne skupnosti (»ZLS-UPB«, 2007). V sosvetih sodelujejo tudi drugi subjekti, kot so: policija, centri za socialno delo, šole, nevladne organizacije, zasebnovarnostna podjetja, župan ipd. Namen ustanavljanja posvetovalnih teles je predvsem izmenjava mnenj o problematiki v lokalni skupnosti ter način njenega reševanja (»ZODPol«, 2013). Pomembna pa je tudi predstavitev dela policije drugim partnerjem in samo izmenjevanje informacij s sodelujočimi.

»Zakon o občinskem redarstvu (ZORed)« (2006) v 6. členu opredeljuje občinski program varnosti, kjer je določeno, da: 1) občinski svet na predlog župana sprejme občinski program varnosti, s katerim na podlagi ocene varnostnih razmer v občini podrobneje določi vrsto in obseg nalog občinskega redarstva,

2) dve ali več občin lahko sprejme skupen občinski program varnosti, 3) občinski organi najmanj enkrat letno ocenijo izvajanje občinskega programa varnosti in 4) sredstva za izvajanje občinskega programa varnosti se zagotovijo v proračunu občine. Občinski programi varnosti se pred sprejemom uskladijo s predpisi in programskimi dokumenti Ministrstva za notranje zadeve in Policije, ki urejajo področje javne varnosti ter specifičnimi potrebami na področju varnosti v občini (»ZORed«, 2006).

Z namenom pridobitve vpogleda v organizacijo in delovanje varnostnih sosvetov in občinskih načrtov varnosti je bila v poletnih in jesenskih mesecih (junij, julij, avgust, september, oktober in november) leta 2023 izvedena empirična študija o pripravi in izvajanju občinskih programov varnosti in delovanju varnostnih sosvetov v lokalnih skupnostih (občinah) v Sloveniji. K sodelovanju v anketi smo v sodelovanju s Skupnostjo občin Slovenije povabili vse občine v Sloveniji. Pripravili smo vprašalnik o občinskih programih varnosti in varnostnih sosvetih, ki je obsegal sedem delov (Priloga B): 1) občinski program varnosti, 2) načini reševanja varnostne problematike v občini, 3) preventivne dejavnosti, 4) odgovornost za reševanje varnostnih problemov, 5) mnenje o policiji, 6) zagotavljanje varnosti v občini in 7) demografski podatki. Zbiranje podatkov je v prvi fazi potekalo v elektronski obliki preko spletnega portala 1KA.

Vabilo za sodelovanje v študiji, skupaj s povezavo do elektronskega vprašalnika, je bilo posredovano preko Skupnosti občin Slovenije na e-poštne naslove slovenskih občin (prvi poziv 12. junij 2023). Zaradi majhnega odziva (odzvali so se vodje oziroma člani varnostnih sosvetov iz 10 občin so raziskovalci v avgustu kontaktirali še dodatnih 10 občin, kjer so v avgustu in septembru osebno izvedli anketiranje z vodji in člani varnostnih sosvetov. Potem smo poziv za sodelovanje v študiji novembra (8. november 2023) še enkrat ponovili in vabilo poslali na e-naslove slovenskih občin. Odzvali so se vodje oziroma člani varnostnih sosvetov iz 13 občin. Od junija od novembra so se v treh pozivih za sodelovanje odzvali predstavniki 33 slovenskih občin. Vprašalniki so bili v večini nepopolno izpolnjeni. Kljub temu nam je uspelo opraviti pilotsko študijo in osnovne statistične analize. V tabelah 18, 19, 20, 21, 22 in 23 predstavljamo odgovore po vsebinskih sklopih, pod tabelami pa razlago rezultatov.

Tabela 18: Občinski program varnosti

Občinski program varnosti	Da	Ne	Ni odgovora
Ali ste seznanjeni z občinskim programom varnosti?	19	5	9
Ali je po vašem mnenju občinski program varnosti nujno potreben?	19	5	9
Ali občinski program varnosti vpliva na boljše sodelovanje med institucijami, odgovornimi za zagotavljanje varnosti v občini?	21	6	6
Ali občinski program varnosti vpliva na boljšo varnost v občini?	17	7	9

V raziskavi je sodelovalo 20 moških in 13 žensk. Rezultati so pokazali različno dolg obstoj varnostnih svetov v občinah (minimum 1 leto oziroma 6 mesecev, maksimum 22 let). 13 anketirancev na vprašanje o obstoju varnostnega sosveta ni odgovorilo, zato bi lahko sklepali, da ga v občini nimajo. Drugi anketiranci so izpostavili, da vodijo oziroma so člani varnostnega sosveta med enim in petimi leti (9) (v občini Muta samo 6 mesecev), ki so jim sledili tisti, ki so vodje oziroma člani 6–10 let (5) oziroma več kot 10 let (5). Štiri občine niso imele ustanovljenih varnostnih svetov. Najpogostejši člani varnostnih svetov so predstavniki občine, policisti (vodje policijskih okolišev), (med)občinski redarji, predstavniki gasilcev, predstavniki osnovnih šol, člani Sveta za varstvo in preventivo v cestnem prometu (SVPCP) po občinah, predstavniki krajevnih skupnosti, krajani (upokojeni policisti), predstavniki upravne enote, predstavniki centra za socialno delo, predstavniki srednjih šol, predstavniki zdravstvenega doma, predstavniki mladinskega centra in predstavniki zasebnih varnostnih subjektov. Zgolj ena od občin, ki so sodelovale v študiji, med člane varnostnih svetov uvršča tudi društva za razvoj in izvajanje programov pomoči, župnika in predstavnike zasebnega sektorja (tj. lastnike term v občini). Sodelovanje zasebnega sektorja v varnostnih svetih v mestnih občinah je stalnica, zato je navedba manjše občine o vključevanju zasebnega sektorja v varnostne sosvete zelo pozitivna. Pri tem velja dodati, da gre za občino, ki ima izredno razvit turizem, kar pojasni vključevanje predstavnikov gospodarstva v varnostni svet.

Iz tabele 18 je mogoče razbrati, da so anketiranci z občinskim programom varnosti zelo dobro seznanjeni in da je le-ta nujno potreben za zagotavljanje varnosti v njihovi občini, saj vpliva tako na boljše sodelovanje med institucijami, odgovornimi za zagotavljanje varnosti v občini kot tudi na samo varnost v občini. Po mnenju večine anketirancev je za pripravo občinskega programa varnosti odgovorna občina. Postopek usklajevanja vsebin programa varnosti se je med občinami razlikoval. Najpogosteje postopek izvedejo občine (lahko se ustanovi posebna delovna skupina) ali pa se to uredi v okviru dejavnosti varnostnega sosveta. Pogosto se obrnejo tudi na policijo. 18 anketirancev je odgovorilo, da usklajen

občinski program varnosti sprejme občinski oziroma mestni svet (v mestnih občinah) (2 anketiranca sta navedla, da ga sprejme župan sam). Občinski programi varnosti se običajno ne posodablajo vsako leto (15 odgovorov) (5 anketirancev je navedlo, da ga vsako leto posodablajo). Drugi anketiranci so izpostavili, da se občinski program varnosti na letni ravni vsako leto ovrednoti in sprejme sklep o oceni varnostnih razmer v občini. Izvajanje občinskega programa varnosti najpogosteje spremljajo župan, svet za varnost, občinska uprava in/ali (mestno ali medobčinsko) redarstvo, medtem ko so za izvedbo evalvacije občinskega programa varnosti odgovorni župan ali občina, redkeje pa (med)občinsko redarstvo ali (med)občinski inšpektorat.

Tabela 19: Najprimernejši pristopi k reševanju varnostnih pojavov (problemov) in kriminalitete v občini

Pristopi k reševanju varnostnih pojavov	<i>M</i>	Rang
Vedno z znanjem in informacijami podprte odločitve.	2,22	1
Zdravorazumski pristop k reševanju varnostne problematike.	2,22	2
Vsaka pristojna institucija zase v okviru svojih pristojnosti.	2,10	3
Analiza problema pred ukrepanjem, za ukrepanjem sledi evalvacija in spremljanje v prihodnosti.	2,07	4
Organizirano in koordinirano reševanje problemov.	1,88	5

M – Srednja vrednost.

Med največje varnostne probleme, ki so jih izpostavili skoraj v vsaki občini, spadajo: vandalizem, medvrstniško nasilje, nasilje v družini, onesnaževanje okolja (odpadki), prometna varnost (okolica vrtcev in šol, hitrost, e-skiroji), tatvine in vlomi, droge, beračenje in tujci ter romska problematika (tatvine, vlomi, nasilje, uporaba strelnega orožja, zapuščeni psi) v nekaterih občinah z romsko skupnostjo.

V občinah skoraj vedno varnostno problematiko rešuje vsaka pristojna institucija zase v okviru svojih pristojnosti. Prihaja tudi do skupnega reševanja problemov oziroma začasnih partnerstev med institucijami za zagotavljanje varnosti, kot je sodelovanje policije in (med)občinskega redarstva ali policije in (med)občinskega inšpektorja. Pri tem se pogosto odločajo za organizirano in koordinirano reševanje problemov ter sprejemajo odločitve, ki so podprte z znanjem in informacijami. Anketiranci so dodali še, da velikokrat izvedejo analizo varnostnega problema pred ukrepanjem, za ukrepanjem pa sledi evalvacija in spremljanje problema v prihodnosti (tabela 19).

Tabela 20: Najbolj primerne preventivne dejavnosti za reševanje različnih problemov v lokalni skupnosti

Preventivne dejavnosti	M	Rang
Strokovno policijsko delo	3,22	1
Policijski nadzor problematičnih območij	3,22	1
Urejen prometni režim	3,22	1
Policijsko delo v skupnosti	3,20	2
Kaznovanje storilcev kaznivih dejanj	3,20	2
Organizirano delo z mladino	3,12	3
Razvoj občutka pripadnosti lokalni skupnosti	3,07	4
Reševanje socialnih problemov	2,98	5
Učitelji, kompetentni za delo s »problematičnimi otroki«	2,95	6
Informacije o preprečevanju kriminalitete	2,93	7
Usposabljanja za starševstvo	2,85	8
Samozaščitni ukrepi	2,83	9
Več dostopnih prostočasnih dejavnosti	2,80	10
Trening socialnih veščin (reševanje konfliktov)	2,80	10
Zavetišča za zlorabljene ženske (in otroke)	2,80	10
Šolarjem prijazna šolska klima	2,76	11
Situacijsko preprečevanje kriminalitete (fizično in tehnično)	2,71	12
Odgovornost lastnikov lokalov, da zagotovijo varnost, v primeru, da se težave v njihovih prostorih ponavljajo	2,71	12
Gospodarska rast v občini	2,66	13
Poklicno usposabljanje	2,54	14
Možnosti zaposlitve nekdanjih obsojencev	2,46	15
Represivno policijsko delo	2,24	16
Premoženjska in življenjska zavarovanja	2,17	17
Zasebno varovanje v soseskah	2,02	18
Zasebni varnostniki v šolah	1,85	19
Patuljiranje občanov	1,51	20

M – Srednja vrednost

Anketiranci so kot najbolj primerne preventivne ukrepe zaznavali: 1) strokovno policijsko delo, 2) policijski nadzor problematičnih območij, 3) urejen prometni režim, 4) policijsko delo v skupnosti, 5) kaznovanje storilcev kaznivih dejanj, 6) organizirano delo z mladino, 7) razvoj občutka pripadnosti lokalni skupnosti, 8) reševanje socialnih problemov in 9) delo učiteljev, ki so kompetentni za delo s

»problematičnimi otroki«. Iz odgovorov anketirancev (tabela 20) je mogoče razbrati, da se pri reševanju problemov v skupnosti, tudi ko gre za preventivo, občani najbolj opirajo na policijo. Verjetno, ker policija sama veliko teh stvari izvaja že v okviru svojega rednega dela kot tudi zaradi dejstva, da se občani na policijo (skoraj) vedno lahko zanesejo.

Meško in Lobnikar (2005b) sta leta 2004 izvedla študijo o prispevku in odgovornosti lokalnih varnostnih svetov pri preprečevanju kriminalitete in zagotavljanju varnosti. Isti seznam preventivnih ukrepov smo uporabili tudi v naši študiji. Pri tem sta analizirala tudi učinkovitost 25 posameznih preventivnih ukrepov po mnenju anketirancev. V študiji sta uporabila 10-stopenjsko lestvico. V naši študiji smo predstavnike občine povprašali o pomembnosti istih preventivnih ukrepov, pri čemer smo uporabili 5-stopenjsko lestvico. V študiji Meška in Lobnikarja (2005b) je bil kot najbolj pomemben preventivni ukrep prepoznano 'organizirano delo z mladimi'. V naši študiji pa so anketiranci kot ključne prepoznali kar tri ukrepe in jih rangirali enako visoko: strokovno policijsko delo, policijski nadzor problematičnih območij in urejen prometni režim. Organizirano delo z mladimi je v naši študiji uvrščeno na tretje mesto. V študiji Meška in Lobnikarja (2005b) je bilo strokovno policijsko delo uvrščeno na tretje mesto, policijski nadzor problematičnih območij na deseto mesto in urejen prometni režim na osemnajsto mesto. V naši študiji sta bila po mnenju anketirancev kot druga najbolj pomembna po vrsti prepoznana dva ukrepa: policijsko delo v skupnosti in kaznovanje storilcev kaznivih dejanj. Če rezultate primerjamo s študijo Meška in Lobnikarja (2005b), sta omenjena ukrepa uvrščena na štirinajsto (policijsko delo v skupnosti) in sedemnajsto (kaznovanje storilcev kaznivih dejanj) mesto. Rezultati obeh študij so si podobni le v rangiranju najmanj pomembnih ukrepov. V obeh študijah sta zadnja dva ukrepa uvrščena enako: zasebni varnostniki v šolah na predzadnjem in patroljiranje občanov na zadnjem mestu kot najmanj pomemben preventivni ukrep za doprinos k varnosti v lokalni skupnosti.

Primerjava rezultatov obeh študij pokaže jasno spremembo v pomembnosti policije, policijskega nadzora in policijskega dela v skupnosti pri zagotavljanju varnosti v lokalni skupnosti. Opazna je tudi večja kaznovalna naravnost predstavnikov lokalnih skupnosti. Kot izstopajoč problem se je pokazala prometna varnost, kar pa pri vsem napredku na področju prometa in prevoznih sredstev ter povečanja števila prevoznih sredstev in udeležencev v prometu ni tako presenetljivo. Primerjava pokaže, da so v preteklosti izstopajoče metode socialne prevencije (Meško in Lobnikar, 2005b) sedaj zdrsnile na drugo mesto, kar zadeva pomembnosti pri zagotavljanju varnosti v lokalni skupnosti. Prednje so se povzpele dejavnosti policije, še posebej policijsko delo v skupnosti, ki je bilo leta 2004 uvrščeno na štirinajsto mesto, danes pa je na drugem mestu.

Tabela 21: Najbolj odgovorna institucija ali subjekti za reševanje varnostnih pojavov (problemov) in kriminalitete v občini

Odgovornost za reševanje varnostnih pojavov	M	Rang
Družina	2,90	1
Policija	2,88	2
Posamezniki	2,73	3
Sodišča	2,68	4
Drugi represivni organi (npr. probacijski delavci, inšpektorji ipd.)	2,63	5
Tožilstvo	2,59	6
Socialnovarstvene ustanove	2,46	7
Izobraževalne ustanove	2,37	8
Nevladne organizacije (gasilci, org. za pomoč žrtvam idr.)	1,95	9

M – Srednja vrednost

Po mnenju anketirancev so za reševanje varnostnih pojavov (problemov) in kriminalitete v občini primarno odgovorni policija, tožilstvo in sodišča ter drugi organi formalnega družbenega nadzorstva (npr. probacijski delavci, inšpektorji ipd.). Prav tako so enako odgovorni družina in posamezniki. Hkrati so anketiranci poudarili veliko vlogo socialnovarstvenih in izobraževalnih ustanov pri reševanju oziroma preprečevanju varnostnih pojavov (problemov) in kriminalitete v občini. Kot manj pomembne akterje, ki skrbijo za reševanje varnostnih pojavov (problemov) in kriminalitete, pa vidijo nevladne organizacije in različna društva (tabela 21).

Tabela 22: Mnenje o slovenski policiji

Slovenska policija	M	Rang
... s svojo prisotnostjo povečuje občutek varnosti prebivalcev.	2,76	1
... mi je na voljo, ko jo potrebujem.	2,71	2
... je strokovna pri svojem delu.	2,61	3
... se hitro odzove na klic občana.	2,56	4
... se uspešno odziva na probleme v lokalni skupnosti.	2,59	5
... se zaveda potreb prebivalcev.	2,49	6
... uspešno varuje prebivalce.	2,49	6
... je učinkovita pri svojem delu.	2,44	7
... enako obravnava vse državljane.	2,41	8
... učinkovito obravnava žrtve kaznivih dejanj.	2,29	9

... uspešno preprečuje kriminaliteto.	2,24	10
... uspešno odkriva storilce kaznivih dejanj.	2,22	11
... je dovolj prisotna na terenu.	2,12	12
<i>M – Srednja vrednost</i>		

Tabela 22 prikazuje mnenje anketirancev o slovenski policiji. Le to je pozitivno, anketiranci so slovenski policiji zelo naklonjeni. Pripisali so ji naslednje lastnosti: 1) s svojo prisotnostjo povečuje občutek varnosti prebivalcev, 2) dosegljivost občanom, ko jo potrebujejo, 3) strokovnost pri delu, 4) hitra odzivnost na klice, 5) uspešno odzivanje na probleme v lokalni skupnosti, 6) zavedanje potreb prebivalcev, in njihovo uspešno varovanje, 7) učinkovitost pri delu, 8) enaka obravnava vseh državljanov, 9) učinkovitost pri obravnavi žrtve kaznivih dejanj, 10) uspešno preprečevanje kriminalitete in 11) uspešno odkrivanje storilcev kaznivih dejanj. Zadostna prisotnost med ljudmi slovenske policije na terenu se je znašla na zadnjem mestu.

Tabela 23: Zagotavljanje varnosti v občini

Zagotavljanje varnosti v občini	Da	Ne	Ni odgovora
Ali policija in občina pri reševanju varnostnih problemov dovolj sodelujeta?	8	2	13
Ste zadovoljni z delom občinskih/mestnih redarjev?	14	5	14
Ali občina vложи dovolj finančnih sredstev v področje zagotavljanja varnosti in preprečevanja kriminalitete v lokalnih skupnostih?	11	10	12
Ali so občani dovolj informirani o možnostih preventivnih dejavnosti ter organizacij za prebivalce v lokalni skupnosti?	14	7	12
Ali poznate pojem policijsko delo v skupnosti?	17	2	14
Ali veste, kdo je vodja policijskega okoliša/so vodje policijskih okolišev v vaši občini?	16	2	15

Anketiranci so izpostavili, da je sodelovanje policije in občine pri reševanju varnostnih problemov dobro (4 anketiranci so opisali sodelovanje z vodji policijskih okolišev kot zelo dobro). Prav tako so anketiranci zadovoljni z delom občinskih/mestnih redarjev. Člani varnostnega sosveta so seznanjeni s policijskim delom v skupnosti, vendar le peščica ve, kdo so vodje policijskih okolišev v njihovi občini. Hkrati so anketiranci izražali manjše zadovoljstvo z delom občinskih/mestnih redarjev (večkrat izpostavljen problem, da jih je premalo). Izpostavili so tudi, da občina ne vложи dovolj finančnih sredstev v področje zagotavljanja varnosti in preprečevanja kriminalitete v lokalnih skupnostih ter da bi bili

občani lahko bolje informirani o možnostih preventivnih dejavnosti ter organizacij za prebivalce v lokalni skupnosti. Ugotovitve so zgolj pilotskega pomena, ker je bil odziv občin slabši, kot smo ga pričakovali. Kljub temu pa kažejo na pomembne spremembe v zadnjih dvajsetih letih in potrebo po obširnejši študiji s tega področja, ki presega ovir pričujočega raziskovanja.

Ker rezultati kažejo na zelo specifično sliko in ker je bil odziv občin nižji od 20 %, smo se odločili, da opravimo še dodatnih osem polstrukturiranih intervjujev glede izvajanja občinskih programov varnosti in dela sosvetov za varnost v občinah. Merili sta bili: 1) občina, kjer je sodelovanje pri zagotavljanju varnosti med občino in policijo po oceni predstavnikov policije odlično, in 2) policijske postaje z občino sodelujejo na način, da bi to lahko služilo kot primer dobre prakse učinkovitega in kakovostnega sodelovanja med policijo in lokalnimi skupnostmi. Intervjuje smo opravili v decembru 2023 (Slovenska Bistrica, Murska Sobota, Kočevje, Ajdovščina in Postojna) in januarju 2024 (Sevnica, Šentjur in Kranj). Pri pogovorih z župani (in podžupani) so bili v nekaterih primerih prisotni načelniki območnih policijskih postaj. Čeprav so bili intervjuji primarno namenjeni županom, so se župani strinjali, da so zraven tudi vodje območnih policijskih postaj, pri čemer so poudarili, da je sodelovanje med lokalno samoupravo in policijo vzajemno dobro. Na nekaterih intervjujih so bili poleg župana ali podžupana prisotni tudi občinski uradniki, ki so odgovorni za področje varnosti in koordinacijo z drugimi službami. Ključne ugotovitve po posameznih področjih vprašalnika so predstavljene v nadaljevanju.

5.4 Občinski sosveti za varnost in občinski programi varnosti – ključne ugotovitve

5.4.1 Občinski program varnosti in varnostni sosveti

Občinski program varnosti imajo v vseh občinah, ker je obvezen po »ZORed« (2006). Vsako leto pripravijo program varnosti, ki ga občina uskladi z vsemi akterji na področju in ga sprejme občinski ali mestni svet: Občinski svet lahko sprejme predlagani občinski program varnosti ali pa zahteva dopolnila. Izvedba program se praviloma preverja dvakrat letno, in sicer ob polletju in koncu leta ter služi za osnovo programa za naslednje leto.

Sosvet za varnost se tudi seznanja z občinskim programom varnosti. Praviloma isti ljudje sodelujejo pri pripravi občinskega programa varnosti in v svetu za varnost, ker so v zadnjem desetletju v občinah zmanjšali članstvo v sosvetih in drugih oblikah partnerskega sodelovanja samo na predstavnike lokalne oblasti in vodje služb s področja varnosti. Vsebina občinskega programa varnosti se razlikuje od občine do občine in odraža specifične prioritete na področju zagotavljanja varnosti in kakovosti življenja lokalnega prebivalstva.

Varnostni sosveti v občinah so dejansko posvetovalni organ župana brez izvršnih pooblastil, vendar je članstvo v sosvetu urejeno tako, da so člani strokovnjaki, ki v lokalnem okolju vodijo različne službe ali so odgovorni za dejavnosti na področju družbenega življenja. V nekaterih občinah sosveta za varnost nimajo, temveč imajo problemsko usmerjena delovna telesa, ki se ukvarjajo z mladimi, Romi, ekonomsko ogroženimi, invalidi, starejšimi občani in drugimi skupinami ljudi, za katere ocenjujejo, da jim je treba zagotoviti dejavnosti in ustrezno kakovost življenja. Financiranje teh dejavnosti gre iz

občinskega proračuna. Župani občin, kjer nimajo sosvetov za varnost, imajo različne oblike sodelovanja z deležniki, ki je intenzivno in učinkovito, predvsem pa problemsko usmerjeno. Menijo, da za to ne potrebujejo sosveta za varnost, ki pokriva vsa področja varnosti, kjer bi urejal zadeve, ker imajo v občini pristojne službe, najsi bodo te državne, ki delujejo v lokalnem okolju, ali pa službe lokalne samouprave. Veliko zadev, ki naj bi jih urejali na sosvetih, uredijo v okviru občinskega programa varnosti, kjer se je v občinah, kjer imajo varnostne sosvete, pokazalo, da gre za iste strokovnjake, ki so odgovorni za temeljna področja varnosti v občini. V občinah, kjer imajo varnostne sosvete, občinski svet obravnava njihove predloge, pobude in poročila ter sprejme sklepe glede prednostnih dejavnosti na področju varnosti v lokalnih skupnostih.

5.4.2 Načini reševanja varnostne problematike v občini

Reševanje lokalne varnostne problematike deluje po načelu dobrega sodelovanja, zaupanja in podpore. Ne glede na to, ali imajo v občinah varnostne sosvete ali ne, poteka sodelovanje na področju zagotavljanja varnosti na temelju dobre komunikacije med občino, policijo in drugimi deležniki. Pri tem komunikacija med župani in policijo poteka intenzivneje kot z drugimi službami. Preden se odločajo za represivne ukrepe (kjer je to možno), delujejo po načelu postopnosti in sorazmernosti ter se usmerjajo predvsem v preventivne dejavnosti. Če problematika presega občino, imajo razpravo na regionalnih koordinacijah županov. V primerih migracij, zlorabe socialnih transferjev in lažnega prijavljanja na naslovih, kjer osebe ne bivajo, so dali pobude za spremembo zakonodaje, ki jih je predhodna vlada predlagala parlamentu, nova vlada pa spremenila, kar pomeni, do so, ne le v tem primeru, ampak tudi v drugih odvisni od nacionalne zakonodaje, ki ureja delovanje nacionalnih institucij na lokalni ravni in drugih dejavnosti. Nacionalna zakonodaja s področja varovanja osebnih podatkov v številnih primerih povzroča nemoč lokalnih oblasti in policije pri obravnavi določenih zadev, predvsem pa glede izmenjave uradnih informacij. Zaradi tega včasih levica ne ve, kaj dela desnica.

5.4.3 Preventivne dejavnosti

Na področju preventivne dejavnosti je večina dejavnosti usmerjena v šole, delo z mladimi, priseljenci, ki si poskušajo urediti ustrezno kakovost življenja, saj delavci na začasnem delu običajno živijo v nezavidljivih razmerah. V eni izmed občin, kjer temu, da naj bi integracijo priseljencev zagotavljala država zaradi krepitve industrije, ki temelji na delovni sili iz tujine (predvsem Bosne in Hercegovine), pomagajo delavcem, da se ne zadržujejo izključno v gostinskih lokalih. Tisti, ki so se odločili ostati v občini, pa jim pomagajo s stanovanji, šolanjem otrok in zagotavljanjem vseh pravic in svoboščin. Pri tem so uspešni in ugotavljajo, da tudi ni konfliktov med njimi in lokalnim prebivalstvom.

V vseh občinah verjamejo, da so primerne preventivne dejavnosti socialne narave, pri čemer poleg socialne, šolske in zaposlovalne politike poudarjajo še stanovanjsko politiko. Eden od županov je glede tega dejal, da je izobrazba lokalnega prebivalstva ključna, da je naloga lokalne samouprave, da zagotovi čim več delovnih mest in pogoje za življenje. Zdaj, ko so ljudem to zagotovili, pa so se začeli pogovarjati

o boljši kakovosti življenja, pri čemer je v ospredju varnost ljudi. Veliko dejavnosti poteka na področju prometne varnosti in skrbi za prometno infrastrukturo.

5.4.4 Odgovornost za reševanje varnostnih problemov

Kot je bilo že omenjeno pri sodelovanju, primarno odgovornost pripisujejo županom, glede drugih deležnikov pa vsakemu na področju, ki ga pokriva oziroma je zanj odgovoren ali pristojen. Pri tem računajo tudi na podporo lokalnega prebivalstva, ki ga je treba informirati o ukrepih, ki jih ljudje ne razumejo vedno kot ustreznih. Z vzpostavitvijo spletnih strani, kjer objavljajo informacije o varnosti, in neposrednim stikom z ljudmi, se ukrepi lažje izvedejo. Reakcije ljudi v lokalnem okolju gredo po navadi v dve smeri. Nekateri so prepričani, da so ukrepi premili, medtem ko drugi menijo, da so ukrepi prestrogi. Ključno za župane je, da so sprejeti ukrepi zakoniti in legitimni. Velikokrat se zgodi, da ko se pokaže, da ukrepi delujejo, jih začnejo podpirati tudi tisti, ki se na začetku niso strinjali z njimi.

5.4.5 Mnenje o policiji

Mnenje o policiji in delo policije je v tem delu študije pristransko, ker smo izbrali občine, za katere je značilno dobro sodelovanje med občinami in policijo. Čeprav se pojavijo težave, različna mnenja in stališča, te rešijo s pogovorom in osvetlitvijo problemov, razreševanjem pristojnosti in dolžnosti z več odgovornih za varnost. Župani poskrbijo tudi, da se predstavniki služb na lokalni ravni srečajo in spoznajo ter se zavedajo svojega delokroga, pooblastil in pristojnosti. Policijo v vseh osmih občinah ocenjujejo kot glavnega akterja na področju javne varnosti, ugotavljajo pa, da policija dela nadpovprečno dobro glede na pomanjkanje kadra. Kljub pomanjkanju kadra sta bili dve občini v bližnji preteklosti najbolj varni občini v Sloveniji. Želijo si več policistov na ulici, v soseskah in da bi policija povečala prisotnost in vidnost med ljudmi. Ugotavljajo, da so policisti tudi vse bolj profesionalni pri delu z otroki v šolah, mladino in drugimi skupinami ljudi. Nekaj županov meni, da ima policija premalo pooblastil in da so nezaščiteni, ko zakonito ravna in so deležni pritožb. Preveč je tudi policistov, ki se dnevno vozijo v službo čez pol Slovenije. V eni občini so še posebej poudarili, da so vsi domačini, od župana, načelnika policije, policistov do vodij vseh služb na lokalni ravni. Tam je komunikacija boljša. Ker gre v večini primerov za manjše občine, so policisti del skupnosti in jih tako rekoč vsi poznajo. Jih je pa premalo.

5.4.6 Zagotavljanje varnosti v občini

Komunikacija med županom in načelniki policije poteka skoraj dnevno. Načelniki po pogovorih z župani komunicirajo z vodji varnostnih okolišev. Včasih pa vodje varnostnih okolišev obvestijo načelnike o problemih, vendar se o tem z županom pogovarja načelnik območne policijske postaje. Neposredno komuniciranje med vodjo policijskega okoliša je na ravni krajevnih oziroma četrtnih skupnosti. Vodje četrtnih skupnosti pa o dejavnostih obveščajo podžupana ali župana. Kot je bilo že omenjeno, prvenstveno varnosti zagotavljajo pristojne službe in koncesionarji (npr. dimnikarska

služba). Zaradi pomanjkanja kadra smo v dveh občinah ugotovili, da občini najemata zasebnovarnostne storitve, kjer pa ne gre za varovanje javnih krajev, temveč imajo zasebni varnostniki nalogo, da v času vožnje med varovanimi objekti, ki so last občine, v primeru, če opazijo kršitve, obvestijo policijo. Za takšne storitve so se odločili, ker ni dovolj interesa za delo občinskih redarjev in ker je pomanjkanje policistov na območnih policijskih postajah. Na splošno pa župani ocenjujejo, da gre za dobro opravljanje dela. Ponekod imajo tudi skupna usposabljanja, ki jih financira občina (npr. odzivanje v primerih hudih prometnih nesreč, terorizma, požarov, reševalnih akcij ipd.). Pri tem je policija vedno vabljena kot dejavni udeleženec. V teh primerih pa se pokaže tudi sposobnost koordinacije, udeleženci usposabljanj pa se med seboj bolje spoznajo.

5.5 Pogledi županov na varnost v lokalnih skupnostih

V nadaljevanju predstavljamo še odzive županov v odprtem delu intervjujev. Čeprav se nekatere teme ponovijo, smo jih vključili v poročilo. Intervjuji kažejo, da lahko občine razdelimo v dve skupini, tiste, ki imajo sosvet za varnost, in tiste, ki ga nimajo. Glede na to, da predhodne kvantitativne ugotovitve poudarjajo predvsem omejitve in probleme, smo se v tem delu raziskave usmerili predvsem v iskanje pozitivnih vidikov policijskega dela v skupnosti in zagotavljanja varnosti. Poleg intervjujev smo pregledali tudi spletne strani občin, kjer so informacije o občinskih programih varnosti in številnih drugih dejavnostih občine, ki niso izključno varnostnega ali preventivnega značaja, imajo pa lahko vpliv na kakovost življenja, manj konfliktov, zdravo življenje ipd. (npr. športne in kulturne dejavnosti).

V občinah, kjer sosveta za varnost nimajo, se organizirajo problemsko in imajo sosvete za invalide, starejše občane, Rome idr. V vseh občinah imajo tudi Svet za preventivo in varnost v cestnem prometu in vidike prometne varnosti obravnavajo v dveh perspektivah, in sicer glede prometne infrastrukture ter vedenja ljudi v prometu, pri čemer gre za dvig zavesti o pomenu varnosti v prometu, ustreznega vedenja ter spoštovanja predpisov. Poleg tega se poudarjajo tudi preventivni programi in represivna dejavnost predvsem na področjih prehitre vožnje in vožnje pod vplivom alkohola. Glede nadzora vožnje pod vplivom alkohola in prehitre vožnje del nalog opravi policija, na območjih občin pa občinska in medobčinska redarstva nadzorujejo stoječi promet in prehitro vožnjo.

Sodelovanje lokalne samouprave s policijo je dobro in dokaj učinkovito. Sestanki med župani, podžupani in predstojniki območnih policijskih postaj so redni, ne le v obliki kolektivnega posvetovalnega telesa župana, temveč individualno problemsko usmerjeni sestanki med županom in načelnikom lokalne policijske enote. V večini primerov gre za proaktivno delovanje, ko se določeni varnostni problemi porajajo v lokalnem okolju. Načini reševanja problemov so različni, prevladujejo pa socialni in situacijski preventivni ukrepi v kombinaciji z represivno dejavnostjo. Župani se organizirajo tudi v regionalnih koordinacijah.

V lokalnem okolju prevladujeta dve obliki formalnega sodelovanja pri zagotavljanju varnosti. Prva je pri snovanju, posodabljanju in izvajanju občinskega programa varnosti in enkrat letno poročanje na sosvetu za varnost. Na občinskem svetu svetnikom predstavijo načrt oziroma program varnosti na

začetku leta in ga potem izvajajo. V primeru pojava novih problemov in izzivov so fleksibilni, sodelovanje ustrezno formalno uredijo glede pristojnosti, pri čemer izmenjava informacij poteka na problemsko usmerjenih sestankih vseh deležnikov od centra za socialno delo, šol, občine do policije. Vse to je odvisno od narave in intenzitete problema.

Župani praviloma pri pogovorih o varnostnih problemih sodelujejo s predstojniki območnih policijskih postaj in redkeje z vodji varnostnih okolišev. Vodje varnostnih okolišev bolj intenzivno sodelujejo s predstavniki četrtnih ali krajevnih skupnosti. Delo vodij policijskih okolišev usmerja vodstvo policijske postaje, pri čemer je zelo pomembna kakovost komunikacije med vodji policijskih okolišev in vodstvom. Ker gre v večini primerov za manjše kraje, kjer se ljudje med seboj poznajo, je sodelovanje dobro. Pomembno vlogo pri obveščanju ljudi o določenih dejavnostih na področju kriminalitete, javnega reda in miru ter prometa ima občina z občinskim glasilom in objavljanjem informacij na spletni strani. Kljub intenzivnim prizadevanjem na lokalni ravni se je treba usklajevati tudi z regionalnimi policijskimi upravami in Generalno policijsko upravo, ki daje območnim policijskim enotam usmeritve, ki so praviloma splošne, v lokalnem okolju pa jih prilagodijo glede na svoje kadrovske kapacitete in naravo problemov, s katerimi se ukvarjajo v interesu čim boljše varnosti lokalnega prebivalstva.

Dinamika življenja v lokalnih okoljih je vse intenzivnejša tudi z vidika migracij (ne le iz tujine, ampak tudi znotraj Slovenije, najsi bo to dnevno potovanje v službo in nazaj ali pa selitve ljudi iz drugih delov Slovenije v kraje, kjer so nepremičnine cenejše ali pa se starejši ljudje iz mest vrnejo na podeželje ali pa tam najdejo svoj novi dom). Poleg notranjih migracij so izziv tudi mednarodne migracije, predvsem ekonomske migracije, kjer gre za pomemben dejavnik delovne sile za razvoj industrije v lokalnih okoljih ter zagotavljanje kakovosti življenja priseljencev. Župani glede tega izmenjajo informacije in izkušnje, na prvem mestu pa je ideja o zadovoljnem delavcu in človeku, ki mu prav tako pripada pravica do kakovosti življenja. V nekaterih občinah je priseljevanje intenzivnejše in tam ugotavljajo, da so lokalna prizadevanja za integracijo zelo intenzivna, čeprav zadeve niso urejene na ravni države. Ne želijo, da bi delavci iz tujine bili redne stranke v gostinskih lokalih, kar vodi v kršitve javnega reda in miru zaradi konfliktov z lokalnimi prebivalci in posledično stigmatizacijo. Tistim, ki se priselijo z družinami, pa je treba pomagati pri vključevanju v družbeno okolje. Tu je še vedno precej socialne distance na obeh straneh. V eni izmed občin so izpostavili probleme, povezane z Romi, kjer gre za visok strah pred Romi, predvsem mladimi, ki nadlegujejo in ustrahujejo vse lokalno prebivalstvo, tudi romsko. Problem, ki so ga poudarili, je nezadovoljstvo ljudi glede preiskovanja vlomov v stanovanjske objekte, kjer policija redko odkrije storilce, kar povzroča precejšen strah pred kriminaliteto. Odzivanje na nasilje v družini je v različnih regijah in občinah različno, od koordiniranega do tipično departmentalističnega (zapiranje v lastne dejavnosti in skrajno formalni odnosi med institucijami), kjer bi bilo treba izboljšati sodelovanje med institucijami. Nedejavnost oziroma strah pred kršitvami zakonodaje o varstvu osebnih podatkov hromijo ideale o partnerstvu in dobrem sodelovanju med institucijami, vpletenimi v reševanje konkretnega problema, ker se predstavniki institucij bojijo kazni zaradi morebitnih kršitev zakonodaje s področja varstva osebnih podatkov. Poleg institucij so tu tudi lokalni prebivalci, njihove pobude in

društva, ki od lokalne skupnosti in policije zahtevajo, da opravijo svoje delo. Tu je možno govoriti o dveh skupinah ljudi, tistih, ki so kljub nezadovoljstvu konstruktivni in razumejo delo in prizadevanja odgovornih, ter tistih, ki se stalno pritožujejo. Tu je še tretja skupina, kjer pa so tisti, ki probleme rešujejo, in med temi je praviloma dobra komunikacija, ključno vlogo pri tem pa ima župan. Veščine komuniciranja z različnimi skupinami ljudi so ključne, saj ne govorijo vsi jezika stroke in prava. Tu so ključni predstavniki občine, pa tudi načelniki policijskih postaj, ki lokalnemu prebivalstvu in vpletenim pojasnijo, kaj delajo in kje so njihove omejitve, pa tudi, da potrebujejo sodelovanje ljudi. Kakovost sodelovanja je odvisna od drugih vodij lokalnih služb, državnih organov, ki delujejo na lokalni ravni. Pomembno je spoznavanje dela vseh vpletenih v zagotavljanje varnosti, ki presega zgolj javno varnost, temveč pomeni tudi socialno, zdravstveno, ekonomsko in prometno varnost ter druge vidike kakovosti življenja. Župani so dokaj dobro seznanjeni z idejami in ideali ciljev trajnostnega razvoja in to vidijo v perspektivi svojih občin. Sodelovanje s policijo ocenjujejo kot zelo pomembno in komunikacijo med županom in načelnikom območne policijske postaje kot ključno. Poleg tega pa so v kontekstu sosvetov za varnost, tam, kjer sosvete imajo, članstvo zmanjšali na zgolj tiste strokovnjake in vodje služb, ki se na problematiko spoznajo. Občasno se pojavi, da kdo od članov sosveta ne razume problemov ali pa zavzema nekonstruktivno stališče ali pa sosvet uporablja za stalno pritoževanje glede nedela vseh drugih. Druge strokovnjake povabijo po potrebi glede na specifičnost problema.

V nadaljevanju predstavljamo razlike v sestavi sosvetov za varnost od splošno vključujočega pristopa do izključno strokovno in operativno naravnane članstva. Na začetku razvoja sosvetov za varnost so bili ti številčnejši in široko naravnani. Glede na to, da gre za posvetovalno telo župana pri obravnavanju varnostne problematike in ker so se dejavnosti sosvetov za varnost prekrivale z delom občinskega Sveta za preventivo in vzgojo v cestnem prometu, so v razvoju zmanjšali članstvo samo na ključne člane, pri čemer ponekod združujejo delo obeh (so)svetov. Na primer, v eni občini imajo v sosvetu samo župana, podžupana, načelnika območne policijske postaje, vodjo civilne zaščite in druge člane po potrebi (specialisti za določena področja varnosti). V občinah, kjer sosveta za varnost nimajo, pa imajo drugačne oblike sodelovanja, in sicer problemsko usmerjene delovne skupine (npr. za obravnavo problemov starejših občanov, mladih, Romov ipd.). Tretji način pa je redno srečevanje župana, vodje policijske enote in drugih odgovornih na področju varnosti (civilna zaščita, gasilci, nujna medicinska pomoč) in bolj intenzivno sodelovanje, če se določeni problemi pojavijo.

Izvajajo tudi skupna usposabljanja, ki jih financirajo občine (simulacije prometnih in naravnih ter nesreč pri delu, simulacija terorističnega napada, AMOK situacije, aretacije v avtobusu, polnem turistov itd.). Pri teh dejavnostih občine je pomemben partner policija. Občine pomagajo policiji tudi pri kampanjah na področju prevencije nasilja v šolah, v družini, povečanju prometne varnosti idr.

Zavedajo se tudi, da so policijske postaje v starejših, tudi neprimernih objektih in sodelujejo z državnimi organi pri načrtovanju novih objektov za policijo v sklopu objektov in centrov drugih služb na področju varnosti (gasilci, civilna zaščita idr.)

Z vidika policijske dejavnosti je iz razgovorov možno sklepati, da policijskega dela v skupnosti, kjer so vodje policijskih okolišev predvsem »preventivci«, ni več. Gre za to, da policija skupaj z občino in drugimi izvaja predvsem proaktivno policijsko dejavnost in v reševanje problemov usmerjeno policijsko delo. Nekoč visoki ideali policijskega dela v skupnosti so se zaradi kadrovske in druge problematike v lokalnem okolju postopno pragmatično spreminjali v reševanje problemov usmerjeno in proaktivno policijsko delo. Pri tem je treba poudariti vlogo policije pri analizah problemov, pregledu statistik obravnavanih zadev, informacij od vodij policijskih okolišev pri delu z občani in drugih, javno dostopnih informacij. Policija v procesih zagotavljanja varnosti igra vlogo ključnega oskrbovalca z informacijami, iskanje rešitev je skupno, poleg tega pa policija, če ne delujejo preventivne strategije, ukrepa represivno, upoštevajoč načela postopnosti, sorazmernosti. V primerih, kjer zakon narekuje dolžno ravnanje zaradi kršitev zakonov, pa je tako, da iščejo rešitve za zmanjšanje škode in sekundarno ali terciarno prevencijo, kjer gre za pomoč ljudem, kjer je prisotno tveganje za viktimizacijo (priporočila za zmanjšanje pogojevanja storitev kaznivih dejanj, provokacij ali neprimerne, nepotrebne izpostavljanja ljudi nevarnostim) ali po viktimizaciji, da do oškodovanja ne bi prišlo ponovno.

Izhajajoč iz pogovora, v lokalnih skupnostih župani skupaj z drugimi akterji izvajajo ukrepe primarne, sekundarne in terciarne prevencije. Na področju primarne prevencije gre za zagotavljanje služb, kakovosti bivanja. Zanimiva je bila izjava župana, ki je dejal, da so okrepili gospodarstvo, razvili industrijo, zagotovili službe in stanovanja, zdaj pa je prioriteta ljudi njihova varnost, kar se odraža v prioritetah občine. Pri primarni prevenciji gre za dve perspektivi varnosti. Ena je dejanska, druga pa njeno subjektivno doživljanje. Na teh področjih je podobno kot v preteklih študijah, kjer ugotavljamo tudi neskladje med uradnimi kazalniki varnosti in ogrožanja ljudi s kriminaliteto in prekrški. Slabši občutki varnosti oziroma strah pred kriminaliteto se pojavljajo tam, kjer so ljudje prepričani, da policija in občina nista dovolj učinkoviti ob naučeni nemoči drugih služb, ki bi morale opraviti svoje delo. Moti jih tudi to, da ko se v lokalnem okolju pojavi problem, ki postane medijsko zanimiv in postane nacionalni problem, strokovnjaki praviloma po dogodkih ugotavljajo, kaj so v lokalnem okolju naredili narobe, med reševanjem problema pa so jim predvsem govorili, česa ne smejo, ne pa, kako naj se zadeve lotijo, da bo zakonita in legitimna.

5.6 Sklepne misli

V obdobju pol leta nam je k sodelovanju uspelo pridobiti 33 občin, zato ne moremo posploševati ugotovitev na vse slovenske občine. Razlike med mestnimi in drugimi občinami so precejšnje. Rezultati so pokazali, da so v mestnih občinah varnostni sosveti praviloma ustanovljeni in delujoči. Mnogo manjših občin pa jih (še) nima, ker ocenjujejo, da probleme lahko rešijo drugače in bi bilo ustanavljanje sosvetov še en birokratski formalizem.

Najpogostejši člani varnostnih sosvetov so predstavniki občine, policisti (vodij policijskih okolišev), (med)občinski redarji, predstavniki gasilcev, predstavniki osnovnih šol, člani SVPCP po občinah, predstavniki krajevnih skupnosti, krajanji (upokojeni policisti), predstavniki upravne enote, predstavniki

centra za socialno delo, predstavniki srednjih šol, predstavniki zdravstvenega doma, predstavniki mladinskega centra in predstavniki zasebnih varnostnih subjektov. Ponekod pa so članstvo optimizirali na vodje služb in kompetentne strokovnjake, ki se spoznajo na varnost.

Med največje varnostne probleme, ki so jih izpostavili skoraj v vsaki občini, spadajo: vandalizem, medvrstniško nasilje, nasilje v družini, onesnaževanje okolja (odpadki), prometna varnost (okolica vrtcev in šol, hitrost, e-skiroji), tatvine in vlomi, droge, beračenje in tujci ter romska problematika (tatvine, vlomi, nasilje, uporaba strelnega orožja, zapuščeni psi) v nekaterih občinah z romsko skupnostjo. Omenjene probleme v občinah rešujejo glede na pristojnost posamezne institucije ali pa v obliki partnerskega sodelovanja oziroma začasnih, *ad hoc* partnerstev med institucijami za zagotavljanje varnosti, kot je sodelovanje policije in (med)občinskega redarstva ali policije in (med)občinskega inšpektorja.

Predstavniki občin in varnostnih sosvetov so prepričani, da je za reševanje varnostne problematike in kriminalitete v občini primarno odgovorna policija (zatem tožilstvo in sodišča). Pri tem so izrazili zelo pozitivno mnenje o slovenski policiji in policistih, predvsem vodji policijskih okolišev, s katerimi se srečujejo. Slovenski policiji so pripisali naslednje lastnosti: 1) s svojo prisotnostjo povečuje občutek varnosti prebivalcev, 2) dosegljivost občanom, ko jo potrebujejo, 3) strokovnost pri delu, 4) hitra odzivnost na klice, 5) uspešno odzivanje na probleme v lokalni skupnosti, 6) zavedanje potrebno prebivalcev in njihovo uspešno varovanje, 7) učinkovitost pri delu, 8) enaka obravnava vseh državljanov, 9) učinkovitost pri obravnavi žrtve kaznivih dejanj, 10) uspešno preprečevanje kriminalitete in 11) uspešno odkrivanje storilcev kaznivih dejanj. Zadostna prisotnost slovenske policije na terenu se je znašla na zadnjem mestu.

V dopolnitvi anketiranja z osmimi polstrukturiranimi intervjuji z župani in drugimi odgovornimi v občinah ter načelniki policijskih postaj imamo izkušnjo, ki priča o veliki zavzetosti lokalnih vodij na obeh straneh, v občinah in na območnih policijskih postajah. Med drugimi vprašanji je bilo tudi vprašanje o neodzivnosti občin na vprašalnik, ki smo ga poslali na občine s pomočjo Skupnosti občin Slovenije. Prevladujoč odgovor je bil, da je vprašalnik verjetno dobil nekdo na občinski upravi (poleg številnih drugih, ki jih dobijo s Skupnosti občin Slovenije) in ocenil, da na vprašanja težko odgovorijo ali pa jim izpolnjevanje ankete predstavlja zelo velik napor poleg drugega tekočega dela. V nadaljevanju predstavljamo rezultate analize prednosti, slabosti, priložnosti in groženj (angl. *SWOT analysis*) različnih izvedbenih perspektiv policijskega dela v skupnosti.

6 ANALIZA PREDNOSTI, SLABOSTI, PRILOŽNOSTI IN GROŽENJ (SWOT ANALYSIS) POLICIJSKEGA DELA V SKUPNOSTI

Analizo SWOT smo opravili raziskovalci v pričujočem projektu na osnovi terenskega raziskovalnega dela v Sloveniji. Osnutek analize SWOT smo poslali v dopolnilo in komentarje izbranim udeležencem razgovorov v decembru 2023 in januarju 2024, pri katerih smo ugotovili, da so bili zelo dobro seznanjeni s policijskim delom v skupnosti in imajo izkušnje z uspešnim izvajanjem policijskega dela v skupnosti v praksi. Analizo SWOT smo v zaključnem delu obravnavali na srečanju s predstavniki treh ravni policijske organizacije, pred tem pa smo rezultate analize SWOT predstavili predstavnikom lokalne, regionalne in nacionalne ravni policijske organizacije, s katerimi smo razpravljali o ugotovitvah analize SWOT). Rezultate analize SWOT različnih vidikov policijskega dela v skupnostih – splošni vidiki, vidiki policijskega dela, vidiki lokalnih skupnosti in vidiki policije in lokalnih skupnosti predstavljamo v nadaljevanju.

6.1 Splošno o policijskem delu v skupnosti in zagotavljanju varnosti v lokalnih skupnostih

Prednosti (angl. *Strengths*): značilnosti, ki mu dajejo prednost pred drugimi:

- Povezanost s prebivalci, institucijami. Zakonito in legitimno delo policije.
- Ljudem prijaznejše policijsko delo. Ljudje ga zaznavajo kot skrb policije za njihovo varnost.
- Socialna funkcija policije in približevanje ljudem ter sodelovanje z lokalnimi skupnostmi ter drugimi deležniki varnosti v lokalnem okolju. Vpliv na povezanost skupnosti (vezni člen ne zgolj med policijo, lokalno samoupravo in prebivalci, temveč tudi med prebivalci).
- Proaktivno sodelovanje vseh odgovornih. Kakovostne analize problematike, ki jih pripravijo ustrezne službe, ponekod tudi raziskovalci ali pa vodje služb v okviru svojega študija in zaključnih del.

Slabosti (angl. *Weaknesses*): lastnosti, ki ga postavljajo v slabši položaj glede na druge:

- Slabši položaj policijskega dela v skupnosti glede na druge pristope k izvajanju policijske dejavnosti.
- Zaznavanje policijskega dela v skupnosti kot nepravlega policijskega dela.
- Težave z merjenjem učinkov policijskega dela v skupnosti.
- Nepoznavanje ideje o policijskem delu v skupnosti zunaj policije pri drugih deležnikih in pri ljudeh na splošno.

Priiložnosti (angl. *Opportunities*): elementi v okolju, ki bi jih lahko izkoristil v svojo korist:

- Ustrezno usposabljanje policistov na vseh ravneh organizacije, spreminjanje organizacijske kulture v smeri bolj legitimne policijske dejavnosti in ne izključno represije in dela na normo

(npr. kaznovanje za cestnoprometne prekrške, kršitve javnega reda in miru in kazenske ovadbe). Iskanje optimalnega modela proaktivnega zagotavljanja varnosti ob upoštevanju filozofije policijskega dela v skupnosti ter razvoja kapacitete kadrov.

- Skupna usposabljanja vseh predstavnikov lokalnih institucij z namenom seznanjanja s policijskim delom v skupnosti.
- Usmeritev v preventivo, ki zmanjša stroške delovanja kazenskega pravosodja, zaradi nizke učinkovitosti kaznovanja in dodatnega ustvarjanja konfliktov med določenimi deli prebivalstva in državo.
- Upoštevanje specifičnih značilnosti okolja (geografskih, demografskih, kriminalitetnih in drugih varnostnih značilnosti).
- Promocija policijskega dela v skupnosti med ljudmi. Po lokalnih volitvah predstavitev dela policije novemu vodstvu občine za zagotavljanje kontinuitete sodelovanja.
- Poudariti pomen proaktivne, odkrite in transparentne komunikacije z lokalno skupnostjo (ne dajati lažnih obljub ali ponujati rešitev, ki niso izvedljive). Velikokrat se zgodi, da ima javnost zaradi nerazumevanja omejitev policijske dejavnosti prevelika pričakovanja do nje.

Grožnje (angl. *Threats*): elementi v okolju, ki bi lahko povzročili težave:

- Represivna mentaliteta v policijski organizaciji. Podcenjevanje policijskega dela v skupnosti in prepričanje, da policisti, ki delajo na področju policijskega dela v skupnosti, niso pravi policisti ali pa ne delajo dovolj. Izključno merjenje uspešnosti na osnovi prispevka v nacionalni proračun (denarne kazni) ali pa števila obravnavanih kazenskih zadev.
- Neustrezna komunikacija in obljube odgovornih osebe v policiji prebivalcem zaradi želje po všečnosti ali strahu pred izgubo zaupanja in neučinkovitosti, ponujajo rešitve, ki jih policija ni zmožna uresničiti. Odziv na tak pristop se kaže v upravičenem razočaranju ljudi nad delom policije in posledično se s tem slabi zaupanje javnosti v delo policije.
- Družbeni nemiri, getoizacija delov družbe – odzivi vlad izključno represivne narave brez poskusa razumevanja skupnosti, njihovih potreb, frustracij, marginalizacije in obupa posameznikov in skupin.
- Policijsko delo v skupnosti ni samo strategija policije, ampak mora postati vodilna strategija vlade na področju obravnavanja prebivalcev. Če je to izključno strategija policije, potem se gleda na policijsko delo v skupnosti zgolj instrumentalno.
- Pretirana centralizacija policijske dejavnosti.

6.2 Policijsko delo v skupnosti in zagotavljanje varnosti v lokalnih skupnostih – perspektive slovenske policije

Prednosti (angl. *Strengths*): značilnosti, ki mu dajejo prednost pred drugimi:

- Veliko volje in motivacije za delo vodij policijskih okolišev, čeprav opravljajo naloge s področja policijskega dela v skupnosti v manjšem obsegu.
- Ustrezno pojmovanje vloge policije v družbi – razmerje med preventivo in represijo (načeli postopnosti in sorazmernosti).
- Boljša izobraženost policistov kot v preteklosti.
- Vodje policijskih okolišev so starejši policisti, ki so bolj izkušeni in so neke vrste modreci na policijskih postajah, ali mlajši, ki imajo izrazit čut za ljudi in odgovornost.
- Večina okolij v Sloveniji predstavljajo manjše skupnosti, kjer so policisti bolje sprejeti, saj so del skupnosti, v katerih delajo.
- Proaktivno delovanje policije pri prepoznavanju težav v lokalnih okoljih za hitrejše odzivanje (preprečevanje) ali omilitev negativnih posledic različnih ravnanj.

Slabosti (angl. *Weaknesses*): lastnosti, ki ga postavljajo v slabši položaj glede na druge:

- Kadrovska problematika (sistemizacija in zasedenost delovnih mest).
- Nezainteresiranost policistov za opravljanje tovrstnega dela. Prepričanje, da je pravo policijsko delo samo represivna dejavnost policije.
- Slabši položaj policijskega dela v skupnosti glede na druge vrste policijskih dejavnosti.
- Nerazumevanje predstavnikov državne in regionalne ravni policijske organizacije glede načinov in oblik izvajanja policijskega dela v skupnosti s poudarkom na policijskem delu v skupnosti kot filozofiji policijske organizacije in ne zgolj tehnike ali taktike kratkoročnega odzivanja policije na lokalne varnostne probleme.

Priložnosti (angl. *Opportunities*): elementi v okolju, ki bi jih lahko izkoristil v svojo korist:

- Usposabljanja za policiste. Uvedba tem s področja policijskega dela v skupnosti v temeljnem usposabljanju pred začetkom policijske kariere in kakovostna nadaljevalna usposabljanja za predstojnike in vodje policijskih okolišev. Teme s področja policijskega dela v skupnosti so pomemben sestavni del usposabljanja za policiste, ki opravljajo druge naloge.
- Usposabljanja za vodje policijskih enot za boljše razumevanje policijskega dela v skupnosti, ker oni odredajo naloge in usklajujejo delo na lokalni ravni. Vodje policijskih okolišev niso popolnoma samostojni pri določanju prioritet glede dela, ampak jih usklajujejo z vodstvom policijske postaje.
- Ljudje »kupijo« posameznika in ne organizacije. Predvsem v ruralnih okoljih, kjer je neformalno nadzorstvo močnejše.
- Usposabljanja s področja socialnih veščin, predvsem komunikacije s težavnimi ljudmi, predstavniki različnih skupnosti. Usposabljanje za zavedanje o multikulturni skupnosti in veščine dela s predstavniki specifičnih skupnosti (jezik, navade, kultura).

- Mentorstvo kandidatov za vodje policijskih okolišev in nove vodje policijskih okolišev z namenom, da se zagotovi kontinuiteta dela na terenu in načinov dela.

Grožnje (angl. *Threats*): elementi v okolju, ki bi lahko povzročili težave.

- Marginalizacija policijskega dela v skupnosti. Generalizacija – vsi policisti izvajajo policijsko delo v skupnosti (ločevanje/razlikovanje geografskega in vsebinskega vidika).
- Premalo časa za delo na terenu in prisotnost med ljudmi z namenom vzdrževanja stikov in podpore.
- Nerazumevanje ideje o policijskem delu v skupnosti.
- *Ad hoc* navodila »z vrha« ob visoki obremenitvi lokalnega kadra. Nerazumevanje zahtev nadrejenih na regionalni in državni ravni.

6.3 Policijsko delo v skupnosti in zagotavljanje varnosti v lokalnih skupnostih – perspektive slovenskih lokalnih skupnosti

Prednosti (angl. *Strengths*): značilnosti, ki mu dajejo prednost pred drugimi:

- Proaktivno delovanje. Analiza kriminalitete in drugih problemov. Zagotavljanje konsenza, sprejemanja ukrepov v skupnosti.
- Prezemanje odgovornosti za ključne dejavnosti v lokalnih skupnostih (zakonska določila) in ambicije županov za zagotavljanje čim višje kakovosti življenja v lokalnih okoljih.
- Več kot dvajset let razvoja partnerskega sodelovanja in učenja sodelovanja med deležniki v lokalnih okoljih.
- Razumevanje vloge različnih institucij ter zavedanje, da je občina soodgovorna za varnost v lokalnem okolju.
- Dobra komunikacija med vodstvi lokalnih skupnosti in območnih policijskih postaj ter skupno iskanje rešitev za nastale probleme, upoštevajoč tudi druge deležnike.
- Dokaj dobro izvajanje občinskih programov varnosti (priprava smiselnih predlogov za prioritete, obravnava na občinskih svetih in fleksibilnost v primeru, če se pojavijo novi viri ogrožanja varnosti).

Slabosti (angl. *Weaknesses*): lastnosti, ki ga postavljajo v slabši položaj glede na druge:

- Departmentalizem – zapiranje institucij v krog lastne dejavnosti.
- Uradniška mentaliteta.
- Razmerja med državno in lokalno oblastjo – navodila in zahteve, ki jih ne morejo izvajati, in omejitve glede varstva osebnih podatkov, ki hromijo delo institucij (>levica ne ve, kaj dela desnica<).

- Zagotavljanje varnosti in sodelovanje s policijo ni prioriteta v vseh občinah (nekatero občine tudi nimajo občinskih programov varnosti ali pa so ti zgolj formalizem – sodelovanje s policijo zgolj po potrebi, kar kaže na reaktivni pristop in ne proaktivni pristop).

Priložnosti (angl. *Opportunities*): elementi v okolju, ki bi jih lahko izkoristil v svojo korist:

- Razvoj skupnih usposabljanj (civilna zaščita, gasilci, nujna medicinska pomoč, gorski reševalci, jamarji idr. in policija) v organizaciji občin.
- Specializacija predstavnika občinske uprave za področje varnosti.

Grožnje (angl. *Threats*): elementi v okolju, ki bi lahko povzročili težave:

- Konflikti med policijo in župani v preteklosti. Kazenske obravnave županov, ki so bili kasneje na sodišču spoznani za nedolžne (distanca in previdnost v komuniciranju).
- Razmerja med državno in lokalno ravni. Birokratizacija večine opravil na lokalni ravni. Izjava enega izmed županov: »Nismo več družba zdravega razuma, ampak družba pravih obrazcev.«

6.4 Policijsko delo v skupnosti in zagotavljanje varnosti v lokalnih skupnostih – perspektive slovenske policije in lokalnih skupnosti

Prednosti (angl. *Strengths*): značilnosti, ki mu dajejo prednost pred drugimi:

- Župani in vodje območnih policijskih postaj dokaj dobro sodelujejo. Soodgovornost na področju zagotavljanja varnosti.
- Župani – širši pogled na varnost (koncept človekove varnosti), s poudarkom na kakovosti življenja lokalnega prebivalstva.
- Vključevanje vseh akterjev in povezovanje, spoznavanje in sodelovanje predstavnikov državnih institucij na lokalni ravni in služb lokalne samouprave. Glavni promotor sodelovanja je župan.
- Redukcija posvetovalnih teles in števila članov iz preteklosti samo na člane, ki so operativni in kompetentni ter pristojni za reševanje problematike. Po potrebi se vključujejo še drugi strokovnjaki in predstavniki civilne družbe. Praviloma jih vodi župan (v manjših občinah, v večjih pa podžupan ali direktor občinske uprave) in izvaja koordinacijo z vsemi drugimi akterji.
- Problemsko usmerjena posvetovalna telesa župana (odbori, komisije) za reševanje konkretnih problemov in zagotavljanja kakovosti življenja določenih delov prebivalstva (npr. mladi, invalidi, Romi, priseljenci itd.) so bolj učinkovita kot splošni sosveti, kjer se obravnava vsa problematika. Varnostni sosvet služi srečanju odgovornih za varnost v lokalnih skupnostih vsaj enkrat letno, čeprav večina redno sodeluje v okviru svojega dela.
- Občinski program varnosti (tam, kjer zadeve dobre delujejo) – napredek in odlična koordinacija. Čim boljši prispevek vseh strokovnih služb na lokalni ravni, upoštevajoč tudi stanje občutkov varnosti ljudi v lokalnem okolju.

- Učinkovitost komunikacije – dejansko so vodje lokalnih institucij na voljo 24 ur na dan.

Slabosti (angl. *Weaknesses*): lastnosti, ki ga postavljajo v slabši položaj glede na druge:

- Nekateri lokalni policijski vodje omenjajo pritiske regionalnih policijskih šefov in navodila z državne ravni glede dejavnosti, ki jih je v nekaterih okoljih težko ali nemogoče izvesti.
- V nekaterih okoljih je treba izboljšati komunikacijo in zaupanje med partnerji. Brez zaupanja ni sodelovanja.
- Nekateri župani so »šerifi«, ki funkcijo župana enačijo s tem, da jim je vse dovoljeno. Izboljšati integriteto vseh vpletenih v varnostne procese.
- Varnostni sosveti imajo omejeno funkcijo. Gre predvsem za poročanje o delu institucij in manj za operativno delo. To se naredi v okviru občinskega programa varnosti. Podvajanje dela ali obravnava istih zadev na več forumih brez prave povezave.

Priložnosti (angl. *Opportunities*): elementi v okolju, ki bi jih lahko izkoristil v svojo korist:

- Strokovno sodelovanje. Izmenjava izkušenj. Spoznavanje pristojnosti.
- Specializacija dejavnosti (podobno, kot je to v civilni zaščiti in pri gasilcih), oprema, znanje, veščine in koordinacija. Napredek v zadnjih desetih letih.
- Podpora medijev tudi pri uspešnih dejavnostih. Lokalni časopis in drugi mediji (tudi svetovni splet). Obveščanje lokalnega prebivalstva o dejavnostih v občini, tudi na področju varnosti.

Grožnje (angl. *Threats*): elementi v okolju, ki bi lahko povzročili težave:

- Centralizacija in nerazumna navodila za izvajanje določenih nalog, ki jih v lokalnih okoljih ni mogoče izvajati ali pa poudarjanje tem, ki vznemirijo prebivalce. Pomanjkanje takta pri delu z ljudmi. Pomanjkanje strokovnjakov za izvajanje določenih dejavnosti. Policisti kot vsevedi.
- Določene politike na nacionalni ravni ne obstajajo ali pa so težke izvedljive, neučinkovite, spreminjajoče se glede na vladajočo koalicijo. Na primer integracijska politika države že zamuja, v lokalnih okoljih že izvajajo dejavnosti (na račun občin) in ni jasnih navodil. Izvajanje določenih praks, ki se jih z novo vlado spremeni itd.
- Še vedno je veliko improvizacije in dobre volje. Počasen dvig profesionalizacije. Nezanimivost dela v občinskih redarstvih in policiji zaradi nizkih plač in potencialno konfliktnega dela. Ljudje so vse bolj izobraženi in težko je dobiti dobre kadre. Zapuščanje vrst policije in redarstev zaradi boljših plač na drugih področjih dela.

Z namenom razprave o vseh dosedanjih rezultatih raziskovanja smo 26. 3. 2024 na Policijski akademiji v Tacnu organizirali predstavitev in razpravo o rezultatih ciljnega raziskovalnega projekta. Predstavitve so se udeležili vsi raziskovalci in 31 vodij policijskih direktorats in območnih policijskih postaj.

Srečanja so se udeležili tudi predstavniki generalne policijske uprave. Vsi direktorji policijskih uprav so sodelovali že v razpravi na razširjenem kolegiju generalnega direktorja policije v začetku decembra 2023. Na tem srečanju pa so bili zraven še vodje policijskih postaj, ki so sodelovali v usmerjenih skupinskih intervjujih v septembru 2023. Vsi udeleženci so bili udeleženi vsaj v enem delu predhodnega raziskovanja. Po uvodnih nagovorih skrbnika projekta dr. Darka Anželja in namestnika generalnega direktorja mag. Roberta Ferenca je vodja projekta prof. dr. Gorazd Meško predstavil rezultate raziskovanja, nakar je sledila razprava. Ključne ugotovitve, ki so skladne s predhodnimi raziskovalnimi rezultati so naslednje.

Policisti so potrdili, da izsledki raziskave potrjujejo, kar sami težko ubesedijo. Izpostavili so problematiko resursov policijskih postaj ter sodelovanja z organizacijami in institucijami (tudi fakultetami), ki prenašajo razumevanje policijskega dela v skupnosti s sistemskega pristopa v prakso. Policisti so opozorili na problem javnosti, saj sodelovanje javnosti ni več tako dobro – ljudje niso več zainteresirani za sodelovanje pri zagotavljanju varnosti. Opozorili so na problem policistov, kako sploh identificirati ključne deležnike v javnosti pri zagotavljanju varnosti na lokalni ravni (komuniciranje z javnostjo v prihodnje – problematika izbora primernih kanalov za komuniciranje).

Kljub izzivom slovenske policije, še posebej ob kadrovskih primanjkljajih, je sodelovanje z javnostjo na dokaj visoki ravni. Policisti niso specialisti na svojih področjih, ampak skoraj vsi opravljajo vse policijske naloge od preventivnih dejavnosti do represivnega ukrepanja. Odziv predstavnikov občin je razumevajoč in glede na razmere pohvalen, saj tudi sami župani vedo, da v policiji primanjkuje policistov za izvajanje operativnih nalog in je njihova delovna obremenjenost visoka. Na policijskih postajah na podeželju je pričakovanje ljudi še vedno, da se pride policist pogovarjat in imajo ljudje z njim neposreden stik, medtem ko je v mestnem okolju drugače, saj morajo policisti sami pristopiti do ljudi (šole, podjetja, domovi za ostarele itd.). Izpostaviti je treba specifičnost okolja, saj vpliva na izvajanje policijskega dela v skupnosti.

Glede na strategijo policijskega dela v skupnosti so policisti izpostavili, da bi bilo treba obstoječi model policijskega dela v skupnosti, ki je predstavljen v Strategiji o v skupnost usmerjenem policijskem delu (Ministrstvo za notranje zadeve, Policija, n. d.) ohraniti in nadgraditi oziroma prilagoditi glede na varnostno problematiko. Strategija poudarja, da so vsi policisti del policijskega dela v skupnosti in vodje policijskih okolišev skupaj z vodstvom območnih policijski postaj usmerjevalci policijske dejavnosti v lokalnem okolju. Vse manj je delitve na »nas in one«, v smislu delitve na policiste, ki delujejo preventivno in tiste, ki izvajajo reaktivno policijsko dejavnost. Izpostavili so, da vodja policijskega okoliša ni edini odgovoren za varnost na policijskem okolišu, ampak ima v pomoč več policistov, ki mu pomagajo pri delu.

Izpostavljena je bila tudi problematika izobraževanja in usposabljanja policistov. Na določenih segmentih dela policisti nimajo znanja (npr. ogled kraja kaznivega dejanja, krim. obveščevalna dejavnost), se pa od njih pričakuje, da bodo to znali. Policisti so izpostavili problematiko pomanjkanja kadrov (vpisne generacije novih policistov so majhne, starost policistov pa raste). Opozorili so, da

obstaja velika verjetnost v prihodnosti, da bo policija prisiljena v organizacijsko prestrukturiranje zaradi še večjega pomanjkanja kadra. Policisti so se strinjali, da je treba ohranjati pristen stik z ljudmi, ki omogoča razvoj odnosov, ki temeljijo na zaupanju. Moderni pristopi, usmerjeni v visokotehnološko izvajanje policijske dejavnosti, kljub pozitivnim vplivom ne prinašajo željenih rezultatov, predvsem na področju zmanjšanja kriminalitete, hkrati pa vplivajo na odtujevanje policije od javnosti.

V zaključnem delu raziskovalnega poročila bomo predstavili vtise vodje raziskovalnega projekta o raziskovanju policijskega dela v skupnosti v Sloveniji, njegove izkušnje s policijskim delom v skupnosti in mnenje o razvoju policijskega dela v skupnosti, ki ni zgolj odraz razvoja policijske organizacije, ampak tudi razvoja slovenske družbe v zadnjih tridesetih letih.

7 SKORAJ TRI DESETLETJA RAZISKOVANJA POLICIJSKEGA DELA V SKUPNOSTI V SLOVENIJI – NEKAJ VTISOV O DOLGI POTI OD IDEJ DO PRAKSE IN NAZAJ⁴⁵

*To become a good guardian, a man must be
by nature fast, strong, and
a spirited philosopher.*

Da bi nekdo postal dober varuh,
mora biti po naravi hiter, močan
in poduhovljen filozof.

(Platon, Republika, cca 375 pr. n. št.)

Sklepno poglavje predstavlja razmišljanje vodje ciljnega raziskovalnega projekta o skoraj tridesetletnem preučevanju policijskega dela v skupnosti, njenem uvajanju in razvoju v slovenskem okolju. Razprava o dilemah izvajanja policijskega dela v skupnosti v Sloveniji ter razprava o ovirah na poti k idealnemu modelu policijskega dela v skupnosti je nujno potrebna, saj ni odvisna zgolj od prioritet policije, temveč politike države in lokalnih skupnosti na področju formalnega družbenega nadzorstva. Sklepno pisanje prikazuje raziskovalne izkušnje in izkušnje pri delu s praktiki ter nekatere nevrtažne točke, povezane s policijsko dejavnostjo, predvsem pa s policijskim delom v skupnosti. Razvoj policijskega dela umešča policijsko delo v skupnosti v polje profesionalizacije policijskega poklica in specializacije vodij policijskega okoliša. Čeprav obstaja še veliko izzivov glede izvajanja policijskega dela v skupnosti, obstajajo primeri dobre prakse, ki bi jih bilo treba preveriti tudi v drugih okoljih. Celostno gledano je proklamirano policijsko delo v skupnosti v praksi še vedno daleč od idealnega modela. Tu se poraja vprašanje, če ga je sploh možno doseči, ker je policijsko delo v skupnosti treba razumeti v kontekstu politike izvajanja policijske dejavnosti in socioekonomskih dejavnikov v demokratični družbi. Policijsko delo v skupnosti zato ne bi smelo biti samo prioriteta policije, ampak predvsem prioriteta vladanja, ker se simbolično in konkretno odnos vlade do ljudi kaže v dejavnostih najbolj vidnih predstavnikov oblasti – uniformirane policije.

7.1 O policijskem delu v skupnosti, raziskovanju in sentimentih

Pričujoči prispevek je spominjanje na raziskovanje in izkušnje s policijskim delom v skupnosti v Sloveniji v dobrih četrst stoletja. V interpretativnih družboslovnih disciplinah je kakovostni, kritični kriminološki pogled nujen. Tega je možno razumeti na dva načina – kot kritiko obstoječih praks ali pa kot poglobljeno razmišljanje o procesih in dejavnikih, ki so pogosto zanemarjeni v raziskovanju, vendar

⁴⁵ Gre za razpravo vodje projekta, ki je dopolnjen in posodobljen prispevek »Reminiscenca o policijskem delu v skupnosti, raziskovanju in razvoju policijskega dela v skupnosti v Sloveniji« (Meško, 2021a).

pomembno prispevajo k razvoju nekega področja, prakse. Raziskovalci smo podobno kot policisti zavezani skepsi. Tudi želja in potreba po ustvarjanju čim bolj jasne slike o nečem ali nekom sta stalno prisotni. V več kot dvajsetih letih raziskovanja policijskega dela v skupnosti v okviru razvoja policijske dejavnosti nam je to omogočilo uvid v različne paradigmatike perspektive in metode za preverjanje družbene konstrukcije resničnosti policijske dejavnosti – tako pri prebivalcih kot pri policistih. Ko dalj časa raziskuješ neko temo, to ni več samo tema. To so ljudje, čas, življenjska energija, vrednote, integriteta, predanost delu, vztrajnost posameznikov, skupin, organizacij. Predvsem vztrajanje praktikov, ki delajo predano in profesionalno, je zelo pomembno, saj se menjajo vodstva, politike in prioritete ter različne usmeritve, na koncu pa je tisto, kar se dogaja na lokalni ravni, med ljudmi, za ljudi, za varnost ljudi v naših domačih in delovnih okoljih najbolj pomembno. Slovenija je navkljub vsemu, čemur smo priča v zadnjem času (predvsem čas pandemije covid-19 in čas po pandemiji covid-19), še vedno relativno varna država, pravzaprav po nekaterih pokazateljih med desetimi najbolj varnimi državami na svetu. Izziv pa je, kako pojasniti oškodovancem vloma, rop, družinskega nasilja ali žrtvi neodzivnosti sodstva, da živijo v varni državi in da ni skrbi za varnost. Prav nasprotno. Kljub temu se kršitve zakonov dogajajo, kriminaliteta je prisotna in ljudje trpijo zaradi nasilja ter drugih zlorab. Njihova perspektiva je drugačna, emocionalna, polna razočaranj, apatije, in cinizma, še posebej ob spoznanju, da so v težavah ostali sami in da formalno družbeno nadzorstvo ne deluje po njihovih pričakovanjih. Pri zagotavljanju varnosti sta pomembna dva vidika – objektivni (dejanska odsotnost virov ogrožanja) in subjektivni (občutenja o potencialni ali dejanski ogroženosti). Pri policijskem delu gre za prizadevanje za oboje, predvsem pri policijskem delu v skupnosti. Prav je, da se o tem pogovarjamo in kritično ocenimo stanje na področju varnosti in delovanja družbenonadzorstvenih institucij, vključno s policijo, z namenom dviga profesionalizacije. Ta pot je dolga »tisoč milj«, kot pravi Lobnikar (2019), ampak nekje je treba začeti. Na področju policijskega dela v skupnosti smo v Sloveniji na to pot krenili že pred več kot dvajsetimi leti, pravzaprav že mnogo prej, pa smo se ustavili oziroma ukinili določene prakse, predvsem zaradi ideoloških razlogov, družbenih sprememb in razvoja v mlado demokracijo. Ironija je, da v zadnjem času najbolj razvite demokracije uvajajo avtoritarne prakse družbenega nadzorstva, ki so jih prej očitale totalitarnim sistemom. Točno te, ki so jih pri nas leta 1991 ukinili (npr. agresivne oblike prevencije, preventivni pripor ipd.). To je predvsem posledica kaskadnih dogodkov, ki so spremenili svet, od terorističnih napadov do migracijskih tokov in drugih procesov, ki so pretresli svet, spremenili pa so tudi prioritete na področju policijske dejavnosti. Torej, tudi policijsko delo v skupnosti je možno razumeti na več načinov v različnih družbenih kontekstih. Vsekakor pa ne smemo pozabiti dejstva, da je policija podaljšana roka oblasti, najbolj viden predstavnik oblasti in tudi najbolj številčen. O tem, koliko milj smo prehodili, je težko soditi. Morda zelo veliko, morda smo šele na začetku ali pa spet na začetku poti, saj ta pot ni nujno linearna, ampak je lahko podobne pentlji ali pa kakšnim drugim manj zaželenim vzorcem. Naj predstavimo spominjanje na prehojeno pot in nekaj ugotovitev iz našega raziskovanja in sodelovanja s prakso v zadnjih dobrih dveh desetletjih, pravzaprav bo čez kakšno leto trideset let od naših prvih razprav o policijskem delu v skupnosti.

Prvi članek po letu 1991, ki primerjalno ocenjuje razvoj policijskega dela v skupnosti v prozahodnih družbah, je napisal Mitar (1995). Pisanja se je lotil v času, ko so policisti iz angleške grofije Surrey v Sloveniji promovirali policijsko delo v skupnosti. Vodilno vlogo pri promociji policijskega dela v skupnosti v Sloveniji je imel dr. James Hart. Podobne iniciative pa so v Sloveniji izvajali tudi predstavniki ameriških institucij, ne le na področju policijskega dela v skupnosti, ampak tudi preiskovanja kriminalitete. Tedaj sem se udeležil nekaj sestankov, ki so jih organizirali angleški kolegi in nekaj seminarjev ameriških posebnih agentov FBI o organizirani kriminaliteti in goljufijah, povezanih s plastičnim denarjem. Tudi kolege iz policije so povabili v ZDA, jim predstavili primere dobre prakse in jih navdušili za demokratične spremembe in nove oblike policijske dejavnosti (angl. *policinga*). Zanimivo pri vseh predstavitvah kolegov iz tujine je bilo to, da so policijsko dejavnost v skupnosti predstavljali kot izjemno uspešno in učinkovito. O izzivih, omejitvah, frustracijah itd. ni bilo govora. Torej zgolj zgodba o uspehu. Vse je navidezno teklo brez posebnosti, vsaj v teoriji oziroma prikazovanju prakse, če smo malce bolj konkretni, in samo vprašanje časa je bilo, kdaj bo tako tudi v Sloveniji. V tem času so na policiji intenzivno usposabljali vodje policijskih okolišev za izvajanje preventivnih nalog. Povabili so me na predavanja policistom o policijskem delu v skupnosti, saj sem si na študijskih obiskih v tujini in ob spoznavanju prakse v Sloveniji nabral nekaj dragocenih izkušenj. Spominjam se predavanja v poznih devetdesetih, kjer sem poleg svojega »pridiganja« o filozofiji policijskega dela v skupnosti poslušal policiste o njihovih idejah, da bi v okvirih, ki so jim na voljo, svoje delo opravili čim bolje. To je bila zame prava kontekstualizacija. Spoznal sem, da so bili vodje policijskih okolišev zelo profesionalni in motivirani za delo, že takrat pa so imeli podobne probleme, kot jih navajajo še danes: neustrezen položaj v organizaciji, pomanjkanje kadra, diskontinuiteta zaradi upokojevanj, nič več mentorstva in še bi lahko našteval. Naj omenim tudi plače, saj so zaradi narave dela delali v »najbolj« ugodnih pogojih, čemur je sledila tudi najnižja plača v policijski enoti. Problem je bil, da jih nekateri predstojniki niso poslušali ali pa so vodje policijskih okolišev imeli zadrego predstaviti predstojnikom svoje poglede na svoje delo. Odločilno je bilo, kdo je bil njihov predstojnik – nekdanji prometni policist, nekdanji lokalni kriminalist ali nekdanji vodja policijskega okoliša. Skratka, gre za razumevanje policijskega dela v skupnosti v kontekstu vseh policijskih nalog.

Kasneje sem imel še eno predavanje o policijskem delu v skupnosti dobrih deset let kasneje. Tokrat za vodstveni kader policijskih postaj, saj je bilo ugotovljeno, da so bili vodje policijskih okolišev ustrezno usposobljeni, predstojniki pa ne. Presenečen sem bil, ko je, čeprav naj bi policija šla intenzivno v smeri profesionalizacije, dviga izobrazbe in upoštevanja pobud policistov po logiki od spodaj navzgor, prevladovalo mnenje, da morajo policisti izključno delati po navodilih predstojnikov in da niso vedeli, kako naj to, kar sem jim povedal, prenesejo na svoje podrejene. Spraševali so se, ali so te vsebine sploh primerne za policiste in ali jim je možno vse to zaupati. Nisem govoril o ničem posebnem, kar ne bi bilo znano že v literaturi. Bil sem presenečen, kajti veliko mladih policistov je bilo mojih nekdanjih študentov in ti so stvari, o katerih sem govoril, poznali že iz časa študija. Zanimivo. Znaki kulture nezaupanja. Dobro delovanje policije temelji na zaupanju med sodelavci, med policisti in nadrejenimi,

pri čemer imajo oboji čim manj moralnih dilem glede opravljanja svojega poklica in konkretnih nalog (Meško in Tankebe, 2015). Zaupanje javnosti v policijo, pravičnost v postopkih, nediskriminatorna praksa in usklajenost vrednot z večinskim prebivalstvom so zelo pomembni elementi sodobne policijske dejavnosti. Odnosi v organizaciji pomembno vplivajo na odnos zaposlenih v policiji do javnosti. Pomembno vlogo pri tem pa imajo predstojniki, ki so zgled ostalim policistom in policistkam.

Vedno sem si prizadeval za mizo povabiti ljudi, ki o temi nekaj vedo in so sposobni tvorno razpravljati. Nekako se mi je zdelo, da to spada k raziskovanju in da gre za preseganje pogleda – podobno kot pri raziskovalcih, znanstvenikih in akademikih, ki živijo in delajo v slonokoščeni stolpi –, da jih to, kar se dogaja v resničnosti, ne zanima ali da delajo raziskave samo zase in nimajo vpliva na prakso. Do nas raziskovalcev so imeli nekateri policisti precej negativna stališča. Ta smo poskušali preseči s konstruktivno komunikacijo in vključevanjem policistov v naše raziskovalno delo. To se je izkazalo za relativno uspešno. Spoznal sem tudi, da se policisti delijo na tiste, ki so predani organizaciji in idealom policijskega dela in na tiste, ki jim je to samo služba oziroma kot so jih kritično poimenovali kolegi policisti – ekonomski migranti, ki delajo na minimumu in čakajo, da dobijo drugo, primernejšo službo, ko se ponudi priložnost. V političnih razpravah neredko slišimo, da je treba starejše policiste odstraniti, ker so bili okuženi s prejšnjim političnim sistemom in delom miličnikov, ki ni bilo skladno z načeli demokratične družbe. Zdi se, da gre pri tem za paradoks: sposobni in predani starejši policisti na eni strani in nepredvidljiv izid investiranja v kariero pri mlajših policistih na drugi. Morda pa gre samo za medgeneracijski konflikt. Pravzaprav v zadnjem času na terenu ni več »starih« policistov. Le še nekaj na vodstvenih položajih tako, da tudi ta perspektiva počasi izginja.

Če se vrnem k načelu skepse. Štipendijo za študijske obiske sem si pridobil predvsem zato, da sem poleg drugega raziskovanja šel spoznavat policijsko delo v Anglijo in ZDA. Z drugimi besedami, preverjal sem, ali to, kar so opevali v svojih nastopih kolegi iz tujine, drži in ali deluje v njihovi praksi. Zanimivo je bilo, da so se moje izkušnje razlikovale od tega, kar so pri nas predstavljali kolegi iz tujine, ko so ozaveščali prakse in prinašali v Slovenijo nove ideje in znanje. Na študijskem obisku na Centru za kriminološko raziskovanje Univerze v Oxfordu sem po 14 dneh spoznavanje policijskega dela v skupnosti po angleško srečal policista Stana Horlocka in ga povabil v Slovenijo. Letos je minilo skoraj četrto stoletje od zadnje večje mednarodne okrogle mize s področja policijskega dela v skupnosti, ki ga je organizirala Fakulteta za varnostne vede Univerze v Mariboru. Okrogla miza je potekala v beli dvorani na Kotnikovi ulici 8 v Ljubljani. Okroglo mizo sem vodil ob prisotnosti predstavnikov slovenske policije in gosta Stana Horlocka iz Thames Valley Police, Oxfordshire, Velika Britanija. Stan Horlock je v svoji karieri opravljal različna dela v policijski organizaciji, od policista, preiskovalca vlomov in vodenja policijskih enot do vodenja največjega britanskega centra za usposabljanje policistov v Ryton on Dunsmore. Leta 1996 me je v času študijskega obiska na Centru za kriminološko raziskovanje Univerze v Oxfordu seznanil s policijskim delom v skupnosti v urbanih in ruralnih okoljih. Dva tedna sem preživel s policisti Thames Valley, ki so mi predstavili policijsko delo v praksi, predvsem pa policijsko delo v skupnosti, ki je bilo v tistem času zelo popularno v teoretskih in

kriminalitetnopolitičnih pisanjih, pa tudi v razpravah, ki so jih bili deležni praktiki. Spominjam se vprašanj, ki sta jih angleška policista, s katerima sem se sprehajal po eni izmed oxfordskih sosesk, naslovila name. Ali verjamete, da je policijsko delo v skupnosti dobra ideja, na eni strani vodje želijo, da smo samostojni, na drugi pa nam dajo zelo konkretne naloge, za katere porabimo veliko večino časa itd.? Moj odgovor je bil, da sem prišel k njim spoznavat, kaj delajo, in da sem z njimi prekratek čas, da bi lahko ocenjeval, ali je to, kar me sprašujejo, ustrezno ali neustrezno. Policista pravzaprav nista najbolj verjela v to, kar sta počela. Zame je to pomenilo slabo komunikacijo med vodstvenimi delavci in policisti na terenu, kajti delati nekaj, česar ne razumeš ali še bolj ne verjameš, je problematično.

Za slovenske praktike s področja policijskega dela v skupnosti sva s Stanom Horlockom pripravila okroglo mizo, ki se je je udeležilo presenetljivo veliko število udeležencev iz policije. Stan je z nami delil svoje izkušnje in usmeritve za policiste na območju Thames Valley police, ki je pokrivala območje, približno tako veliko kot Slovenija, število prebivalcev je bilo tedaj okoli dva milijona, število policistov pa je bilo pri njih bistveno manjše kot v Sloveniji (cca. 4.500 policistov, vključujoč kriminaliste). Policijsko delo v skupnosti je bila njihova prednostna strategija policijskega dela. Načela policijskega dela v skupnosti s konca devetdesetih let, ki smo jih obravnavali na okrogli mizi, bi rad v nadaljevanju na kratko osvetlil. Zapis o okrogli mizi je bil v celoti objavljen v reviji Varnost (Božnik, 2000), ki jo izdaja policija.

Po obisku Stana Horlocka v Sloveniji sem bil na obisku v Londonu pri dr. Jamesu Hartu, ki je postal komisar londonske mestne policije (angl. *City of London Police*), ki pokriva območje finančnega centra sveta – območje londonske finančne borze. Pred tem je bil komisar policije v regiji Surrey, ki je bila zadolžena za usposabljanje slovenskih policistov na področju policijskega dela v skupnosti v sredini devetdesetih let. V času obiska so bili z menoj tudi študenti Fakultete za varnostne vede Univerze v Mariboru, ki so se seznanili s policijsko dejavnostjo v Londonu. Že v tistem času so Angleži opuščali idejo o policijskem delu v skupnosti v urbanih okoljih in začeli uporabljati izraz policijska dejavnost v soseski (angl. *neighbourhood policing*). Nihanja glede pojmovanja in izvajanja policijskega dela v skupnosti so se v Angliji dogajala tudi v naslednjem desetletju, saj so v začetku ekonomske krize opustili financiranje lokalnih varnostnih partnerstev. In visoko opevana ideja o varnostnem partnerstvu ter sodelovanju na lokalni ravni je v Angliji izginila tako rekoč čez noč. Tudi na študijskih obiskih v ZDA sem imel podobne izkušnje. Najprej so mi predstavili policijsko delo v skupnosti kot nekaj, kar bo rešilo svet in naredilo ljudi v skupnostih zadovoljne s policijo, v naslednjem koraku pa so dvomili o tem, kar so govorili, ker so bili prepričani, da je delovalo tam, kjer problemov ni bilo, kjer pa so bili, pa so izvajali represivne policijske operacije po logiki ničelne prizanesljivosti. Nisem se mogel znebiti občutka, da, čeprav smo bili v Sloveniji na začetku (»novega«) policijskega dela v skupnosti, je to pri nas kljub številnim težavam še kar delovalo.

V Sloveniji so v tistem času spodbujali ustanavljanje (so)svetov za varnost. Če ni bilo večje potrebe, so se sestajali enkrat letno, ko so predstojniki policijskih postaj poročali o stanju na področju varnosti. Mnenja o vlogi (so)svetov za varnost so se med policisti in drugimi člani (so)svetov precej razlikovala

(Meško in Lobnikar, 2005a). To se v naslednjem desetletju ni kaj dosti spremenilo (Meško idr., 2018), pa tudi v naslednjem ne. Gre za mesto, kjer je v okviru zakonskih možnosti možno doseganje konsenza glede prioritet na področju varnosti in partnerskega sodelovanja na lokalni ravni. Zanimivo je, da so nas predstavniki občin leta 2015 prosili, da bi nacionalna konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih potekala brez prisotnosti predstavnikov policije, ker so ti v svojih prepričanjih zelo trdni in ne poslušajo tistih, ki z njimi ne delijo enakih stališč, čeprav razlagajo, da je treba sodelovati, se pogovarjati itd. To željo smo delno upoštevali, saj smo na srečanje povabili predstavnika Generalne policijske uprave slovenske policije, ne pa tudi kolegov z lokalne ravni. Ugotovili smo, da na področju zagotavljanja varnosti obstajajo številni izzivi glede delovanja inšpekcijskih služb in občinskih redarstev, v Ljubljani pa so poskusili izvajati delo redarjev v skupnostih po vzoru in načelih policijskega dela v skupnosti, da bi presegli prepričanje, da so redarji izključno inkasanti, ki polnijo občinski proračun na račun prometnih prekrškov. Želja, da bi imeli posvet brez predstavnikov policije, je bil v resnici klic na pomoč, da obstajajo tudi drugi problemi v lokalnem okolju in ne le tisti, ki jih izpostavlja policija. Sodelovanje predstavnika Generalne policijske uprave je bilo zelo konstruktivno. Ugotovili smo, da je treba policijsko delo v skupnosti postaviti v širši kontekst zagotavljanja varnosti v lokalnih skupnostih, kar smo kasneje uresničevali z raziskovanjem in organizacijo letnih nacionalnih konferenc v programski skupini Varnost v lokalnih skupnostih (2015–).

O policijskem delu v skupnosti kot pomembnem delu na področju zagotavljanja varnosti v lokalnih skupnostih smo razpravljali na nacionalnih in mednarodnih konferencah o varnosti v lokalnih skupnostih in širše. Zadnja takšna okrogla miza je bila 2023 na mednarodni konferenci Criminal Justice and Security in Central and Eastern Europe (Meško in Hacin, 2023a). Po letu 2000 smo se raziskovalci, policijski vodje in praktiki nekajkrat srečali na Dnevih varstvoslovja in o policijskem delu v skupnosti razpravljali na okroglih mizah: Strategija policijskega dela v skupnosti 2013 – izkušnje in izzivi (Bobnar idr., 2017); Raziskovanje policijske dejavnosti v Sloveniji ter vpliv raziskovanja v slovenskem in mednarodnem okolju (Šumi idr., 2018); Policijsko delo v ruralnih skupnostih v Sloveniji – primeri dobre prakse (Ogulin idr., 2019); Policijsko delo v skupnosti v Sloveniji (Bobnar idr., 2020); V skupnost usmerjeno policijsko delo – proklamirana vodilna dejavnost slovenske policije ali mit? (Meško idr., 2021). Pravzaprav so se redna srečanja začela z organizacijo posveta, ko sva generalnim direktorjem policije Jankom Gorškom izvedla srečanje za župane savinjske regije v Celju (2010). Po srečanju, ki je bilo zelo dinamično, sem imel občutek, da je pri promociji policijskega dela v skupnosti bolj pomembno, da ga zagovarja in promovira generalni direktor policije kot pa zgolj policisti na lokalni ravni. Vpliv vodje slovenske policije pri predstavljanju vodilne strategije policijskega dela v skupnosti je bil izjemnega pomena. Tega tudi ne more doseči predstavnik raziskovalne skupnosti, ker gre za sporočilo vodje ene izmed največjih institucij v državi o prevladujoči kulturi in izvajanju policijske dejavnosti v državi. Ob nekaj priložnostih kasneje so bili zraven vodilni delavci slovenske policije, vendar takšnega pozitivnega odziva nisem doživel nikoli kasneje. Mogoče tudi zato, ker je bilo veliko županov slovenskih občin v kazenskih postopkih. Izjava enega od županov mi je ostala še posebej v spominu.

Dejal je, da ni pomembna samo integriteta predstavnikov lokalne samouprave in drugih članov (so)svetov za varnost, temveč tudi integriteta policistov, da bi lahko bolj tvorno sodelovali. Zanimivost tega srečanja je bilo tudi to, da je na srečanju bil prisoten Jack Greene, dolgoletni raziskovalec policijskega dela v skupnosti v ZDA, ki je sodeloval pri več raziskavah na Fakulteti za varnostne vede Univerze v Mariboru (tudi v bližnji preteklosti smo izvedli nekaj raziskav o policijskem delu v skupnosti v Sloveniji, ki so dale koristne rezultate za nacionalne in mednarodne znanstvene objave, pa tudi za razpravo na okroglih mizah v Sloveniji. Menim, da je naše raziskovanje služilo predvsem predstavljanju policijske dejavnosti slovenske policije v mednarodnem okolju. Leta 2018 sem sodeloval tudi pri analizi razvoja policijskega dela v skupnosti v Evropski uniji. Razprave v fazi priprave dokumenta za EUCPN, ki je imel namen obravnavati celotno Evropo, so pokazale številne izvedbene probleme, še najbolj pa vpliv mentalitete lokalnih policijskih vodij na razumevanje in odrejanje dela policistov, ki izvajajo policijsko delo v skupnosti – od služenja represiji do vrhunskih preventivnih programov v partnerstvu z lokalnimi institucijami, organizacijami in posamezniki. To sem spoznaval »iz prve roke«, ker sem bil v žiriji za ocenjevanje najboljših evropskih projektov s področja policijskega dela v skupnosti in lokalnih preventivnih programov, ki so temeljili na partnerskem sodelovanju. Ugotovitve smo strnili v t. i. EUCPN »škatli« z orodjem, ki praktikom ponuja primere dobre prakse, analizo teh praks in vsebinska izhodišča za policijsko delo v skupnosti (EUCPN, 2019).

Vpliv raziskovanja na kakovostno spreminjanje prakse na področju z dokazi podprte policijske dejavnosti je bilo precej omejeno. Vendar so obstajale tudi izjeme. Prispevki, predvsem sodelavcev Fakultete za varnostne vede Univerze v Mariboru (drugje se s to tematiko skoraj niso ukvarjali) so bili v praksi različno razumljeni. V vodstvenih strukturah policije so naša prizadevanja razumeli drugače kot kolegi v praksi v lokalnih okoljih. Veliko je bilo odvisno od tega, kdo je bil v vodstvu slovenske policije, saj je po eni strani policijsko delo v skupnosti predstavljalo velik izziv za policijo, na drugi strani pa je bilo treba izvajati tekoče naloge, ki jih ni bilo malo. Na eni izmed konferenc o varnosti v lokalnih skupnostih je bil v razpravi izpostavljen problem kadrov, ki so na bolniški, ki se vozijo v službo skozi celo Slovenijo, in policisti ter policistke, ki skrbijo za bolne otroke, predvsem jeseni, ko se število prehladnih obolenj poveča itd., kar onemogoča načrtovanje dela, v skrajnih primerih tudi to, da določene regije niso imele niti ene nočne dežurne policijske patrulje, kaj šele kontinuirano delo na terenu v smislu policijskega dela v skupnosti. Vse to se je povezovalo s prioriteta varovanja schengenske meje, ki naj bi vodilo v pomanjkanje policistov na policijskih postajah s splošnim delovnim področjem.

Občasno so vodstva Ministrstva za notranje zadeve ambiciozno želela vplivati na določene dejavnosti v okviru policijskega dela v skupnosti. Navodila z vrha policijske organizacije so bila v praksi prevedena v dejavnosti, ki jih je bilo možno izvajati in so se razlikovala od proklamiranih idej in ciljev. Pogosto visoko letečih ciljev, ki so služili visokim in ambicioznim ciljem, ni bilo možno uresničiti. Na drugi strani pa je bila velik izziv tudi komunikacija med državno, regionalno in lokalno ravniyo policijske organizacije. Pojavljali so se komunikacijski šumi in izjave, ki so vzbujali občutke nesposobnosti in krivde predvsem pri tistih na dnu organizacije, kot so izjave, npr. »To bi pa že morali vedeti ...«

Na področju raziskovanja metode zbiranja podatkov štejejo in od njih je odvisen tudi rezultat. Kot je dejal Einstein, vse, kar je možno šteti, ne šteje in vsega, kar šteje, se ne da prešteti. Pomembno je tudi, kdo, kako in v kakšnih okoliščinah zbira podatke o policijskem delu v skupnosti. Od leta 2006 dalje izvajamo kvantitativno nacionalno študijo s področja varnosti v lokalnih skupnostih v 24 občinah, kjer anketiramo prebivalce in policiste v urbanih, primestnih in ruralnih okoljih. Po letu 2006 smo anketiranje izvedli leta 2011 in 2017, zadnje zbiranje podatkov pa smo opravili v letu 2022. Te študije so dale zanimiv uvid v raziskovanje, ki pa ga je bilo treba dopolniti s kvalitativnim raziskovanjem z uporabo intervjujev in usmerjenih skupinskih intervjujev z vsemi deležniki na področju policijskega dela v skupnostih. Zelo je bilo pomembno, kdo in kako izvaja te intervjuje, saj opravljati intervjuje z ljudmi, ki opravljajo razgovore na dnevni bazi, ki so pri svojem delu skeptični, terja dodatno pripravo. Vprašanja, ki so se nanašala na vsebinske vidike policijskega dela v skupnosti, predvsem pa strategije o policijskem delu v skupnostih iz leta 2013, so v večini primerov naletela na gluha ušesa ali pa je sledila prošnja, da o tem ne bi govorili, da ne bo zamere. Preusmerjanje pogovora na temo o kadrovske problematiki in drugih težavah ni bila redkost, vendar zelo upravičena. Izvajanje usmerjenih skupinskih intervjujev je pokazalo tudi nezaupanje med policisti in vodji policijskih enot, saj smo doživeli tudi to, da so predstojniki želeli biti na intervjujih skupaj z vodji policijskih okolišev, kar smo odklonili, predvsem pa so vodje policijskih okolišev prosili, da ne bi imeli intervjujev skupaj s predstojniki. Prikazovanje policijskega dela v skupnosti pri vodjih policijskih okolišev in predstojnikih je bilo zelo različno. Poleg intervjujev smo organizirali nekaj okroglih miz, na katere smo povabili predstavnike policije in lokalnih skupnosti. V začetku je bil to bolj pogovor o načelih in manj o dejanskih razmerah in tem, kako je možno v praksi izvajati policijsko delo v skupnosti, včasih pa tudi letno srečanje, ki se je na koncu zaključilo z vprašanjem, ali sem bil zadovoljen. Seveda sem bil. Srečali smo se vsaj enkrat letno, na Dnevih varstvoslovja.

Pri zbiranju podatkov leta 2017 smo namesto intervjujev in skupinskih intervjujev na prošnjo vodstva policije izvedli spletno anketo o zadovoljstvu predstojnikov policijskih postaj in vodij policijskih okolišev z izvajanjem policijskega dela v skupnosti, ki so jo z vodstva policije po elektronski pošti poslali na policijske postaje. Spletna anketa, ki je bila sicer dostopna tudi na spletni strani 1KA, je bila zaključena s slabim odzivom, kljub več pozivom anketirancem za sodelovanje. Odgovorili so samo tisti, ki so bili skrajno zadovoljni in navajali, da v slovenski policiji vse idealno deluje in da se policijsko delo v skupnosti izvaja celo boljše, kot je to predstavljeno v idealnih teoretičnih modelih. Zanimivo ... ali, še boljše, kot v knjigi o predstavljanju sebe v vsakodnevem življenju (angl. *Presentation of self in everyday life*). Sicer pa je lepota nekoga ali nečesa skrita v očeh opazovalca oziroma vsake oči imajo svojega malarja. Pri ocenjevanju sebe pa smo lahko preveč ali premalo kritični in v večini primerov sledimo socialno zaželenemu odgovarjanju.

V času od prvih raziskav policijskega dela v skupnosti in kritičnih pogledov na policijsko delo v skupnosti (Meško in Lobnikar, 2005b) se je zgodilo veliko tudi na drugih področjih družbenonadzorstvenih dejavnosti. Pri prenosu modela policijskega dela v skupnosti po zgledu

naprednih zahodnih držav je Slovenija šla v smeri t. i. pluralne policijske dejavnosti, kjer je javna policija še vedno prva med brati in sestrami nadzorovalci (vsaj po številu in pooblastilih). Prišlo je do intenzivnega razvoja nadzorstvenih dejavnosti v pristojnosti občin in zasebnovarnostne dejavnosti. S tem je policija tudi pri policijskem delu v skupnosti dobila nove partnerje. Pred kratkim pa so se pojavile tudi dileme o tem, ali oziroma kako upoštevati pobude državljanov za varovanje in samovarovanje v obliki vard in vaških straž. To je nedvomno nov izziv policijskega dela v skupnosti. Kdo so torej lahko legitimni partnerji policije na področju zagotavljanja varnosti v skupnosti? Zasebni varnostniki, mestni in občinski redarji, zasebni detektivi, prostovoljci ipd.? Bowden (2024) poudarja, da je bolj kot izraz pluralna policijska dejavnost primerno uporabljati ljudem bolj razumljiv termin »državno, lokalno in zasebno varstvo v interesu javne in zasebne varnosti«. S tem se odpira tudi izziv za prihodnost in sicer, kako ponovno opredeliti javno varnost.

Kot navajajo Bowling idr. (2019), je policijsko delo v skupnosti pomemben del politike policijske dejavnosti in sega čez okvire običajnega policijskega dela, saj sega v vse pore družbe, predvsem pa tja, kjer se dogajajo vzroki za odklonskost, kriminaliteto. Ne sme pa se pozabiti na preventivno dejavnost policije. Od politike, predvsem pa od vodstva policije, je odvisno, kako se bodo odzvali na signale o specifičnih varnostnih problemih, ki jih je treba urejati v širšem kontekstu, ne le v okviru (represivne) policijske dejavnosti. Tu je poleg znanja in strokovnosti potrebna tudi velika mera modrosti in politične zrelosti. Razmišljanje o tem, da je možno govoriti o policijski dejavnosti zunaj obstoječe politike države in lokalne politike, je iluzorno. Ideja o proaktivnem delovanju in zmanjševanju tveganj je del politične kulture vladanja in ne le policijske dejavnosti.

Ugled policije in pozitivno javno mnenje o policiji sta najbolj odvisna od zaznavanja policije na lokalni ravni. Tudi družbene spremembe so pomemben dejavnik delovanja policije. V prihodnosti se bo schengenska meja prestavila še bolj južno in Slovenija bo mejila na državo, kjer bo potekala nova schengenska meja. Tudi policiste s sedanje schengenske meje bo treba prerazporediti, dodatno usposobiti in to je bazen, iz katerega je možno v prihodnosti črpati kader za policijsko delo v skupnosti. Ne nazadnje je izziv tudi sistemizacija in ustrezno ovrednotenje delovnega mesta vodij policijskega okoliša, pri čemer bi bilo mogoče smiselno razmišljati v smeri pomočnika ali namestnika vodje policijskega okoliša. Zelo potrebno pa je usposabljanje predstojnikov policijskih postaj za policijsko delo v skupnosti, pri čemer imata najbolj pomembno vlogo generalna policijska uprava in policijska akademija. Slednja mora zagotoviti obvezne vsebine o policijskem delu v skupnosti za vse kandidate za policiste v okviru temeljnega višješolskega izobraževanja za poklic policista. Zanimivo je, da se izobraževanju na področju policijskega dela v skupnosti namenja izjemno malo prostora ob tem, da se to dejavnost proklamira za temeljno, vodilno dejavnost slovenske policijske organizacije.

Naj navedem še, da je Slovenija po mednarodnih kazalnikih (javne) varnosti in kriminalitete med bolj varnimi državami. Ne vemo, ali je to posledica prizadevanj policije ali gre za splet okoliščin, konstelacije ugodnih dejavnikov ali česar drugega. Moj vtis po opravljenih intervjujih v občinah je, da je to rezultat dobrega dela v lokalnih okoljih in skrbi za kakovost življenja ljudi. Slika se lahko spremeni čez noč,

zato je treba proaktivne in ljudem prijazne oblike družbenega nadzorovanja negovati, saj policija brez sodelovanja prebivalcev lahko stori zelo malo. Na letni znanstveni in raziskovalni konferenci CEPOL leta 2021 so bile sklepne misli razpravljavcev enotne, da je treba tudi po pandemiji covid-19 policijskemu delu v skupnosti nameniti več pozornosti, saj bo epidemija izčrpala gospodarstvo, državne proračune in povečala družbeni podrazred, ki je največkrat deležen intenzivnejše pozornosti državnega represivnega aparata. Obstaja upanje, da je policijsko delo v skupnosti prava pot, ki lahko pomaga pri blaženju morebitnih varnostnih problemov v prihodnosti. Skrb vzbujajoča je ocena Loaderja in Sparksa (2019), da določene nepunitivne prakse v zahodnih družbah opuščajo in da politiki pričakujejo od policije zgolj represivno dejavnost ter da preventivo v okviru policijske dejavnosti pojmujejo predvsem kot generalno preventivo (učinek zastraševanja s kazenskimi sankcijami). Temu smo jeseni 2021 priča tudi v Sloveniji. V kontekstu policijskega dela v skupnosti bi bilo »vire upanja« (angl. *resources of hope*) možno povezati s policijskim delom v skupnosti, ki temelji (tudi) na družbeni solidarnosti, vladavini prava in varovanju človekovih pravic. Avtorja glede tega zavzemata precej pesimistično, če ne že nihilističnega stališča do možnega pozitivnega razvoja v bližnji prihodnosti. To stališče spominja na rek iz Kirkegaardovega opusa filozofskih misli, da se ljudje privadijo določeni ravni obupa, ki ga lahko sprejmejo in to imenujejo sreča.

Rezultati preteklih študij so na eni strani pokazali, da je razvoj zagotavljanja varnosti napredoval, in na drugi, da so bile zaznave prebivalcev nadpovprečne glede na študijo znotraj policijske organizacije, kjer pa take »sreče« ni bilo čutiti, saj so bile ocene policistov v odnosu do občanov bistveno slabše kot obratno. Tu so bili izjema mladi udeleženci v policijskih postopkih, ki so izrazili najbolj negativna stališča do policije. Usmerjanje na delo z mladimi je velikega pomena za vzdrževanje dolgoročnega sodelovanja. Zanimivo bo raziskovanje varnosti v lokalnih skupnostih v času po zaključku epidemije covid-19, saj se je, poleg kriminalitete, dinamika rutin in odnosov med ljudmi zaradi ukrepov za zajezitev pandemije spremenila.

Poleg spreminjajočih se razmer, je velik izziv tudi merjenje učinkov policijskega dela v skupnosti v različnih okoljih. Raziskovalna dejavnost se usmerja pretežno v oceno javnega mnenja in stališč, vendar primanjkujejo celovitejše evalvacije učinkovitosti uvedenih reform na izboljšanje kakovosti policijskega dela v skupnosti in dejanskih učinkov policijskega dela v skupnosti v varnost ljudi (Meško in Lobnikar, 2021; Nalla idr., 2014). Težava, ki jo opažamo, je prav tako v tem, da slovenska policija, tako kot policije mnogih drugih držav po svetu, nima razvitega enotnega merskega instrumenta, s katerim bi ocenila učinkovitost programov policijskega dela v skupnosti in s tem zagotovila longitudinalno primerjavo raziskav, s katero bi ugotavljala uspešnost določene strategije. Vprašanje je, kako sploh proučevati policijsko delo v skupnosti, da bi bili rezultati iz različnih skupnosti primerljivi. Način ocenjevanja se namreč razlikuje od ocen klasičnega policijskega dela, saj se namesto uporabe represivnih ukrepov, izrekov kazni ali rešenih primerov pri tem konceptu upošteva vpliv policijskega dela na občutke ljudi, kot je strah, zadovoljstvo, zaupanje itd. Lobnikar idr. (2016) ugotavljajo, da je glede merjenja učinkovitosti in uspešnosti policijskega dela v skupnosti še vedno veliko izzivov. Obstaja več načinov

merjenja policijskega dela v skupnosti, ni pa enotnega instrumentarija za dejansko merjenje učinkov. Merjenje temelji na javnomnenjskih kvantitativnih in kvalitativnih študijah prepričanj o učinkih policijskega dela v skupnosti. Tri merjenja varnosti v lokalnih skupnostih v letih 2011, 2017 in 2022 v okviru programske skupine Varnost v lokalnih skupnostih, kjer se preučuje tudi nekatere vidike policijskega dela v skupnosti, so izhodišče za bodoče »merjenje« varnosti, vendar je treba poudariti, da je ocena izvedbe Strategije v skupnosti usmerjenega policijskega dela iz leta 2013 v anketi za policiste leta 2017 dala slabše rezultate kot je bilo pričakovano. Pri takšnih študijah je pomembno to, da gre velikokrat za mnenja in zaznave, ne pa dejansko stanje, zato je priporočljivo izvesti tudi kakšno študijo s področja akcijskega raziskovanja, kjer praktiki in raziskovalci dejavno sodelujejo pri izvajanju preučevane dejavnosti. Velik napredek v pričujoči študiji je, da smo izvedli usmerjene skupinske intervjuje in opravili polstrukturirane intervjuje s predstavniki oblasti na lokalni ravni.

Ugotovili smo, da je spontan zdravorazumski odziv predstavnikov lokalnih skupnosti (od županov, do predsednikov krajevnih in četrtnih skupnosti, pa vse tja do prebivalcev), ko smo jim omenili policijsko delo v skupnosti to, da pogrešajo »starega rajonskega policista«, ki je bil zadolžen za njihovo območje in je poznal vse od otrok do starejših občanov. Precej nostalgичno, kajne? Zelo malo ljudi osebno pozna vodje policijskih okolišev, čeprav so njihova imena in kontaktne številke objavljene na spletni strani policije. Tu se pojavlja še ena perspektiva oziroma vprašanje. Ali lahko sodobna informacijska sredstva in tehnologija, npr. informacije na svetovnem spletu nadomestijo neposredno medosebno komunikacijo in v kolikšni meri? Osebno poznavanje policista, vodje policijskega okoliša pri lokalnem prebivalstvu je zelo redko, kar kaže tudi na to, da je proaktivna pokritost terena bistveno nižja kot je pričakovati. Se pa glede tega območne policijske postaje zelo razlikujejo (urbane-ruralne). Tudi tam, kjer ljudje poznajo vodje policijskih okolišev in druge policiste, imajo do njih ambivalentne občutke. Večina ljudi ima na načelni ravni pozitivno mnenje o policiji, v konkretnih stikih pa se to mnenje lahko tudi spremeni, predvsem, ko se pričakovanja ljudi razlikujejo od tega, kako policija ukrepa.

V Sloveniji je policijsko delo v skupnosti primarna naloga policista vodje policijskega okoliša, ki pa se s Strategijo v skupnost usmerjenega policijskega dela iz leta 2013 spreminja iz izključne specializacije v generalni model, kjer naj bi vsi policisti bili del policijskega dela v skupnosti (Ministrstvo za notranje zadeve, Policija, n. d.). Koordinator dejavnosti na področju varnosti je vodja policijskega okoliša, vendar v praksi v večini primerov ni tako, ker delo na območnih policijskih postajah vodijo predstojniki, ki komunicirajo s predstavniki lokalnih oblasti in drugimi.

Zgodovina se ponavlja oziroma dogaja se dialektika, ponovni krog, v katerem poskušamo zadeve opredeliti v obstoječem družbenem kontekstu. Tokrat smo po dolgi poti spet na začetku. Poskušamo opredeliti temeljne pojme, ideje, filozofijo, strategije, organizacijske vidike, taktike in metode policijskega dela v skupnosti v Sloveniji. Zakaj? Študije o delovanju kazenskega pravosodja kažejo na to, da veliko zadev v kazenskih postopkih ne dobi ustreznega epiloga, da je približno 70 % storilcev kaznivih dejanj obsojenih na pogojno zaporno kazen, ker sistem ne prenese večjega števila obsojencev. Storilci kaznivih dejanj pa svoje pogojne obsodbe razumejo tako, da so »okoli prinesli« vse, od

policistov, tožilcev in sodnikov. Tudi pogajanja s storilci (angl. *plea bargaining*) o priznavanju krivde imajo tu pomembno vlogo. Pretirana učinkovitost policije na področju represije lahko pomeni preobremenitev celotnega sistema kazenskega pravosodja, zato je smiselno razvijati preventivne strategije in ukrepe za zmanjšanje kriminalitete in drugih kaznivih ravnanj. Tu gre tudi za investicijo v zmanjšanje stroškov kazenskega pravosodja in izvrševanja kazenskih sankcij. Študije o vložku v preventivne dejavnosti kažejo, da en funt, investiran v prevencijo, pomeni 2,5 do 7 funtov zmanjšanja stroškov pri delovanju kazenskega pravosodja. Podobno je tudi pri preventivnih dejavnostih na področju javnega zdravja.

Policijsko delo v skupnosti predstavlja test razvoja demokracije, sodelovanja prebivalcev s policijo in upoštevanje demokratičnih načel pri zagotavljanju človekove varnosti predvsem s preventivno usmeritvijo in zagotavljanjem pravic in svoboščin ljudi, garantiranih z ustavo. To terja tudi spremembo miselnosti na obeh straneh – pri policistih in prebivalcih. Glede na vsebino filozofije policijskega dela v skupnosti, ki vsebuje visoke ideale in pozitivne vrednote, se temu ni mogoče upreti. Morebiti je to tudi razlog za dolgoletno vztrajanje na raziskovanju te tematike. Upamo, da uspe tudi v praksi in da se reforme, ki so jih začeli v policiji, tudi uspešno zaključijo (Meško in Lobnikar, 2021).

V zadnjih letih, ko smo imeli pandemijo covid-19, je policijsko delo v skupnosti zamrlo zaradi pomanjkanja kadra predvsem zaradi zdravstvenih razlogov, pa tudi zaradi prednostnih nalog na področju vzdrževanja javnega reda in miru ter drugih nalog. Zdaj je čas, da se ga obudi in policija naredi največ, kar je v njeni moči za varnosti ljudi v lokalnih okoljih, kajti tam se poznajo in občutijo vse posledice viktimizacij, nesreč in trpljenja oškodovancev. Nedavni dogodki v primeru poplav na Koroškem so odličen primer spremenjene vloge policije, ki se je pokazala kot pomemben deležnik zagotavljanja varnosti in je preseгла idejo o zgolj izvrševanju zakonodaje. Policisti so pri pomoči ljudem in skrbi za varnost odigrali pomembno družbeno vlogo, ki je pomembno dvignila ugled policije pri prebivalcih.

7.2 Od idej do prakse in nazaj oziroma proti zaključku in nazaj

Zakaj je naslov poglavja – Od idej do prakse in nazaj? Kljub številnim težavam pri izvajanju policijskega dela v skupnosti v praksi, smo raziskovalci Fakultete za varnostne vede Univerze v Mariboru in njenih predhodnic opravili veliko raziskovalnega dela na področju policijske dejavnosti, med drugim tudi policijskega dela v skupnosti in zagotavljanja varnosti v lokalnih okoljih. Vsakič se pokaže, da smo na začetku. V zadnjih tridesetih letih so kolegi prenašali ideje o policijski dejavnosti v demokratični družbi na različne načine (na predavanjih za študente, seminarje za policiste, na konferencah, pri snovanju strategij idr.). Med različnimi dejavnostmi je bil razvoj policijskega dela v skupnosti zaradi narave demokratičnega konsenza v ospredju. Med drugim tudi zato, ker vsebuje filozofijo in vrednote, ki jih pošten državljani ne more zavrniti. Za zaključek pa še nekaj predlogov za razmislek o izboljšanju prakse na področju policijskega dela v skupnosti oziroma vidikov, ki bi jih morali preučiti v vodstvu policije, jih opredeliti kot prioritete ter to ustrezno komunicirati z vsemi člani profesionalne kulture najbolj množičnih formalnih družbenih nadzorovalcev.

V spreminjajočih se družbenih razmerah in času po covidu-19 je čas za razmislek, če je slovenska policija pripravljena obuditi policijsko delo v skupnosti čim bližje idealnemu teoretičnemu modelu ali bo šla v smeri razvoja nekaterih drugih evropskih policij, ki so policijsko delo v skupnosti preimenovali v policijsko delo v soseski (predvsem zaradi posledic ekonomske krize in ukinitve financiranja partnerstev za varnost v prejšnjem desetletju ter upada pripravljenosti prostovoljno sodelovati s policijo pri določanju prioritet na področju varnosti v lokalnih skupnostih). Te spremembe so se pojavile tudi v Sloveniji, saj v začetku ambiciozne ideje o sosvetih za varnost počasi preidejo v novo obliko, kjer mesta v posvetovalnih telesih občine in partnerstvih za varnost prevzamejo predvsem visoko usposobljeni profesionalci, ki so odgovorni za specifična področja varnosti v lokalnih skupnostih, pri čemer pa je vloga civilne družbe vse manjša. Torej, pojavlja se dvig profesionalizacije na tem področju. V uvedbo občinskih programov varnosti se spremeni tudi dogovarjanje in komuniciranje glede prioritet na področju lokalne varnosti, kjer ima še vedno policija vodilno vlogo, vendar ne izključno v okviru policijskega dela v skupnosti, ampak vseh modalitet policijske dejavnosti, od represivne, kriminalistične, vzdrževanja javnega reda in miru, zagotavljanja prometne varnosti, nadzorovanja migracij, čezmejnega policijskega sodelovanja do socialnih, varovalnih, zaščitniških ter mediacijskih, blažilnih, če ne celo terapevtskih, idr.

Slovenska policija se mora odločiti, ali bo nadaljevala s prakso policijskega dela v skupnosti ali bo svoje dejavnosti poimenovala kako drugače. Vsekakor pa je treba upoštevati temeljna načela policijskega dela v demokratični družbi. V zadnjih desetletjih je slovenska policija kljub številnim težavam in oviram bila zgled drugim policijam po svetu, ki so drsele v vse bolj represivno policijsko delo in sledila tudi ideji z znanjem in raziskovanjem podprte policijske dejavnosti v obsegu, ki je bil mogoč v policijski organizaciji in prevladujoči profesionalni kulturi.

Ustvarjalci politike na področju preprečevanja in zatiranja kriminalitete v zadnjem obdobju poudarjajo pomen vloge policije pri zagotavljanju varnosti v lokalnih skupnostih. Policijsko delo v skupnosti in delo vodij policijskih okolišev je eksplicitno poudarjeno kot najpomembnejša oblika policijskega dela v lokalnem okolju (poglavje 6.1). Kljub temu se praksa (kot kaže tudi naša študija) razlikuje od ideala v teoriji in prioritet na področju kriminalitetne politike. Ne le kriminalitetne politike, ampak tudi na področju javne varnosti.

Vodstvo slovenske policije je pred velikim izzivom ohranjanja policijskega dela v skupnosti, kot se ga izvaja v zadnjem desetletju. Možnih smeri razvoja je več. Treba je preveriti organizacijsko kapaciteto in ugotoviti, če je na voljo dovolj policistov in policistk, ki bi lahko izvajali delo vodij policijskih okolišev kot specialisti. Če se policija še vedno sooča s kadrovskim primanjkljajem na območnih policijskih postajah, pa je možna pot generalizacije policijskih nalog, kjer vodje policijskih okolišev opravljajo tudi ostale policijske naloge (od preventivnih in represivnih) kot so nekoč to delali vodje varnostnih okolišev pred letom 1991 in zadnja desetletja vodje policijskih okolišev. Tretja opcija je opustitev modela policijskega dela v skupnosti in razvoj v smeri s tehnologijo in kriminalitetno analitiko podprte policijske dejavnosti. Ali pa kombinacija policijskega dela v skupnosti v abstraktnem,

virtualnem okolju z dejavnostmi v fizičnem svetu in tudi v virtualnem, ker je viktimizacij na svetovnem spletu vse več in so mlajše generacije vse bolj digitalne, za razliko od starejših, ki spadajo v analogni svet z dodatki digitalnega. Vsaka od teh opcij ima prednosti in slabosti. Upoštevati je treba tudi strategije in vizije policije o razvoju policijskega dela v skupnosti ob upoštevanju družbenih in varnostnih razmer ter dejavnikov v širši skupnosti policijskih organizacij in evropskega policijskega čezmejnega sodelovanja.

Glede na ugotovljeno, je nujno ohraniti model policijskega dela v skupnosti pri življenju in poudariti vlogo vodij policijskega okoliša ob dobrem sodelovanju s policisti in vodstvenimi delavci na območnih policijskih postajah. Iz teorije je znano, da je policija ena izmed institucij, ki je pomembno odvisna od informacij, ki jih dobijo z dna organizacije, od policistov, ki delajo na terenu in so v stiku s prebivalci. Usposabljanje in izobraževanje za policijsko delo v skupnosti je izziv za prihodnost. Organizacija in vsebina dela pa je dobro razvidna iz analiz in primerov dobre prakse policijskega dela v skupnosti v Sloveniji, kjer kljub številnim problemom policija uspeva zagotoviti minimalno, vendar še dovoljšno pokritost terena. Seveda bi pa tu bilo treba tudi izboljšati prisotnost policije na terenu in delovanje v interesu ljudi in kakovosti življenja v lokalnih skupnostih, predvsem tam, kjer se problemi ponavljajo in so občutki varnosti ljudi nizki.

Policijsko delo v skupnosti je vezni člen med različnimi oblikami policijskih dejavnosti, ker temelji na povezanosti z ljudmi in pridobivanjem njihove podpore in konsenza s predstavniki lokalnih skupnosti, ne le formalnih kot so lokalne strukture vladanja, ampak tudi skupnosti ljudi, manjšine in drugi. Organizacijsko, izvajalci policijskega dela v skupnosti na lokalni ravni potrebujejo podporo vodstva, na regionalni ravni dobro koordinacijo in podporo dejavnostim, ki presegajo območje ene območne policijske postaje, na državni ravni pa strateške usmeritve, organizacijo izobraževanja in usposabljanje ter strokovno podporo. Razvoj stroke, izobraževanj in usposabljanj morajo temeljiti na raziskovalnem delu, preverjanju v praksi in upoštevanju povratnih informacij praktikov, ker se varnostni izzivi spreminjajo in ker se pričakovanja in zahteve ljudi do policije v demokratični družbi pojmujejo kot servis ljudem. Pri tem pa se ne sme pozabiti na dejstva, da je policijsko delo v skupnosti ključno pri zagotavljanju 34. in 35. člena »Ustave Republike Slovenije (URS)« (1991), ter številnih ciljev trajnostnega razvoja Združenih narodov, pri čemer se policija odziva na številne škodljive pojave, ki prispevajo k večji varnosti in kakovosti življenja ljudi na sploh. Ljudem policija daje vedeti, kaj je prav in kaj narobe. Pomembno je, da represivna dejavnosti ni primarna, ampak se najprej uporabi ozaveščanje in preventivne dejavnosti (v primerih proaktivnega delovanja), če pa je do posledic že prišlo, pa pomagajo oškodovancem in drugim ljudem, da se stopnja ogroženosti zmanjša, s tem, da ljudi seznanijo z možnostmi samozaščitnega ravnanja ali pa jim pomagajo na druge načine. Gre dejansko za skrb za oškodovance, ljudi v težavah in tudi potencialne prestopnike, pri čemer je na prvem mestu skrb za človeka in načelo postopnosti in sorazmernosti pri obravnavanju kršiteljev zakonov. Pri tem je pomembna tudi pristojnost policije za reševanje različnih problemov. Ključno je tudi zavedanje, da je le del varnostnega problema v lasti policije in da je treba odgovornost porazdeliti med druge pristojne

organizacije institucije ter ljudi, ki so del problema. To pa je običajno tako, da policija prevzame vodilno vlogo ali vlogo pomembnejšega partnerja, zaradi izkušenj in narave dela. Vsekakor pa mora policija tudi sprejeti dejstvo, da je velikokrat reševanje določene varnostne problematike, bolj predmet razvoja (varnostne) kulture na sploh in da se nekaterih kulturnih vzorcev ne da spremeniti čez noč. Zato je pomembno, da policijsko delo v skupnosti ostane na osrednjem mestu v policijski organizaciji, ker prispeva k pozitivnemu mnenju o policiji in razvoju skupnosti. Naivno pa bi bilo pričakovati, da bo policijsko delo in tudi policijsko delo v skupnosti izključno preventivne narave. Policijsko delo v skupnosti terja zrele in predane posameznike, ki so sposobni dobro komunicirati z ljudmi, imajo visoko stopnjo integritete in so pri svojem delu profesionalni ter razumejo delovanje policije na zakonit in legitimen način. Če pogledamo širše, ima policijsko delo v skupnosti pomembne sestavine vladavine prava, spoštovanja človekovih pravic in dostojanstva ljudi. Vse to pa je treba razumeti kot proces razvoja policijske organizacije in družbe kot celote, saj je pričakovanje, da bodo ljudje sodelovali s policijo brez truda policije pri vzpostavljanju mostu zaupanja, iluzorno.

Za zaključek pisanja predstavljam še predloge iz sredine prejšnjega desetletja, ko so v ZDA (in Angliji), od koder je v Slovenijo prišla ideja o policijskem delu v skupnosti na nov način. Predsedniška delovna skupina o policijski dejavnosti v 21. stoletju v ZDA je leta 2015 na osnovi raziskovanja in poglobljene razprave vseh deležnikov policijskega dela v skupnosti predlagala naslednje ukrepe za izboljšanje dela ameriške policije in policijske dejavnosti na sploh, ne le policijskega dela v skupnosti, ki je pomemben del celotne policijske dejavnosti. Ugotovili so, da je treba na strateški in kasneje na izvedbeni ravni posebno pozornosti nameniti naslednjim stebrom razvoja policijske dejavnosti v demokratični družbi, in sicer: 1) vzpostavljanje in skrb za legitimnost policije, 2) ustrezna politika policijske dejavnosti in nadzorovanje policije, 3) tehnologija in socialni mediji, 4) policijsko delo v skupnosti in zmanjševanje kriminalitete, 5) usposabljanje in izobraževanje policistov ter 6) blaginja policistov in njihova varnost (The President's Task Force on 21st Century Policing, 2015). Takšna usmeritev poudarja, da je treba ustrezno organizacijsko in finančno poskrbeti za vse oblike policijskih dejavnosti, pri čemer je policijsko delo v skupnosti treba razumeti vsebinsko in ne le geografsko, kar pa je zapisano v »ReDRPPol« (2015) v poglavju o uveljavitvi koncepta policijskega dela v skupnosti. Pri tem je poudarjeno, da ima policijsko delo v skupnosti preprečevanje varnostnih dogodkov, posamični cilji pa so: 1) visoka stopnja partnerskega sodelovanja subjektov lokalne skupnosti in prebivalcev pri zagotavljanju varnosti, 2) večji občutek varnosti pri ljudeh, 3) večje zaupanje ljudi v delo policije, 4) večje zadovoljstvo ljudi z delom policije in 5) učinkovito preprečevanje in preiskovanje kriminalitete. V Srednjeročnem načrtu razvoja policije (2023–2027), ki je bil sprejet 2022 (Ministrstvo za notranje zadeve, Policija, 2022b) policija poudarja potrebo po posodobitvi strategije policijskega dela v skupnosti in preventivnega dela v policiji ter pokritost vseh policijskih okolišev z vodji policijskih okolišev in njihovimi namestniki. Del strategije razvoja policije in bolj specifično na področju policijskega dela v skupnosti je tudi ta ciljni raziskovalni projekt o policijskem delu v skupnosti, ki predstavlja pregled razvoja policijskega dela v skupnosti na splošno, v Sloveniji in presečni pogled na policijsko delo v skupnosti kot pomembno sestavino

zagotavljanja varnosti prebivalcev Slovenije. Zakaj na koncu spet na začetek? Ker pregled dosedanjega dela in razvoja policijske dejavnosti vodstvu slovenske policije omogoča razmislek in izbor ustrezne poti za razvoj policijske dejavnosti v prihodnosti. Pregled četrstoletnega razvoja policijskega dela v skupnosti kaže tudi to, da se je venomer treba prilagajati novonastalim družbenim spremembam in razmeram. Te narekujejo veliko prilagajanja in učenja, zato bi policijsko delo v skupnosti, če je to vodilna filozofija, organizacijska strategija in metoda policijskega dela, bi to moralo nujni sestavni del temeljnega izobraževanja in usposabljanja policistov. Glede na razpravo o najprimernejšem modelu policijskega dela v skupnosti v Sloveniji na zaključnem srečanju z vodstvom slovenske policije, direktorji policijskih uprav in predstojniki območnih policijskih postaj je smiselno ohraniti obstoječi model v skupnost usmerjenega policijskega dela iz leta 2013 (Ministrstvo za notranje zadeve, Policija, n. d.) ob upoštevanju družbenih sprememb in kadrovske kapacitete policijske organizacije. Vsekakor pa morajo elementi policijskega dela v skupnosti ostati ključni pri filozofiji in praksi policijske dejavnosti, ki temelji na načelu, da policija varuje vse ljudi in je v službi ljudi na področju zagotavljanja varnosti.

8 POLICIJSKO DELO V SKUPNOSTI V PRIHODNOSTI

V sklepnem delu raziskovalnega projekta Policijsko delo v skupnosti nam je ostalo še vprašanje o tem, v katero smer naj gre razvoj policijskega dela v skupnosti v Sloveniji v prihodnje. Je za slovensko policijo in okolje najboljša specializacija, kjer bi bilo policijsko delo v skupnosti v ospredju in VPO kot idealni model policista? Ali bi bil boljši generalni model, ki je uveljavljen že sedaj, pri čemer bi sledili strategijam in jih nadgrajevali. Pri tem pa dandanes nikakor ne moremo mimo sodobnih tehnologij, saj je njihova uporaba pri opravljanju policijskega dela res vsestranska. Navedene dileme so bile tudi predmet razgovora na posvetu v Tacnu, kjer je vodja projekta dr. Gorazd Meško predstavil rezultate raziskave vodstvu policije, prisotni so bili tudi direktorji policijskih uprav in direktorji notranjih organizacijskih enot Generalne policijske uprave ter župani občin, ki so bile zajete v raziskavi. V nadaljevanju predstavljamo nadgradnjo razprave in sklepe misli ciljnega raziskovalnega projekta.

8.1 Vodje policijskih okolišev kot policisti specialisti ali policisti generalisti

Pri policijskem delu v skupnosti prevladujeta dva modela: specialistični model in generalni model. Specialistični model opredeljuje policijsko delo v skupnosti kot delo policistov specialistov, ki se ustrezno usposobijo za delo z različnimi skupinami ljudi v svojem okolišu, kar pomeni, da poleg uporabe represivnih metod poskusijo zadeve reševati tudi v skladu z načeli sorazmernosti, postopnosti, pravičnosti in drugih idealov policijske profesije, predvsem pa z iskanjem podpore pri prebivalcih in doseganju konsenza glede ukrepanja. Specializacija je razdelitev dela na določene naloge in razporeditev teh nalog na funkcionalno ločene organizacijske enote. Od policistov se pričakuje, da v skupnosti prevzamejo odgovornost za prilagajanje odzivov na različne situacije, s katerimi se srečujejo, namesto da državljane napotijo na specializirane organizacijske enote. Maguire in Gantle (2009) sta pri preučevanju policijskih enot, ki so pri policijskem delu v skupnosti uporabile specializacijo, identificirala tudi naslednje težave: 1) iskanje ravnotežja med avtonomijo in nadzorom nad VPO, 2) razvoj ustreznega merila in vrednotenja opravljenih nalog VPO (za razliko od meril, ki jih je enostavno kvantificirati, kot so število prometnih prekrškov in aretacij, delo VPO nasprotuje kvantitativnemu pristopu in je nagnjen h kvalitativnemu vrednotenju del in nalog), 3) izvajanje usposabljanja, ko so usposabljanj s področja policijskega dela v skupnosti deležni samo VPO, ne pa vsi policisti, 4) napetosti med VPO in drugimi policisti, saj delo VPO med policisti ni enako cenjeno kot druge policijske naloge, 5) zahtevnost samega dela in sodelovanja z lokalno skupnostjo (drugi policisti pri izvedbi nalog posameznikom izrekajo ukrepe in prepovedi, ki lahko škodijo odnosom med policijo in skupnostjo, VPO pa mora z ljudmi sodelovati) in 6) reševanje težav v lokalni skupnosti, kjer skupnost od VPO pričakuje, da jih bo rešil.

Generalni oziroma splošni model pomeni posploševanje pri policijskem delu v skupnosti. Vsi policisti naj bi pri reševanju problemov v lokalnih skupnostih in v stikih s prebivalci uporabljali pristope policijskega dela v skupnosti. Posamezni policijski strokovnjaki (Maguire in Gantle, 2009; Meško in

Lobnikar, 2021; Weisel in Shelley, 2004) s področja policijskega dela v skupnosti menijo, da je splošni model idealen za implementacijo strategije policijskega dela v skupnosti. Najpogostejša težava organizacij pri uvedbi generalnega modela je prepričanje policistov, da je policijsko delo v skupnosti »dodatno delo«, namesto da bi ga razumeli kot drugačen, morda učinkovitejši način pristopa k reševanju problemov prebivalcev in lokalnih skupnosti. Večina policistov meni, da nimajo dovolj časa za spremembo načina svojega dela, prav tako morajo najti način za vzpostavitev ravnotežja med policijskim delom v skupnosti in klasičnimi policijskimi nalogami. Izrednega pomena je tudi usposabljanje, saj imajo brez ustreznega usposabljanja policisti težave z razumevanjem policijskega dela v skupnosti, ne glede na to, ali ga sprejemajo ali ne. Maguire in Gantley (2009) poudarjata, da ne glede na to, ali je odgovornost za policijsko delo v skupnosti razdeljena po celotni organizaciji ali ne, mora vsak policist poznati filozofijo policijskega dela v skupnosti in z njo povezane naloge.

Glede uspeha implementacije policijskega dela v skupnosti preko generalnega ali specialističnega pristopa ni enoznačnega odgovora. Uvedba policijskega dela v skupnosti zgolj znotraj specializiranih enot pomeni, da se za večinski del prebivalstva le malo spremeni, pri drugih policistih pa vzbudi občutek, da je policijsko delo v skupnosti zadolžitev zgolj za policiste specialiste. Nasprotno pa pri generalnem pristopu obstaja tveganje, da se policijsko delo v skupnosti porazgubi in postane neprepoznavno (Maguire in Gantley, 2009). Določena stopnja specializacije policijskega dela naj bi bila še posebej nujna takrat, ko naloge presežejo rutinsko delovanje (Clift, 1970), hkrati pa ima ustanavljanje specializiranih enot simbolno vrednost, v smislu dokazovanja, da se policijska organizacija s posebno resnostjo loteva policijskega dela v skupnosti (Maguire in Gantley, 2009). Namgung (2018) v svoji raziskavi na vzorcu ameriških lokalnih policijskih organizacij ugotavlja, da so tiste s specializiranimi enotami za izvajanje policijskega dela v skupnosti dosegle boljše rezultate na tem področju, natančneje glede vključevanja skupnosti, reševanja problemov in preoblikovanja organizacije. Paoline idr. (2006) so ugotovili, da so policisti specialisti bistveno bolj dovzetni za reševanje situacij, povezanih z ohranjanjem reda in reševanjem problematičnih razmer kot drugi policisti; obenem izkazujejo tudi manj nezaupanja do prebivalcev in dajejo nekoliko manjši poudarek funkciji uveljavljanja zakonov. Maguire in Gantley (2009) izpostavljata, da je treba pri specialističnem pristopu nujno skrbeti za visoko motiviranost za sodelovanje med specialisti in drugimi policisti.

V praksi policijskih organizacij ni mogoče uvrstiti med izključno generalizirane ali specializirane pri izvajanju policijskega dela v skupnosti. Nekatere vključujejo elemente obeh pristopov in ustvarjajo hibridne modele, pri čemer denimo dodelijo reševanje problemov specializirani enoti, hkrati pa spodbujajo vse policiste, da izvajajo policijsko delo v skupnosti, kolikor jim čas dopušča. Druge prakticirajo uvedbo policistov specialistov, hkrati pa za policijsko delo v skupnosti usposabljujejo vse svoje policiste (Maguire in Gantley, 2009). V vsakem primeru, ne glede na vrsto pristopa, je nujno zagotoviti jasno razumevanje koncepta policijskega dela v skupnosti na organizacijski in operativni ravni ter temeljito usposabljanje zaposlenih. Če slednjega ni, se policisti običajno vračajo k temeljnim

nalogam na področju represivnega dela na osnovi kazenske in prekrškovne zakonodaje, prizadevanja za policijsko delo v skupnosti pa vidijo kot minljivo »modno muho« vodstva (Sadd in Grinc, 1994).

V Sloveniji se je policijsko delo v skupnosti začelo udejanjati preko dela policistov specialistov, ki postanejo odgovorni za varnost v svojem varnostnem okolišu, še posebej po letu 1991 s projektom Javna varnost (kasneje Projekt Policija). Največjo spremembo v tem obdobju je predstavljala specializacija na lokalni ravni z uvedbo lokalnih kriminalistov, ki so prevzeli delo nekdanjih vodij varnostnih okolišev na področju preiskovanja kriminalitete. Vodje policijskih okolišev postanejo preventivci (Meško in Lobnikar, 2021), ki oskrbujejo kriminaliste z informacijami, poleg tega pa izvajajo preventivno delo predvsem v šolah in vrtcih. Prvotna ideja policijskega dela v skupnosti v Sloveniji se je razvila na temeljih specialističnega pristopa, kasneje, leta 2013, pa je slovenska policija prešla v generalni pristop, kjer se poudarja policijsko delo v skupnosti kot vodilno dejavnost celotne slovenske policije. V dobrem desetletju jim je z določenimi ukrepi na področju organizacije dela, delovnih procesov, usposabljanja in izobraževanja ter tudi s spremembo miselnosti o vlogi policijskega dela v skupnosti uspelo doseči večjo učinkovitost in uspešnost dela policije na vseh področjih, predvsem pa pri policijskem delu v skupnosti (Ministrstvo za notranje zadeve, Policija, n. d.). Slovenska policija je razvila precej dobrih praks, ki se kažejo v dosežkih splošno uveljavljene filozofije policijskega dela v skupnosti in sodelovanja s skupnostjo, nedvomno pa nekatera področja potrebujejo več dodatnih znanj in usposabljanj, še posebej uporaba sodobnih tehnologij, saj se družba razvija in spreminja, čemur se mora prilagajati tudi policija kot organizacija.

8.2 Policijsko delo v skupnosti in uporaba sodobnih tehnologij

Izvajanje policijskega dela v skupnosti med drugim vključuje uporabo sodobne tehnologije, ki pripomore k oblikovanju najboljših praks. Kljub pravnim, etičnim in družbenim pomislekom se je policija vključila v kibernetski prostor, saj družba kot celota uporablja sodobno tehnologijo za olajšanje interakcij, delo na daljavo in komunikacijo. Uporaba sodobne tehnologije v policijskih dejavnostih olajša stike in sodelovanje med skupnostjo oziroma prebivalci in policisti, saj ni potrebna fizična interakcija. Hkrati pa ima lahko uporaba sodobne tehnologije negativne posledice za temelj policijskega dela v skupnosti, to je zaupanje med policisti in prebivalci, ki se razvije iz osebnih interakcij med policisti in prebivalci. Aston idr. (2023) so izpostavili, da je prisotnost zaupanja v policijo med prebivalci ključnega pomena za njihovo odločitev za sodelovanje s policijo v fizičnem prostoru ali prek uporabe sodobne tehnologije. Številni posamezniki so večinoma skeptični pri uporabi sodobnih tehnologij, še posebej, če le-ta zahteva sodelovanje z uradnimi avtoritetami in razkritje osebnih podatkov (onemogočanje anonimnosti). Policija hkrati pri svojem delu uporablja tudi določene tehnologije, ki prebivalcem ne zagotovijo oziroma ne ponudijo možnosti izbire anonimnosti (npr. prepoznavanje obraza v realnem času, uporaba umetne inteligence ipd.), kar negativno vpliva na njihovo zaupanje policiji. Posledično mora policija pri razvoju in uvajanju novih tehnologij (v tem kontekstu primarno aplikacij in tudi uporabo socialnih omrežij; npr. podajanje komentarjev), s katerimi omogočajo

prebivalcem nefizične interakcije s policisti in sodelovanje pri zagotavljanju varnosti, upoštevati preglednost ciljev sodelovanja in načina hrambe podatkov (van Eijk, 2018), vidnost in shranjevanje informacij (O'Connor, 2017) ter anonimnost in zasebnost informacij, vključno z možnostjo prebivalcev, da zavrnejo shranjevanje osebnih podatkov (Aston idr., 2023).

Uporaba sodobnih tehnologij ima lahko pozitivne učinke na policijsko delo v skupnosti, saj policisti preko uporabe aplikacij, socialnih omrežij ipd. dosežejo posameznike, ki v preteklosti niso hoteli/mogli sodelovati ali graditi odnosov s policisti. Primarna skupina so mladi, saj so največji uporabniki sodobne tehnologije (npr. pametni telefoni, aplikacije, socialna omrežja itd.), hkrati pa je njihovo sodelovanje s policijo največkrat omejeno. Uporaba virtualnega okolja za vstopanje v interakcije s policisti [načeloma] omogoča prebivalcem ohranjanje anonimnosti, kar je še posebej pomembno v okoljih, kjer se posameznik ne želi izpostaviti zaradi strahu pred povračilnimi ukrepi, stigmo ali v izogib dodatnim obveznostim. Hkrati uporaba sodobne tehnologije, primarno socialnih omrežij, omogoča policistom hitrejše obveščanje prebivalcev o aktualnem dogajanju in dejavnostih policije ter omogoča vpogled v nekatere vidike policijskega dela (razbijanje nekaterih mitov o policiji in prikaz dostopnosti policistov), kar vsaj deloma pripomore k odločitvi posameznikov za sodelovanje s policisti.

Kot je bilo že izpostavljeno, lahko uporaba sodobnih tehnologij pri gradnji zaupanja v skupnosti predstavlja dvorezen meč. Na eni strani lahko poveča zaupanje med prebivalci in policijo, še posebej pri tistih skupinah prebivalcev, ki jih policija s klasičnim osebnim pristopom ne doseže, hkrati pa lahko zaradi pomanjkanja osebnih interakcij zaupanje med njimi in prebivalci upade. Aston (2023) je izpostavila, da kljub potencialu za izboljšanje vključenosti prebivalcev pri zagotavljanju varnosti v skupnosti ter socialnega in tehnološkega kapitala lahko aplikacije, povezane s policijskim delom v skupnosti, povečajo prepad v sodelovanju in povzročijo neenakosti med tistimi, ki zagotavljajo informacije (prebivalci pripravljeni sodelovati s policijo), in tistimi, katerih informacije se beležijo (relevantnost informacij) (Brewster idr., 2018), ter med tistimi, ki imajo dostop do tehnologije, in tistimi, ki ga nimajo zaradi revščine ali tehnološke nepismenosti. Hkrati so prebivalci bolj naklonjeni interakciji s policisti in ne stroji (npr. klepetalnica z umetno inteligenco) ne glede na to, ali gre za fizične interakcije ali interakcije v kibernetnem prostoru. Ob vsem zapisanem je treba upoštevati dejstvo, da je tudi povezovanje z uporabo sodobnih tehnologij oteženo, če ne neuspešno, če je splošno zaupanje v policijo nizko (van der Giessen in Bayerl, 2022).

Potrebe in način delovanja sodobnih družb so se v zadnjem desetletju močno spremenili. Uporaba sodobnih tehnologij in »selitev« odnosov in interakcij med posamezniki v kibernetni prostor je postala nova resničnost. Vprašanje ni, ali naj policija intenzivneje uporablja sodobno tehnologijo pri izvajanju policijskega dela v skupnosti, temveč na kakšen način naj jo uporabi. Policija bi morala združiti tradicionalne pristope policijskega dela v skupnosti, ki zahtevajo osebno interakcijo in komunikacijo s prebivalci, z aktivno dejavnostjo na socialnih omrežjih ter razvojem aplikacij, ki bi omogočale sodelovanje pri zagotavljanju varnosti v lokalnem okolju tudi posameznikom, ki tradicionalno niso naklonjeni sodelovanju s policijo ne glede na razloge. Policijsko delo v skupnosti temelji na partnerstvu

in vključevanju prebivalcev v proces zagotavljanja varnosti, zato je naj si policija prizadeva za vključitev vseh segmentov lokalne skupnosti, z različnimi tehnikami v fizičnem in kibernetnem prostoru.

8.3 Nekaj izhodišč za razmislek o razvoju policijskega dela v skupnosti v slovenskem kontekstu

Na oblikovanje policijskega dela v skupnosti vplivajo različni dejavniki, med njimi so tradicija, razvitost družbe, urbanizacija mest in podeželja ter nove tehnologije. Kot se med državami razlikuje organiziranost policije, se (lahko zelo) razlikuje tudi policijsko delo v skupnosti, ki je v različnih državah organizirano na različnih ravneh policijske organizacije (lokalna, regionalna, državna, zvezna). V projektu smo opravili pregled literature in iskali primere dobre prakse, pri čemer smo izpostavili nekaj ponavljajočih se ugotovitev ne glede na družbeni in kulturni kontekst. Med glavnimi izzivi za implementacijo policijskega dela v skupnosti lahko izpostavimo razkorak med zahtevami lokalnih skupnosti na eni in strokovnimi, upravljavskimi ter političnimi zahtevami do policije na drugi strani; tradicionalno policijsko subkulturo represivnega policijskega dela in nezainteresiranost ljudi v skupnosti za sodelovanje s policijo, čeprav želi večina prebivalstva večjo prisotnost policije v lokalnih okoljih. Izzivi pa so povezani tudi z razumevanjem značilnosti določenih skupnosti, ravni zaupanja v policijo kot temeljnega pogoja za sodelovanja in proučevanje ter ocenjevanje uporabe sodobnih tehnologij pri delu z različnimi skupinami ljudi v lokalnih okoljih.

Pomanjkanje finančnih virov in kvalificiranega kadra ter pomanjkanje ustreznih, okolju prilagojenih preventivnih programov bo treba odpraviti, pri organiziranju in razvoju policijskega dela v skupnosti pa upoštevati, da je osrednja točka policijskega dela v skupnosti skupnost sama, tj. ljudje v tej skupnosti. Preteklost in izkušnja s covidom-19 sta nam pokazali, kako hitro se lahko policijska dejavnost spremeni, zato je glede na nenehno spreminjanje policijske dejavnosti v posameznih državah Evrope in širše nemogoče z gotovostjo napovedovati nadaljnji razvoj. Pa vendarle se majhnost Slovenije odraža kot specifičen prostor, kar je razvidno tudi v kriminološkem raziskovanju in se nedvomno zrcali tudi v razlikah pri policijskem delu v lokalni skupnosti. Razmišljati zgolj v eni smeri razvoja policijskega dela v skupnosti v Sloveniji, tj. ali specializacija in ohranitev že obstoječih struktur, ali generalizacija, ali izbor sodobnih tehnologij, je nerealno, saj današnji razvoj ne gre samo v eno smer. Še posebej ne zdaj, ob vzponu umetne inteligence. Najboljša bi bila kombinacija vseh omenjenih modelov (tabela 24), pri čemer naj temelj predstavlja dobo vpeljan in preizkušen generalni model, ki pa ga je treba prevetriti, odpraviti vse, kar ne deluje in to nadomestiti z uspešnimi praksami, programi in metodami. Pri tem je treba upoštevati dejstvo kulturnih sprememb in generacijskih posebnosti. Pripadnost organizaciji je nedvomno zaželena, a danes ni več samoumevna kot nekoč. Poseben izziv in nepogrešljivi del predstavlja tudi uporaba sodobnih tehnologij, ki lahko poenostavi in izboljša marsikatero policijsko delo ter prihrani tudi veliko časa, a partnersko sodelovanje s skupnostjo in medsebojni odnosi bodo vedno delo človeka.

Tabela 24: Smeri razvoja policijskega dela v skupnosti

Smer razvoja policijskega dela v skupnosti	Prednosti	Slabosti
Specialistični model	<ul style="list-style-type: none"> – Možnost razvoja specifičnih veščin za delo v skupnosti (preseganje rutinskega dela); – simbolna vrednost ustanavljanja specializiranih enot z vidika javnosti; in – možnost doseganja boljših rezultatov še posebej pri reševanju problemov. 	<ul style="list-style-type: none"> – Občutek ostalih policistov, da je policijsko delo v skupnosti zadolžitev zgolj za policiste specialiste; in – potencialna »konkurenca« oziroma pomanjkanje sodelovanja med specialisti in ostalimi policisti.
Generalni model	<ul style="list-style-type: none"> – Policijsko delo v skupnosti izvajajo vsi policisti; – policisti se pri izvajanju vseh nalog trudijo ohraniti spoštljiv in dober odnos do ljudi; in – policijsko delo v skupnosti je osnova za vsa dodatna izobraževanja in usposabljanja. 	<ul style="list-style-type: none"> – Policijsko delo v skupnosti se porazgubi in postane neprepoznavno; – zaradi vseh drugih klasičnih policijskih nalog zmanjka časa za policijsko delo v skupnosti; in – policijsko delo v skupnosti se dojema kot dodatno delo in obremenitev.
Uporaba sodobnih tehnologij	<ul style="list-style-type: none"> – Doseže mlade, ki preživijo veliko časa na spletu in uporabljajo mobilne naprave; – omogoča hitro komunikacijo in velik doseg; in – možna uporaba aplikacij za ozaveščanje ljudi. 	<ul style="list-style-type: none"> – Depersonalizirano delo, policija ni prisotna v skupnosti, ampak v abstraktnem prostoru; in – občutljivost sistema na zunanje vplive (npr. elektrika, kibernetiski napadi).

LITERATURA

1. Adams, E. R. in Serpe, T. R. (2000). Social integration, fear of crime and life satisfaction. *Sociological Perspectives*, 43(4), 605–629.
2. Adorjan, M. in Ricciardelli, R. (2017). Youth perceptions of police in rural Atlantic Canada. *Police Practice and Research*, 18(6), 556–569.
3. Arter, M. L. (2006). Police mentoring: Moving toward police legitimacy. *Criminal Justice Studies*, 19(1), 85–97.
4. Arthur, J. A. (1991). Socioeconomic predictors of crime in rural Georgia. *Criminal Justice Review*, 16(1), 29–41.
5. Aston, E. V. (2023). *Independent review – Independent advisory group on new and emerging technologies in policing*. Scottish Government. <https://www.gov.scot/publications/independent-review-independent-advisory-group-new-emerging-technologies-policing-final-report/>
6. Aston, E. V., O'Neill, M., Hail, Y. in Woof, A. (2023). Information sharing in community policing in Europe: Building public confidence. *European Journal of Criminology*, 20(4), 1187–1593.
7. Banutai, E., Rančigaj, K. in Lobnikar, B. (2006). Pomen in pripravljenost prebivalcev Slovenije za sodelovanje s policijo. V B. Lobnikar (ur.), *Raznolikost zagotavljanja varnosti: zbornik prispevkov* (str. 586–601). Fakulteta za policijsko-varnostne vede.
8. Barbalet, J. (2001). *Emotions, social theory and social structure*. Cambridge University Press.
9. Barclay, E. (2016). Farm victimisation – The quintessential rural crime. V J. F. Donnermeyer (ur.), *The Routledge international handbook of rural criminology* (str. 107–116). Routledge.
10. Bayley, D. H. (1991). *Forces of order: Policing modern Japan*. University of California Press.
11. Bayley, D. H. (2006). *Changing the guard: Developing democratic police abroad*. Oxford University Press.
12. Bayley, D. H. in Shearing, C. D. (1996). The future of policing. *Law & Society Review*, 30(3), 585–606.
13. Beetham, D. (1991). *The legitimation of power* (2nd ed.). Palgrave Macmillan.
14. Behrendt, L., Porter, A. in Vivian, A. (2016). Factors affecting crime rates in six rural indigenous communities. V J. F. Donnermeyer (ur.), *The Routledge international handbook of rural criminology* (str. 33–44). Routledge.
15. Bell, C. M. in Hughes-Jones, J. (2008). Power, self-regulation and the moralization of behavior. *Journal of Business Ethics*, 83(3), 503–514.
16. Bennett, T. (1994). Community policing on the ground: Developments in Britain. V D. P. Rosenbaum (ur.), *The challenge of community policing: Testing the promises* (str. 107–129). Sage.
17. Bevan, M. in MacKenzie, M. H. (2012). 'Cowboy' policing versus 'the softer stuff'. *International Feminist Journal of Politics*, 14(4), 508–528.

18. Bishop, J. (2014). Transforming the UK Home office into a Department for homeland security: Reflecting on an interview with a litigant defending against online retaliatory feedback in the US. *Journal of Homeland Security and Emergency Management*, 11(4), 511–531.
19. Bittner, E. (1967). The police on skid row. *American Sociological Review*, 32(5), 699–715.
20. Blader, S. in Tyler, T. R. (2009). Testing and extending the group engagement model: Linkages between social identity, procedural justice, economic outcomes, and extrarole behavior. *Journal of Applied Psychology*, 94(2), 445–464.
21. Boateng, F. (2017). Institutional trust and performance: A study of the police in Ghana. *Australian & New Zealand Journal of Criminology*, 51(2), 164–182.
22. Bobnar, T., Ivančič, R., Ogulin, J. in Meško, G. (2017). *Strategija policijskega dela v skupnosti 2013 - izkušnje in izzivi: okrogla miza na 18. slovenskih dnevih varstvoslovja*. Maribor, 7. in 8. junij 2017.
23. Bobnar, T., Mikulan, M., Modic, M., Lobnikar, B. in Meško, G. (2020). Okrogla miza »Policijsko delo v skupnosti v Sloveniji«. V M. Modic, I. Areh, B. Flander, B. Lobnikar in T. Pavšič Mrevlje (ur.), *21. dnevi varstvoslovja, Ljubljana, 3. junij 2020: zbornik povzetkov* (1. izd.) (str. 5–6). Univerzitetna založba Univerze.
24. Boivin, R. in Cordeau, G. (2017). Do web surveys facilitate reporting less favourable opinions about law enforcement? *Security Journal*, 30, 335–348.
25. Bottoms, A. E. in Tankebe, J. (2021). Procedural justice, legitimacy and social contexts. V D. Meyerson, C. Mackenzie in T. MacDermot (ur.), *Procedural justice and relational theory: Empirical, philosophical, and legal perspectives* (str. 85–110). Routledge.
26. Bottoms, A. in Tankebe, J. (2012). Beyond procedural justice: A dialogic approach to legitimacy in criminal justice. *Journal of Criminal Law and Criminology*, 102(1), 120–170.
27. Bottoms, A. in Tankebe, J. (2013). 'A voice within': Power-holders' perspectives on authority and legitimacy. V J. Tankebe in A. Liebling (ur.), *Legitimacy and criminal justice: An international exploration* (str. 60–82). Oxford Academic.
28. Bourdieu, P. (1993). *The field of cultural production*. Polity.
29. Bowden, M. (2024). *The security field: Crime control, power and symbolic capital* (1st ed.). Routledge, Taylor & Francis Group.
30. Bowling, B., Reiner, R. in Sheptycki, W. E. (2019). *The politics of the police* (5th ed.). Oxford University Press.
31. Božnik, D. (2000). Posvet o partnerskem sodelovanju med policijo in državljani. *Varnost*, 49(4), 22–23.
32. Bradford, B. in Quinton, P. (2014). Self-legitimacy, police culture and support for democratic policing in an English constabulary. *British Journal of Criminology*, 54(6), 1023–1046.
33. Bradford, B., Jackson, J. in Hough, M. (2013a). *Police futures and legitimacy: Redefining 'Good policing'*. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2171394

34. Bradford, B., Quinton, P., Myhill, A. in Porter, G. (2013b). Why do 'the law' comply? Procedural justice, group identification and officer motivation in police organizations. *European Journal of Criminology*, 11(1), 110–131.
35. Bradford, B., Jackson, J. in Hough, M. (2014). Police legitimacy in action: Lessons for theory and policy. V M. D. Reisig in R. J. Kane (ur.), *The Oxford handbook of police and policing* (str. 551–570). Oxford University Press.
36. Brewster, B., Gibson, H. in Gunning, M. (2018). Policing the community together: The impact of technology on citizen engagement. V G. Levantakis in M. Haberfeld (ur.), *Societal implications of community oriented policing technology* (str. 91–102). Springer.
37. Brodeur, J.-P. (2010). *The policing web*. Oxford University Press.
38. Brogden, M. in Nijhar, P. (2005). *Community policing: National and international models and approaches*. Willan.
39. Bullock, K. (2013). Community, intelligence-led policing and crime control. *Policing and Society*, 23(2), 125–144.
40. Bulovec, T. in Eman, K. (2021). Media reporting on sexual violence and harassment in nightlife entertainment spots in Slovenian urban and rural areas. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 72(4), 309–322.
41. Bunei, E. K., Rono, J. K. in Chessa, S. R. (2014). Crime prevention on farms: The opinion of farmers. *International Journal of Rural Criminology*, 2(2), 209–224.
42. Cajner Mraović, I. in Faber, V. (2016). Community policing strategy in Croatia: What do we know and what do we not know after 15 years of implementation? V G. Meško in B. Lobnikar (ur.), *Criminal justice and security in Central and Eastern Europe* (str. 39–49). Faculty of Criminal Justice and Security.
43. Carcach, C. (2000). Size, accessibility and crime in regional Australia. *Trends and Issues in Crime and Criminal Justice*, 157, 1–6.
44. Carr, J. D. in Maxwell, S. R. (2018). Police officers' perceptions of organizational justice and their trust in the public. *Police Practice and Research*, 19(4), 365–379.
45. Carr, J. D., Napolitano, L. in Keating, J. (2007). We never call the cops and here is why: A qualitative examination of legal cynicism in three Philadelphia neighborhoods. *Criminology*, 45(2), 445–480.
46. Carrington, K. in Scott, J. (2008). Masculinity, rurality and violence. *British Journal of Criminology*, 48(5), 641–666.
47. Carter, D. L. (1995). Politics and community policing: Variables of change the political environment. *Public Administration Quarterly*, 19(1), 6–25.
48. Ceccato, V. (ur.) (2016). *Rural crime and community safety*. Routledge.
49. Ceccato, V. in Abraham, J. (2022). *Crime and safety in the rural: Lessons from research*. Springer.
50. Ceccato, V. in Dolmen, L. (2013). Crime prevention in rural Sweden. *European Journal of Criminology*, 10(1), 89–112.

51. Ceccato, V., Solymosi, R. in Müller, O. (2021). The use of Twitter by police officers in urban and rural contexts in Sweden. *International Criminal Justice Review*, 31(4), 456–476.
52. CEPOL. (2021). *CEPOL research conference: Pandemic effects on law enforcement*. <https://www.mruni.eu/en/events/cepol-research-conference-pandemic-effects-on-law-enforcement-training-may-5th-7th/>
53. Chen, Z. (2016). An exploratory study of police cynicism in China. *Policing: An International Journal*, 39(1), 175–189.
54. Choi, K., Lee, J. in Chun, Y. (2014). Why do citizens participate in community crime prevention activities? *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 65(4), 287–298.
55. Clift, R. E. (1970). *A guide to modern police thinking*. The W.H. Anderson Company.
56. Cohen-Charash, Y. in Spector, P. E. (2001). The role of justice in organizations: A meta-anaylsis. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 86(2), 278–321.
57. Colvin, R. (2015). Shared workplace experiences of lesbian and gay police officers in the United Kingdom. *Policing: An International Journal*, 38(2), 333–349.
58. Cordner, G. (2014). Community policing. V M. D. Reisig in R. J. Kane (ur.), *The Oxford handbook of police and policing* (str. 148–171). Oxford University Press.
59. Cordney, G. in Jones, M. (1995). The effects of supplemental foot patrol on fear of crime and attitudes toward the police. V P. Kratcoski in D. Dukes (ur.), *Issues in community policing* (str. 189–198). Anderson.
60. Crawford, A. (1999). *The local governance of crime: Appeals to community and partnerships*. Oxford University Press.
61. Crawl, J. N. (2017). The effect of community policing on fear and crime reduction, police legitimacy and job satisfaction: An empirical review of the evidence. *Police Practice and Research*, 18(5), 449–462.
62. Dalley, A. F. (1975). University and non-university graduated policeman: A study of police attitudes. *Journal of Police Science and Administration*, 3(4), 458–468.
63. Das, D., Huberts, L. in van Steden, R. (2007). The changing “soul” of Dutch policing: Responses to new security demands and the relationship with Dutch tradition. *Policing: An International Journal*, 30(3), 518–532.
64. De Maillard, J. in Terpstra, J. (2021). Community policing in a comparative perspective. *Criminology and Criminal Justice*. <https://doi.org/10.1093/acrefore/9780190264079.013.615>
65. Demirkol, I. C. in Nalla, M. K. (2017). How does police culture shape officers’ support for community policing?. *Policing and Society*, 29(6), 692–705.
66. Dickson, G. (2021). Bridging the gap? Police volunteering and community policing in Scotland. *Policing: A Journal of Policy and Practice*, 15(4), 2070–2028.
67. Donnermeyer, J. F. (2016). *The Routledge international handbook of rural criminology*. Routledge.

68. Donnermeyer, J. F. (2017). *The impact of crime on farms. International rural crime conference*. The Ohio State University Columbus.
69. Donnermeyer, J. F. (2019). The importance of place: Safety and security of rural peoples and communities in an urbanising world. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 70(5), 399–408.
70. Donnermeyer, J. F. (2021). Varnost ruralnih skupnosti v vse bolj urbaniziranem svetu. V G. Meško (ur.), *Varnost v lokalnih skupnostih – med ruralnimi in urbanimi perspektivami* (str. 5–26). Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede.
71. Donnermeyer, J. F. in Barclay, E. M. (2005). The policing of farm crime. *Police Practice and Research: An International Journal*, 6(1), 3–17.
72. Donnermeyer, J. F. in DeKeseredy, W. (2013). *Rural criminology: New directions in critical criminology*. Routledge.
73. Drozg, V. (2014). *Geografija naselij*.
[https://www.umb_fif_ge1/gna_sno/skripta_1_del_01%20\(3\).pdf](https://www.umb_fif_ge1/gna_sno/skripta_1_del_01%20(3).pdf)
74. Duncet, J. in Lee, M. (2016). Civic community and violence in rural communities. V J. F. Donnermeyer (ur.), *The Routledge international handbook of rural criminology* (str. 15–22). Routledge.
75. Dwyer, M. (2020). Reimagining police engagement? Kenya National Police Service on social media. *Policing and Society*, 30(7), 760–776.
76. Eck, J. in Rosenbaum, D. (1994). The new police order: Effectiveness, equity, and efficiency in community policing. V D. Rosenbaum (ur.), *The challenge of community policing: Testing the promises* (str. 3–23). Sage.
77. Ellison, G. (2013). Northern Ireland. V M. Nalla in G. Newman (ur.), *Community policing in indigenous communities* (str. 297–307). CRC Press.
78. Eman, K. in Bulovec, T. (2021). A case study of rural crime and policing in Pomurje region in Slovenia. *Journal of Rural Studies*, 85(1), 43–51.
79. Eman, K., Ivančič, D. in Bagari, D. (2019). Pojavne oblike kriminalitete in posebnosti policijskega dela v ruralnih predelih Pomurja. V G. Meško, R. Hacin in K. Eman (ur.), *Uvod v razpravo o varnosti v urbanih in ruralnih okoljih: konferenčni zbornik* (str. 97–107). Univerzitetna založba Univerze.
80. Eman, K., Ivančič, D. in Bagari, D. (2021). Koordinacija policijskega dela v skupnosti na treh ravneh policijske organizacije – državno, regionalno in lokalno. V G. Meško in I. Kokoravec (ur.), *7. Nacionalna konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih: policijsko delo v skupnosti in zagotavljanje varnosti v lokalnih skupnostih* (str. 23–37). Univerzitetna založba Univerze.
81. Engel, R. S. (n. d.). Urban police. *Encyclopedia.com*. <https://www.encyclopedia.com/law/legal-and-political-magazines/urban-police>
82. EUCPN. (2019). *Community oriented policing in the European Union Today – Toolbox No. 14*. EUCPN, CEPOL.

83. Eurostat. (2018). *Urban-rural typology*.
<https://ec.europa.eu/eurostat/documents/35209/725063/urb-rural-typ.pdf>
84. Evans, C. B. R., Smokowski, P. R. in Cotter, K. L. (2016). Rural bullying: An overview of findings from the rural adaptation project. V J. F. Donnermeyer (ur.), *The Routledge international handbook of rural criminology* (str. 201–210). Routledge.
85. Field, A. (2009). *Discovering statistics using SPSS*. (3rd ed.). Sage Publications Ltd.
86. Fielding, N. G. (2005). Concepts and theory in community policing. *The Howard Journal of Crime and Justice*, 44(5), 460–472.
87. Fields, S. E. (2018). Stop and frisk in a concealed carry world. *Washington Law Review*, 93(4).
<https://digitalcommons.law.uw.edu/wlr/vol93/iss4/3>
88. Fischer, N. R. (2021). Interdependent fates: Youth and police – Can they make peace? *Peace and Conflict: Journal of Peace Psychology*, 27(1), 85–89.
89. Fleisner, D., Fedan, N. in Klinger, D. (1992). *Community policing in Seattle: A model partnership between citizens and police*. Department of Justice.
90. Ford, K. J., Weissbein, D. A. in Plamondon, K. E. (2003). Distinguishing organizational from strategy commitment: Linking officers' commitment to community policing to job behaviors and satisfaction. *Justice Quarterly*, 20(1), 159–185.
91. Freudenberger, H. (1974). Staff burnout. *Journal of Social Issues*, 30(1), 159–165.
92. Gaines, L. K., Kappeler, V. E. in Vaughn, J. B. (1999). *Policing in America*. Anderson Publishing.
93. Gaines, L., Worrall, J. L., Southerland, M. D. in Angell, J. E. (2003). *Police administration* (2nd ed.). McGraw Hill.
94. Gau, J. M. in Paoline, E. A. (2021). Police officers' self-assessed legitimacy: A theoretical extension and empirical test. *Justice Quarterly*, 38(2), 276–300.
95. Gau, J. M. in Paul, N. D. (2019). Police officers' role orientations: Endorsement of community policing, order maintenance, and traditional law enforcement. *Policing: An International Journal of Police Strategies & Management*, 42(5), 944–959.
96. Generalna policijska uprava. (2022). *Letno poročilo o delu policije 2021*.
<https://www.policija.si/images/stories/Statistika/LetnaPorocila/PDF/LetnoPorocilo2021.pdf>
97. George, M. in Twyford, J. M. (2021). Providing a safer passage: Perceptions about a neighborhood intervention program for disadvantaged youth. *Community Psychology*, 49(7), 2838–2852.
98. Gill, C., Weisburd, D., Telep, C. W., Vitter, Z. in Bennett, T. (2014). Community-oriented policing to reduce crime, disorder and fear and increase satisfaction and legitimacy among citizens: A systematic review. *Journal of Experimental Criminology*, 10(4), 399–428.
99. Gilligan, C. (1982). *In a different voice: Psychological theory and women's development*. Harvard University Press.

100. Gilling, D. (2011). Governing crime in the rural UK: Risk and representation. V R. Mawby in R. Yarwood (ur.), *Rural policing and policing the rural: A constable countryside* (str. 23–32). Ashgate.
101. Giwa, S. (2018). Community policing in racialized communities: A potential role for police social work. *Journal of Human Behavior in the Social Environment*, 28(6), 710–730.
102. Glaeser, L. E. in Sacerdote, B. (1999). Why is there more crime in cities? *Journal of Political Economy*, 107(6), 225–258.
103. Glaser, B. G. in Strauss, A. L. (1967). *The discovery of Grounded theory: Strategies for qualitative research*. Aldine de Gruyter.
104. Goldsmith, A. (2005). Police reform and the problem of trust. *Theoretical Criminology*, 9(4), 433–470.
105. Goldstein, H. (1987). Toward community-oriented policing: Potential, Basic requirements and threshold questions. *Crime and Delinquency*, 33(6), 6–30.
106. Grabosky, P. (2009a). Community policing, east and west, north and south. V P. Grabosky (ur.), *Community policing and peacekeeping* (str. 1–11). CRC Press.
107. Grabosky, P. (2009b). Democratic policing. V P. Grabosky (ur.), *Community policing and peacekeeping* (str. 33–54). CRC Press.
108. Greene, J. (1999). Zero tolerance: A case study of police policies and practices in New York City. *Crime & Delinquency*, 45(2), 437–468.
109. Grote, U. in Neubacher, F. (2016). Rural crime in developing countries: Theoretical framework, empirical findings, research needs. *ZEF Working Paper Series*, 148(1), 28–43.
110. Hacin, R. in Eman, K. (2019). Police officers perception of threats in urban and rural environments. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 70(5), 455–468.
111. Hacin, R. in Eman, K. (2021). Kriminaliteta in zaznava varnostnih groženj pri policistih v urbanih in ruralnih skupnostih. V G. Meško (ur.), *Varnost v lokalnih skupnostih – med ruralnimi in urbanimi perspektivami* (str. 107–134). Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede.
112. Hacin, R. in Meško, G. (2020). *The dual nature of legitimacy: An inquiry in Slovenian prisons*. Springer.
113. Hacin, R. in Meško, G. (2021). Samozaznava legitimnosti policistov in pravosodnih policistov: Podobnosti in razlike. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 72(2), 141–152.
114. Hacin, R. in Meško, G. (2022). Self-legitimacy of police officers in Slovenia. *Policing: An International Journal*, 45(5), 693–706.
115. Hahn, P. H. (1998). *Emerging criminal justice: Three pillars for a proactive justice system*. Sage Publications.
116. Hamilton-Smith, N., Mackenzie, S., Henry, A. in Davidones, C. (2014). Community policing and reassurance: Three studies, one narrative. *Criminology & Criminal Justice*, 14(2), 160–178.

117. Han, S., LaPrade, J. in Hwang, E. (2022). Is a decentralized police organization a better option in a modern democratic society? A case study from South Korea. *Police Quarterly*, 25(3), 364–386.
118. Harkness, A. (2017). Crime prevention on farms: Experiences from Victoria, Australia. *International Journal of Rural Criminology*, 3(2), 131–156.
119. Harkness, A. (2021). *Victorian farm crime survey: Results*. <https://express.adobe.com/page/H4jeQ3vvA7bsO/>
120. Harkness, A. (ur.). (2020). *Rural crime prevention: Theory, tactics and techniques*. Routledge.
121. Harkness, A. in Mulrooney, K. (2020). The future of rural crime prevention. V A. Harkness (ur.), *Rural Crime Prevention: theory, tactis and techniques* (str. 319–329). Routledge.
122. Hawdon, J. (2008). Legitimacy, trust, social capital, and policing styles: A theoretical statement. *Police Quarterly*, 11(2), 182–201.
123. Hawdon, J., Ryan, J. in Griffin, S. (2003). Policing tactics and perceptions of police legitimacy. *Police Quarterly*, 6(4), 469–491.
124. Hayes, R. A. (2013). Policing in Northern Ireland: Community control, community policing, and the search for legitimacy. *Urban Affairs Review*, 49(4), 557–592.
125. Herbert, S. (2006). Tangled up in blue: Conflicting paths to police legitimacy. *Theoretical Criminology*, 10(4), 481–504.
126. Herbert, S. (2009). Community policing and accountability. V P. Grabosky (ur.), *Community policing and peacekeeping* (str. 81–94). CRC Press.
127. Hinds, L. (2009). Youth, police legitimacy and informal contact. *Journal of Police and Criminal Psychology*, 24(1), 10–21.
128. Hinds, L. in Murphy, K. (2007). Public satisfaction with police: Using procedural justice to improve police legitimacy. *The Australian and New Zealand Journal of Criminology*, 40(1), 27–42.
129. Hirschman, A. O. (1970). *Exit, voice, and loyalty: Responses to decline in firms, organizations, and states*. Harvard University Press.
130. Hohl, K., Bradford, B. in Stanko, E. A. (2010). Influencing trust and confidence in the London metropolitan police. *British Journal of Criminology*, 50(3), 491–513.
131. Høigård, C. (2011). Policing the north. *Crime & Justice*, 40(1), 265–348.
132. Holmberg, L. (2005). Policing and the feeling of safety: The rise (and fall?) of community policing in the Nordic countries. *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention*, 5(2), 205–219.
133. Hoover, L. T. (1992). Police mission: An era of debate. V L. T. Hoover (ur.), *Police management: Issues and perspectives* (str. 323–355). Police Executive research Forum.
134. Hope, T. (1994). Problem-oriented policing and drug market locations: Three case studies. V R. V. Clarke (ur.), *Crime prevention studies* (str. 5–31). Criminal Justice Press.

135. Hope, T. (1995). Community crime prevention. V M. Tonry in D. Farrington (ur.), *Building a safer society, strategic approaches to crime prevention* (str. 21–89). The University of Chicago Press.
136. Horvat, M. M in Gosaroč, H. (2016). Policijsko delo v lokalni skupnosti na Hrvaškem. V G. Meško, K. Eman in U. Pirnat (ur.), *2. Nacionalna konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih: varnost v lokalnih skupnostih* (str. 13–19). Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
137. Hough, M., Jackson, J. Bradford, B., Myhill, A. in Quinton, P. (2010). Procedural justice, trust and institutional legitimacy. *Policing: A Journal of Policy and Practice*, 4(3), 203–210.
138. Houtsonen, J., Taponen, J., Jukarainen, P. in Kujanpää, O. (2017). Community policing as a social system and its components. V P. Bayerl, R. Karlović, B. Akhgar in G. Markarian (ur.), *Community policing: A European perspective: Strategies, best practices and guidelines* (str. 51–64). Springer.
139. Huey, L. in Quirouette, M. (2010). 'Folks should have access... How you do it is the difficult thing': Exploring the importance of leadership to maintaining community policing programmes for the homeless. *Policing & Society*, 20(2), 172–186.
140. Inštitut za politike prostora. (2020). *Urbano območje*. <https://ipop.si/urejanje-prostora/izrazje/urbano-obmocje/>
141. Jackson, J. in Maslach, C. (1982). After-effects of job-related stress: Families as victims. *Journal of Occupational Behavior*, 3(1), 63–77.
142. Jackson, J. in Sunshine, J. (2007). Public confidence in policing: A neo-Durkheimian perspective. *British Journal of Criminology*, 47(2), 214–233.
143. Jackson, J., Bradford, B., Hough, M., Myhill, A., Quinton, P. in Tyler, T. (2012). Why do people comply with the law? Legitimacy and the influence of legal institutions. *British Journal of Criminology*, 52(6), 1051–1071.
144. Jacot-Descombes, C. in Niklaus, J. (2016). Is centralisation the right way to go? The case of internal security policy reforms in Switzerland in the light of community policing. *International Review of Administrative Sciences*, 82(2), 335–353.
145. Japelj, B. (2018). Kriminaliteta v Sloveniji leta 2017. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 69(2), 67–99.
146. Jelokhani-Niaraki, M., Bastami Mofrad, R., Yazdanpanah Dero, Q., Hajiloo, F. in Sadeghi-Niaraki, A. (2020). A volunteered geographic information system for monitoring and managing urban crimes: a case study of Tehran, Iran. *Police Practice and Research*, 21(6), 547–561.
147. Jenkins, M. J. (2016). Police support for community problem-solving and broken windows policing. *American Journal of Policy and Practice*, 1(4), 501–513.
148. Jere, M., Sotlar, A. in Meško, G. (2012). Praksa in raziskovanje policijskega dela v skupnosti v Sloveniji. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 63(1), 3–13.

149. Jonathan-Zamir, T. in Harpaz, A. (2014). Police understanding of the foundations of their legitimacy in the eyes of the public: The case of commanding officers in the Israel National Police. *Journal of Criminology*, 54(3), 469–489.
150. Jonathan-Zamir, T. in Harpaz, A. (2018). Predicting support for procedurally just treatment. *Criminal Justice and Behavior*, 45(6), 840–862.
151. Jonathan-Zamir, T. in Weisburd, D. (2013). The effects of security threats on antecedents of police legitimacy. Findings from a quasi-experiment in Israel. *The Journal of Research in Crime and Delinquency*, 50(1), 3–32.
152. Jonathan-Zamir, T., Mastrofski, S. D. in Moyal, S. (2015). Measuring procedural justice in police-citizen encounters. *Justice Quarterly*, 32(5), 845–871.
153. Jones, N. A., Lithopoulos, S. in Ruddell, R. (2016). Policing rural indigenous communities: An examination of practices in Australia, Canada, New Zealand and the United States. V J. F. Donnermeyer (ur.), *The Routledge international handbook of rural criminology* (str. 355–364). Routledge.
154. Kammersgaard, T., Søgaaard, T. F., Haller, M. B., Kolind, T. in Hunt, G. (2023). Community policing in Danish “ghetto” areas: Trust and distrust between the police and ethnic minority youth. *Criminology & Criminal Justice*, 23(1), 98–116.
155. Kane, R. J. (2002). The social ecology of police misconduct. *Criminology*, 40(4), 867–896.
156. Kang, W. in Nalla, M. K. (2011). Perceived citizen cooperation, police operational philosophy, and job satisfaction on support for civilian oversight of the police in South Korea. *Asian Journal of Criminology*, 6(2), 177–189.
157. Kappeler, V., Gaines, L. K. in Schaefer, B. P. (2020). *Community policing – A contemporary perspective* (8th ed.). Routledge.
158. Karstedt, S. (2015). Trust in transition: Legitimacy of criminal justice in transitional societies. V G. Meško in J. Tankebe (ur.), *Trust and legitimacy in criminal justice: European perspectives* (str. 3–31). Springer.
159. Kasnesis, P., Patrikakis, C. Z. in Venieris, I. S. (2019). PerceptionNet: A deep convolutional neural network for late sensor fusion. *Intelligent Systems and Applications*, 1(868), 101–119.
160. Katz, D. (1964). The motivational basis of organizational behavior. *Behavioral Science*, 9(2), 131–133.
161. Kelling, G. L. (1978). Police field services and crime: The presumed effects of capacity. *Crime and Delinquency*, 24(2), 173–184.
162. Kelling, G. L. in Coles, C. (1996). *Fixing broken windows*. Free Press.
163. Kessler, D. A. (1999). The effects of community policing on complaints against officers. *Journal of Quantitative Criminology*, 15(3), 333–372.

164. Khalilzadeh, J. (2021). Predictive policing in hospitality and tourism venues – The case of Orlando. *Journal of Destination Marketing & Management*, 19(4), 100535. <https://doi.org/10.1016/j.jdmm.2020.100535>
165. Kim, B. in Matz, A. K. (2018). The reality of partnership: formal collaborations between law enforcement and community corrections agencies in Pennsylvania. *Policing and Society*, 28(8), 947–967.
166. Kladnik, D. in Ravbar, M. (2003). *Členitev slovenskega podeželja*. Založba ZRC SAZU.
167. Kladnik, D., Lovrenčak, F. in Orože Adamič, M. (ur.). (2005). *Geografski terminološki slovar*. Založba ZRC, ZRC SAZU.
168. Kleiman, M. in Smith, K. D. (1990). State and local drug enforcement: In search of a strategy. V M. Tonry in J. Q. Wilson (ur.), *Drugs and crime* (str. 69–108). University of Chicago Press.
169. Klockars, C. B. (1988). Rhetoric or reality. V J. R. Greene in S. D. Mastrofski (ur.), *Community policing: Rhetoric or reality* (str. 238–258). Praeger.
170. Kochel, T. R. (2012). Can police legitimacy promote collective efficacy? *Justice Quarterly*, 29(3), 384–419.
171. Koci, A. in Gjuraj, T. (2019) The relationship between community policing and human rights in Albania's police reform. *The International Journal of Human Rights*, 23(4), 512–530.
172. Kokole, V. (1976). Prispevek k identifikaciji ruralno-urbanega kontinuuma. *Geografski vestnik*, 48, 93–109.
173. Kosmač, F. in Gorenak, V. (2004). Stališča komandirjev policijskih postaj do policijskega dela v skupnosti. V B. Lobnikar (ur.), 5. *Slovenski dnevi varstvoslovja: Zbornik prispevkov* (str. 714–726). Fakulteta za policijsko-varnostne vede.
174. Kowalski, G. S. in Duffield, D. (1990). The impact of the rural population component on homicide rates in the United States: A country-level analysis. *Rural Sociology*, 55(1), 76–90.
175. Kringen, J. A., Sedelmaier, C. M. in Dlugolenski, E. (2020). Foot patrol: The impact of continuity, outreach, and traditional policing activities. *Policing: A Journal of Policy and Practice*, 14(1), 218–227.
176. Kumer, P. (2017). Opredeljevanje, kaj je mestno in kaj je podeželsko. *Geografski zbornik*, 2(1), 1–10. https://giam.zrc-sazu.si/sites/default/files/kumer2017_opredeljevanje_kaj_je_mestno_in_kaj_podezelsko.pdf
177. Kutnjak Ivković, S., Peacock, R. in Mraović, I. C. (2020). The role of organisational justice and community policing values in the model of external procedural justice in Croatia. *International Journal of Comparative and Applied Criminal Justice*, 44(1-2), 47–62.
178. Kyprianides, A., Bradford, B., Beale, M., Savigar-Shaw, L., Stott, C. in Radburn, M. (2022). Policing the COVID-19 pandemic: Police officer well-being and commitment to democratic modes of policing. *Policing and Society*, 32(4), 504–521.

179. Lab, S. P. (1984). Police productivity: The other eighty percent. *Journal of Police Science and Administration*, 12(3), 297–302.
180. LaFree, G. (1998). *Losing legitimacy*. Westview Press.
181. Lamb, G. (2021). Safeguarding the Republic? The South African police service, legitimacy and the tribulations of policing a violent democracy. *Journal of Asian and African Studies*, 56(1), 92–108.
182. Lambert, R. (2009). Police and Muslim Communities in London: Countering Al-Qaida Influence and Islamophobia. V T. M. Pick, A. Speckhard in B. Jacuch (ur.), *NATO science for peace and security series – E: Human and societal dynamics. Home-grown terrorism* (str. 51–73). IOS Press.
183. Larsson, P. (2010). Ideology as a cover-up: community policing in Norway. *Journal of Police Studies*, 16(3), 233–242.
184. Liu, S., Wu, Y., Sun, I. in Li, F. (2020). Neighborhood context, police legitimacy and willingness to help the police in Shanghai, China. *Policing: An International Journal*, 43(6), 947–962.
185. Lo, T-Y., Wolff, K. T., Liu, Y-H in Tsai, H-E. (2023). Community policing, social capital, and residents' feelings of safety in Taiwan. *Police Practice and Research*, 24(1), 90–108.
186. Loader, I. (1996). *Youth, policing and democracy*. Macmillan Press.
187. Loader, I. in Sparks, R. (2019). Democratic experimentalism and the futures of crime control: resources of hope for demotic times. V P. Carlen in L. Ayres França (ur.), *Justice alternatives* (str. 105–120). Routledge.
188. Lobnikar, B. (25. 9. 2019). *Potovanje, dolgo tisoč milj – proces profesionalizacije v slovenski policiji in razvoj z znanjem podprte policijske dejavnosti* [Inavguralno predavanje ob izvolitvi v naziv redni profesor]. Univerza v Mariboru.
189. Lobnikar, B. in Mušič, T. (2004). Policija v sodobni družbi in preprečevanje nasilja v družini. V P. Selič (ur.), *Nasilje v družini – poti do rešitev* (str. 59–64). Varuh človekovih pravic.
190. Lobnikar, B., Prisljan Mihelič, K. in Modic, M. (2016). Merjenje uspešnosti policijskega dela v skupnosti v Sloveniji. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 67(2), 89–110.
191. Lombardo, R. M. in Donner, C. M. (2018). Can community policing increase residents' informal social control? Testing the impact of the Chicago alternative policing strategy. *Police Practice and Research*, 19(5), 427–442.
192. Lombardo, R. M., Staton, M. in Olson, D. (2010). The Chicago alternative police strategy: A reassessment of the CAPS program. *Policing*, 33(4), 586–606.
193. Lurigio, A. J. in Rosenbaum, D. (1994). The impact of community policing on police personnel: A review of literature. V D. Rosenbaum (ur.), *The challenge of CP: Testing the promises* (str. 147–166). Sage.

194. Lurigio, A. J. in Skogan, W. G. (1994). Winning the hearts and minds of police officers: An assessment of staff perceptions of community policing in Chicago. *Crime & Delinquency*, 40(3), 315–330.
195. Madero-Hernandez, A., Lee, Y., Wilcox, P. in Fisher, B. S. (2022). Following their lead: Police perceptions and their effects on crime prevention. *Justice Quarterly*, 39(2), 327–353.
196. Maguire, E. R. in Gantley, M. (2009). Specialist and generalist models. V E. R. Maguire in W. Wells (ur.), *Implementing community policing: Lessons from 12 agencies*. (str. 45–55). US Department of Justice.
197. Maguire, E. R., Johnson, D., Kuhns, J. B. in Apostolos, R. (2019). The effects of community policing on fear of crime and perceived safety: Findings from a pilot project in Trinidad and Tobago. *Policing and Society*, 29(5), 491–510.
198. Makin, D. A. in Marenin, O. (2017). Let's dance: Variations of Partnerships in community policing. *Policing: A Journal of Policy and Practice*, 11(4), 421–436.
199. Manning, P. (2016). *Democratic policing in a changing world: Police community support officer*. Routledge.
200. Manning, P. K. (1984). Community policing. *American Journal of Police*, 3(2), 205–227.
201. Marinova, S., Moon, H. in van Dyne, L. (2010). Are all good soldier behaviors the same? Supporting multidimensionality of organizational citizenship behaviors based on rewards and roles. *Human Relations*, 63(10), 1463–1485.
202. Maslach, C. (1978). Job burnout: How people cope. *Public Welfare*, 36(2), 56–58.
203. Maslach, C. in Jackson, S. (1981). The measurement of experienced burnout. *Journal of Occupational Behavior*, 2(2), 99–113.
204. Masterson, S. S., Lewis, K., Goldman, B. M. in Taylor, M. S. (2000). Integrating justice and social exchange: The differing effects of fair procedures and treatment on work relationships. *Academy of Management Journal*, 43(4), 738–748.
205. Mastrofski, S. (2009). *Community policing: A sceptical view*. <https://www.cambridge.org/core/books/abs/police-innovation/critic-community-policing-a-skeptical-view/8D7C6CA5528E0FEFF89FDD94CB093FEA>
206. Mastrofski, S. D., Reisig, M. D. in McCluskey. (2002). Police disrespect toward the public: An encounter-based analysis. *Criminology*, 40(3), 519–522.
207. Mastrofski, S. D., Snipes, J. in Supina, A. (1996). Compliance on demand: The public's response to specific police request. *Journal of Research on Crime and Delinquency*, 33(3), 269–305.
208. Mastrofski, S. D., Worden, R. E. in Snipes, J. B. (1995). Law enforcement in a time of community policing. *Criminology*, 33(4), 539–563.
209. Mathieu, J. in Zajac, D. (1990). A review and meta-analysis of the antecedents, correlates, and consequences of organizational commitment. *Psychological Bulletin*, 108(2), 171–194.

210. Mawby, R. (ur.). (2011). *Rural policing and policing the rural: A constable countryside*. Routledge.
211. Mawby, R. in Yarwood, R. (2016). Rural policing and policing the rural: A constable countryside. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 69(1), 54–61.
212. Mazerolle, L. in Wickes, R. (2015). Police legitimacy in community context. *Journal of Contemporary Criminal Justice*, 31(2), 128–131.
213. Mazerolle, L. Sargeant, E., Cherney, A. Bennet, S., Murphy, K., Antrobus, E. in Martin, P. (2014). *Procedural justice and legitimacy in policing*. Springer.
214. Mazerolle, L., Bennett, S., Davis, J., Sargeant, E. in Manning, M. (2013). Procedural justice and police legitimacy: A systematic review of the research evidence. *Journal of Experimental Criminology*, 9(3), 245–274.
215. McCarthy, M. M., Porter, L. E. in Townsley, M. (2019). The effect of community-oriented policing on police use of force: Does community matter? *Policing: An International Journal of Police Strategies & Management*, 42(4), 556–570.
216. McCluskey, J. D. (2003). *Police request for compliance: Coercive and procedurally just tactics*. LFB Scholarly Publishing.
217. Meritt, J. (2009). Pluralist models of policing Legislating for police powers, a cautionary note from England and Wales. *Policing: An International Journal of Police Strategies and Management*, 32(2), 377–394.
218. Mesec, B. (1998). *Uvod v kvalitativno raziskovanje v socialnem delu*. Visoka šola za socialno delo.
219. Meško, G. (2002). *Osnove preprečevanja kriminalitete*. Visoka policijsko-varnostna šola.
220. Meško, G. (2007). Občinski varnostni koordinator – izziv za varstvoslovje in varstvoslovce? *Varstvoslovje*, 9(3/4), 269–276.
221. Meško, G. (2020). Rural criminology – A challenge for the future. *European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice*, 28(1), 3–13.
222. Meško, G. (2021a). Reminiscenca o policijskem delu v skupnosti, raziskovanju in razvoju policijskega dela v skupnosti v Sloveniji. V G. Meško in I. Kokoravec (ur.), *7. Nacionalna konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih: Policijsko delo v skupnosti in zagotavljanje varnosti v lokalnih skupnostih: konferenčni zbornik* (str. 55–68). Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
223. Meško, G. (ur.). (2021b). *Varnost v lokalnih skupnostih – med ruralnimi in urbanimi perspektivami*. Univerza v Mariboru, Univerzitetna založba.
224. Meško, G. in Eman, K. (2022). Victims of farm crime. V R. Hale in A. Harkness (ur.), *Rural victims of crime: Representations, realities and responses* (str. 132–144). Routledge.
225. Meško, G. in Hacin, R. (ur.) (2023a). *Criminal justice and security in Central and Eastern Europe: The United Nations sustainable development goals – rural and urban safety and security perspectives: book of abstracts*. University of Maribor, Unviersity Press.

226. Meško, G. in Hacin, R. (2023b). Self-legitimacy of police officers in urban and rural environments. V S. Kutnjak Ivković, J. Moskály, C. M. Donner, I. Cajner Mraović in D. K. Das (ur.), *Exploring contemporary police challenges: A global perspective* (str. 61–72). Routledge.
227. Meško, G. in Klemenčič, G. (2007). Rebuilding legitimacy and police professionalism in an emerging democracy: The Slovenian experience, V T. R. Tyler (ur.), *Legitimacy and criminal justice: International perspective* (str. 84–114). Russell Sage Foundation.
228. Meško, G. in Kokoravec, I. (ur.). (2021). 7. Nacionalna konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih: Policijsko delo v skupnosti in zagotavljanje varnosti v lokalnih skupnostih: konferenčni zbornik. Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
229. Meško, G. in Kokoravec, I. (ur.). (2022). 8. Nacionalna konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih: cilji trajnostnega razvoja in varnost v lokalnih skupnostih. Univerza v Mariboru, Univerzitetna založba.
230. Meško, G. in Lobnikar, B. (2005a). Policijsko delo v skupnosti: razumevanje uvoženih idej, njihova kontekstualizacija in implementacija. V G. Meško, M. Pagon in B. Dobovšek (ur.), *Izzivi sodobnega varstvoslovja* (str. 89–110). Fakulteta za policijsko-varnostne vede.
231. Meško, G. in Lobnikar, B. (2005b). The contribution of local safety councils to local responsibility in crime prevention and provision of safety. *Policing: An International Journal of Police Strategies & Management*, 28(2), 353–373.
232. Meško, G. in Lobnikar, B. (2018). Police reforms in Slovenia in the past 25 years. *Policing: An International Journal of Police Strategies and Management*, 15(1), 236–250.
233. Meško, G. in Lobnikar, B. (2021). Police reforms in the past 25 years in Slovenia. *Policing: A Journal of Policy and Practice*, 15(1), 237–250.
234. Meško, G. in Tankebe, J. (ur.). (2015). *Trust and legitimacy in criminal justice: European perspectives*. Springer.
235. Meško, G. in Urbas, V. (2022). Crime investigation during the COVID-19 pandemic in Slovenia: Initial reflections. *European Law Enforcement Research Bulletin*, 5, 83–96. <https://doi.org/10.7725/eulerb.v0iSCE%205.499>
236. Meško, G., Anželj, D., Bobnar, T., Ivančič, D., Lobnikar, B., Mikulan, M., Misja, P. in Modic, M. (2021). Okrogla miza »V skupnost usmerjeno policijsko delo – proklamirana vodilna dejavnost slovenske policije ali mit?« V M. Modic, I. Areh, B. Flander, B. Lobnikar in T. Pavšič Mrevlje (ur.), *22. dnevi varstvoslovja, Ljubljana, 9. in 10. junij 2021: zbornik povzetkov* (1. izd.) (str. 7–8). Univerza v Mariboru, Univerzitetna založba.
237. Meško, G., Eman, K. in Hacin R. (2023). Crime mapping in crime analysis: The developments in the past two decades. V G. Markarian, R. Karlović, H. Nitsch in K. Chandramouli (ur.), *Security technologies and social implications* (str. 222–246). Wiley.

238. Meško, G., Fallshore, M., Muratbegović, E. in Fields, C. B. (2008). Fear of crime in two post-socialist capital cities – Ljubljana, Slovenia and Sarajevo, Bosnia and Herzegovina. *Varstvoslovje*, 36(6), 546–553.
239. Meško, G., Fields, C. B., Lobnikar, B. in Sotlar, A. (2013). *Handbook on policing in Central and Eastern Europe*. Springer.
240. Meško, G., Tankebe, J., Čuvan, B. in Šifrer, J. (2014a). Samozaznava legitimnosti policistov in pravosodnih policistov v Sloveniji: Perspektive postopkovne pravičnosti nadrejenih, odnosov s sodelavci in zaznane legitimnosti policije v javnosti. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 65(3), 221–231.
241. Meško, G., Hacin, R. in Eman, K. (2014b). Trust in police by Slovenian law and criminal justice and security students. *Varstvoslovje*, 16(4), 471–491.
242. Meško, G., Hacin, R. in Eman, K. (ur.). (2020). *6. Nacionalna konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih: varnost v ruralnih in urbanih okoljih: konferenčni zbornik*. Univerzitetna založba Univerze.
243. Meško, G., Hacin, R. in Eman, K. (ur.). (2019a). *5. Nacionalna konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih – Uvod v razpravo o varnosti v urbanih in ruralnih okoljih: konferenčni zbornik*. Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede.
244. Meško, G., Pirnat, U., Erčulj, V. in Hacin, R. (2019b). Analiza kakovosti odnosov med policisti in prebivalci v Sloveniji. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 70(2), 176–195.
245. Meško, G., Sotlar, A. in Lobnikar, B. (2018). Predgovor. V G. Meško, A. Sotlar in B. Lobnikar (ur.), *4. Nacionalna konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih: sklepne ugotovitve raziskovanja (2015–2018): konferenčni zbornik* (str. 1–6). Univerza v Mariboru, Univerzitetna založba.
246. Meško, G., Sotlar, A. in Lobnikar, B. (ur.). (2018). *4. Nacionalna konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih: sklepne ugotovitve raziskovanja: konferenčni zbornik*. Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
247. Meško, G., Sotlar, A., Lobnikar, B., Modic, M. in Tominc, B. (2012). *Občutek ogroženosti in vloga policije pri zagotavljanju varnosti na lokalni ravni: CRP(V5-1038 A): Poročilo ciljnega raziskovalnega projekta*. Fakulteta za varnostne vede.
248. Meško, G., Šifrer, J. in Vošnjak, L. (2012). Strah pred kriminaliteto v mestih in vaških okoljih. *Varstvoslovje*, 14(3), 259–276.
249. Meyer, M. E. in Steyn, J. (2009). Nurturing isolation in the South African police service: A comparison of male and female recruits. *Policing: An International Journal*, 32(1), 108–127.
250. Mikulan, M. (2004). V skupnost usmerjeno policijsko delo – razkorak med teorijo in prakso. V G. Meško (ur.), *Preprečevanje kriminalitete – teorija, praksa in dileme* (str. 285–299). Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti.

251. Milani, R., Molnar, L. in Caneppele, S. (2022). Lost in paradise? The perception of security among immigrant communities in Switzerland and its correlates. *Crime Prevention and Community Safety*, 24(2), 97–115.
252. Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, Direktorat za kmetijstvo. (2021). *Program razvoja podeželja RS za obdobje 2014–2020*. https://skp.si/wp-content/uploads/2021/08/Programme_2014SI06RDNP001_12_1_sl.pdf
253. Ministrstvo za notranje zadeve, Policija. (2022a). *Poročilo o delu policije za leto 2022*. <https://www.policija.si/images/stories/Statistika/LetnaPorocila/PDF/LetnoPorocilo2022.pdf>
254. Ministrstvo za notranje zadeve, Policija. (2022b). *Srednjeročni načrt razvoja in dela policije za obdobje 2023–2027*. https://www.policija.si/images/stories/O_Policiji/NacrtiPorocila/NacrtRazvojaInDelaPolicije2023-2027.pdf
255. Ministrstvo za notranje zadeve, Policija. (n. d.) *Zgodovina in razvoj policijskega dela v skupnosti*. <https://www.policija.si/nase-naloge/druga-podrocja/policijsko-delo-v-skupnosti/zgodovina-in-razvoj-policijskega-dela-v-skupnosti>
256. Ministrstvo za okolje in prostor (2020). *Mesta in urbana območja v Sloveniji*. <https://www.gov.si teme/mesta-in-urbana-obmocja-v-sloveniji/>
257. Mitar, M. (1995). V skupnost usmerjeno policijsko delo v nekaterih državah pro-zahodne usmeritve. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 46(1), 237–249.
258. Modic, M., Lobnikar, B. in Dvojmoč, M. (2014). Policijska dejavnost v Sloveniji: Analiza procesov transformacije, pluralizacije in privatizacije. *Varstvoslovje*, 16(3), 217–241.
259. Moore, M. H. in Braga, A. (2003). *The »Bottom line« of policing: What citizens should value (and measure) in police performance*. Police Executive Research Forum.
260. Morris, W., Norris, G. in Dowell, D. (2020). The business of farm crime: Evaluating trust in the police and reporting of offences. *Crime Prevention and Community Safety*, 22(17), 18–32.
261. Mulrooney, K. (2021). *New South Wales farm crime survey 2020*. <https://spark.adobe.com/page/zsV05pknxX17N/>
262. Murphy, K. (2021). The empirical study of procedural justice policing in Australia: Highlights and challenges. V D. Meyerson, C. Mackenzie in T. MacDermott (ur.), *Procedural justice ad relational theory: Empirical, philosophical, and legal perspectives* (str. 21–43). Routledge.
263. Murphy, K. in Cherney, A. (2012). Fostering cooperation with the police: How do ethnic minorities in Australia respond to procedural justice-based policing? *Australian & New Zealand Journal of Criminology*, 44(2), 235–257.
264. Murphy, K., Hinds, L. in Fleming, J. (2008). Encouraging public cooperation and support for police. *Policing & Society*, 18(2), 136–155.

265. Myhill, A. in Bradford, B. (2013). Overcoming cop culture? Organizational justice and police officers' attitudes toward the public. *Policing: An International Journal of Police Strategies and Management*, 36(2), 338–356.
266. Nalla, M., Modic, M. in Meško, G. (2014). Community policing reforms and organizational changes: An assessment of officers' perceptions of community-police relations in Slovenia. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 65(4), 272–286.
267. Namgung, H. (2018). How can police agencies implement community policing? Create specialized units! *International Journal of Law, Crime and Justice*, 52, 144–154.
268. Nix, J. in Wolfe, S. E. (2017). The impact of negative publicity on police self-legitimacy. *Justice Quarterly*, 34(1), 84–108.
269. Nix, J., Pickett, J. T. in Wolfe, S. E. (2020). Testing a theoretical model of perceived audience legitimacy: The neglected linkage in the dialogical model of police-community relations. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 57(2), 217–259.
270. Nix, J., Wolfe, S. E. in Tregle, B. (2018). Police officers' attitudes toward citizen advisory councils. *Policing: An International Journal of Police Strategies & Management*, 42(4), 418–434.
271. Nurse, A. (2013). Rural crime and policing. V G. Bosworth in P. Somerville (ur.), *Interpreting rurality: Multidisciplinary approaches* (str. 205–218). Routledge.
272. O'Brien, M. in Windle, J. (2022). The victimisation of farms in Ireland: Fear of crime, social isolation and crime prevention. *Crime Prevention and Community Safety*, 24, 286–303.
273. O'Connor, C. D. (2017). The police on Twitter: Image management, community building, and implications for policing in Canada. *Policing and Society*, 27(8), 899–912.
274. O'Reilly, C., Agnew-Pauley, W. in Lundrigan, S. (2022). Restoring public confidence through the delivery of improved community policing in Rackhamshire. *Safer Communities*, 21(2), 69–84. doi:
275. Oberwittler, D. in Roché, S. (2018). *Police-citizen relations across the world*. Routledge.
276. Odlok o strategiji prostorskega razvoja Slovenije (OdSPRS). (2004, 2007, 2017, 2021). *Uradni list RS*, (76/04, 33/07, 61/17, 199/21).
277. OECD. (2022). *OECD Economic surveys: Slovenia 2022*. https://www.oecd-ilibrary.org/economics/oecd-economic-surveys-slovenia-2022_d63f5a2f-en
278. Ogulin, J., Vučko, B., Čorić, M., Breznik, M., Jereb, V., Alič, B. in Meško, G. (2019). Okrogla miza »Polijsko delo v ruralnih skupnostih v Sloveniji - primeri dobre prakse«. V M. Modic, I. Areh, B. Flander, B. Lobnikar in B. Tominc (ur.), *Zbornik povzetkov. 20. Dnevi varstvoslovja, Dolenjske Toplice, 11. in 12. junij 2019* (str. 5–6). Univerzitetna založba Univerze.
279. Oliver, W. M. in Bartgis, E. E. (1998). Community policing: A conceptual framework. *Policing: An International Journal of Police Strategies & Management*, 21(3), 490–509.
280. Organ, D. (1988). *Organizational citizenship behavior: The good soldier syndrome*. Lexington Books.

281. Organizacija združenih narodov (OZN). (n. d.). *Prebivalstvo*. <https://www.un.org/en/global-issues/population>
282. Ostroff, C. (1992). The relationship between satisfaction, attitudes, and performance: An organizational-level analysis. *Journal of Applied Psychology*, 77(6), 12–20.
283. Pagon, M. in Lobnikar, B. (2001). *V skupnost usmerjeno policijsko delo v mestu Ljubljana: ugotavljanje potreb za ustanovitev mestne policije ali redefiniranje dela državne policije: končno poročilo s popravki*. Visoka policijsko-varnostna šola.
284. Paoline, E. A. III., Myers, S. M. in Worden, R. E. (2006). Police culture, individualism, and community policing: Evidence from two police departments. *Justice Quarterly*, 17(3), 575–605.
285. Paoline, E. A. III., Terrill, W. in Rossler, M. T. (2015). Higher education, college degree major, and police occupational attitudes. *Journal of Criminal Justice Education*, 26(1), 49–73.
286. Patrikakis, C. Z., Kogias, D. G., Loukas, G., Filippoupolitis, A., Oliff, W., Rahman, S. S., Sorace, S., La Mattina, E. in Elisabeth, Q. (2018). On the successful deployment of community policing services the TRILLION project case. V S. P. Mohanty (ur.), *2018 IEEE International Conference on Consumer Electronics (ICCE)* (str. 1–6). IEEE.
287. Pavlović, Z. (1998). Mednarodni ankete o kriminaliteti oz. viktimizaciji Slovenija (Ljubljana) 1992–1997 (1. del). *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 49(3), 257–265.
288. Payne, B. K., Berg, B. L. in Sun, I. Y. (2005). Policing in small town America: Dogs, drunks, disorder, and dysfunction. *Journal of Criminal Justice*, 33(1), 31–41.
289. Peacock, R. P., Kutnjak Ivkovich, S., van Craen, M., Cajner Mraović, I., Borovec, K. in Prpić, M. (2021). External procedural justice: Do just supervisors shape officer trust and willingness to take the initiative with the public. *International Criminal Justice Review*, 33(2), 109–128.
290. Peterson, A. (2010). From Great Britain to Sweden: The import of reassurance policing. Local police offices in metropolitan Stockholm. *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention*, 11(1), 25–45.
291. Peyton, K., Sierra-Arevalo, M. in Rand, D. G. (2019). A field experiment on community policing and police legitimacy. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 116(40), 19894–19898.
292. Pickett, J. T. in Ryon, S. B. (2017). Procedurally just cooperation: Explaining support for due process reforms in policing. *Journal of Criminal Justice*, 48(1), 9–20.
293. Pirnat, U. in Meško, G. (2020). Zaznava družbenih procesov, varnostnih težav in policije v ruralnih in urbanih lokalnih skupnostih – pilotska študija. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 71(3), 229–242.
294. Pirnat, U., Hacin, R. in Meško, G. (2018). Pregled raziskovanja varnosti v lokalnih skupnostih v Sloveniji. V G. Meško, A. Sotlar in B. Lobnikar (ur.), *4. Nacionalna konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih: sklepne ugotovitve raziskovanja: konferenčni zbornik* (str. 7–43). Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.

295. Ponsaers, P. (2015). Is legitimacy police property? V G. Meško in J. Tankebe (ur.), *Trust and legitimacy in criminal justice: European perspectives* (str. 93–110). Springer.
296. President's Task Force on 21st Century Policing. (2015). *Final Report of the President's Task Force on 21st Century Policing*. Office of Community Oriented Policing Services.
297. Pretnar Žagar, A., Pahor de Maiti, K. in Fišer, D. (2022). *Kaj je na dnevnem redu? Tematsko modeliranje parlamentarnih razprav pred in med epidemijo covida-19*. Inštitut za novejšo zgodovino. <https://sidih.github.io/agenda/cip-sl.html>
298. Prince, H., Kuen, K. in Rudes, D. S. (2022). Causes and consequences of police self-legitimacy. *Criminology and Criminal Justice*. <https://doi.org/10.1093/acrefore/9780190264079.013.739>
299. Prpić, M. (2020). Depoliticisation as a key component of police reforms in post-socialist countries: The case of Croatia. *Policija i sigurnost*, 29(3), 201–210.
300. Punch, M. in van der Vijver, K. (2008). Community policing in the Netherlands: Four generations of redefinition. V T. Williamson (ur.), *The Handbook of knowledge-based policing* (str. 59–78). Wiley.
301. Ravbar, M. (2006). Slovensko podeželje na preizkušnji: kdo bo nadomestil kmetijstvo? *Dela*, 25, 207–221.
302. Rebernik, D. (2008). *Urbana geografija: Geografske značilnosti mest in urbanizacije v svetu*. Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete.
303. Reiner, R. (2010). *The politics of police* (4th ed.). Oxford University Press.
304. Reisig, M. D. (2010). Community and problem-oriented policing. *Crime and Justice*, 39(1), 1–53.
305. Reisig, M. D. in Chandek, M. S. (2001). The effects of expectancy disconfirmation on outcome satisfaction in police-citizen encounters. *Policing: An International Journal of Police Strategies & Management*, 24(1), 87–99.
306. Reisig, M. D., McCluskey, J. D., Mastrofski, S. D. in Terrill, W. (2004). Suspect disrespect toward the police. *Justice Quarterly*, 21(2), 241–268.
307. Reisig, M. D., Tankebe, J. in Meško, G. (2014). Compliance with the law in Slovenia: The role of procedural justice and police legitimacy. *European Journal on Criminal Policy Research*, 20(2), 259–276.
308. Reisig, M., Tankebe, J. in Meško, G. (2012). Postopkovna pravičnost, legitimnost policijske dejavnosti in pripravljenost mladih ljudi za sodelovanje s policijo v Sloveniji. *Varstvoslovje*, 14(2), 147–164.
309. Ren, L., Solomon Zhao, J., Lovrich, N. P. in Gaffney, M. J. (2006). Participation community crime prevention: who volunteers for police work?. *Policing: An International Journal*, 29(3), 464–481.

310. Renauer, B. C., Duffee, D. E. in Scott, J. D. (2003). Measuring police-community co-production: Trade-offs in two observational approaches. *Policing: An International Journal*, 26(1), 9–28.
311. Resolucija o dolgoročnem razvojnem programu policije do leta 2025 – »Kakovostna policija za varno Slovenijo« (ReDRPPol). (2015). *Uradni list RS*, (75/15).
312. Resolucija o nacionalnem programu preprečevanja in zatiranja kriminalitete za obdobje 2012–2016 (ReNPPZK12-16). (2012). *Uradni list RS*, (83/12).
313. Resolucija o preprečevanju in zatiranju kriminalitete (RePZK). (2006). *Uradni list RS*, (43/06).
314. Roberg, R. in Bonn, S. (2004). Higher education and policing: Where are we now? *Policing: An International Journal of Police Strategies & Management*, 27(4), 469–486.
315. Roché, S. (2020). Police and the public in France. V J. de Maillard in W. Skogan (ur.), *Policing in France* (str. 269–293). Routledge.
316. Rosenbaum, D. P. (1988). Community crime prevention: A review of synthesis of the literature. *Justice Quarterly*, 5(3), 323–395.
317. Rotenberg, K. J., Harrison, A. in Reeves, C. (2016). Police officers' trust beliefs in the police and their psychological adjustment. *Policing and Society*, 26(6), 627–641.
318. Ruddell, R. (2015). *Policing rural Canada: The police, partners, and public safety*. De Sitter.
319. Sacco, F. V., Johnson, H. in Arnold, R. (1993). Urban-rural residence and criminal victimization. *The Canadian Journal of Sociology*, 18(4), 431–451.
320. Sadd, S. in Grinc, R. (1994). Innovative neighborhood oriented policing: An evaluation of community policing programs in eight cities. V D. P. Rosenbaum (ur.), *The challenge of community policing: Testing the promises* (str. 27–52). Sage.
321. Sadd, S. in Grinc, R. (1996). *Implementation challenges in community policing: Innovative neighborhood-oriented policing in eight cities*. Department of Justice.
322. Sager, J. (1994). A structural model depicting salespeople's job stress. *Journal of Academy of Marketing Science*, 22(1), 74–84.
323. Sampson, R. J. (2004). Neighborhood and community: Collective efficacy and community safety. *New Economy*, 11(2), 106–113.
324. Sampson, R. J. (2010). Collective efficacy theory. V F. T. Cullen in P. Wilcox (ur.), *Encyclopedia of criminological theory* (str. 802–812). Sage.
325. Sampson, R. J., Raudenbush, S. W. in Earls, F. (1997). Neighborhoods and violent crime: A multilevel study of collective efficacy. *Science*, 277(5328), 918–924.
326. Sargeant, E., Murphy, k., Davis, J. in Mazerolle, L. (2012). Legitimacy and policing. V T. Prenzler (ur.), *Policing and security in practice* (str. 20–36). Palgrave Macmillan.
327. Schaap, D. (2018). *The police, the public, and the pursuit of trust. A cross-national dynamic study of trust in the police and police trust-building strategies*. Eleven.

328. Schaap, D. in Terpstra, J. (2018). *Het turbulente politiebesel. Institutionele verandering en continuïteit (1989–2017)*. Boom.
329. Schulhofer, S., Tyler, T. in Huq, A. (2011). American policing at a crossroads. Unsustainable policies and the procedural justice alternative. *The Journal of Criminal Law & Criminology*, 101(2), 335–374.
330. Sedgwick, D., Callahan, J. in Hawdon, J. (2021). Institutionalizing partnerships: a mixed methods approach to identifying trends and perceptions of community policing and multi-agency task forces. *Police Practice and Research*, 22(1), 727–744.
331. Sherman, L. W. (1995). Hot spots of predatory crime: Routine activities and the criminology of place. *Criminology*, 27(1), 27–56.
332. Skogan, W. G. (1994). The impact of community policing on neighborhood residents: A cross-site analysis. V D. P. Rosenbaum (ur.), *The challenge of community policing: Testing the promises* (str. 167–181). Sage.
333. Skogan, W. G. (1995). *Community policing in Chicago: Year two*. <https://nij.ojp.gov/library/publications/community-policing-chicago-year-two>
334. Skogan, W. G. (2000). *Community policing: Chicago style*. Oxford University Press.
335. Skogan, W. G. (2006). *Community policing in Chicago: A tale of three cities*. Oxford University Press.
336. Skogan, W. G. (2008). Why reforms fail. *Policing and Society*, 18(1), 23–34.
337. Skogan, W. G. (2019). Advocate: Community policing. V D. Weisburd in A. A. Braga (ur.), *Police innovation: Contrasting perspectives* (2nd ed.) (str. 27–44). Cambridge University Press
338. Skogan, W. G. in Hartnett, S. M. (1997). *Community policing, Chicago style*. Oxford University Press.
339. Skolnick, J. H. in Bayley, D. H. (1988). Theme and variation in community policing. V M. Tonry in N. Morris (ur.), *Crime and justice* (str. 1–37). Chicago University Press.
340. *Slovar slovenskega knjižnega jezika*. (2020). Fran. <https://fran.si/iskanje?FilteredDictionaryIds=133&View=1&Query=%2A>
341. Smith, A. B. in Aamodt, M. G. (1997). The relationship between education, experience, and police performance. *Journal of Police and Criminal Psychology*, 12(2), 7–14.
342. Smith, K. (2020). Desolation in the countryside: How agricultural crime impacts in the mental health of British farmers. *Journal of Rural Studies*, 80(2020), 522–531.
343. Smith, R. in McElwee, G. (2013). Confronting social constructions of rural criminality: a case story on ‘illegal pluriactivity’ in the farming community. *Sociologia Ruralis*, 53(1), 113–118.
344. Smolej, D. (2013). Preprečevanje kriminalitete z novo strategijo policijskega dela v skupnosti. V T. Pavšič Mrevlje in I. Areh (ur.), 14. *Slovenski dnevi varstvoslovja: Zbornik prispevkov*. Fakulteta za varnostne vede. http://www.fvv.uni-mb.si/DV2013/zbornik/policijska_dejavnost/Smolej.pdf

345. Sotlar, A., Dvojmoč, M., Tominc, B. in Modic, M. (2022). Pluralna policijska dejavnost v Sloveniji: podobne naloge in pooblastila, različni nadzorstveni in pritožbeni postopki? *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 73(1), 35–48.
346. Sparks, R., Bottoms, A. E. in Hay, W. (1996). *Prison and the problem of order*. Oxford University Press.
347. Spasic, D. in Radovanovic, I. (2019). Security needs of citizens and community policing in Serbia – is there a link? *European Journal on Criminal Policy and Research*, 25, 189–218.
348. Spasić, D. in Milojević, S. (2016). Community policing in Serbia: Between tradition and contemporary challenges. V G. Meško in B. Lobnikar (ur.), *Criminal justice and security in Central and Eastern Europe* (str. 67–84). Faculty of Criminal Justice and Security.
349. Spelman, W. (1995). Criminal careers of public places. *Crime and Place*, 4, 115–144.
350. Statistični urad Republike Slovenije (2021). *Klasifikacija statističnih teritorialnih enot v Evropski uniji - NUTS*.
https://www.stat.si/StatWeb/File/DocSysFile/11301/NUTS_pojasnilo_2021_slo.pdf
351. Statistični urad Republike Slovenije. (2022). *Kriminaliteta*.
<http://www.stat.si/StatWeb/Field/Index/60>
352. Statistični urad Republike Slovenije. (2023). *Prebivalstvo*.
<https://pxweb.stat.si/sistat/sl/Podrocja/Index/100/prebivalstvo>
353. Stoutland, S. E. (2001). The multiple dimensions of trust in resident-police relations in Boston. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 38(3), 226–256.
354. Suchman, M. (1995). Managing legitimacy: Strategic and institutional approaches. *Academy of Management Review*, 20(3), 571–610.
355. Sun, I. Y., Wu, Y., Hu, R. in Farmer, A. K. (2017). Procedural justice, legitimacy, and public cooperation with police: Does western wisdom hold in China. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 54(4), 454–478.
356. Sun, I. Y., Wu, Y., van Craen, M. in Hsu, K. K.-I. (2018a). Internal procedural justice, moral alignment, and external procedural justice in democratic policing. *Police Quarterly*, 21(3), 387–412.
357. Sun, I. Y., Li, L., Wu, Y. in Hu, R. (2018b). Police legitimacy and citizen cooperation in China: Testing an alternative model. *Asian Journal of Criminology*, 13(1), 275–291.
358. Sunshine, J. in Tyler, T. R. (2003). The role of procedural justice and legitimacy in shaping public support for policing. *Law and Society Review*, 37(3), 513–548.
359. Svensson, J. in Saharso, S. (2015). Proactive policing and equal treatment of ethnic-minority youths. *Policing and Society*, 25(4), 393–408.
360. Šumi, R., Durić, D., Koporec Oberčkal, A. in Meško, G. (2018). *Raziskovanje policijske dejavnosti v Sloveniji ter vpliv raziskovanja v slovenskem in mednarodnem okolju: okrogla miza na 19. Dnevh varstvoslovja*. Ankaran, 6. in 7. junij 2018.

361. Tankebe, J. (2009). Public cooperation with the police in Ghana: Does procedural fairness matter? *Criminology*, 47(4), 1265–1293.
362. Tankebe, J. (2013). Viewing things differently: The dimensions of public perceptions of police legitimacy. *Criminology*, 51(1), 103–135.
363. Tankebe, J. (2014). The making of 'democracy's champions': Understanding police support for democracy in Ghana. *Criminology and Criminal Justice*, 14(1), 25–43.
364. Tankebe, J. (2019). In their own eyes: An empirical examination of police self-legitimacy. *International Journal of Comparative and Applied Criminal Justice*, 43(2), 99–116.
365. Tankebe, J. in Meško, G. (2015). Police self-legitimacy, use of force, and pro-organizational behavior in Slovenia. V G. Meško in J. Tankebe (ur), *Trust and legitimacy in criminal justice: European perspectives* (str. 261–278). Springer.
366. Tankebe, J., Reisig, M. in Wang, X. (2016). A multidimensional model of police legitimacy: A cross-cultural assessment. *Law and Human Behavior*, 40(1), 11–22.
367. Terpstra, J. (2010a). Community policing in practice. Ambitions and realization. *Policing*, 4(1), 64–72.
368. Terpstra, J. (2010b). Governance and accountability in community policing. *Crime, Law and Social Change*, 55(2-3), 87–104.
369. Terpstra, J. (2011). Governance and accountability in community policing. *Crime, Law and Social Change*, 55(2), 87–104.
370. Terpstra, J. (2021). Local Policing in a Nationalized Police Force: A Study on the Local Teams of The Netherlands' National Police. *Policing: A Journal of Policy and Practice*, 15(2), 251–262.
371. Thacher, D. (2001). Equity and community policing: A new view of community partnerships. *Criminal Justice Ethics*, 20(1), 3–16.
372. Thacher, D. (2019). Critic: The limits of procedural justice. V D. Weisburd in A. A. Braga (ur.), *Police innovation: Contrasting perspectives* (2nd ed.) (str. 95–118). Cambridge University Press.
373. The President's Task Force on 21st Century Policing. (2015). *Final Report of the President's Task Force on 21st Century Policing*. Office of Community Oriented Policing Services.
374. Theodore, N. in Habans, R. (2016). Policing immigrant communities: Latino perceptions of police involvement in immigration enforcement. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 42(6), 970–988.
375. Thomas, A. L., Hatten, D. N. in Connealy, N. T. (2022). Does police use of twitter align with and enhance community policing objectives? An analysis of the New York City Police Department's twitter activity. *Police Quarterly*, 25(4), 443–469.
376. Thompson, J. in Payne, B. (2019). Towards professionalism and police legitimacy? An examination of the education and training reforms of the police in the Republic of Ireland. *Education Sciences*, 9(3), 241. <https://doi.org/10.3390/educsci9030241>

377. Tičar, B. (2015). Pravna ureditev varnosti na lokalni ravni. V G. Meško (ur.), *Varnost v lokalni skupnosti: Zbornik prispevkov Prve nacionalne konference o varnosti v lokalnih skupnostih* (str. 34–45). Fakulteta za varnostne vede.
378. Tilley, N. (2003). *Problem-oriented policing, intelligence-led policing and the national intelligence model*.
<https://citeseerx.ist.psu.edu/document?repid=rep1&type=pdf&doi=bb067c510c954889cd85be02890e6cb698e70ddf>
379. Trinkner, R., Jackson, J. in Tyler, T. R. (2018). Bounded authority: Expanding »appropriate« police behavior beyond procedural justice. *Law and Human Behavior*, 42(3), 280–293.
380. Trinkner, R., Kerrison, E. M. in Goff, P. A. (2019). The force of fear: Police stereotype threat, self-legitimacy, and support for excessive force. *Law and Human Behavior*, 43(5), 421–435.
381. Trinkner, R., Tyler, T. R. in Goff, P. A. (2016). Justice from within: The relations between a procedurally just organizational climate and police organizational efficiency, endorsement of democratic policing, and officer well-being. *Psychology, Public Policy, and Law*, 22(2), 158–172.
382. Trojanowicz, R. C. (1983). An evaluation of a neighborhood foot patrol program. *Journal of Police Science & Administration*, 11(4), 410–419.
383. Trojanowicz, R. C. in Bucqueroux, B. (1990). *Community policing: A contemporary perspective*. Anderson Publishing Co.
384. Trojanowicz, R. C. in Bucqueroux, B. (1994). *Community policing: How to get started*. Anderson Publishing.
385. Trojanowicz, R. C. in Nicholson, T. (1976). A comparison of behavioral styles of college graduate police officers v. non-college-going police officers. *The Police Chief*, 43(8), 57–58.
386. Trojanowicz, R. C., Kappeler, V. E., Gaines, L. K. in Bucqueroux, B. (1998). *Community policing. A contemporary perspective*. Anderson Publishing.
387. Trojanowicz, R., Kappeler, V. E. in Gaines, L. K. (2002). *Community policing: A contemporary perspective* (3rd ed.). Anderson.
388. Turk Niskač, B., Klaus, S. in Starec, S. (2010). Urbano življenje ob kmetijah ali ruralno življenje ob stolpnih? Dilema jasne ločnice med urbanim in ruralnim. *Urbani izziv*, 21(1), 32–41.
389. Tyler, T. R. (1990). *Why people obey the law*. Yale University Press.
390. Tyler, T. R. (1997). The psychology of legitimacy: A relational perspective on voluntary deference to authorities. *Personality and Social Psychology Review*, 1(4), 323–345.
391. Tyler, T. R. (2003). Procedural justice, legitimacy, and the effectiveness of rule of law. *Crime and Justice: A Review of Research*, 30, 283–357.
392. Tyler, T. R. (2004). Enhancing police legitimacy. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 593, 84–99.
393. Tyler, T. R. (2006). *Why people obey the law*. Princeton University Press.
394. Tyler, T. R. (2008). Procedural justice and the courts. *Court Review*, 44, 25–31.

395. Tyler, T. R. (2009). Legitimacy and criminal justice: The benefits of self-regulation. *Ohio State Journal of Criminal Law*, 7, 307–359.
396. Tyler, T. R. (2011a). Trust and legitimacy: Policing in the USA and Europe. *European Journal of Criminology*, 8(4), 254–266.
397. Tyler, T. R. (2011b). *Why people cooperate: The role of social motivations*. Princeton University Press.
398. Tyler, T. R. (2012). Justice and effective cooperation. *Social Justice Research*, 25(4), 355–375.
399. Tyler, T. R. (ur.). (2007). *Legitimacy and criminal justice: International perspectives*. Russell Sage Foundation Press.
400. Tyler, T. R. in Blader, S. (2000). *Cooperation in groups*. Routledge.
401. Tyler, T. R. in Blader, S. (2003). Procedural justice, social identity, and cooperative behavior. *Personality and Social Psychology Review*, 7(4), 349–361.
402. Tyler, T. R. in Fagan, J. (2008). *Legitimacy and cooperation: Why do people help the police fight crime in their communities?* https://scholarship.law.columbia.edu/faculty_scholarship/414
403. Tyler, T. R. in Huo, Y. J. (2002). *Trust in the law*. Russell Sage Foundation.
404. Tyler, T. R. in Jackson, J. (2012). Future challenges in the study of legitimacy and criminal justice. *Yale Law School, Public Law Working Paper No. 264*. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2141322
405. Tyler, T. R. in Jackson, J. (2014). Popular legitimacy and the exercise of legal authority: Motivating compliance, cooperation, and engagement. *Psychology, Public Policy, and Law*, 20(1), 78–95.
406. Tyler, T. R. in Kerstetter, W. (1994). Moral authority in law and criminal justice: Some reflections on Wilson's »the moral sense«. *Criminal Justice Ethics*, 13(2), 44–53.
407. Tyler, T. R. in Wakslak, C. (2004). Profiling and police legitimacy: Procedural justice, attributions of motive and acceptance of police authority. *Criminology*, 42(2), 253–282.
408. Tyler, T. R., Boeckmann, R. J., Smith, H. J. in Huo, Y. J. (1997). *Social justice in a diverse society*. Westview.
409. Tyler, T. R., Schulhofer, S. in Huq, A. (2010). Legitimacy and deterrence effects in counterterrorism policing: A study of Muslim Americans. *Law & Society Review*, 44(2), 365–402.
410. Tyre, M. in Braunstein, S. (1992). Higher education and ethical policing. *FBI Law Enforcement Bulletin*. <https://www.ojp.gov/pdffiles1/Digitization/137434NCJRS.pdf>
411. Uluturk, B., Guler, A. in Karakaya, M. (2017). Police Officers' Attitudes Toward the Implementation of Community-Oriented Policing in Turkey. *Crime & Delinquency*, 63(14), 1946–1967.
412. Uršič, M. (2015). Skriti pridih podeželja? Razrednost in »urbanost« v primeru Ljubljane in Maribora. *Teorija in praksa*, 52(1–2), 236–252.
413. Ustava Republike Slovenije (URS). (1991). *Uradni list RS*, (33/91).

414. Valasik, M. (2018). Gang violence predictability: Using risk terrain modeling to study gang homicides and gang assaults in East Los Angeles. *Journal of Criminal Justice*, 58(4), 10–21.
415. Valenta, Z., Butković, A. in Karlović, R. (2019). Review of the community police officers' work at the Zagreb county police administration. *Policija i sigurnost*, 28(1), 15–26.
416. Van Craen, M. (2016a). Fair policing from the inside out. V M. Deflem (ur.), *The politics of policing: Between force and legitimacy* (str. 3–19). Emerald.
417. Van Craen, M. (2016b). Understanding police officers' trust and trustworthy behavior: A work relation framework. *European Journal of Criminology*, 13(2), 274–294.
418. Van Craen, M. in Skogan, W. G. (2017). Achieving fairness in policing: The link between internal and external procedural justice. *Police Quarterly*, 20(1), 3–23.
419. Van der Giessen, M. in Bayerl, P. S. (2022). Designing for successful online engagement: Understanding technological frames of citizen and police users of community policing platforms. *Government Information Quarterly*, 39(3), 101711.
420. Van Eijk, C. J. A. (2018). Helping Dutch neighborhood watch schemes to survive the rainy season: Studying mutual perceptions on citizens' and professionals' engagement in the co-production of community safety. *VOLUNTAS*, 29(1), 222–236.
421. Van Swaaningen, R. (2006). Criminology in the Netherlands. *European Journal of Criminology*, 3(4), 463–501.
422. Vildosola, D., Carter, J. in Louderback, E. R. (2020). Crime in an affluent city: Applications of risk terrain modeling for residential and vehicle burglary in Coral Gables, Florida, 2004–2016. *Applied Spatial Analysis*, 13(4), 441–459.
423. Virta, S. (2002). Local security management: Policing through networks. *Policing: An International Journal*, 25(1), 190–200.
424. Vitez, D., Prpić, M. in Pucar, M. (2018). Police management for community policing: Case of Croatia. V D. Barković, B. Crnković, K.-H. Dernoscheg, N. Pap, B. Runzheimer in D. Wentzel (ur.), *Interdisciplinary management research XIV* (str. 1701–1705). Josip Juraj Strossmayer, University of Osijek, Faculty of Economics in Osijek Croatia, Postgraduate Doctoral Study Program in Management, Hochschule Pforzheim University, Croatian Academy of Sciences and Arts.
425. Vlada Republike Slovenije. (2020). *Kmetijstvo in razvoj podeželja*. <https://www.gov.si/podrocja/kmetijstvo-gozdarstvo-in-prehrana/kmetijstvo-in-razvoj-podezelja/>
426. Vlada Republike Slovenije. (2021). *Mesta in urbana območja v Sloveniji*. <https://www.gov.si teme/mesta-in-urbana-obmocja-v-sloveniji/>
427. Vuković, S., Mijalković, S. in Bošković, G. (2016). Police role in local crime prevention: Experiences from Serbia. V G. Meško in B. Lobnikar (ur.), *Criminal justice and security in Central and Eastern Europe*, (str. 117–127). Faculty of Criminal Justice and Security.
428. Wa, L. K. (2009). The effect of community policing on Chinese organized crime: The Hong Kong case. V P. Grabosky (ur.), *Community policing and peacekeeping* (str. 187–200). CRC Press.

429. Walkington, Z., Pike, G., Strathie, A., Havard, C., Ness, H. in Harrison, V. (2018). Are you talking to me? How identity is constructed on police-owned Facebook sites. *Narrative Inquiry*, 28(2), 280–300.
430. Walster, E., Walster, G. W. in Berscheid, E. (1978). *Equity: Theory and research*. Allyn and Bacon.
431. Weisburd, D. S., Groff, E. R. in Yang, S.-M. (2012). *The criminology of place: Street segments and our understanding of the crime problem*. Oxford University Press.
432. Weisburd, D. S., Mastrofski, S., McNally, A. M., Greenspan, R. in Willis, J. (2003). Reforming to preserve: COMPSTAT and strategic problem solving in American policing. *Criminology and Public Policy*, 2(3), 421–456.
433. Weisel, D. L. in Eck, J. E. (1994). Toward a practical approach to organizational change: Community policing initiatives in six cities. V D. P. Rosenbaum (ur.), *The challenge of community policing: Testing the promises* (str. 53–72). Sage.
434. Weisel, D. L. in Shelley, T. O. (2004). *Specialized gang units: Form and function in community policing*. National Institute of Justice.
435. Weisheit, R. A. in Donnermeyer, F. J. (2000). Change and continuity in crime in rural America. V G. LaFree (ur.), *Criminal justice 2000, Volume 1: The nature of crime: Continuity and change* (str. 309–357). National Institute of Justice.
436. Weisheit, R. A., Wells, L. E. in Falcone, L. E. (2006). *Crime and policing in rural and small-town America*. Waveland Press.
437. Weisheit, R. in Brownstein, H. (2016). Drug production in the rural context. V J. F. Donnermeyer (ur.), *The Routledge international handbook of rural criminology* (str. 235–244). Routledge.
438. White, D. R., Kyle, M. J. in Schafer, J. A. (2021). Police self-legitimacy and democratic orientations: Assessing shared values. *International Journal of Police Science & Management*, 23(4), 431–444.
439. Wilkinson, D. L. in Rosenbaum, D. P. (1993). *Aurora-Joliet neighborhood-oriented policing and problem solving demonstration project: Process evaluation. Final Report, Vol. 1*. Illinois Criminal Justice Information Authority.
440. Williams, C. in Fedorowicz, J. (2019). Does social media promote the public’s perception of the police: Survey results on trust cultivation. V *Proceedings of the 52nd Hawaii International Conference on System Sciences*. <https://scholarspace.manoa.hawaii.edu/server/api/core/bitstreams/7877db75-5e0c-4657-84d2-cb000962227e/content>
441. Williamson, T. in Ashby, D. I. (2005). Young offenders, schools and the neighbourhood: A new approach to data-analysis for community policing. *Journal of Community & Applied Social Psychology*, 15(3), 203–228.

442. Willis, J. J. (2011). Enhancing police legitimacy by integrating Compstat and community policing. *Policing: An International Journal of Police Strategies & Management*, 34(4), 654–673.
443. Wilson, J. Q. (1968). Dilemmas of police administration. *Public Administration Review*, 28(5), 407–417.
444. Wilson, J. Q. in Kelling, G. L. (1982). Broken windows: Police and neighborhood safety. *Atlantic Monthly*, 249, 29–38
445. Winright, T. (2018). Faith, Justice, and Ferguson: Insights for Religious Educators from a Law Enforcement Officer Turned Theological Ethicist. *Religious Education*, 113(3), 244–252.
446. Wirth, L. (1938). Urbanism as a way of life. *The American Journal of Sociology*, 44(1), 1–24.
447. Wisler, D. in Onwudiwe, I. D. (ur.). (2009). *Community policing: International patterns and comparative perspectives*. CRC Press.
448. Wisler, D., Monti-Ohannessian, S. in Avila Coya, R. (2021). Impacts of community policing on security: Evidence from Mbujimayi in the Democratic Republic of Congo. *Police Practice and Research*, 22(1), 522–541.
449. Wolfe, S. E. in Lawson, S. G. (2020). The organizational justice effect among criminal justice employees: A meta-analysis. *Criminology*, 58(4), 619–644.
450. Wolfe, S. E. in Nix, J. (2017). Police officers' trust in their agency: Does self-legitimacy protect against supervisor procedural injustice? *Criminal Justice and Behavior*, 44(5), 717–732.
451. Wooff, A. (2015). Relationships and responses: Policing anti-social behaviour in rural Scotland. *Journal of Rural Studies*, 39, 287–295.
452. Worden, A. P. (1993). The attitudes of women and men in policing: Testing conventional and contemporary wisdom. *Criminology*, 31(2), 203–242.
453. Worden, R. E. in McLean, S. J. (2017). Research on police legitimacy: The state of the art. *Policing: An International Journal of Police Strategies & Management*, 40(3), 480–513.
454. Wuestewald, M. I. (2022). A legitimacy crisis? Exploring the relationships between police self-legitimacy, employee engagement, and civic engagement. *Police Practice and Research*, 23(1), 1–19.
455. Wycoff, M. A. (1994). *Community policing strategies*. Department of Justice. <https://www.ojp.gov/pdffiles1/Photocopy/159603NCJRS.pdf>
456. Wycoff, M. A. in Skogan, W. G. (1994). The effects of a community policing management style on officers' attitudes. *Crime & Delinquency*, 40(3), 371–383.
457. Xu, Y., Fiedler, M. L. in Flaming, K. H. (2005). Discovering the Impact of Community Policing: The Broken Windows Thesis, Collective Efficacy, and Citizens' Judgment. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 42(2), 147–186.
458. Yarwood, R. (2003). A (rural) policeman's lot is not a happy one: issues and efforts to police rural space in the United Kingdom. V G. Higgs (ur.), *Rural service and social exclusion* (str. 174–187). Pion.

459. Yarwood, R. (2011). Whose blue line is it anyway? Community policing and partnership working. V R. Mawby in R. Yarwood (ur.), *Rural policing and policing the rural: A constable countryside* (str. 57–67). Ashgate.
460. Yarwood, R. in Wooff, A. (2016). Policing the countryside in a devolving United Kingdom. V J. F. Donnermeyer (ur.), *The Routledge international handbook of rural criminology* (str. 375–386). Routledge.
461. Yesberg, J., Brunton-Smith, I. in Bradford, B. (2021). Police visibility, trust in police fairness, and collective efficacy: A multilevel Structural Equation Model. *European Journal of Criminology*, 20(2), 712–737.
462. Zakon o lokalni samoupravi (ZLS-UPB). (2007, 2008, 2009, 2010). *Uradni list RS*, (94/07, 76/08, 79/09, 51/10).
463. Zakon o nalogah in pooblastilih policije (ZNPPol). (2013). *Uradni list RS*, (15/13).
464. Zakon o občinskem redarstvu (ZORed). (2006, 2017). *Uradni list RS*, (139/06, 9/17).
465. Zakon o organiziranosti in delu v policiji (ZODPol). (2013, 2014, 2015, 2016, 2017). *Uradni list RS*, (15/13, 11/14, 86/15, 77/16, 77/17).
466. Zhang, M., Bandara, A. K., Price, B., Pike, G., Walkington, Z., Elphick, C., Frumkin, L., Philpot, R., Levine, M., Stuart, A. in Nuseibeh, B. (2020). Designing technologies for community policing. V *Extended Abstracts of the 2020 CHI Conference on Human Factors in Computing Systems* (str. 1–9). Association for Computing Machinery.
467. Zikhali, W. (2019). Community policing and crime prevention: Evaluating the role of traditional leaders under Chief Madliwa in Nkayi District, Zimbabwe. *International Journal for Crime, Justice and Social Democracy*, 8(4), 109–122.
468. ZRC SAZU Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša. (n. d.). *Urbanizacija*. <https://isjfr.zrc-sazu.si/sl/terminologisce/slovarji/geografski/iskalnik?iztocnica=urbanizacija>
469. Zvonarević, M. (1989). Socijalna psihologija i kriminalitet. V M. Zvonarević, *Socijalna psihologija* (str. 633–677). Školska knjiga.
470. Žaberl, M. (2004). Vodja policijskega okoliša – slovenski policist za preventivo. V G. Meško (ur.), *Preprečevanje kriminalitete – teorija, praksa in dileme* (str. 271–284). Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti.

PRILOGE

Priloga A

VPRAŠALNIK – POLICIJA

Razumevanje PDS (vloga VPO in preventivne dejavnosti)

Kakšna je vloga VPO v PDS?
Kateri so, po vašem mnenju, najpomembnejši problemi glede dela in vloge VPO v policijski organizaciji?
Katere preventivne dejavnosti izvaja/bi morala izvajati slovenska policija na lokalni ravni?

Izvajanje PDS in kadrovanje VPO

Katere dejavnosti po vašem mnenju obsega in bi morale obsegati PDS? (področja dela)
Ali po vašem mnenju slovenska policija v zadostni meri sodeluje z drugimi institucijami in organizacijami pri zagotavljanju varnosti v lokalnih skupnostih (s katerimi, da in s katerimi ne)?
Kakšen je postopek selekcije policistov za položaj VPO? (kompetence)

Delo VPO (razmerje do drugih dejavnosti na policijskih postajah in sodelovanje VPO z drugimi policisti – koordinacija, odgovornost, komunikacija)

Ali vodstvo vaše enote podpira PDS in na kakšen način?
Ali je v primerjavi z drugimi policijskimi nalogami v vaši enoti, z vidika policijskih vodij v vaši enoti PDS razumljeno kot manj, enako ali bolj pomembno?
Kako dobro poteka pretok informacij med vodji policijskih okolišev in drugimi policisti v vaši enoti?

Ideje o razvoju PDS v prihodnosti (kateri modeli/oblike PDS bi bili najbolj primerne glede na razmere v slovenski policiji)?

Katere ukrepe bi bilo treba sprejeti, da bi bilo delo VPO bolj učinkovito in uspešno?
Glede na trenutne razmere v slovenski policiji (pomanjkanje kadra), kako bi se morala PDS razvijati v prihodnje?

Izobraževanje in usposabljanje VPO in ostalih za področje PDS (od temeljnega usposabljanja – VPŠ Tacen in druge oblike usposabljanj)

Ali so VPO deležni zadostnega usposabljanja iz vsebin, povezanih s področjem dela PDS?
Ali so predstojniki OPP deležni usposabljanj s področja PDS?
Ali temeljno usposabljanje na VPŠ Tacen obsega vsebine o PDS v zadostnem obsegu?

Priloga B

VPRAŠALNIK – OBČINSKI PROGRAM VARNOSTI IN VARNOSTNI (SO)SVETI

Občina: _____

Spol: moški / ženski

Koliko let vodite sosvet? _____

Prosimo naštejite, predstavniki katerih institucij in civilne družbe so člani varnostnega sosveta v občini:

Občinski program varnosti.

Prosimo vas, da odgovorite na naslednja vprašanja, ki se nanašajo na občinski program varnosti.

Občinski program varnosti	DA	NE
Ali ste seznanjeni z občinskim programom varnosti?	1	2
Ali je po vašem mnenju občinski program varnosti nujno potreben?	1	2
Ali občinski program varnosti vpliva na boljše sodelovanje med institucijami, odgovornimi za zagotavljanje varnosti v občini?	1	2
Ali občinski program varnosti vpliva na boljšo varnost v občini?	1	2

Kdo je odgovoren za pripravo občinskega programa varnosti? _____

Kako poteka usklajevanje vsebin programa varnosti (postopek)? Opišite na kratko. _____

Kdo sprejme občinski program varnosti? _____

Ali vsako leto posodabljate občinski program varnosti? _____

Kdo spremlja izvajanje občinskega programa varnosti? _____

Kdo je odgovoren za izvedbo evalvacije občinskega programa varnosti? _____

Prosimo naštejite pet največjih varnostnih problemov v vaši občini. _____

Kakšen način reševanja varnostne problematike prevladuje v vaši občini?

Prosimo, da na lestvici od 1 – nikoli do 4 – vedno ocenite, kako pristopite k reševanju varnostnih pojavov (problemov) v vaši občini.

Pristopi k reševanju varnostnih pojavov	Nikoli	Včasih	Pogosto	Vedno
Vsaka pristojna institucija za sebe v okviru svojih pristojnosti.	1	2	3	4
Skupno reševanje problemov oziroma začasno partnerstvo med institucijami za zagotavljanje varnosti (npr. policija, redarstva idr.).	1	2	3	4
Organizirano in koordinirano reševanje problemov.	1	2	3	4
Vedno z znanjem in informacijami podprte odločitve.	1	2	3	4
Zdravorazumski pristop k reševanju varnostne problematike.	1	2	3	4
Analiza problema pred ukrepanjem, za ukrepanjem sledi evalvacija in spremljanje v prihodnosti.	1	2	3	4
Drugo:				

Katere so po vašem najbolj primerne preventivne dejavnosti za različne probleme v lokalni skupnosti?

Prosimo, da na lestvici od 1 – sploh se ne strinjam do 5 – popolnoma se strinjam ocenite primernost sledečih ukrepov preventivne dejavnosti za reševanje varnostnih pojavov (problemov) v občini.

Preventivne dejavnosti	Sploh se ne strinjam				Popolnoma se strinjam
Organizirano delo z mladino	1	2	3	4	5
Več dostopnih prostočasnih dejavnosti	1	2	3	4	5
Strokovno policijsko delo	1	2	3	4	5
Dostopnega več rednega dela (zmanjševanje brezposelnosti)	1	2	3	4	5
Usposabljanja za starše s področja varnosti	1	2	3	4	5
Učitelji, kompetentni za delo s »problematičnimi otroci«	1	2	3	4	5
Reševanje socialnih problemov	1	2	3	4	5
Šolarjem prijazna šolska klima	1	2	3	4	5
Poklicno usposabljanje	1	2	3	4	5

Policijski nadzor problematičnih območij	1	2	3	4	5
Razvoj občutka pripadnosti lokalni skupnosti	1	2	3	4	5
Samozaščitni ukrepi	1	2	3	4	5
Informacije o preprečevanju kriminalitete	1	2	3	4	5
Policijsko delo v skupnosti	1	2	3	4	5
Gospodarska rast v občini	1	2	3	4	5
Odgovornost lastnikov lokalov, da zagotovijo varnost, v primeru, da se težave v njihovih prostorih ponavljajo	1	2	3	4	5
Kaznovanje storilcev kaznivih dejanj	1	2	3	4	5
Urejen prometni režim	1	2	3	4	5
Trening socialnih veščin (reševanje konfliktov)	1	2	3	4	5
Zavetišča za zlorabljene ženske (in otroke)	1	2	3	4	5
Možnosti zaposlitve nekdanjih obsojencev	1	2	3	4	5
Premoženjska in življenjska zavarovanja	1	2	3	4	5
Situacijsko preprečevanje kriminalitete (fizično in tehnično)	1	2	3	4	5
Zasebno varovanje v soseskah	1	2	3	4	5
Represivno policijsko delo	1	2	3	4	5
Zasebni varnostniki v šolah	1	2	3	4	5
Patuljiranje občanov	1	2	3	4	5

Bi želeli še kaj dodati? _____

Kdo je po vašem mnenju najbolj odgovoren za reševanje varnostnih pojavov (problemov) in kriminalitete v občini?

Prosimo, da ocenite na lestvici od 1 – sploh niso odgovorni do 5 – popolnoma odgovorni, v kolikšni meri zaznavate odgovornost navedenih institucij in drugih subjektov za reševanje varnostnih pojavov (problemov) in kriminalitete v vaši občini.

Odgovornost za reševanje varnostnih pojavov	Sploh niso odgovorni				Popolnoma odgovorni
Policija	1	2	3	4	5
Socialno varstvene ustanove	1	2	3	4	5
Tožilstvo	1	2	3	4	5
Sodišča	1	2	3	4	5
Drugi represivni organi (npr. probacijski delavci, inšpektorji ipd.)	1	2	3	4	5

Nevladne organizacije (gasilci, org. za pomoč žrtvam idr.)	1	2	3	4	5
Izobraževalne ustanove	1	2	3	4	5
Družina	1	2	3	4	5
Posamezniki	1	2	3	4	5

Bi želeli še kaj dodati? _____

Prosimo vas za vaše mnenje o policiji.

Prosimo, da na lestvici od 1 – sploh se ne strinjam do 5 – popolnoma se strinjam ocenite, v kolikšni meri se strinjate z naslednjimi trditvami o slovenski policiji.

Slovenska policija	Sploh se ne strinjam				Popolnoma se strinjam
... je dovolj prisotna na terenu.	1	2	3	4	5
... je učinkovita pri svojem delu.	1	2	3	4	5
... se zaveda potreb prebivalcev.	1	2	3	4	5
... uspešno varuje prebivalce.	1	2	3	4	5
... uspešno preprečuje kriminaliteto.	1	2	3	4	5
... uspešno odkriva storilce kaznivih dejanj.	1	2	3	4	5
... se hitro odzove na klic občana.	1	2	3	4	5
... se uspešno odziva na probleme v lokalni skupnosti.	1	2	3	4	5
... mi je na voljo, ko jo potrebujem.	1	2	3	4	5
... učinkovito obravnava žrtve kaznivih dejanj.	1	2	3	4	5
... enako obravnava vse državljane.	1	2	3	4	5
... je strokovna pri svojem delu.	1	2	3	4	5
... s svojo prisotnostjo povečuje občutek varnosti prebivalcev.	1	2	3	4	5

Zagotavljanje varnosti v občini

Prosimo vas, da odgovorite na naslednja vprašanja, ki se nanašajo na občinski program varnosti.

Zagotavljanje varnosti v občini	DA	NE
Ali policija in občina pri reševanju varnostnih problemov dovolj sodelujeta?	1	2
Ste zadovoljni z delom občinskih/mestnih redarjev?	1	2
Ali občina vloži dovolj finančnih sredstev v področje zagotavljanja varnosti in preprečevanja kriminalitete v lokalnih skupnostih?	1	2

Ali so občani dovolj informirani o možnostih preventivnih dejavnosti ter organizacij za prebivalce v lokalni skupnosti?	1	2
Ali poznate pojem policijsko delo v skupnosti?	1	2
Ali veste kdo je vodja policijskega okoliša/so vodje policijskih okolišev v vaši občini?	1	2
V kolikor veste kdo je vodja oziroma so vodje policijskih okolišev v vaši občini, potem prosimo ocenite, kako zadovoljni ste s sodelovanjem.		

Hvala za sodelovanje.